

Dienasgrāmata

Quod sentimus loquamur,
quod loquimur sentiamus!

VEcordia

Izvilums L-GULIV2

Atvērts: 2007.05.07 13:54
Slēgts: 2008.06.24 21:27
Versija: 2016.11.22 16:32

ISBN 9984-9395-5-3

Dienasgrāmata «VECORDIA»

© Valdis Egle, 2016

ISBN

Džonetens Svifts. «Gulivera ceļojumi»

© public domain

Svifta portrets 1735.gada Kopotajos rakstos

Džonetens Svifts

GULIVERA CEĻOJUMI

Mirdzas Ķempes tulkojums
Mākslinieks Uģis Mežavilks
Ar Valda Egles komentāriem

Impositum

Grīziņkalns 2016

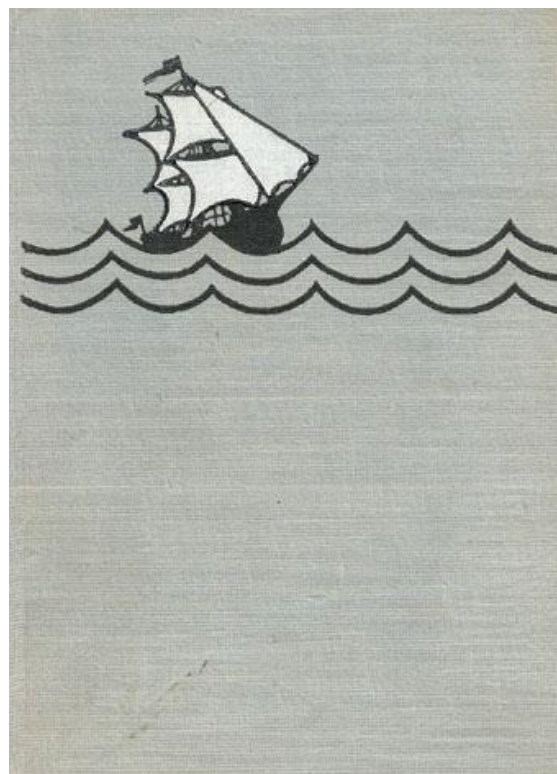
Talis hominis fuit oratio,
qualis vita

Gulivera ceļojumi

Kapteiņa Gulivera vēstule viņa brālēnam Simpsonam

Rakstīta 1727. gadā²

Ceru, Jūs būsiet ar mieru publiski apstiprināt, ja tiktu aicināts to darīt, ka ar saviem neatlaidīgajiem un biežajiem lūgumiem pierunājat mani laist klajā ļoti pavisu un nepilnīgu stāstu par maniem ceļojumiem, ieteikdams pieaicināt dažus jaunus džentlmeņus no vairākām³ universitātēm, lai tie šo stāstu sakārtotu un izlabotu tā stilu, kā to, sekodams manam padomam, mans brālēns Dempjērs darīja ar savu grāmatu «Ceļojums apkārt pasaulei». Bet es neatceros, ka būtu devis Jums tiesības piekrist, lai stāstā kaut ko izlaistu, un vēl mazāk, lai tam kaut ko pieliktu; tāpēc atsakos no jebkura papildinājuma, sevišķi no rindkopas par viņas majestāti karalieni Annu, lai gan viņas piemiņa ir ļoti svēta un slavena un es viņu godāju un cienīju vairāk nekā jebkuru citu cilvēcisku būtni. Bet Jums vai kādam no Jūsu pieaicinātajiem sakārtotajiem vajadzēja ņemt vērā, ka, vadoties pēc dabiskās izjūtas, man šķita nepieklājīgi slavināt saimnieka hoihnhnma klātienē kādu mūsu sugas dzīvnieku pārstāvi, turklāt šis fakts ir pilnīgi aplams: cik man zināms (jo es viņas majestātes valdīšanas laikā šad tad biju Anglijā), tad viņa valdīja, balstīdamās uz premjerministru, nē – pat uz diviem premjerministriem pēc kārtas; pirmais no tiem bija lords Godolfin un otrs – lords Oksfords; tādējādi Jūs man esat licis apgalvot to, kas nav bijis. Tāpat stāstā par Projektētāju akadēmiju un dažās vietās manā runā, kuru teicu savam saimniekam hoihnhnmam, Jūs esat vai nu izlaidis dažus svarīgus apstākļus, vai tos paniecinājis un izmainījis tādā veidā, ka es gandrīz nevaru pazīt pats savu sacerējumu. Kad es Jums agrāk kādā vēstulē to aizrādīju, Jums labpatikās atbildēt, ka Jūs esot baidījies kādu apvainot, ka varas vīri ļoti vērojot presi un esot spējīgi rakstīto ne tikai iztulkot pēc sava prāta, bet pat sodīt par visu, kas atgādinātu aplinkus... (jo tā, manuprāt, Jūs to nosaucāt). Bet saki, lūdzu, kā var to, ko esmu sacījis pirms tik daudz gadiem, un vairāk nekā piecu tūkstošu jūdžu attālumā, citā valstī, attiecināt uz kādu no tiem jehūziem, kas tagad, kā saka, valda ganāmpulku; sevišķi, ja tai laikā es nemaz nedomāju un nebaidījos, ka mani piemeklēs

«Gulivera ceļojumu» vāks manā bibliotēkā¹

¹ V.E.: Šajā Vekordijas sējumā ir ieskenēts šis (manas personīgās) grāmatas teksts, bet zemsvītras piezīmēs (ar dažiem izņēmumiem) ir dotas tās piezīmes, kuras es, savā laikā grāmatu lasīdams, esmu ierakstījis tās lappusēs.

² V.E.: Faktiski Svifts šo «vēstuli» uzrakstīja 1735.gadā priekš savu Kopoto rakstu pirmā izdevuma, kur iekļāva arī 1726.gada oktobrī iznākušos «Gulivera ceļojumus» (ar to, starp citu, atzīdams savu autorību). Taču «vēstulē» ir izteiktas domas, kas patiešām attiecas uz 1727.gadu, kad Svifts, savā Īrijā saņemis nodrukātās grāmatas eksemplāru, bija sašutis par pirmā (Mottes jeb Motta) izdevuma kropļojumiem. Latviešu 1959.gada izdevumā vispirms stāv «Simpsona» un pēc tam «Gulivera» priekšvārdi, bet tas nav pareizi, tāpēc šeit – Vekordijas izlaidumā – es tos apmainīju vietām.

³ V.E.: Sviftam šeit ir *some young gentlemen of either university*, un tas ir jātulko kā «no abām universitātēm», jo viņa laikā Anglijā pastāvēja tikai divas universitātes: Kembridža un Oksforda.

nelaime dzīvot viņu vidū? Vai man nav iemesls žēloties, ja redzu, ka šo jehūzu ratus velk hoihnhnmi, it kā šie pēdējie būtu lopi, bet pirmie – saprātīgas būtnes? Un patiesi, vēlēšanās izvairīties no tādām briesmīgām un pretīgām ainām bija galvenais iemesls, kāpēc esmu apmeties šeit.

Tik daudz es uzskatu par savu pienākumu pateikt Jums par Jūsu rīcību un par to uzticību, ko Jums izrādīju.

Bez tam man ir jānožēlo mana lielā aplamība, jo, paklausīdams Jūsu un vēl dažu citu personu lūgumiem un nepareiziem iegalvojumiem, es pieļāvu pret savu pārliecību izdot savus Ceļojumus. Lūdzu atcerieties, cik bieži es ieteicu Jums, kad Jūs sevišķi pasvītrojāt sabiedriskā derīguma motīvu, ņemt vērā, ka jehūzi ir dzīvnieku pasuga, kuru pilnīgi neiespējami izlabot ar pamācībām vai paraugiem; un tas ir pierādījies, jo vismaz uz šīs nelielās salas nav izbeigušās ļaundarbības un netikumi, kaut gan man bija iemesls to cerēt, – bet, redziet, pagājuši seši mēneši, kopš parādījusies mana grāmata, un es neesmu dzirdējis, ka tā būtu atstājusi kaut vienreiz tādu iespaidu, kas atbilstu mani nodomiem. Es vēlējos, lai Jūs man paziņotu ar vēstuli, ka partijas un šķelšanās ir likvidētas, ka tiesneši ir izglītoti un taisnīgi, advokāti godīgi, pieklājīgi, ar kādu nelielu graudiņu veselā saprāta un ka Smisfildā blāzmodamās deg likumu grāmatu piramīdas; ka jauno muiznieku audzināšana tiek pilnīgi pārveidota, ārsti padzīti, ka jehūzu sieviešu kārtas pārstāves kļuvušas bagātas ar tikumiem, godu, patiesību un saprātīgumu, ka lielu ministru pilis un pieņemamās istabas ir pamatīgi iztīrītas un izmēztas; prāts, nopelni un zināšanas atalgotas; visi, kas dara negodu drukātam vārdam prozā un dzejā, nosodīti ēst tikai paši savu papīru un dzesēt slāpes tikai ar tinti. Paklausīdams Jūsu pamudinājumiem, es stipri cerēju uz šādiem un tūkstoš citiem uzlabojumiem, jo tiem vajadzēja būt vienkāršiem secinājumiem no manā grāmatā dotajiem norādījumiem. Un jāatzīst, ka septiņi mēneši ir pietiekami ilgs laiks, lai izlabotu jebkuru netikumu un neprātību, kas piemīt jehūziem, ja viņu dabā būtu bijusi vismazākā sliekšme uz tikumiem vai gudrību. Bet šīs manas cerības Jūs nevienā savā vēstulē neattaisnojāt un, gluži otrādi, katru nedēļu apgrūtināt mūsu pastu ar paskvilām, paskaidrojumiem, pārdomām, memoāriem un grāmatas otrām daļām, kur mani apsūdz, ka es uzbrūkot lieliem valstsvīriem, pazemojot cilvēka dabu (jo tā viņi iedrošinās izteikties) un apvainojot sieviešu dzimumu. Bet man liekas, ka šo dražu sacerētāji nav vienojušies savā starpā, jo daži no viņiem nepieļauj, ka es būtu savu Ceļojumu autors, un daži man piedēvē tādas grāmatas, kādas es nemaz nepazīstu.

Es arī ievēroju, ka Jūsu iespaidējs savā nevīžībā sajaucis dažu manu ceļojumu un atgriešanos laikus un kļūdījies datumos, neatzīmēdams ne pareizo gadu, ne pareizo mēnesi, ne mēneša dienu. Esmu dzirdējis, ka oriģinālmanuskripts pēc manas grāmatas izdošanas iznīcināts, un man nav palicis neviena noraksta. Bet es jums aizsūtīju dažus labojumus, ko Jūs varētu ievietot, ja grāmatu izdotu otrreiz; tomēr es tos Jums neuzspiežu un atstāju šo jautājumu manu saprātīgo un atklāto lasītāju izlemšanai, lai viņi rīkojas, kā tiem patīk.

Esmu dzirdējis, ka daži no mūsu jūras jehūziem atrodot kļūdas manā jūrnieku valodā, kas daudzās vietās esot nepareiza vai novecojusi. Es tur neko nevaru darīt. Pirmajos ceļojumos, kad biju jauns, mani apmācīja ļoti veci jūrnieki un es iemācījos runāt kā viņi. Bet vēlāk pārliecinājos, ka jūras jehūzi, tāpat kā sauszemes, prot izgudrot jaunus vārdus, kurus pēdējie maina katru gadu; cik atceros, katrreiz, man atgriežoties dzimtenē, viņu vecā izloksne bija tā izmainījusies, ka es jauno gandrīz nevarēju saprast. Un es ievēroju, ja kāds no jehūziem ziņkāres pēc atbrauc no Londonas mani apciemot manā mājā, mēs nespējam viens otram izteikt savas domas mums abiem saprotamā veidā.

Ja jehūzu spriedumi varētu mani kaut kā ietekmēt, tad man būtu pietiekams iemesls sūdzēties par dažiem, kas pārdroši iedomājas, ka mana Ceļojumu grāmata esot tikai manas fantāzijas auglis, un aizrunājas pat tik tālu, ka hoihnhnmi un jehūzi esot tikpat īsteni kā Utopijas iemītnieki.

Bet, kas attiecas uz liliputiem, brobdingregiem (jo tā jāizrunā šis vārds, nevis nepareizi – brobdingnegi) un laputiešiem, tad neesmu dzirdējis pat visiedomīgāko no jehūziem apstrīdam viņu esamību vai faktus, ko esmu par tiem stāstījis, jo patiesība tūlīt pārliecina lasītāju. Vai tad mans stāsts par hoihnhnmiem vai jehūziem ir mazāk ticams, ja, runājot par pēdējiem, ir acīm redzams, ka pat mūsu zemē viņi ir vairāki tūkstoši, kas atšķiras no saviem mežonīgajiem brāļiem hoihnhnmu zemē tikai ar to, ka viņi prot kaut ko muldēt un nestaigā kaili? Esmu rakstījis, lai viņus labotu, nevis lai viņi mani slavētu.

Ja pat visa viņu suga vienprātīgi mani cildinātu, tas man nozīmētu mazāk nekā to divu deģenerēto hoihnhnmu zviegšana, kurus es turu savā zirgu stallī, jo no šiem deģenerātiem es tomēr vēl varu piesavināties dažus tikumus bez netikumu piejaukuma.

Vai šie nožēlojamie jehūzi iedrošinās uzskatīt mani par tik pagrīmušu, ka aizstāvēšu savu patiesību? Kaut gan esmu jehūzs, tomēr visā hoihnhnmu zemē ir labi zināms, ka, sava cildenā saimnieka pamācīts un sekodams viņa paraugam, es paspēju divu gadu laikā (kaut gan, jāatzīstas, ar ļoti lielām

grūtībām) atbrīvojoties no velnišķīgā ieraduma melot, izlocīties, krāpt, būt divkosīgam, kas tik dziļi iesakņojies manas sugas pārstāvju, sevišķi eiropiešu dvēselēs.

Man būtu vēl citas sūdzības par šo nepatīkamo gadījumu, bet es nevēlos vairāk apgrūtināt sevi un Jūs. Man atklāti jāatzīstas, kopš mana pēdējā ceļojuma daži jehūzu dabas netikumi manī atkal atdzīvojušies, sarunājoties ar nedaudziem mūsu sugas pārstāvjiem un sevišķi ar maniem ģimenes locekļiem neatvairāmas nepieciešamības dēļ, jo citādi es nekad nebūtu iecerējis tādu neprātīgu pasākumu kā – uzlabot jehūzu sugu mūsu karaļvalstī. Bet no šādiem nereāliem plāniem es atteicos uz visiem laikiem.

1727. g. 2. aprīlī

Izdevējs lasītājam

Lemjuels⁴ Gulivers, šo ceļojumu autors, ir mans sens un tuvs draugs; esam arī radnieki no mātes puses. Pirms trijiem gadiem misters Gulivers, noguris no ziņkārū ļaužu sadrūzmes viņa mājā Redrifā, nopirka nelielu zemes gabalu un ērtu māju netālu no Njuārkas Notingemšīrā, savā dzimtajā novadā, kur viņš tagad dzīvo vientuļi, bet savu kaimiņu cienīts.

Kaut gan misters Gulivers piedzimis Notingemšīrā, kur dzīvoja viņa tēvs, esmu dzirdējis viņu sakām, ka Guliveru dzimta nākusi no Oksfordšīras; lai par to pārliecinātos, apskatīju Benbarijas⁵ kapsētu šajā grāfistē un atradu tur vairākus Guliveru kapus un pieminekļus.

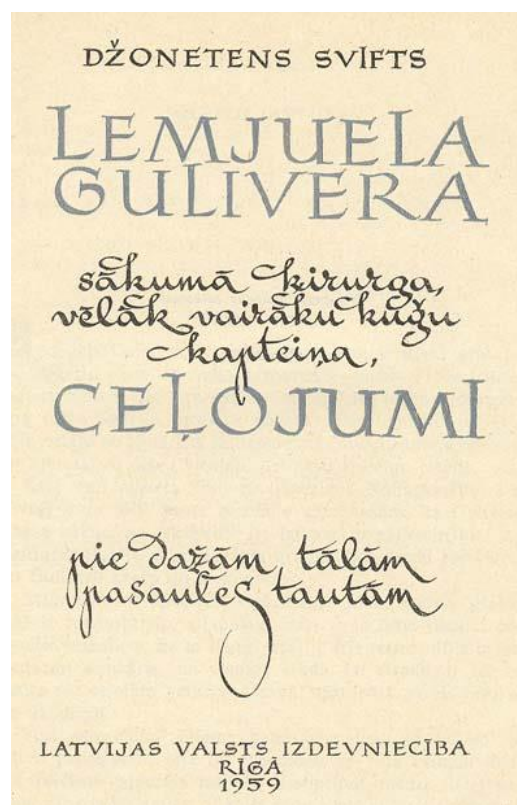
Aizbraucot no Redrifas, viņš manās rokās nodeva glabāšanā šo manuskriptu, atļaudams man ar to brīvi rīkoties pēc maniem ieskatiem. Es to rūpīgi izlasīju trīs reizes. Stils ir ļoti gluds un vienkāršs, un vienīgā kļūda, ko atradu, ir tā, ka autors pēc ceļotāju paraduma savā stāstījumā pārāk kavējas pie sākumiem.

Visā sacerējumā jūtama patiesības elpa; un tiešām – autora patiesīgums bija tik pazīstams, ka viņa kaimiņi Redrifā, ja tiem vajadzēja kaut ko apstiprināt, mēdza lietot parunu: «Tas ir tik patiesi, it kā to būtu teicis misters Gulivers».

Dažu cienījamu personu pamudināts, kurām ar autora atļauju nodevu šo sacerējumu, tagad iedrošinos to laist pasaulē, cerēdams, ka vismaz kādu laiku tas sagādās mūsu dižciltīgajiem jaunekļiem labāku izklaidi nekā politiķu un partijas skribentu parastie smērējumi. Šī grāmata iznāktu vismaz divtik bieža, ja es nebūtu iedrošinājies izsvītrot neskaitāmās lappuses par vējiem, paisumiem un bēgumiem, par daždažādiem mainīgiem laika apstākļiem vairākos ceļojumos, sīkos aprakstus par kuģa vadīšanu vētrās – jūrnieku stilā, tāpat garuma un platuma grādu apzīmējumus; sakarā ar to man jābaidās, ka misters Gulivers būs mazliet neapmierināts, bet es biju apņēmies pielāgot šo sacerējumu pēc iespējas lasītāju vispārējam līmenim. Taču, ja, nepārzinādams jūrniecības lietas, būšu kaut kur kļūdījies, tad par to atbildēšu vienīgi es, un, ja kāds ceļotājs vēlētos iepazīties ar visu darbu pilnā apjomā, kā tas nācis no autora spalvas, tad labprāt apmierināšu viņa ziņkāri.

Pārējos sīkumus par autoru lasītājs atradīs šās grāmatas pirmajās lappusēs.

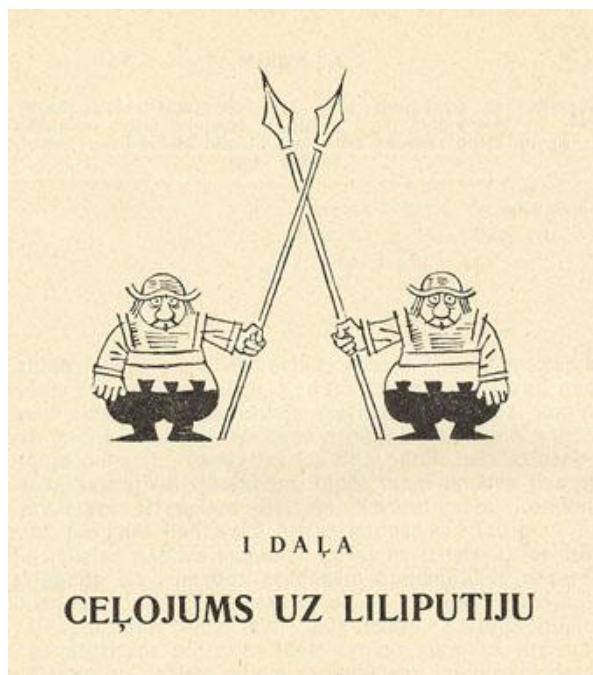
Ričards Simpsons

Titullapa

⁴ V.E.: Lemuels ir Bībeles valdnieka vārds (Zālamana pamācību grāmata, [XXXI.1](#)). Tas norāda uz puritāņiem – viņi mēdza dot tādus vārdus.

⁵ V.E.: Benberijas pilsēta (*Banbury*) bija viens no galvenajiem puritāņu centriem.

I daļa. Ceļojums uz Liliputiju

I nodaļa

Autors sniedz dažas ziņas par sevi, savu ģimeni un par pirmajiem pamudinājumiem doties ceļojumā. Kuģis iet bojā. Autors peld, lai glābtu savu dzīvību, izpeld krastā liliputu zemē, tiek saņemts gūstā un aizvests zemes vidienē.

Manam tēvam piederēja neliela muiža Notingemšīrā; es biju trešais no pieciem dēliem. Kad man bija četrpadsmit gadu, tēvs mani aizsūtīja uz Imanuela koledžu⁶ Kembridžā, kur paliku trīs gadus un cītīgi nodevos studijām. Lai gan saņēmu ļoti niecīgu pabalstu, tomēr arī tas bija pārāk liels samērā ar mana tēva šaurajiem līdzekļiem, tāpēc mani nodeva par mācekli misteram Džemsam Bētsam, ievērojamam Londonas ķirurgam, pie kura nodzīvoju četrus gadus; šad tad tēvs man atsūtīja nelielas naudas summas, kuras es izlietoju, lai mācītos navigāciju un iepazītos ar dažām matemātikas nozarēm, kas noderīgas tiem, kuri vēlas ceļot, jo vienmēr domāju, ka agri vai vēlu man šāda laime būs lemta. Atstājis misteru Bētsu, es atgriezos pie sava tēva, un no viņa, kā arī mana tēvoča Džona un dažiem citiem radniekiem dabūju četrdesmit mārciņu ar solījumu, ka tie katru gadu izsūtīs man uz Leideni vēl trīsdesmit mārciņu uztura naudas; šai pilsētā es divus gadus un septiņus mēnešus studēju medicīnu, zinādams, ka tā man būs noderīga tālos jūras ceļojumos. Drīz pēc manas atgriešanās no Leidenes, mans labais skolotājs misters Bētss ieteica kuģa «Bezdelīga» kapteinim Ebrehemam Panelam pieņemt mani par ķirurgu; kopā ar viņu es braucu trīsarpus gadus, pāris reizi aizbraucām uz Levantu⁷ un dažām citām zemēm. Atgriezies es nolēmu apmesties Londonā, un šo nodomu atbalstīja mans skolotājs misters Bētss, kas mani ieteica dažiem saviem pacientiem. Es noīrēju dzīvokli kādā mazā mājiņā Olddžūrījā un, paklausīdams tuvinieku padomiem nodibināt ģimenes dzīvi, apprecēju mis Meriju Bertonu, mistera Edmunda Bertona otro meitu, kuras tēvs bija zeķu tirgotājs Ņugētstrītā, un saņēmu līdz ar sievu četrsimt mārciņu pūra naudas. Bet, tā kā labais skolotājs Bētss pēc diviem gadiem nomira un man bija maz draugu, tad mans stāvoklis pasliktinājās, jo sirdsapziņa man neatļāva atdarināt tos nelāgos ārstēšanas paņēmienus, kādus piekopa daudzi no maniem darba biedriem. Tāpēc, apspriedies ar savu sievu un dažiem paziņām, nolēmu atkal doties jūrā. Es biju ķirurgs uz diviem kuģiem pēc kārtas un sešu gadu laikā vairākas reizes braucu uz Austrumu un Rietumu Indiju, ar to mazliet uzlabodams savus ienākumus. Vaļas brīžus pavadīju, lasīdams agrāko un tagadējo laiku labākos autorus, jo man vienmēr bija līdz prāvs

⁶ V.E.: Emanuel College bija slavēta ar savu puritānisko orientāciju.

⁷ V.E.: Vidusjūras austrumos.

skaits grāmatu; bet krastā es novēroju vietējo ļaužu parašas un tikumus un mācījos viņu valodu, kas padevās visai viegli, jo man bija laba atmiņa.

Mans pēdējais ceļojums nebija visai veiksmīgs, man apnika jūras braucieni, un es nolēmu palikt mājās pie sievas un bērniem. Es pārcēlos no Olddžijūrijas uz Feterlēnu un no turienes uz Vopingu, cerēdams iegūt pacientus starp jūrniekiem, bet tas man neizdevās. Nogaidījis trīs gadus, vai apstākļi neuzlabosies, es pieņēmu kuģa «Antilope» īpašnieka kapteiņa Viljema Brīčarda izdevīgo priekšlikumu braukt ar viņu uz Dienvidjūru. Mēs uzvilcām buras Bristolē 1699. gada 4. maijā, un mūsu ceļojums sākumā bija ļoti veiksmīgs.

Dažu apstākļu dēļ nebūtu vēlams nogurdināt lasītāju ar sīkiem aprakstiem par to, ko piedzīvojām šajās jūrās; pietiks, ja pastāstīsim, ka mūsu braucienā uz Austrumindiju briesmīga vētra mūs aizdzina uz ziemeļrietumiem no Van Dīmena zemes. Pēc novērojumiem, mēs atradāmies 30 grādu 2 minūšu dienvidu platumā. Divdesmit cilvēku no mūsu komandas nomira aiz pārpūles un sliktas barības; pārējie bija ļoti novājināti. 5. novembrī, kad tur sākas vasara, laiks bija ļoti miglains, tāpēc jūrnieki tik pustauvas attālumā no kuģa ieraudzīja klinti; bet vējš bija tik stiprs, ka dzina kuģi tieši pret šo klinti, un tas acumirklī sašķīda. Seši komandas locekļi, starp kuriem atrados arī es, nolaidām ūdenī laivu, un mums izdevās atirties tālāk no kuģa un klints. Pēc mana aprēķina, bijām airējuši trīs jūdzes, līdz kļuvām pilnīgi bezspēcīgi, juzdamies jau noguruši no iepriekšējās piepūles uz kuģa. Tāpēc ļāvāmies viņu varā, un pēc pusstundas spējš ziemēļu vēja grūdiens apgāza laivu. Kas notika ar maniem biedriem, kas bija laivā, un ar tiem, kas patvērās uz klints un palika uz kuģa, to nevaru pateikt, bet domāju, ka viņi visi gājuši bojā. Kas attiecas uz mani, tad es peldēju uz labu laimi, un mani dzina uz priekšu vējš un paisums. Es bieži nolaidu kājas, bet nevarēju sataustīt jūras dibenu, tikai, kad biju jau gluži nokūsis un nespēju vairs ilgāk cīnīties, sajutu zem kājām zemi, un vētra šai laikā bija jau jūtami rimusi. Jūras dibens te bija tik nolaidens, ka man bija jāiet gandrīz vesela jūdze, līdz aizsniedzu krastu, un tas notika apmēram pulksten astoņos vakarā. Biju nogājis gandrīz jau pusjūdzi, bet nevarēju saskatīt nevienu pazīmi, ka te būtu kādas mītnes vai iedzīvotāji; vismaz biju kļuvis tik slābs, ka neko vairs neredzēju. Jutos ārkārtīgi saguris, un no šā noguruma un karstā laika un puspintes brendija, ko biju izdzēris, atstājot kuģi, kļuva ļoti miegains. Es nogulos zālē, kas bija ļoti īsa un mīksta, un iemīgu tik dziļi kā vēl nekad savā mūžā un nogulēju tā apmēram deviņas stundas, jo, kad atmodos, bija jau gaiša diena. Es mēģināju piecelties, bet nespēju pakustēties, jo, gulēdams uz muguras, sajutu, ka manas rokas un kājas bija abās pusēs stingri piesietas pie zemes un tāpat arī mani garie, biezie mati. Līdzīgā veidā viss mans ķermenis, sākot no padusēm līdz gurniem, bija apvīts ar tievām virvēm. Es varēju raudzīties tikai augšup; saule sāka dedzināt, un tās gaisma žilbināja man acis. Es dzirdēju ap sevi neskaidru troksni, bet stāvoklis, kādā gulēju, neatļāva man saskatīt kaut ko citu kā vienīgi debesis. Pēc īsa brīža sajutu, ka kaut kas dzīvs kustas pa manu kreiso kāju un, viegli pārslidēdams krūtīm, apstājas gandrīz pie zoda; nolaidis acis, cik spēdams zemu, es ieraudzīju nepilnas sešas collas garu cilvēciņu ar loku un bultu rokās un ar bultu maku uz muguras. Reizē es sajutu, ka vismaz četrdesmit viņam līdzīgu radījumu (tā man šķita) seko šim pirmajam. Es biju ārkārtīgi izbrīnījies un tik skaļi iekliedzos, ka viņi visi izbailēs aizbēga atpakaļ un daži no tiem, kā vēlāk uzzināju, bija sasītušies, lēkdami no maniem sāniem lejup uz zemi. Tomēr viņi drīz atgriezās, un viens no tiem, kas iedrošinājās pienākt tik tuvu, ka varēja saskatīt visu manu seju, izbrīnā pacēla augšup rokas un acis un iesaucās smalkā, bet skaidrā balsī: «*Hekinah degul!*» – pārējie vairākkārt atkārtoja šos vārdus, bet toreiz es nezināju, ko tie nozīmē.

Es visu laiku gulēju, kā to lasītājs var saprast, ļoti neērtā stāvoklī; beidzot, kad mēģināju atbrīvoties, man palaimējās saplēst virves un izraut no zemes koka mietiņus, pie kuriem bija piesieta mana kreisā roka, jo, paceļot to pie sejas, es sapratu, kādā veidā viņi bija mani sasējuši, un reizē ar spēcīgu rāvienu, kas man sagādāja ārkārtīgas sāpes, mazliet atslābināju virves, ar kurām mani mati kreisajā pusē bija piesieti pie zemes, tā ka varēju pagriezt savu galvu par divām collām. Bet mazās būtnes aizbēga otrreiz, iekams es paguvu kādu no tām satvert; tad atskanēja ļoti spalgs brēciens, un, kad tas norima, es dzirdēju, ka viens cilvēciņš stiprā balsī iesaucās: «*Tolgo fonak!*» – un nākošajā mirklī sajutu, ka manā rokā ieurbās simtiem bultu, kas to sadurstīja kā adatas, pēc tam viņi raidīja gaisā vēl vienu bultu zalvi, daudz lielāku nekā pirmo, apmēram tā, kā mēs Eiropā mēdzam šaut no lielgabaliem,

un, manuprāt, daudzas no šīm bultām nokrita uz mana ķermeņa (lai gan es tās nesajutu) un dažas uz manas sejas, ko aizsedzu ar kreiso roku. Kad bultu krusa norima, es ievaidējos niknumā un sāpēs un vēlreiz mēģināju atbrīvoties, bet tie izšāva vēl vienu zalvi, daudz lielāku nekā iepriekšējās, un daži no uzbrucējiem centās man sānos iedurt šķēpus, bet laimīgā kārtā es biju ģērbies bizonādas kamzolī, kuram tie nevarēja izurbties cauri. Man šķita visprātīgākais gulēt mierīgi līdz naktij, kad ar savu atraisīto kreiso roku es spētu viegli atbrīvoties, un, kas attiecās uz iezemiešiem, tad bija iemesls domāt, ka es varētu pieveikt vislielāko armiju, kādu tie raidītu pret mani, ja vien visi tās kareivji būtu tikpat sīki kā būtnes, kuras redzēju savā priekšā. Taču liktenis bija lēmis citādi. Šie ļautiņi, ievērojuši, ka guļu mierīgi, vairs nešāva, bet, spriežot pēc trokšņa, kuru dzirdēju, viņu skaits pieauga, un apmēram četrus collu attālumā tieši pār manu labo ausi atskanēja klaudzieni, kas turpinājās veselu stundu, it kā tur darbotos namdari; kad pavērsu galvu uz to pusi, cik nu mieti un virves man to atļāva, ieraudzīju koka tribīni pusotras collas augstumā, uz kuras novietojās kādi četri iezemieši, un redzēju tai pieslietas divas vai trīs kāpnes: no turienes viens no viņiem, kas šķita esam ievērojama persona, griezās pie manis ar garu runu, no kuras nesapratu nevienu vārdu. Bet man jāpiebilst, ka šis dižciltīgais vīrs, iekams sāka savu runu, trīsreiz iesaucās: «*Langro dehul san!*» (šos vārdus un iepriekšējos man vēlāk atkārtoja un izskaidroja). Tūlīt kādi piecdesmit iezemieši pienāca klāt un pārgrieza virves, kas saistīja manas galvas kreiso pusi, dodot man iespēju pavērst galvu uz labo pusi un redzēt pašu runātāju un viņa kustības. Tas šķita pusmūža gados un lielāks par pārējiem trim, kas viņu pavadīja; viens no tiem, mazliet lielāks par manu vidējo pirkstu, acīm redzot pāžs, turēja viņa tērpā vilci, bet pārējie divi stāvēja blakus kā pavadoni. Viņš runāja kā īsts orators, es sadzirdēju viņa runā daudzkārt draudus, tad atkal solījumus, līdzjūtību un laipnību.

Es atbildēju nedaudzos vārdos, bet ļoti padevīgi, paceldams savu kreiso roku un abas acis pret sauli, it kā piesaucot to par liecinieci; un, tā kā jutos pagalam izsalcis, jo biju ēdis dažus kumosus tikai pirms vairākām stundām, iekams atstāju kuģi, tad manas dabiskās vajadzības kļuva tik spēcīgas, ka nevarēju apvaldīt savu nepacietību (varbūt rīkodamies pret pieklājības stingrajiem likumiem) un vairākkārt pieliku pirkstu sev pie lūpām, rādot, ka vēlos barību. *Hurgo* (tā viņi mēdz dēvēt dižu augstmani, kā to vēlāk uzzināju) mani saprata ļoti labi. Viņš nokāpa no tribīnes un pavēlēja nolikt pie maniem sāniem dažas kāpnes, pa kurām uzkāpa vairāk nekā simts iedzimto un tuvojās manai mutei, nesdami grozus, piekrautus ar gaļu, kas bija apgādāta un atsūtīta šurp uz valdnieka pavēli, tiklīdz viņš bija saņēmis pirmās ziņas par mani. Es samaniju, ka tā bija vairāku dzīvnieku gaļa, bet kāda – to nevarēju pēc garšas noteikt. Tur bija krūšu gabali, stilbi un gurni, kādi mēdz būt jēriem, ļoti labi sagatavoti, bet mazāki par cīruļa spārnu. Es tos noēdu pa divi trim reizē un piekodu trīs maizes klaipus, kas bija musketes lodes lielumā. Iezemieši mani apkalpoja, cik ātri spējami, un tūkstoš veidos izrādīja savu izbrīnu un pārsteigumu par manu augumu un ēstgribu.

Tad es ar zīmēm rādīju, ka gribu dzert. Viņi secināja no manas ēšanas, ka ar mazu daudzumu man nepietiks, un, būdami ļoti atjautīgi ļaudis, tie varen veikli uzvilka augšā vienu no savām lielākajām mucām, pieritināja to pie manas rokas un izsita tai dibenu; es bez grūtībām izdzēru mucas saturu vienā malkā, jo dzēriena tajā nebija vairāk kā puse pintes. Tas garšoja kā Burgundijas vīns, bet bija tikai daudz tīkamāks. Viņi man atnesa otru mucu, kuru izdzēru tāpat kā iepriekšējo un ar zīmēm liku saprast, lai man dod vēl, bet tiem vairāk mucu nebija. Kad es šos brīnumus biju paveicis, mazie cilvēciņi ar prieka saucieniem dejoja uz manām krūtīm, vairākkārt atkārtodami savu pirmo izsaucienu: «*Hekinah degul!*» Viņi man ar zīmēm rādīja, lai es nosviežot lejā abas mucas, bet iepriekš brīdināja apakšā stāvošos, lai tie atvirzītos, skaļi saukdami: «*Borah mevolah!*» – un, kad cilvēciņi ieraudzīja mucas uzlidojam gaisā, atskanēja vispārējs sauciens: «*Hekinah degul!*» Jāatzīstas, ka man bieži uznāca kārdinājums, kad tie pastaigājās uz priekšu un atpakaļ pa manu ķermeni, sagrābt vistuvākos četrdesmit vai piecdesmit cilvēciņus un nosviet tos zemē. Bet atcerējos savus nepatīkamos pārdzīvojumus, kas varbūt nebija paši ļaunākie, kādus tie varēja man sagādāt, un arī savu svinīgo solījumu, ko viņiem biju devis, – jo šādā veidā iztulkoju savu padevīgo izturēšanos, – un tā izkļiedžu šīs iedomas. Turklāt man šķita, ka mani saista viesmīlības likumi pret šiem ļaudīm, kas mani tik devīgi un lieliski bija pacienājuši. Tomēr savā prātā nevarēju vien beigt brīnīties par šo sīko mirstīgo radījumu drosmi, kuri iedrošinājās uzkāpt uz mana auguma un pastaigāties pa to, kad viena mana roka bija svabada, nedrebot bailēs no tāda neredzēta briesmoņa, kāds es viņiem varēju likties. Pēc īsa laika, kad viņi redzēja, ka neprasu vairāk gaļas, manā priekšā parādījās pašas ķeizariskās augstības sūtīta augstas kārtas persona. Viņa gaišība, pakāpies uz manas labās kājas stilba, tuvojās manai sejai kādu divpadsmit cilvēku pavadībā, parādīja savus dokumentus ar ķeizara zīmogu, pieliekot tos tuvu manām acīm, runāja apmēram desmit minūtes, neizpauzdam nekādas dusmas, bet ar noteiktu apņēmību, bieži norādot ar roku uz priekšu, kā es vēlāk noskaidroju, galvaspilsētas virzienā, kas atradās apmēram pusjūdzes attālumā; uz turieni saskaņā ar viņa majestātes un valsts padomes lēmumu mani bija jāpārved. Es atbildēju nedaudz vārdos, bet

paliku nesaprasts, tad ar savu svabado roku norādīju uz saistīto roku (izdarīdams šo kustību pāri viņa gaišības galvai, jo baidījies aizskart viņu vai viņa pavadoņus), pēc tam uz manu galvu un ķermeni, likdams saprast, ka vēlos tikt atbrīvots.

Acīm redzot viņš mani labi saprata, jo pakratīja noraidoši galvu un ar roku kustībām parādīja, ka mani jāaizved kā gūstekni. Bet viņš izdarīja arī citas kustības, lai es saprastu, ka man būs pietiekami daudz gaļas un dzeramā un ar mani apiesies ļoti labi. Tad man atkal radās vēlšanās pamēģināt, vai nevarēšu saraut savas važas, bet, juzdams uz sejas un rokām tulznas un sāpes no liliputu bultām, kas joprojām daudzas bija iestrēgušas manā miesā, un redzēdams, ka manu ienaidnieku skaits aizvien vēl pieaug, es liku tiem saprast, ka viņi var ar mani darīt, ko vēlas. Pēc tam hurgo un viņa pavadoņi, pieklājīgi atvadījušies, aizgāja līksmām sejām. Drīz pēc tam dzirdēju vispārējus prieka saucienus, kuros bieži atkārtojās vārdi «Peplom selan!» – un sajutu, ka liels ļaužu bars manā kreisajā pusē tā atslābina virves, ka kļuva spējīgs pagriezties uz labo pusi un nolaist ūdeni, ko izšļācu visai daudz par lielu izbrīnu cilvēcīņiem, un viņi, noģizdami no manām kustībām, ko gribu darīt, tūlīt atkāpās pa labi un pa kreisi, lai izvairītos no straumes, kas ar lielu troksni un spēku gāzās no manis. Bet iepriekš tie bija jau manu seju un rokas notriepuši ar kādu ļoti patīkami smaržojošu ziedi, kas dažās minūtēs izklīdēja viņu bultu radītās sāpes. Šis apstāklis kā piedevas atspirdzinājumam, kuru biju guvis no viņu ļoti sātīgajiem ēdieniem un dzērieniem, radīja manī vēlēšanos iemigt. Es nogulēju, kā man vēlāk teica, astoņas stundas, un tas nebija nekāds brīnums, jo ārsti, klausīdami imperatora pavēlei, bija viņam mucās piejaukuši miega zāles.

Šķiet, iezemieši, mani atraduši guļam krastā, kur biju izpeldējis, nekavējoties izsūtījuši ziņnesi pie imperatora; valsts padome nolēmusi, ka mani jāsasien iepriekš attēlotajā veidā (tas tika izdarīts naktī, kamēr es gulēju), ka man jāatsūta daudz gaļas un dzēriena un jāsaģatavo rati, lai aizvestu mani uz galvaspilsētu. Šis lēmums var likties ļoti pārdrošs un bīstams, un esmu pārliecināts, ka līdzīgā gadījumā neviens valdnieks Eiropā tā nebūtu rīkojies. Bet, manuprāt, šis lēmums bija gaužām saprātīgs un arī augstsirdīgs, jo, patiešām, ja šie ļaudis būtu mēģinājuši mani nogalināt ar saviem šķēpiem un bultām, kamēr es gulēju, – sāpju sajūta mani tūlīt atmodinātu, izraisot manī tādas dusmas un spēku, ka es būtu sarāvis virves, ar kurām biju sasaistīts; pēc tam viņi vairs nevarētu man pretoties, nedz gaidīt žēlastību.

Šie ļaudis ir izcili matemātiķi un guvuši lielus panākumus mehānikā, jo viņus skubina un atbalsta valdnieks, kas ir slavens zinātņu aizbildnis. Šim valdniekam ir daudz mašīnu uz riteņiem baļķu un smagu kravu pārvadāšanai. Viņš bieži būvē milzīgus kara kuģus, dažus pat deviņas pēdas garus, tādos mežos, kur aug ļoti būvkoki, un ar šīm mašīnām kuģus aizved trīssimt vai četrsimt jardu līdz jūrai. Pieci simti namdariem un inženieriem tika nekavējoties pavēlēts sagatavot vislielāko mašīnu, kāda bija viņu rīcībā. Tā bija koka platforma apmēram trīs collu augstumā no zemes, septiņas pēdas gara un četras pēdas plata, ar divdesmit diviem riteņiem. Manis dzirdētie saucieni sveica šo ratu ierašanos, kuri tika izsūtīti pie manis apmēram četras stundas pēc tam, kad biju izkāpis krastā. Rati apstājās līdztekus manam guļošajam augumam. Bet vislielākās grūtības bija mani pacelt un ielikt šajos ratos. Tādam nolūkam tika zemē iedzīti astoņdesmit stabi, katrs vienas pēdas augstumā, un ļoti stipras virves iesaiņojumu auklas resnumā tika ar āķiem piestiprinātas pie daudzajiem apsējiem, ar kuriem strādnieki bija apvījuši manu kaklu, rokas, manu ķermeni un kājas. Deviņi simti stiprāko vīru sāka vilkt šīs virves ar trīšiem, kas bija piestiprināti pie stabiem; un tā nepilnās trijās stundās es tiku pacelts, ielikts ratos un tur stingri sasiets. Visu to man vēlāk pastāstīja, jo šīs darbības laikā es gulēju dziļā miegā, kurā mani bija iegremdējušas dzērienam piejauktās miega zāles. Tūkstoš pieci simti lielāko zirgu, kas piederēja imperatoram, katrs četrarpus collas augsts, bija vajadzīgi, lai mani aizvilktu līdz galvaspilsētai, kas, kā jau teicu, atradās pusjūdzes attālumā.

Mēs bijām ceļā jau četras stundas, kad mani pamodināja ļoti smieklīgs atgadījums; kad rati uz brīdi apstājās, jo bija jāizlabo kāds mazs bojājums, divi vai trīs iezemiešu jaunieši aiz ziņkāres gribēja redzēt, kāds es izskatos aizmidzis; tie iekāpa ratos un klusiņām pielavījās pie manas sejas; viens no tiem, kāds gvardes virsnieks, iebāza man kreisajā nāsī sava īsā pīķa smaili, kas kutināja manu degunu kā salmiņš, un es skaļi nošķaudījos; viņi tūlīt aizzagās, manis nepamanīti, un tikai pēc trim nedēļām es uzzināju, kāpēc biju tik pēkšņi pamodies. Atlikušo dienas daļu turpinājās mūsu garais brauciens, bet

naktī atpūtāties, un man katrā pusē bija nostādīti piecsimt sargi, puse ar lāpām un puse ar lokiem un bultām, gatavi šaut uz mani, tiklīdz es mēģinātu pakustēties. Nākošajā rītā, saulei lecot, mēs turpinājām braucienu un ap pusdienas laiku atradāmies ap divsimt jardu no pilsētas vārtiem. Imperators un viss viņa galms iznāca mums pretim, bet augstākie virsnieki nepiekrita, ka viņa majestāte apdraudētu savu personu, uzkāpjot uz mana ķermeņa.

Laukumā, kur apstājās rati, atradās sens templis, kuru uzskatīja par lielāko visā impērijā; šis templis pirms dažiem gadiem bija apgānīts ar zvērisku slepkavību, un kopš tā laika ticīgā tauta to uzskatīja par nesvētu vietu un izlietoja to sabiedriskām vajadzībām, bet visi izgreznojumi un iekārta bija aiznesti projām. Bija nolemts, ka es apmetīšos šai celtnē. Lielās durvis ziemeļpusē bija četras pēdas augstas un gandrīz divas pēdas platas, tā ka caur tām es varēju diezgan svabadi ielīst. Abās pusēs durvīm apmēram sešas collas virs zemes bija mazs lodziņš, caur kreisās puses lodziņu imperatora kalējs ievilka deviņdesmit vienu smalku ķēdīti, kas līdzinājās tām, kuras Eiropā mūsu dāmas valkā pie pulksteņiem, un bija gandrīz tikpat garas, un ar trīsdesmit sešām atslēgām tās tika piestiprinātas pie manas kreisās kājas. Iepretim šim templim, pāri lielceļam, divdesmit pēdu atstatumā bija piecas pēdas augsts tornis. Šai tornī uzkāpa imperators ar sava galma augstmaņiem, lai varētu mani aplūkot, kā to man vēlāk pastāstīja, jo es nevarēju viņus redzēt. Pēc aprēķiniem, vairāk nekā simttūkstoš iedzīvotāju bija iznākuši no pilsētas šai pašā nolūkā, un, par spīti manai sardzei, man šķita, ka ik brīdi vairāk nekā desmittūkstoš cilvēku pa kāpnēm uzrāpās uz mana ķermeņa. Bet drīz tika izsludināta pavēle, kas viņiem aizliedza to darīt, piedraudot ar nāves sodu. Kad strādnieki pārbaudīja, ka man nav iespējams atbrīvoties, tie pārgrieza visas virves, ar kurām biju saistīts; tad es piecēlos stāvus tik drūmā noskaņā, kādā nebiju vēl bijis savā mūžā. Bet ļaužu saceltais troksnis un viņu izbrīns, redzot mani pieceļamies, un staigājam, bija neaprakstāms. Ķēdītes, kas saistīja manu kreiso

kāju, bija apmēram divus jardus garas un atļāva man ne vien puslokā staigāt uz priekšu un atpakaļ, bet, piestiprinātas četru collu attālumā no durvīm, deva man arī iespēju ielīst templī un tur visā augumā izstiepties.

II nodaļa

Liliputu zemes imperators, dažu savu augstmaņu pavadīts, ierodas apciemot autoru viņa ieslodzījumā. Imperatora personas un tērpa apraksts. Zinātniekiem uzdod iemācīt autoram viņu valodu. Viņš iemanto labvēlību ar savu lēnprātīgo izturēšanos. Viņam tiek izkratītas kabatas, atņemts viņa zobens un pistoles.

Es lēnprātīgi biju pacietis apnicīgo stāvokli, kādā atradās mans ķermenis, un tagad ar vislielāko prieku piecēlos atkal kājās: apskatījos visapkārt, un man jāatzīstas, ka nekad nebiju redzējis pievilcīgāku ainavu. Viss apvidus izskatījās kā viens vienīgs dārzs, un iežogotie lauki, parasti četrdesmit kvadrātmetru lieli, līdzinājās puķu dobēm. Šiem laukiem apkārt bija meži pusstengas⁸ augstumā, un lielākie koki bija apmēram septiņas pēdas gari. Es paskatījos uz pilsētu, kas atradās man kreisajā pusē, un tā izskatījās kā pilsētas dekorācija uz teātra skatuves.

Jau vairākas stundas mani ļoti mocīja kāda dabiska vajadzība, par ko nav jābrīnās, jo bija pagājušas gandrīz divas dienas, kopš es pēdējo reizi biju atvieglinājies. Atrados ļoti grūtā stāvoklī – mani tirdīja liela vajadzība un reizē kauns. Labākais, ko varēju izdomāt, bija ielīst savā mājā, ko arī darīju: aizvēris aiz sevis durvis, es aizrāpoju tik tālu, cik to atļāva manu važiņu garums, un atbrīvoju savu ķermeni no nepatīkamā smaguma. Bet šī ir vienīgā reize, kad mani varēja nosodīt par tik netīrīgu uzvedību, ko, es ceru, sirsnīgais lasītājs man mazliet piedos, ja saprātīgi un objektīvi iedomāsies bēdīgo stāvokli, kādā atrados. Kopš šīs reizes es parasti mēdzu, tikko piecēlies, nokārtot šīs darīšanas svaigā gaisā, atgājis tik tālu, cik to manas ķēdītes atļāva; un katru rītu divi šim nolūkam norīkoti kalpi parūpējas nepatīkamos atkritumus aizvest projām ar ķerru, iekams ieradās viesi. Es nebūtu tik ilgi kavējies pie šī

⁸ stenga – sešpadsmitarpus pēdas. (Piezīme grāmatā).

apstākļa, kas pirmajā mirklī var likties ļoti nenožīmīgs, ja nejustu nepieciešamību, attaisnot sabiedrības acīs sava rakstura attieksmi pret tīrību, kuru, kā man stāstīja, dažiem no maniem ļaunvēliem labpaticies šajā un citos gadījumos apšaubīt.

Kad šīs darīšanas bija nokārtotas, es atkal iznācu no savas mājas, lai ieelpotu svaigu gaisu. Imperators jau bija nokāpis no torņa un tuvojās man jāšus zirgā; par šo drosmi viņam vajadzēja dārgi samaksāt, jo dzīvnieks, lai gan labi apmācīts, nebija pieradis pie šāda skata, un, kad tam priekšā sakustējās it kā kalns, tas saslējās uz pakalējām; tomēr valdnieks, būdams izcils jājējs, noturējās seglos, līdz pieskrēja viņa pavadoņi un satvēra pavadas, un tad viņa majestāte nokāpa zemē. Valdnieks nokāpis mani aplūkoja lielā izbrīnā no visām pusēm, bet turējās no manis lielākā atstatumā, nekā sniedzās mana važa. Viņš pavēlēja saviem pavāriem un sulaiņiem, kas jau bija sagatavojušies, pasniegt man ēdienus un dzērienus, kurus tie piestūma īpatnos ratiņos tik tuvu, ka varēju tos aizsniegt. Es paņēmu šos ratiņus rokās un visus ātri iztukšoju: divdesmit no tiem bija pildīti ar gaļu, desmit ar dzērieniem. Ēdiena katros ratiņos bija man tikai divi vai trīs kumosi, bet dzērienu es no desmit māla blašķēm salēju visu vienos ratiņos un izdzēru vienā paņēmienā; un tāpat darīju ar atlikušo dzērienu. Valdniece ar jaunajiem prinčiem un princesēm, kopā ar savām galma dāmām sēdēja krēsls nelielā atstatumā no manis, bet pēc negadījuma ar imperatora zirgu visi piecēlās un steidzās pie viņa augstības, kura personu tagad gribu attēlot. Viņš ir par mana naga tiesu garāks nekā visi viņa galminieki, un ar to vien jau pietiek, lai viņš iedvestu skatītājos bijību. Viņa sejas vaibsti ir spēcīgi un vīrišķīgi, viņam ir austriešu lūpas, ērgļa deguns; viņa seja ir olīvu krāsā, augums stalts, ķermenis, rokas un kājas ļoti samērīgi veidotas, visas viņa kustības ir pievilcīgas un stāja cildena. Valdnieks nav vairs pirmajā jaunībā, jo viņam ir divdesmit astoņi gadi un deviņi mēneši; viņš valda jau septiņus gadus ļoti veiksmīgi un ieguvis vairākas uzvaras. Lai varētu viņu labāk apskatīt, es nogulos uz sāniem, tā ka mana seja atradās tieši pretim viņa sejai, un viņš stāvēja tikai trīs jardus atstatumā; vēlāk imperatoru vairākkārt esmu turējis savā rokā un tāpēc nevaru kļūdīties, viņu attēlodams. Imperatora tērps bija ļoti vienkāršs un pieticīgs, darināts pa pusei aziātu, pa pusei eiropiešu gaumē, bet galvā viņam bija viegla, ar dārgakmeņiem un spalvu izgreznota zelta bruņu cepure. Viņš turēja rokā kailu zobenu paš aizsardzībai gadījumam, ja man izdotos pārraut važas. Šis zobens bija gandrīz trīs collas garš, rokturis un maksts tam bija veidoti no zelta un izgreznoti ar dimantiem. Viņa balss bija spalga, bet tik skaidra un saprotama, ka es to varēju labi sadzirdēt, kājās stāvēdams. Dāmas un galminieki bija visi ļoti krāšņos tērpos, tā ka vieta, kur tie bija sapulcējušies, līdzinājās uz zemes izklātiem ar zeltu un sudrabu izšūtiem svārkiem. Viņa ķeizarišķā augstība mani vairākkārt uzrunāja, un es viņam atbildēju, bet mēs viens no otra runas nesapratām ne vārda. Šeit stāvēja arī vairāki viņa galma garīdznieki un juristi (to es secināju no viņu tērpiem), kuriem bija pavēlēts ar mani sarunāties, arī es viņus uzrunāju dažāzādās valodās, kādas vien kaut cik zināju: vācu, holandiešu, latīņu, franču, spāniešu, itāliešu un *Lingua Franca*, bet veltīgi. Pēc apmēram divām stundām galms aizgāja, un pie manis atstāja stipru sardzi, lai novērstu pūļa nekaunību un varbūt arī ļaunprātību, jo ļaudis ap mani nepacietīgi drūzmējās un centās man piekļūt iespējami tuvu, daži no tiem bija tik nekautrīgi, ka izšāva uz mani savas bultas, kad sēdēju uz zemes pie savas mājas durvīm, un viena no šīm bultām gandrīz skāra manu kreiso aci. Bet pulkvedis pavēlēja apcietināt sešus no barvežiem un nolēma, ka vislabākais sods būs tos saistītus nodot manās rokās, ko daži viņa kareivji arī izdarīja, piegrūzdami apcietinātos ar savu pīķu trulajiem galiem man klāt. Es tos visus paņēmu labajā rokā, piecus no tiem ieliku sava kamzoļa kabatā, bet sestajam parādīju tādu ģīmi, it kā es gribētu viņu dzīvu apēst. Nabaga vīrelis briesmīgi iespaidzās, un pulkvedis un virsnieki ļoti satraucās, sevišķi, kad redzēja, ka izņemu savu kabatas nazi, bet drīz viņus nomierināju, jo, laipni raudzīdamies, nekavējoties pārgriezu sava gūstekņa saites, noliku viņu uz zemes, un viņš tūlīt aizbēga. Tāpat rīkojos ar pārējiem, izņemdamus viņus vienu pēc otra no savas kabatas; es ievēroju, ka ļaudis un kareivji bija ļoti iepriecināti par tādu žēlsirdību, kas man sagādāja lielu labvēlību arī galmā.

Naktij iestājoties, ar zināmam grūtībām iekļuvu savā mītnē, kur nolikos uz grīdas. Tā es pavadīju naktis gandrīz divas nedēļas, un šai laikā ķeizars pavēlēja izgatavot manām vajadzībām gultu. Man ratos atveda seši simti parastā lieluma matračus un novietoja tos manā mājā; simt piecdesmit matračī tika sašūti kopā, izveidojot man platumā un garumā atbilstošu matraci, četrus šādus matračus novietoja vienu uz otra, bet arī tad es sajutu, cik cieta bija gludā akmens grīda. Tādos pašos apmēros man pagatavoja palagus, segas un apklājus, diezgan pieņemamus cilvēkam, kas bija tik sen pieradis pie grūtībām.

Kad ziņa par manu ierašanos izplatījās ķeizarištē, neticami lielā skaitā sāka saplūst bagāti, dīkdienīgi un ziņkārī ļaudis, lai mani redzētu; sādžas palika gandrīz tukšas, un būtu radušies lieli traucējumi zemkopībā un māsaimniecībā, ja viņa majestātes izdotie rīkojumi un pavēles laikā nenovērstu šo postu. Viņš pavēlēja, ka tiem, kas mani jau redzējuši, jāatgriežas mājās un ka tie bez

galma atļaujas nedrīkst manai mītnei pienākt tuvāk par piecdesmit jardiem, un tas sagādāja krietnus ienākumus valsts sekretāriem.

Visā šai laikā imperators bieži sasauca valsts padomi, lai apspriestos, kā ar mani rīkoties; vēlāk es uzzināju no kāda sava tuva drauga, ļoti dižciltīga vīra, kas visai labi pārzināja valsts noslēpumus, ka galmam manis dēļ bijušas lielas grūtības. Viņi baidījušies, ka es varētu izlauzties brīvībā, ka manis uzturēšana varētu prasīt pārāk lielus izdevumus un radīt badu. Dažreiz viņi nolēmuši mani mērdēt badā vai vismaz iešaut man sejā un rokās saindētas bultas, kas drīz mani nobeigtu, bet tad apsvēruši, ka, tik milzīgam līķim satrūdot, varētu izcelties galvaspilsētā mēris un izplatīties visā impērijā. Šo apspriežu laikā daži armijas

virsnieki sapulcējušies pie lielās padomes zāles durvīm un divi no tiem ielaisti sanāksmē, kur tie snieguši ziņojumu par manu izturēšanos pret sešiem iepriekš minētajiem noziedzniekiem, un tas radījis man tik labvēlīgu iespaidu viņa majestātes un visu padomes locekļu sirdīs, ka izdots imperatora rīkojums, lai visi ciemi deviņi simti jardu attālumā no galvaspilsētas katru rītu piegādātu sešus vēršus, četrdesmit avis un citas barības vielas manam uzturam kopā ar attiecīgu daudzumu maizes, vīna un citu dzērienu; un to visu viņa majestāte pavēlēja apmaksāt no savas kases, jo šis valdnieks dzīvo galvenokārt no ienākumiem, ko dod viņa paša īpašumi, un visai reti, tikai sevišķi svarīgos gadījumos, pieprasa subsīdijas no saviem pavalstniekiem, kuriem jāierodas karā, pašiem sedzot izdevumus. Bez tam sešsimt personu tika nozīmētas man par apkalpotājiem, kuriem piešķīra algu uzturam, un abās pusēs manām durvīm tika uzstādītas ērtas teltis viņu vajadzībām. Tāpat tika pavēlēts trīssimt drēbniekiem, lai tie man pašūtu pēc vietējās modes darinātu tērpu, bet seši viņa majestātes lielākie zinātnieki sāka man mācīt vietējo valodu, un visbeidzot tika izdots rīkojums, ka imperatora, muižnieku un gvardes zirgi bieži jāapmāca manā klātienē, lai tie pie manis pierastu. Visi šie rīkojumi tika pienācīgi izpildīti, un trijās nedēļās es guvu lielas sekmes liliputu valodā; šai laikā imperators mani bieži pagodināja ar saviem apciemojumiem un ar patiku piedalījās valodas stundās. Mēs jau sākām pat nedaudz sarunāties; un pirmie vārdi, kurus iemācījos, izpaua manu vēlēšanos, «lai viņš būtu tik laipns atdot man brīvību», tos es katru dienu viņam atkātoju: uz ceļiem nometies. Viņa atbilde, cik noprātu, bija, ka tas varētu notikt pēc kāda laika un ka to nevarot atļaut bez viņa padomes piekrišanas, un ka vispirms man vajagot *lumos kelmin pesso desmar lon emposo*; tas ir, zvērēt, ka dzīvošu mierā ar viņu un viņa valsti; bet ar mani apiešoties ļoti laipni, un viņš man deva padomu ar pacietību un lēnprātīgu uzvedību iegūt viņa paša un tautas labvēlību. Viņš lūdza neuzskatīt par apvainojumu, ja pavēlēšot dažiem sevišķu uzdevumu ierēdņiem mani pārmeklēt, jo varbūt man esot klāt daži ieroči, kuriem jābūt ļoti bīstamiem, ja tie atbilstot manam apbrīnojamajam lielumam. Es teicu, ka viņa majestāte būs apmierināts, jo esmu gatavs pats noģērbties un izkratīt savas kabatas viņa priekšā. To izteicu daļēji ar vārdiem, daļēji ar kustībām. Ķeizars atbildēja, ka saskaņā ar impērijas likumiem mani pārmeklēšot divi ierēdņi, un viņš zinot, ka to nevarot izdarīt bez manas piekrišanas un palīdzības, bet esot tik labās domās par manu augstsirdību un taisnīgumu, ka uzticot to personas manām rokām, ka viss, ko tie atņemšot, tikšot man atdots, kad es atstāšu viņu zemi, vai arī apmaksāts pēc manis noteiktas cenas. Es paņēmu abus ierēdņus savās rokās, ieliku tos vispirms sava kamzoļa kabatās un tad visās pārējās kabatās, atskaitot divas vestes kabatas un vienu slepenu kabatu, kuras negribēju ļaut pārmeklēt, jo tur glabājas daži sīkumi, kas varēja būt nozīmīgi tikai man pašam. Vienā no manām vestes kabatām bija sudraba pulkstenis un otrajā maks ar dažiem zelta gabaliem. Ierēdņi, kuriem bija līdz spalva, tinte un papīrs, sastādīja sīku sarakstu, atzīmējot ikvienu atrasto priekšmetu; un, kad tas bija padarīts, viņi lūdza man viņus nocelt atkal zemē, lai varētu šo sarakstu nodot imperatoram. Šo inventāra sarakstu es vēlāk pārtulkoju angļu valodā, un vārds vārdā tas skan šādi:

«*Imprimis*. Lielā Cilvēka Kalna (tā es tulkoju vārdus: *Kvinbus Flestrin*) kamzoļa labās puses kabatā pēc sīkas pārbaudes mēs atradām tikai vienu lielu, rupju audekla gabalu, kas pēc saviem apmēriem varētu noderēt par paklāju viņa majestātes parādes zālei. Kreisās puses kabatā atradām milzīgu sudraba lādi ar tāda paša metāla vāku, kuru mēs, pārmeklētāji, nevarējām pacelt. Mēs pieprasījām lādi atvērt, un, kad viens no mums tajā iekāpa, tas līdz ceļiem iestīga kaut kādos putekļos, un, kad daļa šo putekļu pacēlās līdz mūsu sejām, tie lika mums abiem vairākkārt nošķaudīties. Vestes labās puses kabatā atradām milzīgu kaudzi baltas, smalkas vielas, kuras slāņi bija salikti viens uz otra gandrīz trīs vīru augstumā, kaudze bija apsietā ar stipru virvi un aprakstīta ar melnām zīmēm, kas pēc mūsu pazemīgā ieskata varētu būt burti, no kuriem katrs ir divreiz lielāks par mūsu plaukstu. Kreisajā kabatā atradās kāds instruments, kuram mugurpusē bija piestiprināti divdesmit gari stabi, kas līdzinājās žogam ap mūsu majestātes pils sētu; mēs secinām, ka Cilvēks Kalns ar šo instrumentu sukā sev matus, bet mēs viņu pārāk netraucējām ar jautājumiem, jo mums bija ļoti grūti ar viņu saprasties. Viņa vidējā apsega (tā es tulkoju vārdu *ranfu-lo*, ar ko viņi apzīmēja manas bikses) labās puses lielajā kabatā ieraudzījām vidū izdobtu dzelzs stabu cilvēka garumā, kas bija pievienots pie vēl garāka stipra koka gabala, un stabam vienā pusē rēgojās ļoti savāda veida lieli dzelzs izciļņi, kuru nozīmi mēs nevarējām noskaidrot. Kreisajā kabatā atradām otru tādu pašu instrumentu. Kreisās puses mazajā kabatā bija vairākas dažāda lieluma plānas balta un sarkana metāla ripas, dažas no baltajām metāla ripām, kas šķita veidotas no sudraba, bija tik lielas un smagas, ka mans biedrs un es tās gandrīz nespējām pacelt. Kreisajā kabatā atradās divi nevienādas formas melni stabi: stāvēdami kabatas dibenā, mēs tikai ar lielām pūlēm varējām aizsniegt tiem augšgalu. Viens no stabiem bija ar apvalku un darināts no viena gabala, bet otram augšgalā bija kāds balts, apaļš priekšmets, divreiz lielāks par mūsu galvu. Katrā stabā ievaidota milzīga tērauda plāksne, kuru viņš pēc mūsu pieprasījuma mums parādīja, jo baidījāmies, ka pie viņa varētu atrasties bīstami instrumenti. Viņš izņēma plāksnes no futrāļiem un teica, ka viņa zemē ar vienu no tām mēdzot skūt bārdi, bet ar otru – griezt gaļu. Divās kabatās mēs nevarējām iekļūt, un tās viņš sauc par vestes kabatām; tās ir divi gari šķēlumi viņa vidējā apsega augšgalā, viņa vēdera izslējuma stipri saspīestas. No labās puses vestes kabatas nokarājās liela sudraba važa ar brīnišķīgu mašīnu galā. Mēs likām viņam izvilkt visu, kas atradās važas galā, un priekšmets līdzinājās bumbai, darinātai pa pusei no sudraba, pa pusei no kāda caurspīdīga metāla, jo caurspīdīgajā pusē mēs ieraudzījām dažas dīvainas, aplī sakārtotas zīmes un domājām, ka varēsīm tām pieskarties, bet mūsu pirksti atdūrās pret šo spīdīgo vielu. Viņš pielika savu mašīnu mums pie ausīm, un mēs izdzirdējām nepārtrauktu troksni, it kā grieztos ūdens dzirnavu rats, un secinām, ka tas ir vai nu kāds nezināms dzīvnieks, vai dievs, kuru viņš pielūd; un vairāk sliecamies domāt pēdējo, jo Cilvēks Kalns mums apgalvoja (ja vien sapratām viņu pareizi, tāpēc ka viņš ļoti vāji runā mūsu valodu), ka reti kaut ko darot, iepriekš neprastījis tam padomu. Viņš šo priekšmetu nosauca par savu orākulu un teica, ka tas katrai darbībai viņa dzīvē norādot laiku. No vestes kreisās kabatas viņš izvilka tīklu, gandrīz tikpat lielu, kādi mēdz būt zvejniekiem, bet tas ierīkots tā, ka to var atvērt un aizvērt kā maku, un šis tīkls tiešām viņam ir maka vietā: mēs tajā atradām vairākus smagus dzeltena metāla gabalus, un, ja tie ir īsts zelts, tad tiem vajag būt ārkārtīgi dārgiem.

Šādā veidā, paklausot jūsu majestātes pavēlei, cītīgi pārmeklējuši visas viņa kabatas, mēs ievērojām ap viņa vidukli jostu, kas darināta no kāda milzīga dzīvnieka ādas; šīs jostas kreisajā pusē karājās zobens piecu vīru garumā, bet labajā pusē soma jeb maiss ar diviem nodalījumiem, no kuriem ikvienā varētu novietoties trīs jūsu majestātes pavalstnieki. Vienā somas nodalījumā atradām varen smagas metāla lodes vai bumbiņas mūsu galvu lielumā, un vajadzīgs liels spēks, lai tās paceltu; otrajā nodalījumā atradās kaudze melnu graudu, kas nebija visai lieli, nedz smagi, jo varējām paņemt plaukstā ap piecdesmit graudu.

Tas ir sīks lietu saraksts, kuras atradām, pārmeklējot Cilvēku Kalnu, kas izturējās pret mums ļoti pieklājīgi un juta cieņu pret jūsu majestātes rīkojumiem. Parakstīts un apzīmogots jūsu majestātes laimīgās valdīšanas astoņdesmit devītā mēneša ceturtajā dienā.

Flesens Freloks

Marsijs Freloks»

Kad šo lietu sarakstu nolasīja viņa majestātei, viņš pieprasīja, gan ļoti laipnos vārdos, lai es dažas lietas atdotu. Vispirms pieprasīja manu līko zobenu, ko es noņēmu kopā ar maksti. Šai laikā viņš bija pavēlējis trīstūkstoš saviem labākajiem karavīriem zināmā attālumā mani ielenkt un turēt lokus un bultas šaušanas gatavībā, bet es to neievēroju, jo manas acis bija pievērstas tikai viņa majestātei. Tad viņš izteica vēlēšanos, lai es izvilktu savu zobenu, kas gan bija no jūras ūdens mazliet sarūsējis, tomēr vēl gandrīz viscaur ļoti spožs. Es izvilku zobenu, un tajā pašā mirklī karavīri iekliedzās šausmās un izbīnā, jo saules atspīdums uz mana zobena asmens, kad ieroci vicināju šurp un turp, tiem apžilbināja acis. Viņa

majestāte, kas ir ļoti drosmīgs valdnieks, bija mazāk izbijies, nekā es to varēju sagaidīt: viņš pavēlēja man zobenu likt atpakaļ makstī un to nosviest zemē, cik vien piesardzīgi es varot, apmēram sešu pēdu atstatumā no manas ķēdes gala. Tad viņš pavēlēja man parādīt vienu no izdobtajiem dzelzs stabiem, kas bija manas pistoles. Es izņēmu vienu pistoli un uz viņa lūgumu pastāstīju, cik labi prazdams, kā tā jālieto, un, pielādējis to tikai ar pulveri, kas cieši noslēgtajā makā bija palicis jūras ūdens nesaslapināts (pret šo neērtību visi piesardzīgie jūrnīki mēdz sevišķi nodrošināties), es, vispirms brīdinājis imperatoru neizbīties, izšāvu no pistoles gaisā. Izbrīns par to bija lielāks nekā par zobenu. Simtiem cilvēču nokrita zemē it kā beigti, un pat imperators, kaut gan palika kājās stāvam, nevarēja ilgāku laiku atgīsties.

Es atdevu abas savas pistoles, tāpat kā biju atdevis savu zobenu, pēc tam atbrīvojos no sava pulvera maku un lodēm, bet lūdzu valdnieku glabāt pulveri tālāk no uguns, jo no mazākās dzirksts tas varētu aizdegties un uzspert gaisā viņa ķeizarsko pili. Tāpat nodevu savu pulksteņi, ko imperators aplūkoja ar lielu ziņkāri, un tad pavēlēja diviem saviem lielākajiem gvardiem to aiznest, uzmaucot uz kārts un uzliekot kārti plecos, apmēram tā, kā Anglijā nesēji nes alus mucīņas. Viņš bija pārsteigts par pulksteņa nepārtraukto tikšķēšanu un par minūšu rādītāja kustību, ko tas varēja labi saredzēt, jo liliputu redze ir daudz asāka nekā mūsējā. Valdnieks lika mācītiem vīriem izteikt savas domas par šo ierīci, un viņu atbildes bija ļoti dažādas un tālas patiesībai, ko lasītāji var labi iedomāties arī bez mana paskaidrojuma, kaut gan, jāatzīstas, zinātnieku izteicienus pilnam nesapratu. Tad atdevu savu sudraba un vara naudu, savu maku, deviņus lielus un dažus mazākus zelta gabalus, savu kabatas nazi un bārdas nazi, matu suku un sudraba tabakas dozi, savu nēzdogu un piezīmju grāmatu. Mans zobens, pistoles un pulvera maks tika aizvesti vairākos ratos uz viņa majestātes arsenālu, bet pārējās lietas man atdotas atpakaļ.

Kā jau iepriekš minēju, man bija slepena kabata, ko pārmeklētāji neatrada, kur glabājās brilles (tās dažreiz lietoju savas vājās redzes dēļ), tālskatis un vēl daži sīkumi, kas nevarēja imperatoru sevišķi interesēt, un tāpēc neuzskatīju par sava goda pienākumu šīs lietas parādīt, jo baidījies, ka tās varētu tikt pazaudētas vai sabojātas, ja nonāktu citās rokās.

Kad šo lietu sarakstu nolasīja viņa majestātei, viņš pieprasīja, gan ļoti laipnos vārdos, lai es dažas lietas atdotu. Vispirms pieprasīja manu līko

III nodaļa

Autors ļoti neparastā veidā uzjautrina imperatoru un viņa galma dāmas un kungus. Liliputu galma izpriecu attēlojums. Autoram ar zināmiem nosacījumiem tiek dāvināta brīvība.

Mana laipnība un labā uzvešanās tik ļoti patika imperatoram, viņa galmam, armijai un pat visai tautai, ka man sāka rasties cerība drīzā laikā atgūt savu brīvību. Es visādi centos pastiprināt šo labvēlīgo noskaņojumu. Iezemieši mazpamazām pierada un no manis vairs nebaidījās. Dažreiz es nogulos zemē

un atļāvu pieciem vai sešiem liliputiem dejojot uz manas rokas, un beidzot zēni un meitenes iedrošinājās spēlēt slēpšanos manos matos. Es tagad biju labi iemācījies saprast un runāt liliputu valodu. Imperators bija nodomājis kādu dienu mani izklaidēt ar dažādiem vietējiem akrobātiskiem priekšnesumiem, kuros liliputi ar savu veiklību un lieliskumu pārspēj visas tautas, kādas pazīstu.

Visvairāk mani iepriecināja virves dejojāji, kas dejoja uz divas pēdas gara, balta diega divpadsmit collu augstumā virs zemes. Es lūgšu pacietīgo lasītāju man atļaut par šiem priekšnesumiem izteikties mazliet plašāk.

Šos priekšnesumus izpilda tikai personas, kas cenšas iegūt dižus amatus un lielu labvēlību galmā. Šai mākslā tos apmāca kopš jaunības, tie ne vienmēr ir augstas kārtas vai labi izglītoti. Ja kāds liels amats ir brīvs vai nu nāves gadījumā, vai tāpēc, ka amata persona kritusi nežēlastībā (kas gadās bieži), pieci vai seši kandidāti lūdz atļauju imperatoram pakavēt laiku viņa majestātei un galmam ar deju uz virves; un, kas lec visaugstāk nenokrīdams, tas iegūst brīvo amatu. Ļoti bieži pat galvenie ministri saņem pavēli parādīt savu veiklību un pārliecināt imperatoru, ka viņi nav zaudējuši savas spējas. Flimneps⁹, valsts mantzinis, spēj izdarīt lēcieni uz virves vismaz par vienu collu augstāk nekā jebkurš cits augstmanis visā impērijā. Esmu redzējis viņu vairākkārt metam sarežģītus kūleņus uz neliela dēlīša, piestiprināta pie virves, kas nebija resnāka par angļu parasto iesaiņojuma aukliņu. Mans draugs Reldresels¹⁰, slepenās padomes galvenais sekretārs¹¹ ir, manuprāt, ja vien neesmu partejisks, otrais pēc mantziņa; pārējiem augstmaņiem šai mākslā ir diezgan vienādas spējas.

Šais izpriecās bieži atgadās liktenīgas kļūmes, un par daudzām no tām saglabājušies nostāsti. Es pats esmu redzējis, kā divi vai trīs kandidāti salauza savus locekļus. Bet briesmas ir daudz lielākas, kad pat ministriem liek rādīt savu veiklību. Jo, cenšamies pārspēt paši sevi un sacensoņus, viņi tik ļoti nopūlas, ka reti kāds no viņiem nav vismaz vienreiz nogāzies un daži pat divas vai trīs reizes. Man apgalvoja, ka gadu vai divus gadus pirms manas ierašanās Flimneps būtu katrā ziņā laužis sev kaklu, ja viens no valdnieka spilveniem, kas nejauši bija nosviests zemē, neatslābinātu viņa kritiena spēku.¹²

Ir vēl viens priekšnesums, kuru sevišķos gadījumos noskatās tikai ķeizars, ķeizariene un premjerministrs. Imperators noliek uz galda trīs smalkus zīda diegus sešu collu garumā: vienu zilu, otru sarkanu, trešo zaļu. Šie diegi paredzēti kā godalgas tām personām, kuras imperators grib pagodināt ar kādu sevišķu savas labvēlības zīmi.

Ceremonija norisinās viņa majestātes lielajā troņa zālē, kur kandidātiem jāiztur veiklības pārbaude, kas ļoti atšķiras no iepriekšējās un kam līdzīgu neesmu novērojis nevienā citā zemē, ne Vecajā, ne Jaunajā pasaulē. Imperators mēdz turēt rokās spieķi horizontālā stāvoklī, un kandidāti, tuvodamies cits pēc cita, dažreiz lec spieķim pāri, dažreiz vairākkārt lien zem tā šurp un turp, skatoties pēc tā, vai nu spieķis tiek pacelts augstāk vai nolaists zemāk. Dažreiz imperators satver spieķa vienu galu un premjerministrs otru galu, dažreiz spieķi tur tikai premjerministrs. Kas šos vingrinājumus izdara visveiklāk un visilgāk iztur lēkšanu un līšanu, tiek apbalvots ar zilo diegu, sarkano saņem otrais veiklībā, zaļo piešķir trešajam, un šos diegus tie valkā divkārt apjoztus ap vidukli; galmā reti sastopami augstmaņi, kas nav izgriezti ar šādu jostu.

Armijas un ķeizara zirgi, kurus ik dienas vadāja man garām, vairs nebija tramīgi un tuvojās manām kājām neraustīdamies. Jātnieki lika tiem lēkt pār manu roku, kad es to piespiedu pie zemes; un viens no ķeizara medniekiem lielā zirgā pārlēca pār manu zābakā apauto kāju, un tas bija patiesi apbrīnojams lēcieni. Kādu dienu man palaimējās imperatoru uzjautrināt visai neparastā veidā. Es palūdzu atnest man vairākas nūjas divu pēdu garumā un parastā spieķa resnumā; viņa majestāte pavēlēja savam galma mežzinim dot attiecīgus rīkojumus; un nākošajā rītā ieradās seši mežsargi ar sešiem ratiem, kur katros bija iejūgti astoņi zirgi. Es paņēmu deviņas šīs nūjas un stingri iespraudu tās zemē kvadrāta formā, kuram katra mala bija divarpus pēdas gara, tad paņēmu vēl četras nūjas un tās sasēju stūros divu

⁹ V.E.: Domāts *Walpole*. (Premjerministrs).

¹⁰ V.E.: Jādomā – *Cartret*.

¹¹ V.E.: *principal Secretary for Private Affairs*.

¹² V.E.: Valpola atkāpšanās 1717–1721 g.; «spilvens» – Kendalas hercogiene.

pēdu augstumā virs zemes, līdztekus katrai kvadrāta malai, tad piestiprināju pie deviņām izslietajām nūjām savu mutautiņu un izpletu to tik stingri kā bungu ādu; un četras horizontālās nūjas, paceldamās pāri lakatam apmēram piecu collu augstumā, izveidoja tam katrā malā kaut ko līdzīgu margām. Paveicis šo darbu, es lūdzu imperatoru atļaut divdesmit četriem viņa labākajiem zirgiem vingrināties uz šā laukuma. Viņa majestāte manu priekšlikumu pieņēma, un es pacēlu ar savām rokām vienu pēc otra zirgus ar visiem jātniekiem pilnā apbruņojumā un sagatavotus apmācībām. Nostājušies kaujas gatavībā, jātnieki sadalījās divās grupās un uzsāka šķietamas sadursmes, izšāva trulas bultas, izrāva zobenus no makstīm, bēga un vajāja, uzbruka un atkāpās, īsi sakot, parādīja vislabāko militāro disciplīnu, kādu esmu jebkad redzējis. Paralēlās nūjas neatļāva jātniekiem un zirgiem nokrist no laukuma, un imperators bija tik sajūsmināts, ka pavēlēja atkārtot šo priekšnesumu vairākas dienas, un vienreiz viņam labpatikās tikt pašam uzceltam uz laukuma un komandēt manevrus. Ar lielām pūlēm viņam izdevās pierunāt ķeizarieni, lai tā atļautu man viņu paturēt rokā ar visu viņas slēgto krēslu divu jardu attālumā no skatuves, un tā viņa varēja labi pārskatīt visu uzvedumu. Man palaimējās, ka šie priekšnesumi norisa bez negadījumiem; tikai kāds straujš zirgs, kas piederēja vienam no virsniekiem, ar pakavu izplēsa caurumu manā nēzdogā un, kājai paslīdot, pakrita un nogāza savu jātnieku, bet es nekavējoties abus pacēlu un, aizsedzis caurumu ar vienu roku, ar otru roku noliku zemē visus jātniekus, tāpat kā tos biju pacēlis. Pakritušais zirgs bija izmežģījis kreiso kāju, bet jātnieks palicis neskarts. Es izlaboju savu lakatiņu, cik vien prazdams, bet nevarēju vairs paļauties uz tā izturību šādos bīstamos vingrinājumos.

Divas vai trīs dienas pirms manas atbrīvošanas, kamēr es izkļaidēju galmu ar šādām izdomām, ieradās ziņnesis pavēstīt viņa majestātei, ka daži no viņa pavalstniekiem, jādami gar to vietu, kur tik pirmoreiz atrasts, ieraudzījuši zemē guļam lielu, melnu priekšmetu, ļoti savādi veidotu, ar platām malām, kura lielums līdzinoties viņa majestātes guļamistabai un vidusdaļa esot cilvēka augstumā; tas neesot dzīvs radījums, kā sākumā atradēji ar bažām domājuši, jo gulējis zālē nekustīgi, un tie vairākkārt apgājuši tam apkārt; tad, uzkāpjot cits citam uz pleciem, sasnieguši tā augšējo virsmu, kas esot lēzena un gluda, un, tai piesitot ar kājām, tie pārliecinājušies, ka priekšmets iekšpusē esot izdobts; atradēji iedrošinoties domāt, ka tas varētu piederēt Cilvēkam Kalnam, un, ja viņa majestātei labpatiktos, viņi varētu to ar pieciem zirgiem atvest. Es tūlīt sapratu, par ko viņi runāja, un no sirds priecājos par šo ziņu. Acīm redzot, pēc kuģa bojā ejas aizsniedzis krastu un iedams līdz tai vietai, kur pavadīju nakti, savā apjukumā neesmu pamanījis, ka mana cepure, ko biju piesējis sev pie galvas, kad airēju laivā, un kas bija stingri uzvilktā galvā, kamēr peldēju, ir nokritusi, kad iznācu malā; šķiet, nebiju pamanījis, ka aukla nejauši pārtrūkusī, un domāju, ka savu cepuri esmu pazaudējis jūrā. Es lūdzu viņa ķeizarisko majestāti dot pavēli, lai man šo priekšmetu atgādātu pēc iespējas ātri, un izskaidroju viņam tā lietošanu un nozīmi: nākošajā dienā važoni to man atveda, bet ne visai labā stāvoklī. Tie bija izurbuši apmalē pusotras collas attālumā no cepures malas divus caurumus un tajos ielikuši divus āķus, tos ar garu virvi piesējuši pajūgam un tā vilkuši manu cepuri vairāk nekā pusjūdzi, bet, tā kā šai valstī zeme ir ļoti gluda un līdzena, tad cepure bija cietusi mazāk, nekā to varēja sagaidīt.

Divas dienas pēc šā piedzīvojuma imperators deva pavēli armijai, kas atradās galvaspilsētā un tās apkārtnē, būt kaujas gatavībā un izdomāja sev ļoti savādu izpriecu. Viņš vēlējās, lai es stāvētu kā koloss ar iespējami plaši izplestām kājām. Tad viņš pavēlēja ģenerālim (vecam, pieredzējušam karavadam un manam lielam labvēlim) nostādīt karavīrus slēgtā ierindā un likt tiem maršēt starp manām kājām, kājniekiem pa divdesmit četri rindā, jātniekiem pa sešpadsmit, bungām rībot, ar plīvojošiem karogiem un paceltiem pīķiem. Pulks sastāvēja no trīstūkstoš

kājniekiem un tūkstoš jātniekiem. Viņa majestāte izdeva pavēli, piedraudot ar nāves sodu, ka katram kareivim maršējot jāizrāda vislielākā pieklājība pret manu personu, bet tas tomēr neatturēja dažus jaunākos virsniekus, kad tie soļoja zem manis, pacelt acis uz augšu, un, jāsaka patiesība, manas bikses šai laikā bija tik sliktā stāvoklī, ka deva zināmu iemeslu smiekliem un izbrīnai.

Es biju iesūtījis tik daudz lūgumu un atģadinājumu par manu atbrīvošanu, ka viņa majestāte beidzot ierunājās par šo jautājumu, vispirms kabinetā un tad pilnā padomes sēdē, kur pret šo lūgumu neiebilda neviens, atskaitot Skairešu Bolgolemu, kam bez jebkāda iemesla labpatikās būt manam

visniknākajam ienaidniekam. Bet padomē ar balsu vairākumu, pret viņa balsi, mans lūgums tika izlemts labvēlīgi, un imperators to apstiprināja. Bolgolems bija *galbets* jeb ķeizara flotes admirālis, sava valdnieka uzticības persona un savā nozarē liels lietpratējs, bet aukstas un īgnas dabas cilvēks. Tomēr admirāli beidzot pierunāja dot piekrišanu, bet viņš pieprasīja, lai viņam atļautu uzrakstīt manas atbrīvošanas aktu un noteikumus, kurus izpildīt man bija jāapsolās ar zvērestu. Šos noteikumus Skairešs Bolgolems man atnesa personiski, divu apakšsekretāru un dažu augstmaņu pavadīts. Kad noteikumi bija nolasīti, viņi pieprasīja, lai dodu zvērestu, ka tos izpildīšu; vispirms lai es zvērot pēc savas zemes paraduma un vēlāk tā, kā to nosaka liliputu likumi, saskaņā ar kuriem man vajadzēja savu labo kāju turēt kreisajā rokā un uzlikt labās rokas vidējo pirkstu uz galvas virsas un īkšķi uz labās auss augšējās daļas. Bet varbūt lasītājam interesētu iegūt kādu priekšstatu par šīs tautas stilu un izteiksmes veidu un iepazīties ar manas atbrīvošanas noteikumiem, tāpēc es iztulkoju visu rakstu, vārds vārdā, iespējami tuvu oriģinālam, un to tagad šeit nododu atklātībai.

«Golbasto Momarems Evlems Gurdilo Šefīns Mullijs Ullijs Gjū,¹³ visvarenais Liliputijas imperators, visuma prieks un šausmas, kura valsts piecu tūkstošu blastregu¹⁴ (ap divpadsmit jūdžu apkārtmērā)¹⁵ apjomā izplešas līdz zemeslodes galējām robežām, visu valdnieku valdnieks, lielāks par visiem cilvēku bērniem, kura kājas atbalstās uz zemes centra un kura galva aizsniedz sauli, un kura viens vienīgs rokas mājien liek trīcēt visu pasaules valdnieku ceļgaliem, jauks kā pavasaris, iepriecinošs kā vasara, bagāts kā rudens, bargs kā ziema. Viņa visaugstākā majestāte uzstāda Cilvēkam Kalnam,¹⁶ kas nesen ieradās viņa debesu valstībā, sekojošus noteikumus, kurus tam ar svinīgu zvērestu jāapsolās izpildīt:

1. Cilvēks Kalns nedrīkst atstāt mūsu valsti bez mūsu ar lielo zīmoģu apzīmogotas atļaujas.
2. Viņš neiedrošināsies ienākt mūsu galvaspilsētā bez mūsu sevišķas atļaujas, un iedzīvotāji jābrīdina divas stundas iepriekš, lai tie paliktu savās mītnēs.
3. Tā sauktais Cilvēks Kalns pastaigāsies tikai pa galvenajiem lielceļiem, bet nestaigās un nenogulsies pļavās vai druvās.
4. Pastaigājoties pa minētajiem lielceļiem, viņš ļoti piesargāsies uzmīt uz mūsu mīļoto pavalstnieku ķermeņiem, viņu zirgiem vai ratiem un neņems nevienu mūsu pavalstnieku rokās bez viņu pašu piekrišanas.
5. Ja būtu ārkārtīga vajadzība aizsūtīt steidzamu vēsti, tad Cilvēks Kalns apsolās vienreiz mēnesī aiznest savā kabatā vēstnesi un viņa zirgu sešu dienu ceļojuma attālumā un atkal atgādāt minēto vēstnesi neskartu atpakaļ (ja tas būtu vajadzīgs) pie mūsu ķeizariskās personas.
6. Viņš būs mūsu sabiedrotais pret mūsu ienaidniekiem Blefusku salā¹⁷ un darīs visu iespējamo, lai iznīcinātu viņu floti, kas gatavojas mums uzbrukt.
7. Minētais Cilvēks Kalns apņemas savā brīvajā laikā palīdzēt mūsu strādniekiem pacelt dažus lielus akmeņus, izbūvējot galvenā parka sētas mūrus un citas mūsu ķeizariskās celtnes.
8. Minētajam Cilvēkam Kalnam divu mēnešu laikā sīki jānosaka mūsu valsts apkārtmērs, izskaitot savus soļus gar piekrasti.

Visbeidzot, kad Cilvēks Kalns būs devis svinīgu zvērestu, ka ievēros šos minētos noteikumus, viņš katru dienu saņems gaļu un dzērienu tādā daudzumā, kas pietiktu 1724 mūsu pavalstnieku uzturam¹⁸, viņam būs brīva pieeja pie mūsu ķeizariskās personas, un viņš saņems vēl citas mūsu labvēlības zīmes. Rakstīts mūsu pilī Belfaborakā,¹⁹ mūsu valdīšanas deviņdesmit pirmā mēneša divpadsmitajā dienā».

Es ar vislielāko prieku un apmierinātību devu zvērestu un parakstīju šos noteikumus, lai gan dažī no tiem nebija tik goda pilni, kā es to būtu vēlējies; par to vainojama tikai lieladmirāļa Skaireša

¹³ V.E.: Oriģinālā: GOLBASTO MOMAREN EVLAME GURDILO SHEFIN MULLY ULLY GUE. Tādējādi Ķempes tulkojumā ir kļūda otrajā vārdā. Krievu tulkojumā: Гольбасто момарен эвлем гердайло шефинмоллиоллигу. (Jaunākā, pēdējā padomju 1989.gada izdevumā: Гольбасто Момарен Эвлем Гердайло Шефин Молли Олли Гу).

¹⁴ V.E.: Oriģinālā: *blustrugs*; Johansonam *blustrugi*; krieviem *блестрегу*.

¹⁵ V.E.: Apmēram 3,8 jūdzes diametrā (ap 6,15 km).

¹⁶ V.E.: Man Mountain = Человек Гора.

¹⁷ V.E.: Island of Blefuscu – остров Блефуску.

¹⁸ V.E.: Šī ir agrīno «Gulivera» izdevumu kļūda, bet varbūt arī bijusi pašam Sviftam. (Vai varbūt Svifts to ielaidis tīšām, lai parādītu, ka liliputi neprot rēķināt). Jaunākos angļu izdevumos stāv šis skaitlis, bet ar piezīmi, ka tas nav pareizs. Modernajos angļu un krievu tekstos jau bez kādām piezīmēm stāv vienkārši 1728, kas ir pareizi, jo tas ir 12³.

¹⁹ V.E.: Palace of Belfaborac – Бельфаба́раке (krievu tulkojumā kļūda).

Bolgolema ļaunprātība; pēc tam man tūlīt noņēma važas un es atguvu pilnīgu brīvību. Pats imperators personiski mani pagodināja šajā ceremonijā ar savu klātieni. Pateicībā es nokritu pie viņa majestātes kājām, bet valdnieks pavēlēja man piecelties un pēc daudziem labvēlīgiem vārdiem, kurus negribu atkārtot, lai neizpelnītos lielbnieka slavu, viņš piebilda, ka cerot manī atrast noderīgu kalpu, kas būtu pelnījis visu to labvēlību, ko viņš man jau esot izrādījis un vēl izrādīšot nākotnē.

Lai lasītājs ir tik laipns un iegaumē, ka manas atbrīvošanas noteikumu pēdējā punktā imperators nosaka, lai man izsniegtu gaļu un dzērienu tādā daudzumā, kas pietiktu 1724 liliputu uzturam. Kad vēlāk kādam draugam galmā vaicāju, kāpēc tie minējuši tik noteiktu skaitli, viņš atbildēja, ka viņa majestātes matemātiķi izmērījuši ar kvadrantu mana ķermeņa garumu un atraduši, ka tas pārsniedz viņu garumu samērā divpadsmit pret vienu, tie nosprieduši, ka mana ķermeņa apjoms atbilst vismaz 1724 liliputu apjomam, un secinājuši, ka man vajadzīgs tikpat daudz barības kā šim skaitam liliputu. No tā lasītājs var gūt priekšstatu par šīs tautas saprātīgumu un par tās lielā valdnieka gudro un stingro taupību.

IV nodaļa

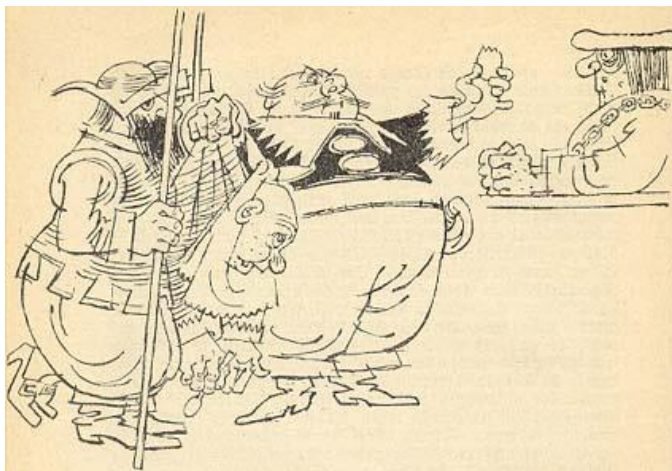
Liliputu zemes galvaspilsētas Mildendo un imperatora pils attēlojums. Autora saruna ar pirmo sekretāru par valsts lietām. Autors piedāvājas palīdzēt imperatoram karā.

Atguvis brīvību, es vispirms lūdzu atļauju apskatīt galvaspilsētu Mildendo, un to imperators man labprāt deva, bet ar stingru brīdinājumu neaizskart ne iedzīvotājus, ne viņu mājas. Ar sevišķu proklamāciju ļaudīm paziņoja manu nodomu apciemot pilsētu. Galvaspilsētai apkārt ir mūris, divarpus pēdas augsts un vismaz vienpadsmit collas plats, tā ka pa to var pavisam droši braukt kariete ar iejūgtiem zirgiem. Mūra stūros paceļas stipri torņi desmit pēdu atstatumā cits no cita. Es pārkāpu pār lielajiem rietumu vārtiem un ļoti piesardzīgi, sagriezies sāniski, virzījos pa divām galvenajām ielām, atstājis mugurā tikai savu īso vesti, jo baidījos iedragāt jumtus un māju dzegas ar sava kamzoļa garajām apmalēm. Soļoju ar vislielāko uzmanību, lai nesamītu dažus gājējus, kas vēl būtu palikuši ielās, kaut gan bija izdota ļoti stingra pavēle, ka visiem iedzīvotājiem savas drošības dēļ jāpaliek mājās. Augšējo stāvu logos un uz māju jumtiem bija sapulcējušies tik daudz skatītāju, ka, manuprāt, nevienā savā ceļojumā nebiju redzējis tik apdzīvotu vietu. Pilsētai ir taisnstūra forma, katra pilsētas mūra mala ir piecsimt pēdu gara. Divas galvenās ielas, kas to krusteniski šķērso un sadala četrās daļās, ir piecas pēdas platas. Sānielas un alejas, kur es nevarēju ieiet, bet kuras tikai apskatīju garām ejot, ir divpadsmit līdz astoņpadsmit collu platas. Pilsētā var dzīvot piecsimt tūkstošu cilvēku; mājas ir trīsstāvu līdz piecstāvu, veikali un tirgi pārpilni precēm.

Imperatora pils atrodas pilsētas centrā, divu lielo ielu krustojumā. Tai apkārt ir divas pēdas augsta siena divdesmit pēdu atstatumā no ēkām. Viņa majestāte man atļāva pārkāpt pār šo sētu un, tā kā sienas attālums no pils bija pietiekami liels, tad pili varēju ērti apskatīt no visām pusēm. Ārējā sēta ir četrstūris, kam katra mala ir četrdesmit pēdu gara un kas ietver vēl divas sētas; iekšējā sētā atrodas imperatora apartamenti, kurus es ļoti vēlējos apskatīt, bet šo vēlēšanos bija ļoti grūti izpildīt, jo lielie vārti, kas savienoja abas sētas, bija tikai astoņpadsmit collu augsti un septiņas collas plati. Bet celtnes ārējā sētā bija vismaz piecas pēdas augstas, un es nevarēju pār tām pārkāpt, nenodarot lielus bojājumus, kaut gan to sienas bija celtas no stipriem, izcirstiem akmeņiem un četras collas biezās. Arī imperators ļoti vēlējās, lai es redzētu viņa pils krāšņumu, bet to es varēju izdarīt tikai pēc trim dienām, kuras pavadīju, nogriežot ar savu nazi dažus lielākos kokus ķeizara dārzā ap simt jardus attālumā no pilsētas. No šiem kokiem izgatavoju divus ķeblišus, katru trīs pēdu augstumā un pietiekami izturīgus, lai panestu manu smagumu. Kad iedzīvotāji bija otrreiz brīdināti, es ar ķeblišiem rokās atkal izgāju cauri pilsētai līdz pilij. Nonācis pie ārējās sētas sienas, pakāpos uz viena ķebliša, paņēmu otru rokā, pārcēlu pār jumtu un uzmanīgi noliku laukumā starp pirmo un otro sētu, kurš bija astoņas pēdas plats, – tad ļoti ērti pārkāpu pār celtni no viena ķebliša uz otru un pirmo pārcēlu sev pakaļ ar kāsi saliektu nūju. Šādā veidā nokļuvu līdz iekšējai sētai, un, nogulies uz sāniem, pievirzīju savu seju vidusstāvu logiem, kas ar nodomu bija atstāti vaļā, un ieraudzīju viskrāšņākās telpas, kādas vien var iedomāties.

Es tur redzēju ķeizarieni un jaunos prinčus viņu istabās un augstākos galminiekus ap tiem. Viņas ķeizariskajai majestātei labpatikās man ļoti žēlīgi uzsmaidīt, un viņa izstiepa pa logu savu roku, lai es to noskūpstītu. Bet es negribu pagaidām sniegt lasītājam šāda veida aprakstus, jo saglabāju tos lielākam darbam, kas jau gandrīz gatavs iespiešanai. Tajā ir šis valsts vispārīgs apskats, sākot ar tās dibināšanu, un valdnieku vēsturē, kas aptver daudzus gadsimtus, esmu sīki aprakstījis liliputu karus un politiku, likumus, zinātni un reliģiju, viņu zemes stādus un dzīvniekus, iedzīvotāju īpato dzīves veidu un parašas un vēl citus ļoti interesantus un noderīgus faktus, bet tagad mans galvenais nolūks ir atstāstīt notikumus un pārgrozības, kas norisa liliputu zemē vai arī manā dzīvē, kad mēnešus deviņus uzturējos šajā valstī.

Kad biju atguvis savu brīvību, pēc divām nedēļām kādā rītā Reldresels, slepeno lietu galvenais sekretārs (kā šeit viņu mēdz saukt), ieradās pie manis tikai viena kalpotāja pavadībā. Viņš pavēlēja karietei gaidīt nelielā atstatumā un lūdza mani viņu pieņemt vienu stundu audiencē, ko labprāt izdarīju, ņemot vērā viesu rakstura īpašības un personiskos nopelnus, kā arī daudzos labos pakalpojumus, ko viņš bija man izdarījis galmā, kad iesniedzu savus lūgumus. Es piedāvājos nogulties zemē, lai viņš varētu ērtāk aizsniegt manu ausi, bet viņš vēlējās mūsu sarunas laikā labāk atrasties manā rokā.

Vispirms sekretārs mani apsveica ar brīvības atgūšanu, teikdams, ka viņam šai ziņā esot daži nopelni, tomēr piebilda, ka bez pašreizējās noskaņas galmā es savu brīvību tik ātri nebūtu atguvis. «Jo», viņš sacīja, «svešiniekiem gan mūsu valsts stāvoklis var likties spīdošs, bet mūs apdraud divi milzīgi ļaunumi: nikna partiju šķelšanās iekšzemē un ļoti spēcīga ienaidnieka uzbrukums no ārienes. Kas attiecas uz pirmo ļaunumu, tad jums jāzina, ka jau vairāk nekā septiņdesmit mēnešu mūsu ķeizaristē cīnās divas naidīgas partijas, kas saucās trameksani un slameksani, un šie vārdi atvasināti no viņu kurpju augstajiem un zemajiem papēžiem, ar ko viņi atšķiras cits no cita. Mēdz norādīt, ka augstie papēži ir vairāk saskaņā ar mūsu veco valsts konstitūciju, bet, lai nu tas būtu kā būdams, viņa majestāte nolēmis, ka visai valsts pārvaldei un visiem kroņa amatiem jābūt zemo papēžu rokās, ko jūs jau būsiat ievērojis, un it sevišķi to, ka viņa majestātes ķeizariskie papēži ir vismaz par vienu dreru zemāki nekā viņa galminieku papēži (drers ir četrpadsmitā daļa collas). Naidis starp abām partijām ir tik liels, ka viņu locekļi kopīgi ne ēd, ne dzer, ne sarunājas cits ar citu. Mums šķiet, ka trameksani jeb augstie papēži skaita ziņā mūs pārsniedz, bet vara pieder pilnīgi mums. Mēs baidāmies, ka viņa ķeizariskā augstība troņmantnieks ir labvēlīgi noskaņots pret augstajiem papēžiem, vismaz varam skaidri saskatīt, ka viens no viņa papēžiem ir augstāks par otru, tāpēc viņš iedams klibo. Un šādos iekšējos nemieros mūs apdraud iebrukums no Blefusku salas, kas ir otra lielākā impērija pasaulē, gandrīz tikpat liela un varena kā viņa majestātes impērija. Jo, kas attiecas uz jūsu apgalvojumu, ka pasaulē ir vēl citas karalistes un valstis, kuras apdzīvo cilvēciskas būtnes, kas ir tikpat lielas kā jūs, tad mūsu filozofi to ļoti apšaubā, un tiem drīzāk šķiet, ka esat nokritis no mēness vai no kādas zvaigznes, jo ir skaidrs, ka simt mirstīgo jūsu augumā īsā laikā iznīcinātu viņa majestātes zemes augļus un lopus, bez tam mūsu vēsture sešu tūkstošu mēnešu laikā nepiemin citas valstis kā tikai divas lielās Liliputu un Blefusku impērijas. Un šīs divas varenās valstis, kā es jums to gribēju teikt, jau trīsdesmit sešus mēnešus nepiekāpīgi karo viena ar otru. Šo karu izraisīja šāds apstāklis: ir vispār uzskats, ka vārītai olai, pirms to apēd, jāpārsit platais gals, taču, kad tagadējā ķeizara vectēvs, būdams vēl zēns, sasīta olas čaulu pirms ēšanas saskaņā ar šo seno ierašu, viņš ievainoja sev pirkstu; tad imperators, viņa tēvs, izdeva ediktu, kurā pavēlēja visiem saviem pavalstniekiem, piedraudot ar stingru sodu, olām pārsist šauros galus. Šis likums tik ļoti saniknoja tautu, ka, pēc vēstures nostāstiem, izraisīja sešas sacelšanās, kurās viens imperators pazaudēja dzīvību, bet otrs kroni. Šos pilsoņu karus pastāvīgi kurināja Blefusku valdnieki, un, kad sacelšanos apspieda, izraidītie dumpinieki vienmēr aizbēga uz šo impēriju meklēt tur sev patvērumu. Saskaitīts, ka vienpadsmit tūkstoši cilvēku šajā laikā labāk izvēlējušies nāvi nekā paklausījuši pavēlei pārsist olas šaurajā galā. Vairāki simti biezu sējumu publicēti par šo cīņu, bet grāmatas, kas aizstāvēja olu pārsišanu platajā galā, ir jau sen aizliegtas, un ar likumu aizliegts šās partijas biedriem ieņemt valsts amatus. Šais juku laikos Blefusku imperatori bieži caur saviem sūtniem apvainoja mūs, ka esam radījuši ticības šķelšanos, noziedzoties pret mūsu lielā pravieša Lustroga pamatdoktrīnu, kas izteikta Blundekrāla piecdesmit ceturtajā nodaļā, un šī grāmata ir viņu alkorāns. Tomēr mums šķiet, ka tas ir teksta vienkāršs pārspīlējums, jo tur teikts, ka visi patiesi ticīgie pārsit olas šim nolūkam visvairāk atbilstošajā galā, un, kas ir atbilstošais gals, to, pazemīgi atļaujos domāt, atļauts izlemt katra cilvēka sirdsapziņai, vai tas vismaz atstājams valsts galvenā tiesneša noteikšanai.

Bet izraidītie platgalnieki ieguvuši tādu varu Blefusku imperatora galmā un tik daudz slepenas palīdzības un atbalsta no saviem piekritējiem mūsu zemē, ka jau trīsdesmit sešus mēnešus plosās asiņains karš starp abām impērijām – ar mainīgiem panākumiem. Šai laikā esam zaudējuši četrdesmit lielus kuģus un vēl lielāku skaitu sīkāku kuģu kopā ar trīsdesmittūkstoš mūsu labākajiem jūrnikiem un

karavīriem, bet mūsu ienaidnieku zaudējumi ir vēl lielāki nekā mūsējie. Taču tagad viņi sagatavojuši varenu floti un grasās izsēdināt mūsu zemē desantu, bet viņa ķeizariiskā majestāte, stipri paļaudamies uz jūsu drosmi un spēku, pavēlēja man izstāstīt jums šos mūsu valsts apstākļus».

Es lūdzu sekretāru izteikt viņa majestātei manu padevīgāko cieņu un tam paziņot, ka, manuprāt, svešzemniekam gan neklātos iejaukties partiju ķildās, bet ka esmu gatavs, nežēlojot savu dzīvību, aizstāvēt viņa personu un valsti pret visiem iebrucējiem.

V nodaļa

Autors ar sevišķi atjautīgu paņēmienu aizkavē ienaidnieka iebrukumu. Viņam piešķir augstu goda nosaukumu. Ierodas Blefusu imperatora sūtņi un lūdz mieru. Ķeizarienes istabās nejauši izceļas ugunsgrēks. Autors cenšas glābt pils pārējās telpas.

Liliputija atrodas uz cietzemes, bet Blefusu impērija ir sala ziemeļaustrumos no galvenā kontinenta, no kura to atdala tikai astoņsimt jardus plats kanāls. Es vēl šo salu nebiju redzējis un, saņemis ziņu par gaidāmo uzbrukumu, izvairījos parādīties krastā, baidīdamies, ka mani varētu pamanīt no dažiem ienaidnieka kuģiem, jo Blefusu valstī vēl par mani nekas nebija zināms, tāpēc ka jebkura satiksme starp abām impērijām kara laikā bija stingri aizliegta, piedraudot ar nāves sodu, un mūsu imperators bija uzlicis embargo visiem kuģiem. Es pastāstīju viņa majestātei manis izstrādātu projektu, kā saņemt gūstā visu ienaidnieka floti, kas, kā mūsu izlūki ziņoja, bija noenkurojusies ostā gatava doties jūrā, tiklīdz būs labs ceļavējš. Es iztaujāju pieredzes bagātākos jūrniekus par kanāla dziļumu, ko tie bieži bija izmērtījuši, un viņi man pastāstīja, ka paisuma laikā kanāla vidiene esot septiņdesmit glamglafus dziļa, kas ir apmēram sešas pēdas pēc eiropiešu izmēriem, bet pārējās kanāla daļās dziļums nepārsniedzot piecdesmit glamglafus. Es devos uz ziemeļaustrumu piekrasti, kurai iepretim atrodas Blefusu impērija; tur, noslēpies aiz paugura, izņēmu savu mazo tālskati un aplūkoju noenkuroto ienaidnieka floti, kas sastāvēja no apmēram piecdesmit kara kuģiem un liela skaita transportkuģu. Tad atgriezos mājās un pavēlēju (jo man bija attiecīga atļauja) atnest man lielu daudzumu visresnāko virvju un dzelzs stieņu. Virves bija iesaiņojumu auklas resnumā un dzelzs stieņi adāmadatas garumā un apjomā. Es sapinu trīs auklas kopā, lai iegūtu stipru virvi, un šai pašā nolūkā saliku trīs stieņus citu pie cita, saliecot tiem galus kā āķus. Piestiprinājis šādus piecdesmit āķus pie tikpat daudz virvēm, atgriezos ziemeļaustrumu piekrastē un, novilcis svārkus, kurpes un zeķes, tērpi savā ādas kamzolī, iebrīdu jūrā pusstundu pirms paisuma. Es bridu, cik ātri spēdams, kanāla vidū nopeldēju kādus trīsdesmit jardus, līdz sajutu zem kājām jūras dibenu. Nepilnas pusstundas laikā nokļuvu līdz flotei. Mani ieraugot, ienaidnieki tā pārbijās, ka nolēca no saviem kuģiem un izpeldēja krastā, kur viņu sapulcējās ne mazāk kā trīsdesmittūkstoš vīru. Tad, paņemis savas ierīces, es aizkabināju katra kuģa priekšgalā āķi un visu virvju galus sasēju kopā. Kamēr es tā darbojos, ienaidnieks raidīja pret mani tūkstošiem bultu, no kurām daudzas iebūrās manās rokās un sejā un nodarīja ne vien ārkārtīgas sāpes, bet arī ļoti traucēja darbā. Visvairāk baidījies par savām acīm, kuras būtu neglābjami zaudējis, ja žigli neizdomātu aizsardzības līdzekli. Starp dažiem citiem nepieciešamiem sīkumiem es slepenā kabatā glabāju arī brilles, kuras, kā jau iepriekš minēju, imperatora ierēdņi, kas mani pārmeklēja, nebija pamanījuši. Izņēmis šīs brilles, es tās stingri piestiprināju uz sava deguna un, šādi apbruņojies, drosmīgi turpināju darbu par spīti ienaidnieka bultām, no kurām daudzas atsitās pret manu brillu stikliem, bet nenodarīja tām nekādu ļaunumu, tikai mazliet tās sašķobīja. Aizkabinājis visus āķus un saņemis virvju mezglu rokā, sāku vilkt, bet neviens kuģis nepakustējās, jo visi tie stingri turējās pie saviem enkuriem, tāpēc man atlika vēl veikt pasākuma bīstamāko daļu. Es palaidu vaļā virvi un, atstājis āķus piestiprinātus kuģiem, drosmīgi ar savu nazi pārgriezu enkuru virves, kamēr ap divsimt bultu iebūrās man sejā un rokās; tad aiz mezgla satvēru virves, pie kurām bija piesieti āķi, un ļoti viegli aizvilku sev līdz ienaidnieka piecdesmit lielākos kara kuģus.

Blefuskieši, kam nebija ne jausmas par manu nodomu, vispirms izbrīnā sastinga. Viņi redzēja, ka pārgriežu virves, un domāja, ka mans nolūks ir atstāt kuģus vēja un viļņu varā vai ļaut tiem sadurties citam ar citu, bet, kad tie ieraudzīja, ka visa flote aizpeld pilnā kārtībā un es velku virvju galus, tiem izlauzās tādi bēdu un izmisuma kliegzieni, ka grūti to attēlot vai pat iedomāties. Kad biju jau ārpus briesmām, apstājos kādu brīdi, lai izvilkto bultas no savām rokām un sejas un aptrieptu rētas ar ziedī, ko liliputi man iedeva, kad ierados pirmoreiz viņu zemē, kā to jau agrāk pieminēju. Tad noņēmu brilles un, nogaidījis kādu stundu, līdz paisums mazliet kritās, izbrīdu cauri kanālam ar savu kravu un sveikā ierados Liliputijas ķeizariiskajā ostā.

Imperators un viss viņa galms stāvēja krastā, gaidot šā lielā pasākuma beigas. Viņi ieraudzīja kuģus tuvojamies liela pusmēneša lokā, bet nepamanīja mani, jo es līdz krūtīm biju ūdenī. Kad nonācu

kanāla vidū, viņi vēl vairāk satraucās, jo biju ūdenī līdz kaklam. Imperators domāja, ka esmu noslīcis un ka ienaidnieka flote tuvojas naidīgā nolūkā, bet drīz viņa bailes rima, jo kanāls ar katru soli kļuva seklāks un drīz mani jau varēja sadzirdēt, tāpēc, pacēlis augstāk kopā sasiētās virves, pie kurām bija piestiprināta flote, es skaļā balsī saucu: «Lai dzīvo Liliputijas visvarenais imperators!» Kad izkāpu krastā, šis dižais valdnieks mani saņēma ar vislielākām uzslavām un tūlīt piešķīra man nardaka titulu, kas ir liliputiem augstākais goda nosaukums.

Viņa majestāte izteica vēlēšanos, lai es rastu vēl kādu iespēju atvest atlikušos ienaidnieka kuģus viņa ostās. Tik bezmērīga ir valdnieku godkāre, ka viņš acīm redzot bija nodomājis, ne vairāk, ne mazāk, pārvērst visu Blefusku impēriju par provinci, kuru viņš pārvaldītu, ieceļot tur vicekarali, iznīcinātu visus emigrējušos un tur patvērušos platgalniekus un piespiestu visu blefuskiešu tautu pārsist olas šaurajā galā un šādi kļūtu vienīgais valdnieks visā pasaulē. Bet es visādi pūlējos viņu atrunāt no šā nodoma ar dažādiem iebildumiem, kurus manī izraisīja gan politiski apsvērumi, gan taisnīgums, un es skaidri pateicu, «ka nekad nebūšu ierocis, ar kura palīdzību tiktu paverdzināta brīva un drosmīga tauta», un, kad šo jautājumu apsprieda valsts padomē, gudrākie ministri nostājās manā pusē.

Mana atklātā, drosmīgā deklarācija bija tādā pretrunā ar viņa ķeizarkās majestātes politiskajiem plāniem, ka viņš to man nekad vairs nevarēja piedot. Viņš ļoti smalkā formā to lika saprast padomei, kur, kā man sacīja, gudrākie vismaz šķietami bija manās domās, jo tie klusēja, bet citi, kas bija mani slepenie ienaidnieki, nevarēja atturēties no dažiem izteicieniem, kas aplinkus bija vērsti pret mani, un no šā laika viņa majestāte un daļa ministru sāka pret mani ļaunprātīgu intrigu, kas pēc nepilniem diviem mēnešiem izpaudās ar tādu spēku, ka gandrīz beidzās ar manis pilnīgu iznīcināšanu. Tik maz nozīmē vislielākie pakalpojumi valdniekiem, ja svaru kausu otrajā pusē ir atteikšanās pakļauties viņu kaislībām.

Trīs nedēļas pēc šā manis veiktā varoņdarba no Blefusku impērijas svinīgi ieradās sūtņi pazemīgi lūgt mieru, ko drīz noslēdza, pieņemot noteikumus, kas bija ļoti izdevīgi mūsu imperatoram, bet ar kuru atstāstījumu es neapgrūtināšu lasītāju. Ieradās seši sūtņi ar piecsimt cilvēku svītu, un viņu ierašanās bija ļoti krāšņa, atbilstoša viņu valdnieka diženībai un viņu uzdevuma svarīgumam. Kad bija beigušās miera sarunas, kurās es izdarīju sūtņiem dažus labus pakalpojumus, izmantojot ietekmi, kāda man patiesībā vai šķietami bija galmā, viņu gaišības, kuriem personiski bija pastāstīts par manu draudzīgumu pret tiem, ieradās pie manis oficiālā vizītē. Viņi sākumā izsacīja daudz komplimentu par manu drosmi un augstsirdību un sava pavēlnieka ķeizara vārdā ielūdza mani apmeklēt viņu valsti, un izteica vēlēšanos, lai es tiem mazliet parādītu savu apbrīnojamo spēku, par kuru dzirdējuši daudz brīnišķīgu nostāstu. Es labprāt izpildīju viņu vēlēšanos, bet neapgrūtināšu lasītāju ar sīkumiem.

Kad biju pakavējis laiku viņu gaišībām, tos bezgala iepriecinādams un pārsteigdams, es lūdzu viņus parādīt man godu, nododot manus dziļās padevības un cieņas apliecinājumus imperatoram, viņu pavēlniekam, kura tikumu slava tik pelnīti radījusi visā pasaulē apbrīnu un kura ķeizarkās personu biju nolēmis apciemot, pirms atgriezties savā dzimtenē. Tāpēc nākošajā reizē, kad man bija gods redzēt mūsu imperatoru, es lūdzu no viņa visaugstāko atļauju man apciemot blefuskiešu valdnieku, un šo atļauju viņš gan deva, bet, cik vēroju, ļoti vēsā formā; es nekad nevarēju izprast šā vēsuma iemeslus, līdz man kāda persona pačukstēja, ka Flimneps un Bolgolems esot raksturojuši valdniekam manas attieksmes ar sūtņiem kā nedraudzības zīmi, kaut gan esmu pārliecināts, ka mana sirdsapziņa ir pilnīgi tīra. Tad es pirmoreiz sāku vēl tikai aptuveni nojaust, kas ir galmi un ministri.

Jāpiemin, ka šie sūtņi sarunājas ar mani ar tulka palīdzību, jo abu impēriju valodas atšķiras tik ļoti viena no otras kā divu Eiropas tautu valodas, un katra no šīm tautām lepojas ar savas valodas

senatnīgumu, skaistumu un spēku, izrādot atklātu nicināšanu pret savu kaimiņu valodu, bet mūsu imperators, izmantodams priekšrocību, ka bija sagrābis viņu floti, piespieda sūtņus iesniegt savus akreditēšanās rakstus un teikt runas liliputu valodā. Jāatzīstas, ka rosīgie tirdzniecības sakari starp abām valstīm, abpusēja viesmīlība, kuru tie izrāda otras valsts trimdiniekiem, un paradums sūtīt jaunos muižniekus un bagātos augstmaņus uz otru valsti, lai tie redzētu pasauli, izprastu cilvēkus un viņu paradumus un iegūtu smalku uzvedību, ir par iemeslu tam, ka visai reti var sastapt piejūras apgabalos dižciltīgas personas, tirgotājus vai jūrniekus, kas neprastu sarunāties abās valodās; par to pārliecinājos pēc dažām nedēļām, kad ierados apliecināt savu cieņu Blefusku zemes imperatoram, un šis apciemojums manā lielajā nelaīmē man ienaidnieku ļaunprātības dēļ izrādījās man ļoti izdevīgs, kā to pastāstīšu vēlāk attiecīgā vietā.

Lasītājs varbūt atcerēsies, ka starp noteikumiem, kurus parakstīju, lai atgūtu savu brīvību, bija arī daži, kas man nepatika, jo tie mani pārlietu pazemoja, un tikai galējā nepieciešamība varēja mani piespiest tos pieņemt. Bet tagad, kad biju impērijas augstākais nardaks, šādi pakalpojumi būtu pazeminājuši manu cieņu, un imperators (jāsaka viņam par godu) nekad tos man neatgādināja. Bet vēl neilgi pirms tam man bija izdevība izdarīt viņa majestātei, kā man toreiz šķita, vienu sevišķu pakalpojumu. Reiz pusnaktī mani pamodināja vairāku simtu cilvēku kliezieni pie manām durvīm, un es pēkšņās izbailēs piecēlos. Es dzirdēju tos bez apstājas atkārtojam vārdu *burglum*; daži imperatora galminieki, izlauzušies cauri pūlim, lūdza mani nekavējoties doties uz pili, kur viņas ķeizarišķās majestātes apartamentos esot izcēlies ugunsgrēks galma dāmas nolaidības dēļ, kas, romānu lasītama, bija iemigusi... Es acumirkli piecēlos, un, tā kā bija dota pavēle atbrīvot man ceļu un gaiši spīdēja mēness, tad izdevās nokļūt līdz pilij, nevienu cilvēku nesaminot. Es redzēju, ka pie apartamenta sienām bija jau pieslietas kāpnes un sanesti daudzi spaiņi, bet ūdens atradās diezgan tālu. Šie spaiņi bija prāva uzipirksteņa lielumā, un nabaga ļaudis tos man pasniedza, cik ātri spēdami, bet liesmas bija tik spēcīgas, ka šie spaiņi maz varēja noderēt. Es būtu varējis liesmas viegli apslāpēt ar savu mēteli, bet to, diemžēl, steigā nebiju uzvilcis un atsteidzies šurp tikai savā ādas kamzolī. Stāvoklis šķita gluži izmisīgs un bēdīgs, un varenā pils būtu nodegusi līdz pamatiem, ja es pēkšņi, ar man neparastu attapību, neizdomātu palīglīdzekli. Iepriekšējā vakarā es biju daudz dzēris visai lielisku vīnu, sauktu glimigrimu (blefuskieši to sauca par fluneku), bet mūsu šķirne skaitās labāka un ļoti veicina ūdens nolaišanu.

Laimīgā kārtā es vēl nebiju no dzēriena atbrīvojies. Tuvo liesmu kvēle un manas pūles tās apdzēst iedarbojās uz mani, pārvēršot vīnu urīnā, kuru es nolaidu tādā daudzumā un virzīju uz piemērotām vietām tik labi, ka trijās minūtēs uguns bija pilnīgi apdzēsta un lieliskā, daudzu paaudžu būvētā celtne tika pasargāta no iznīcības.

Bija jau uzaususi diena, un es atgriezos savā mājā, nenogaidīdams imperatora pateicību, jo – lai gan biju viņam izdarījis ļoti nozīmīgu pakalpojumu, tomēr nezināju, kā viņa majestāte skatīsies uz veidu, kādā to veicu, tāpēc ka valsts pamatlikumi aizliedz jebkurām, arī augsti stāvošām personām nolaist ūdeni pils apkārtnē, piedraudot par to ar smagiem sodiem. Bet mani mazliet nomierināja vēstule no viņa majestātes, ka viņš «došot pavēli augstākajai tiesai mani formāli attaisnot», tomēr šo attaisnojumu nekad netiku saņēmis. Bet privāti man pastāstīja, ka ķeizariene, sajuzdama visdziļāko riebumu pret manu rīcību, esot pārcēlusies uz pils visattālāko daļu un stingri nolēmusi, ka agrākās telpas viņas vajadzībām vairs netikšot atjaunotas, turklāt savu tuvāko uzticības personu klātienē viņa esot zvērējusi man atriebties.

VI nodaļa

Par Liliputijas iedzīvotājiem, viņu zinātni, likumiem un parašām; viņu bērnu audzināšanas sistēmu. Autora dzīves veids šai zemē. Kā viņš rehabilitē kādu augstu dāmu.

Ķildas un intrigas ir galmā tik parastas, ka es nepakavēšos pie skauģu izdomātiem apmelojumiem, kas centās ietekmēt ķeizarienes prātu pret mani, bet pievērsīšos citai tēmai. Lai gan esmu nodomājis sniegt šīs impērijas aprakstu atsevišķā sacerējumā, tomēr pagaidām man labpatiktos ziņkārajam lasītājam neliegt dažas vispārīgas ziņas. Liliputu vidusmēra garums nepārsniedz sešas collas, un attiecīgā samērā tiem atbilst visi pārējie dzīvnieki, kā arī stādi un koki, piemēram, lielāko zirgu un vērsu augstums ir starp četrām un piecām collām, aitas ir apmēram pusotras collas augstas, viņu zosis ir zvirbuļu lielumā, un tā apjomi attiecīgi samazinās, pārejot uz mazākiem dzīvniekiem līdz vismazākajiem, kas manām acīm bija gandrīz nesaredzami; taču daba pielāgojusi liliputu acis viņu apkārtnes priekšmetiem: viņi redz ļoti labi, bet nelielā atstatumā. Un, novērtējot viņu smalko redzi attiecībā uz tuviem objektiem, es ar lielu prieku vēroju pavāru, kas plucināja cīruli, kura lielums nepārsniedza mūsu vienkāršo mušu, un jaunu meiteni, kas neredzamā adatā ievēra neredzamu zīda

pavedienu. Viņu lielākie koki ir septiņas pēdas augsti, es runāju par dažiem kokiem ķeizara lielajā parkā, kuru galotnes es varēju tik tikko aizsniegt, paceļot roku. Pārējiem augiem ir attiecīgi apmēri, bet tos es atstāju lasītāja iztēlei.

Es tikai nedaudz izteikšos par viņu zinātni, kas daudzus gadsimtus izplaukusi visās nozarēs, bet viņu rakstības veids ir ļoti savāds – ne no kreisās uz labo pusi kā eiropiešiem, ne no labās uz kreiso kā arābiem, ne no augšas uz leju kā ķīniešiem,²⁰ bet slīpi no papīra augšējā stūra uz pretējo lejas stūri, kā mēdz rakstīt angļu lēdijas! Viņi apglabā savus mirušos ar galvu tieši uz leju, jo tic, ka pēc vienpadsmit tūkstošiem mēnešu tiem būs atkal jāuzceļas, un šai laikā zeme,²¹ pēc liliputu ticējumiem, apgriezīšoties otrādi, un tad mirušie augšāmceldamies stāvēšot kājās. Zinātnieki atzīst, ka šis uzskats ir absurds, bet, izpatīkot vienkāršajai tautai, tāda paraša joprojām pastāv.

Šai impērijā ir ļoti savādi likumi un parašas, un, ja tie nebūtu pilnīgā pretstatā manas mīlotās tēvijas likumiem un parašām, es mēģinātu tos mazliet attaisnot. Būtu tikai vēlams, lai tie tiktu labi izlietoti. Vispirms pieminēšu likumu par nodevējiem. Visus noziegumus pret valsti soda šeit ar vislielāko bardzību, bet, ja apvainotā persona prāvas laikā skaidri pierāda savu nevainību, tad sūdzētājam tūlīt piespiež kauna pilnu nāvi un no viņa mantas un zemes nevainīgajai personai tiek četrkārtīgi atlīdzināts par zaudēto laiku, pārciestajām briesmām, cietuma grūtībām un par visiem izdevumiem, kas bija vajadzīgi aizstāvībai, un, ja sūdzētāja īpašumu nepietiek, tad pārējos līdzekļus jo plaši sagādā kronis. Imperators cietušajam publiski izrāda savu labvēlību, un viņa nevainība tiek proklamēta visā valstī.

Liliputi uzskata blēdību par lielāku noziegumu nekā zādzību un tikai retos gadījumos nesoda to ar nāvi, jo viņiem šķiet, ka piesardzīgums, modrība un vesels saprāts var nosargāt cilvēka īpašumu no zagļiem, bet godīgumam nav aizsarga pret smalku viltību, un, ja ir nepieciešams pastāvīgi pirkt un pārdot un tirgoties uz kredīta, pieļaujot un sekmējot blēdību un neparedzot tai likumā sodu, godīgais tirgotājs tiek vienmēr krāpts, bet viltnieks ir arvien ieguvējs. Atceros, ka reiz pie valdnieka aizstāvēju noziedznieku, kas bija piesavinājies no sava kunga lielāku naudas summu, kuru bija saņēmis viņa uzdevumā un ar to aizbēdzis; kad es viņa majestātei mēģināju noziedznieka vainu mīkstināt, sacīdams, ka tā bijusi tikai uzticības laušana, ķeizaram šķita drausmīgi, ka es par attaisnojumu minu to, kas noziegumu tikai palielina, un, patiesi, man nebija ko teikt, un es varēju dot tikai parasto atbildi, ka dažādām tautām ir dažādas parašas, jo, jāatzīstas, biju ļoti nokaunējies.

Kaut gan mēs dēvējam apbalvojumus un sodus par divām svirām, kas iedarbina visu valsts mehānismu, nekur citur kā vien Liliputijā neesmu redzējis šo principu izlietojam praksē. Ikviens, kas šai zemē var pietiekami pierādīt, ka stingri ievērojis šās valsts likumus septiņdesmit trīs mēnešus, iegūst saskaņā ar savu stāvokli un dzīves apstākļiem tiesību uz zināmām privilēģijām un uz attiecīgu naudas summu no šām vajadzībām nozīmētā fonda; viņš iegūst arī *snilpola* jeb likumu ievērotāja titulu, ko pievieno viņa vārdam, bet kas nepāriet uz viņa pēcnācējiem. Un, kad pastāstīju, ka mūsu likumu spēks ir tikai sodos un ka tie neparedz apbalvojumus, tas viņiem šķita mūsu politikas sevišķs trūkums. Tāpēc viņu tiesas zālēs Taisnības attēlam, lai simbolizētu modrību, ir sešas acis: divas priekšpusē, divas mugurpusē un abos sānos pa vienai, labajā rokā viņa tur atvērtu maisu ar zeltu, kreisajā zobenu makstī, lai parādītu, ka vairāk sliecas apbalvot nekā sodīt.

Izvēloties cilvēkus dažādiem valsts amatiem, liliputi vairāk ņem vērā labus tikumus nekā izcilas spējas, jo viņi domā, – ja valdība cilvēkiem vajadzīga, tad caurmēra cilvēka saprāts ir piemērots šādiem vai tādiem amatiem, un liktenis nekad nav gribējis padarīt sabiedrisku lietu kārtošanu par mistēriju, ko varētu izprast tikai dažas sevišķi ģeniālas personas, kas katrā gadsimtā piedzimst tikai ne vairāk par trim, bet tiem šķiet, ka patiesīgums, taisnīgums, mērenība un tamlīdzīgas īpašības var piemist katram cilvēkam; šādi tikumi, pieredzes un labu nodomu atbalstīti, dara ikvienu cilvēku spējīgu kalpot savai tēvijai, ja vien amats neprasa speciālas studijas. Bet viņi domā, ka vislielākās gara dāvanas nevar aizstāt tikumisko raksturu un ka valsts amatus nekad nedrīkst nodot netikumisku personu bīstamajās rokās; vismaz tās kļūdas, kuras nezināšanas dēļ izdara kāds tikumisks cilvēks, savās sekās nekad nebūs tik bīstamas sabiedrības labumam kā tāda cilvēka rīcības, kura tieksmes ir samaitātas un kuram piemīt lielas spējas savus netikumus izmantot, vairot un aizstāvēt.

²⁰ V.E.: Izlaists: «ne tā kā kaskagiāņiem – no lejas augšup»; Stokholmas tulkojumā ir «nedz no apakšas uz augšu kā kaskagieši». (Skat. {[E-GULIVE](#)}, {[L-GULIV1](#)} un {[R-GULIVE](#)}).

²¹ V.E.: Izlaists: «(kuru viņi uzskata par plakanu)». Šī frāze ir pretrunā ar 39.lpp., kur Zeme ir lode {[sk.](#)}. Acīmredzot, lai novērstu šo pretrunu, Ķempe frāzi ir izlaidusi. Stokholmas izdevumā šī frāze (par plakano zemi) ir iekļauta {[L-GULIV1](#)}. Bet pretrunu Johansons ir novērsis tā, ka viņam pirmajā vietā Zeme NAV lode {[L-GULIV1](#)}. Sviftam tomēr pirmajā vietā Zeme ir lode (*globe*) {[E-GULIVE](#)}, bet otrajā plakana (*flat*) {[E-GULIVE](#)}. Krieviem ir tulkots pareizi {[R-GULIVE](#)} un {[R-GULIVE](#)}.

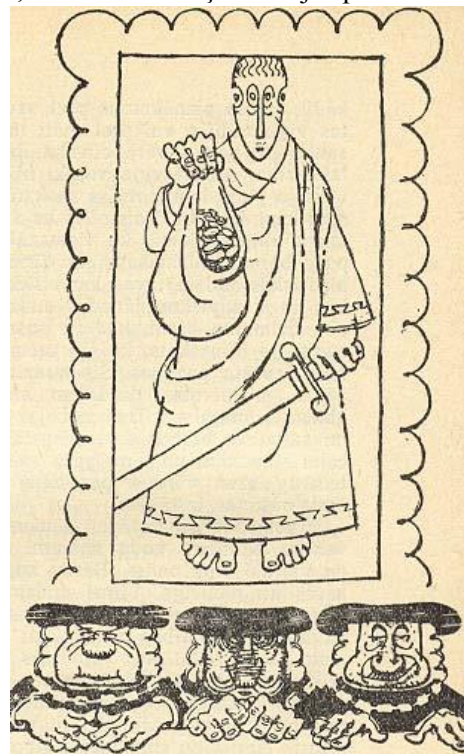
Tāpat neticība dievišķīgai gādībai padara cilvēku nederīgu jebkuram sabiedriskam amatam; un, ja pat valdnieki atzīst sevi par likteņa izvēlētiem, tad liliputiem šķiet, – nevar būt nekas bezjēdzīgāks par to, ka valdnieks ieceļ amatos tādus cilvēkus, kas neatzīst autoritāti, kuras vadīts viņš darbojas pats.

Atstāstot šādus un vēl citus likumus, esmu ņēmis vērā tikai pamatlikumus, nevis kauna pilno samaitātību, kurā liliputu tauta iegrimusi cilvēka dabas deģenerācijas dēļ. Kas attiecas uz nejēdzīgo parašu piešķirt lielos valsts amatus personām, kas veikli dejo uz virves, vai piešķirt labvēlības un goda zīmes tiem, kas lec pār spieķiem vai lien zem tiem, tad lasītājam jāzina, ka šādas parašas pirmais ieviesis tagad valdošā imperatora vectēvs, un šī paraša sasniegusi savus tagadējos augstumus, partijām un grupām nemitīgi pieaugot. Nepateicību liliputi uzskata par smagu noziegumu (no vēstures zinām, ka tāds uzskats pastāvējis arī dažās citās tautās), jo viņi spriež tā: ikviens, kas atmaksā savam labdarim ar ļaunu, neapšaubāmi ir arī visu citu cilvēku ienaidnieks, ja pret tiem viņš nejūt nekādu pienākumu, un tāpēc šāds cilvēks ir pelnījis nāvi. Viņu uzskati par vecāku un bērnu pienākumiem stipri atšķiras no mūsējiem. Tā kā vīrieša un sievietes savienošanās balstās uz lielo dabas likumu, lai vairotu un turpinātu sugu, tad liliputi atzīst, ka vīrieši un sievietes tuvojas viens otram, tāpat kā pārējie dzīvnieki, iekāres dēļ un ka viņu maigums pret bērniem izriet no tās pašas dabiskās tieksmes, un šā iemesla dēļ tie neatzīst kaut kādus bērnu pienākumus pret savu tēvu tikai tāpēc vien, ka tas viņu radījis, vai pret māti tāpēc, ka tā viņu laidusi pasaulē, jo, ņemot vērā cilvēka dzīves postu, tā nav nekāda labdarība, ne arī viņa vecāki bija nodomājuši dot tam dzīvību, jo viņu domas mīlas saskarē bija nodarbinātas ar pavisam kaut ko citu. Balstoties uz šādiem un līdzīgiem prātojumiem, liliputi domā, ka vismazāk vecākiem var uzticēt viņu pašu bērnu audzināšanu, un tāpēc tiem visās pilsētās ir sabiedriskas audzinātavas, kur visiem vecākiem, izņemot zemniekus un strādniekus, jānodod audzināšanā un izglītošanā savi abu dzimumu bērni, kad tie sasniedz divdesmit mēnešu vecumu, jo ir uzskats, ka šai vecumā bērniem sāk rasties pirmās saprāta pazīmes. Šīs audzināšanas iestādes ir ļoti dažādas, piemērotas dažādiem sabiedriskiem stāvokļiem un abiem dzimumiem. Tur darbojas pedagogi, kas labi apmāca un sagatavo bērnus dzīves apstākļiem, atbilstošiem viņu vecāku stāvoklim un viņu pašu spējam un tieksmēm. Vispirms teikšu dažus vārdus par zēnu skolām, tad par meiteņu audzināšanas iestādēm.

Audzināšanas iestādes zēniem, dižciltīgu vai ievērojamu vecāku bērniem, vada nopietni un dziļi izglītoti pedagogi un vairāki viņu palīgi. Bērnu apgērbis un ēdiens ir ļoti vienkāršs un pieticīgs. Viņus audzina, balstoties uz godīguma, taisnības, drosmes, vienkāršības, žēlsirdības, reliģijas un dzimtenes mīlestības principiem; viņi ir vienmēr nodarbināti, atskaitot to laiku, kas vajadzīgs ēšanai un gulēšanai, un šis laiks ir ļoti īss, turklāt tiem vēl dotas divas brīvdzīves, kas veltītas ķermeņa vingrojumiem. Līdz četrus gadus vecumam viņus apgērbj kalpotāji vīrieši, vēlāk tie ģērbjas paši, lai cik augsts būtu viņu stāvoklis. Kalpotājas sievietes, kuru vecums, pēc mūsu laika rēķina, ir ap piecdesmit gadu, izpilda tikai visvienkāršākos darbus. Zēniem nekad nav atļauts sarunāties ar kalpotājiem; brīvlaikā tie pastaigājas kopā, lielākās vai mazākās grupās, vienmēr kāda skolotāja vai viņa palīga pavadībā; tāpēc tie pasargāti no pāragrām ļaunām izlaidībām un netikumu ietekmēm, kas netraucēti iedarbojas uz mūsu bērniem. Viņu vecākiem atļauts tos satikt tikai divreiz gadā; apciemojums ilgst tikai vienu stundu. Vecāki drīkst bērnu noskūpstīt satiekoties un atvadoties, bet skolotājs, kas stāv klāt satikšanās laikā, nepieļauj tiem saucukstēties vai lietot mīlināmos vārdus, nedz atnest rotaļlietas, saldumus vai kaut ko tamlīdzīgu.

Ja ģimene savlaicīgi nesamaksā par bērna audzināšanu un uzturu, šo naudu no tiem iekasē ķeizara ierēdņi.

Audzināšanas iestādes vidējo muižnieku, tirgotāju un amatnieku bērniem attiecīgi iekārtotas tādā pašā veidā, tikai bērni, kas nozīmēti kādam amatam, jau no vienpadsmit gadu vecuma kļūst par mācekļiem, bet muižnieku bērni iegūst vispārīgo izglītību līdz piecpadsmit gadiem, kas atbilst mūsu divdesmit pirmajam dzīvības gadam; disciplīnas stingrība pēdējos trijos gados pakāpeniski tiek atslābināta.

Meiteņu skolās dižciltīgās meitenes tiek audzinātas tāpat kā zēni, tikai viņas apgērbj godīgas kalpones, bet vienmēr kādas skolotājas vai viņas palīdzes klātienē, līdz tās sāk apgērbties pašas, un parasti tas notiek piecu gadu vecumā. Un, ja kādreiz atgadās, ka šīs aukles pastāstījušas meitenēm kādu briesmīgu vai bezjēdzīgu pasaku vai izklaidējušas tās ar kādu muļķīgu joku, kā to pie mums mēdz darīt istabenes, tad aukles publiski tiek trīsreiz nopērtas ar pātagu, uz vienu gadu ieslodzītas cietumā un izsūtītas uz visu mūžu valsts visattālākajā nomalē. Jaunās dāmas kaunas no glēvulības un muļķības tāpat kā vīrieši un nicina visus personiskos greznumus, atskaitot pieklājību un tīrību; es neievēroju arī nekādu starpību viņu izglītībā dzimumu atšķirības dēļ, tikai sieviešu vingrojumi nav tik smagi, un tām tiek dotas dažas pamācības mājsaimniecībā, un mācību kurss ir īsāks, jo liliputu princips ir, ka dižciltīga vīra sievai jābūt sapratīgai un patīkamai dzīves biedrei, tāpēc ka viņa nebūs mūžam jauna. Kad meitenes ir divpadsmit gadu vecas, kas liliputiem ir precību vecums, viņu vecāki vai aizbildņi pārved tās mājās, izteikdami dziļu pateicību skolotājiem, un jaunā dāma parasti šķiras no savām draudzenēm ar asarām.

Zemas kārtas meiteņu skolas bērniem iemāca dažādus darbus, atbilstošus viņu dzimumam un stāvoklim; meitenes, kas nozīmētas par mācekļēm, paliek skolā līdz septiņu gadu vecumam, pārējās līdz vienpadsmit gadiem.

Zemāko ļaužu ģimenes, kuru bērnus audzina šajās skolās, bez gada maksas, kas ir iespējami zema, iemaksā skolas mantzinim mazu daļu no savas mēneša algas – meitas pūram; tāpēc visu vecāku izdevumus ierobežo likums, jo liliputi domā, ka būtu ļoti netaisni, ja cilvēki, laudamies savām dziņām, laistu pasaulē bērnus, bet viņu uzturēšanu atstātu sabiedrībai. Kas attiecas uz dižciltīgām personām, tad tās uzņemas saistības atlikt katram bērnam zināmu summu, kas atbilst viņa stāvoklim, un šie kapitāli tiek lietpratīgi un ļoti taisnīgi pārvaldīti.

Zemnieki un strādnieki patur savus bērnus mājās, jo viņu nodarbošanās ir tikai apstrādāt un kopt zemi, un tāpēc viņu audzināšana sabiedrību var maz interesēt, bet vecie un slimie tiek novietoti slimnīcās, jo ubagošana šai valstī nav pazīstama.

Varbūt es varētu ziņkārō lasītāju izklaidēt, attēlojot savus mājas apstākļus un dzīves veidu šai zemē, kur uzturējos deviņus mēnešus un trīspadsmit dienas. Apstākļu spiests, es izmantoju savas tehniskās zināšanas un pagatavoju sev no ķeizara parka lielākajiem kokiem diezgan ērtu krēslu un galdu. Divsimt šuvējām tika uzdots pašūt man kreklus, gultas veļu un galdautus no visstiprākā un rupjākā audekla, kādu tās varēja dabūt, bet arī to viņām vajadzēja šūšanai salikt vairākās kārtās, jo visbiežākais audekls bija vēl daudz smalkāks par mūsu muslīnu. Viņu līnu audums ir parasti trīs collas plats un trīs pēdas garš. Šuvējas noņēma man mēru, kad biju nogulies zemē: viena stāvēja pie mana kakla, otra pie celgala ar izstieptu stipru virvi, kuras galu katra no tām turēja rokā, kamēr trešā izmērīja virves garumu ar vienu collu garu lineālu. Tad viņas izmērīja manu labās rokas īkšķi un ar to apmierinājās, jo, pēc matemātiskiem aprēķiniem, divkārs īkšķa apkārtmērs līdzinās rokas stilba apkārtmēram, un līdzīgas attiecības ir starp kakla un vidukļa apmēriem, un, kad es zemē noklāju savu veco kreklu viņām kā paraugu, tās man pašuva piemērotu veļu. Trīssimt drēbniekiem bija līdzīgā kārtā uzdots pagatavot man apģērbu, bet tie mani izmērīja ar citādiem paņēmieniem. Es noņemto ceļos, un tie pieslēja kāpnes līdz manam kaklam; pa šīm kāpnēm viens no viņiem uzrāpās un nolaida auklu ar galā piesietu svinu no manas apkakles līdz grīdai, un tas bija mana kamzoļa garums, bet savu vidukli un rokas es izmērīju pats. Kad mans uzvalks bija gatavs, un to pašuva manā mājā (jo vislielākajā viņu mājā tam nebūtu pieticis vietas), tad tas ļoti atgādināja no sīkiem drēbes gabaliņiem darinātu segu, kādas mēdz gatavot angļu dāmas, tikai mans uzvalks bija vienas krāsas.

Trīssimt pavāru gatavoja man ēdienu mazās, ērtās būdās, kas bija uzceltas ap manu māju, kurās tie dzīvoja ar savām ģimenēm, un viņi man vārīja divus ēdienus katrā maltītē. Es paņēmu rokā divdesmit sulaiņus un noliku tos uz galda, bet simt sulaiņu apkalpoja mani, stāvēdami uz grīdas, daži turēdami savās rokās gaļas bļodas, daži ar vīna un citu dzērienu mucām plecos, un sulaiņi, kas stāvēja uz galda, visu to uzvilka augšā ar atjautīgi ierīkotām virvēm, kā mēs Eiropā mēdzam pacelt spaini no akas. Katra viņu gaļas bļoda bija man tikai viens kumoss un muca viņu dzērienu – viens prāvs malks. Liliputu jērgaļa nav tik laba kā mūsējā, bet viņu vērša gaļa ir lieliska. Reiz man iedeva tik lielu fileja gabalu, ka

biju spiests noēst to trijos kumosos, bet tas bija rets gadījums. Mani kalpotāji izbrīnījās, redzot mani apēdam gaļu ar visiem kauliem, kā manā dzimtenē mēdz ēst cīruļa kājiņas. Viņu zosis un tītarus es parasti noriju uzreiz, un man jāatzīstas, ka tie ir daudz garšīgāki par mūsējiem. Viņu sīkputnus varēju paņemt uz sava naža gala pa divdesmit vai trīsdesmit uzreiz.

Kādu dienu viņa ķeizariskā majestāte, kas bija dzirdējis par manu dzīves veidu, izteica vēlēšanos, ka viņš pats, viņa ķeizariskā dzīves biedre un augstdzimušie prinči un princeses būtu laimīgi (kā viņam labpatikās izteikties) pusdienot ar mani. Viņi visi ieradās, un es tos nosēdināju parādes krēslos uz sava galda tieši iepretim sev un viņu pavadoņus tiem blakus. Flimneps, lords mantzinis, arī bija šeit ar savu balto zizli, un es ievēroju, ka viņš bieži mani uzlūkoja ar skābu seju, ko izlikos neievērojam, bet ēdu vairāk, nekā parasts, savai dārgajai dzimtenei par godu un galmam par izbrīnu. Man ir daži personiski iemesli domāt, ka šī viņa majestātes vizīte deva Flimnepam iegānu mani nomelnot sava kunga acīs. Šis ministrs bija aizvien bijis mans slepens ienaidnieks, lai gan ārēji viņš pret mani bija daudz laipnāks, nekā tas parasts viņa drūmajam raksturam. Viņš darīja imperatoram zināmu «viņa valsts kases slikto stāvokli», ka viņš esot spiests izdarīt naudas aizņēmumus uz lieliem procentiem, ka valsts aizņēmumu zīmju kurss nokritis par deviņiem procentiem zem nominālvērtības, ka manis uzturēšana esot maksājusi viņa majestātei vairāk nekā pusotra miljona *spragu* (liliputu vislielākā zelta monēta mazas saktas lielumā) un ka, vispār runājot, imperatoram būtu ieteicams, līdzko rodas izdevība, no manis atbrīvoties.

Man ir pienākums aizstāvēt kādas cēlas dāmas reputāciju, kura bija nevainīgi cietusi manis dēļ. Valsts mantzinim bija uznācis greizsirdības untums pret savu sievu, jo daži ļaunprātīgi mēlneši viņam bija pastāstījuši, ka viņas gaišība esot iedegusies neprātīgā kaislī pret mani, un kādu laiku galmā klīda skandalozas tenkas, ka viņa esot slepeni ieradusies manā dzīvoklī. Es šeit svinīgi paskaidroju, ka tie ir nelietīgi apmelojumi, kuriem nav nekāda cita pamata kā vienīgi atklāta un nevainīga draudzība, ko viņas gaišība man izrādīja. Es atzīstos, ka viņa bieži ieradās manā mājā, bet vienmēr publiski, un vienmēr viņas kariatē līdz bija vēl trīs personas, parasti viņas māsa, meita un kāda no labākajām paziņām; bet tādā veidā mani apciemoja arī daudzas citas galma dāmas, un es varu kā lieciniekus piesaukt visus savus kalpotājus – vai tie kādreiz redzējuši pie manām durvīm apstājamies kariatē un nezinājuši, kādas personas tajā sēž. Šādos gadījumos, kad kalpotājs man viesi bija pieteicis, es parasti tūlīt devos pie durvīm un apsveicinājos paņemu kariatē ar abiem zirgiem ļoti piesardzīgi savās rokās (ja kariatē bija iejūgti seši zirgi, važonis vienmēr četrus zirgus atjūdza) un uzliku tos uz galda, kuram apkārt biju uzstādījis pārvietojamas margas piecu collu augstumā, lai izvairītos no nelaimes gadījumiem; un bieži uz mana galda bija reizē četras iejūgtas kariatē pilnas ar sabiedrības dāmām, kamēr es sēdēju savā krēslā, noliecis seju pāri tām, un, kad sarunājos ar viešņām vienā kariatē, važoni pārējās kariatē lēnām vizināja pa manu galdu. Esmu ļoti patīkami pavadījis daudzas pēcpusdienas šādās sarunās. Bet es uzaicinu kancleru un divus viņa spieģus (es viņu vārdus nosaukšu atklāti) Klastilu un Dranlo pierādīt, ka jebkad kāda persona pie manis ieradusies *inkognito*, izņemot sekretāru Reldreselu, kuru pie manis bija sevišķā uzdevumā atsūtījusi viņa ķeizariskā majestāte, kā es to jau iepriekš atstāstīju.

Es nebūtu tik ilgi kavējies pie šiem sīkumiem, ja tie neskartu kādas lielas dāmas labo slavu, jau nerunājot par manis paša reputāciju, kaut gan man toreiz bija gods būt nardakam, kāda titula nav pat pašam valsts lordam mantzinim, jo visa pasaule zina, ka viņš ir tikai *glumglums*, un šis tituls ir par vienu pakāpi zemāks, tāpat kā Anglijā marķīza tituls ir par vienu pakāpi zemāks nekā hercoga tituls, bet es atzīstu, ka sava amata dēļ viņš bija augstāks par mani. Šo nepareizo tenku ietekmēts, kuras es vēlāk uzzināju kāda nejaušā gadījumā, ko nav vērts pieminēt, valsts kanclers pret savu sievu bija saniknots, bet vēl vairāk pret mani, un, kaut gan beidzot viņš pārliecinājās, ka ir maldējies, un atkal salaba ar sievu, tomēr es biju pilnīgi zaudējis viņa uzticību un sajutu, ka mans stāvoklis bija ļoti sašķobījies arī pie paša imperatora, kuru pārāk ietekmēja šis viņa favorīts.

VII nodaļa

Autors, uzzinājis par nodomu apvainot viņu valsts nodevībā, aizbēg uz Blefusku. Viņa uzņemšana šai zemē.

Pirms attēloju, kā atstāju šo impēriju, būtu lietderīgi atstāstīt dažus sīkumus par kādu slepenu intrigu, kas vairāk nekā divus mēnešus veidojās pret mani. Līdz šim es visu mūžu biju tāls valdnieku galmiem savas zemās izcelšanās dēļ. Tiesa, es biju pietiekami daudz lasījis un dzirdējis par lielu valdnieku un ministru tieksmēm, bet nekad nebiju domājis, ka tās izpaudīsies tik briesmīgi šādā tālā zemē, kurā, kā man šķita, valdīja pavisam citi principi nekā Eiropā.

Kad es gatavojos apciemot Blefusu salas imperatoru, kāds ievērojams galminieks (kuram es biju izdarījis lielu pakalpojumu tādā laikā, kad tas bija pie viņa ķeizarišķās majestātes vislielākā nežēlastībā) ieradās slepeni manā mājā vēl vakarā, slēgtās nestuvēs, un, nenosaukdams savu vārdu, lūdza viņu pieņemt. Nesēji tika aizsūtīti projām; es ieliku krēslu ar tajā sēdošo gaišību savos svārkos un, pavēlējis kādam uzticamam kalpotājam teikt katram apmeklētājam, ka esmu saslimis un aizgājis gulēt, aizslēdzu savas mājas durvis, noliku pēc sava paraduma krēslu uz galda un nosēdos pie tā. Kad bijām apmaiņījušies ar parastajiem sveicieniem, es ievēroju, ka viņa gaišības seja izskatās

norūpējusies un vaicāju pēc iemesla; tad viesis lūdza viņu uz klausīt pacietīgi, jo jautājums skarot manu godu un dzīvību, un griezās pie manis ar šādu runu, kuru pēc viņa aiziešanas visos sīkumos pierakstīju.

«Jums jāzina», viņš teica, «ka pēdējā laikā jūsu dēļ vairākkārt sasauktas lielā slepenībā padomes komiteju sēdes un tikai pirms divām dienām viņa majestāte pieņēma noteiktu lēmumu. Jūs jau labi zināt, ka Skairešs Bolgolems (galbets jeb augstākais admirālis) ir bijis jūsu niknākais ienaidnieks gandrīz jau kopš jūsu ierašanās pirmās dienas. Es nezinu šā ienaida iemeslus, bet tas ir pieaudzis kopš jūsu lielajiem panākumiem pret Blefusu impēriju, ar kuriem admirāļa slava tikusi ļoti aptumšota. Šis augstmanis un Flimneps – valsts mantzinis, kura naids pret jums ir zināms viņa sievas dēļ, ģenerālis Limtoks, kambarkungs Lelkens un augstākais tiesnesis Belmafs sastādījuši pret jums apsūdzības rakstu par valsts nodevību un citiem smagiem noziegumiem».

Šis ievads mani tik stipri uzbudināja, jo apzinājos savus nopelnus un bezvainību, ka gribēju viņu pārtraukt, bet viņš lūdza mani klusēt un turpināja šādi:

«Būdamas pateicīgs par labvēlību, kuru esat man izrādījis, es izzināju visus šos apstākļus un ieguvu apsūdzības raksta kopiju, likdams uz spēles savu galvu jūsu labā.

Apsūdzības raksts

pret Kvinbusu Flestrinu, Cilvēku Kalnu

I. Kaut gan ar likumu, kas izdots viņa ķeizarišķās majestātes Kelina Defara Pljuna valdīšanas laikā, noteikts, ka ikviens, kas nolaidīs ūdeni ķeizarišķās pils sētā, tiks sodīts, vissmagākā veidā par majestātes apvainošanu, tomēr augšā minētais Kvinbuss Flestrins, atklāti pārkāpjot šo likumu un aizbildinādamies ar to, ka apdzēs ugunsgrēku viņa majestātes visdārgās laulātās draudzenes dzīvojamās telpās, ļaunprātīgi, nodevīgi un velnišķīgi izlaizdams savu urīnu, apdzēsa šo ugunsgrēku, kas bija izcēlies minētajos apartamentos, atrazdamies ķeizarišķās pils pagalmā, par spīti attiecīgajam likumam, lauzdams savu pienākumu utt., utt.

II. Ka minētais Kvinbuss Flestrins, atvedis Blefusu ķeizarišķo floti imperatora ostā un saņēmis pēc tam no viņa ķeizarišķās majestātes pavēli sagūstīt visus pārējos Blefusu impērijas kuģus un pārvērst šo impēriju par provinci, ko pārvaldītu mūsu iecelts vicekaralis, kā arī iznīcināt un notiesāt uz nāvi ne tikai platgalniekus, kas bija trimdā, bet arī visus tos ļaudis Blefusu impērijā, kas tūlīt neatteiktos no platgala ķecerības, šis minētais Flestrins kā viltīgs nodevējs pret visai labvēlīgo un gaišo ķeizarišķo majestāti lūdza viņu atbrīvot no šā uzdevuma ar ieganstu, ka nevēloties būt varmācīgs pret nevainīgu ļaužu sirdsapziņu, nedz iznīcināt viņu brīvību un dzīvību.

III. Ka, ierodoties dažiem sūtniem no Blefusu galma izlūgties mieru viņa majestātes galmā, viņš, minētais Flestrins, kā viltīgs nodevējs palīdzēja šiem sūtniem, tos atbalstīja, iedrošināja un sagādāja tiem izpriecas, kaut gan viņš zināja, ka tie kalpo valdniekam, kas vēl nesen bija viņa ķeizarišķās majestātes atklāts ienaidnieks un atklāti karoja ar viņa majestāti.

IV. Ka šis minētais Kvinbuss Flestrins pretēji uzticama pavalstnieka pienākumiem gatavojas tagad apciemot Blefusu galma un impēriju, saņēmis tikai viņa ķeizarišķās majestātes mutvārdu piekrišanu un izmantodams to par ieganstu, nodevīgi un viltīgi nodomājis doties minētajā ceļojumā, lai

sniegtu palīdzību, mierinājumu un atbalstu Blefusku imperatoram, kas vēl nesen bija viņa ķeizariskās majestātes ienaidnieks un atklāti karoja ar viņu.

Ir vēl citi punkti, bet šie, kurus izvilkumā es jums nolasīju, ir tie svarīgākie.

Jāatzīstas, ka garajās debatēs par šo apsūdzību viņa majestāte daudzkārt izrādīja pret jums lielu iecietību, vairākkārt pieminēdams pakalpojumus, kurus jūs viņam esat izdarījis, un cenzdamies mīkstināt jūsu noziegumus. Valsts mantzinis un admirālis pieprasīja jums vissmagāko un visapkaunojošāko nāves soda veidu – ieteikdams aizdedzināt naktī jūsu māju, kuru ģenerālis ielenktu ar divdesmittūkstoš vīru lielu armiju, kas apbruņota ar saindētām bultām, lai iešautu jums tās sejā un rokās. Radās nodoms dot jūsu kalpotājiem slepenu pavēli samērcēt jūsu kreklus un palagus indīgā šķidrumā, kas piespiestu jums pašam saplosīt savu miesu un mirt visbriesmīgākās mokās. Ģenerālis pievienojās šim viedoklim, tā ka ilgāku laiku vairākums bija pret jums, bet viņa majestāte, nolemdams pēc iespējas saudzēt jūsu dzīvību, beidzot piedabūja savā pusē virskambarkungu.

Šais strīdos slepeno lietu galvenais sekretārs Reldresels, kas vienmēr ir bijis jums īsts draugs, saņēma imperatora pavēli izteikt savu viedokli, ko viņš arī darīja un pilnīgi attaisnoja jūsu labās domas par viņu. Viņš atzina, ka jūsu noziegumi esot lieli, bet tomēr vēl ļaujot parādīt žēlsirdību – visticamāko valdnieku tikumu, par ko viņa majestāte tiekot tik taisnīgi cildināts. Reldresels teica, ka viņa draudzība ar jums esot pasaulei labi zināma un tāpēc varbūt augsti cienījamā padome domāšot, ka viņš esot partejisks; tomēr, paklausīdams nupat saņemtajai pavēlei, atklāti izteikšot savas jūtas. Ja viņa majestātei, ņemot vērā jūsu pakalpojumus un ļaujoties savai žēlsirdīgajai dabai, labpatiktos saudzēt jūsu dzīvību un dot pavēli tikai izdurt jums abas acis, viņš pazemīgi domājot, ka ar šo līdzekli taisnība zināmā mērā saņemtu gandarījumu un visa pasaule slavētu imperatora lēnprātību, kā arī to cilvēku cēlo un augstsirdīgo rīcību, kuriem ir gods būt viņa padomniekiem. Ka acu zaudējums nekaitētu jūsu ķermeņa spēkam, ar kuru jūs vēl joprojām varētu būt noderīgs viņa majestātei, ka aklums pavairotu jūsu drosmi, noslēpjot no jums briesmas, jo bailes par acīm sagādājušas jums lielākās grūtības, kad bija jāatved ienaidnieka flote, un ka jums pietiktu skatīties ar ministru acīm, jo pat vislielākie valdnieki taču nedara neko citu.

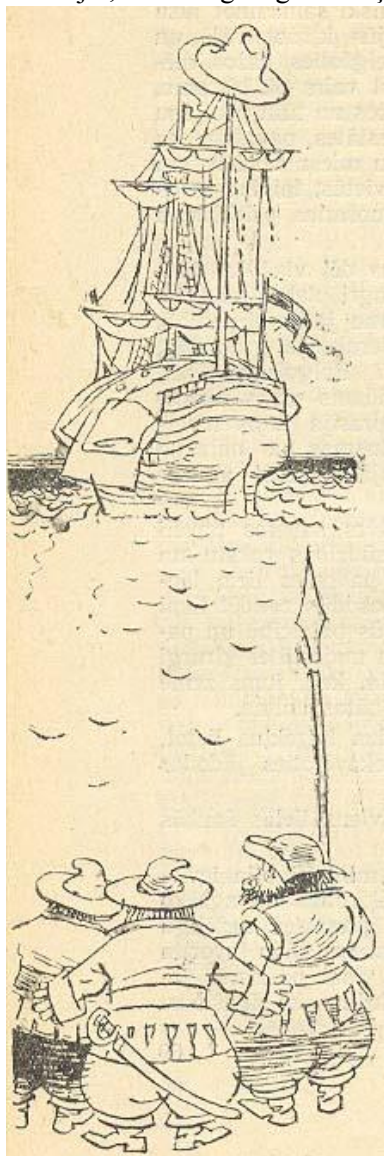
Šo priekšlikumu visa padome noteikti noraidīja. Admirālis Bolgolems nevarēja apvaldīt dusmas un piecēlies niknumā izteica savu izbrīnu par to, ka sekretārs varot iedrošināties atklāti aizstāvēt nodevēja dzīvību; ka visi jūsu izdarītie pakalpojumi, raugoties no patiesa valsts labuma viedokļa, padarot tikai jūsu noziegumus vēl smagākus; ka jūs, kas spējāt apdzēst ugunsgrēku, nolaizdams urīnu viņas majestātes, apartamentos (ko viņš pieminēja ar šausmām), varētu citos apstākļos radīt ar šo pašu paņēmieni plūdus, kuros nogrimtu visa pils; un to pašu spēku, kas jums ļāva atvest ienaidnieka floti, varētu pirmajā gadījumā, kad būsiet neapmierināts, izlietot, lai šo floti atkal aizvestu atpakaļ, un viņam esot pilnīgs iemesls domāt, ka jūs savā sirdī esot platgalnieks un ka nodevība vispirms rodoties sirdīs un tad tikai sākot izpausties atklātās rīcībās, tāpēc nu viņš jūs apvainoja nodevībā un pieprasīja jums nāves sodu.

Valsts mantzinis bija tādās pašās domās: viņš norādīja, cik ļoti samazinājušies viņa majestātes ienākumi jūsu uzturēšanas izdevumu dēļ, kas drīz kļūšot nepanesami; ka senatora priekšlikums izdurt jums acis pārāk maz novērstīšot šo ļaunumu un laikam gan to drīzāk pavairošot, kā to pierādot parastais paņēmieni, kad padarot aklus dažus māļputņus, – tie pēc tam ēdot vairāk un kļūstot vēl treknāki; ka viņa svētā majestāte un padome, kas ir jūsu tiesneši, savās sirdīs esot pilnīgi pārliecināti par jūsu vainu, kas esot pietiekams iemesls piespriest jums nāves sodu bez formālajiem pierādījumiem, ko prasa stingrais likuma burts.

Bet viņa ķeizariskā majestāte, noteikti noraidot nāves sodu, visžēlīgi izteicās, ka, ja padome uzskatot jūsu acu izduršanu par pārāk vieglu sodu, tad pēc tā varētu vēl piemērot citus sodus. Un jūsu sekretārs, pazemīgi lūgdams atkal vārdu atbildei uz valsts mantziņa iebildumiem par viņa majestātes lielajiem izdevumiem jūsu uzturēšanai, teica, ka viņa gaišība, kas pilnīgi pārzinot imperatora ienākumus, varot viegli novērst šo ļaunumu, pakāpeniski samazinot jūsu uzturu, tad nepietiekamas barības dēļ jūs kļūšot vājš un nespēcīgs un zaudēšot ēstgribu, un nobeigšoties dažos mēnešos, tad arī jūsu līķa trūdēšana nebūšot vairs tik bīstama, jo jūsu ķermeņa apjoms divkārt samazinātos un tūlīt pēc jūsu nāves pieci vai seši tūkstoši viņa majestātes pavalstnieku varētu divās vai trijās dienās atdalīt jūsu miesu no kauliem un aizvest to ratos un aprakt attālākās vietās, lai izvairītos no sērgām, bet skeletu atstāt par apbrīnošanas priekšmetu nākošajām audzēm.

Šādā veidā sekretāra lielās draudzības dēļ visā šai jautājumā tika panākta vienošanās. Tika stingri piekodināts, ka projekts par jūsu pakāpenisko nomērdēšanu jātur slepenībā, bet spriedumu par jūsu acu izduršanu ierakstīja grāmatās, nevienam neiebilstot, atskaitot admirāli Bolgolemu, kas, būdams

ķeizarienes sabiedrotais, paklausīdams viņas majestātes nemitīgajiem uzmodinājumiem, pieprasīja jums nāves sodu, jo viņa jūt pret jums pastāvīgas dusmas par nejauko un nelikumīgo metodi, kādu jūs izlietojāt, dzēšot ugunsgrēku viņas telpās.

Pēc trim dienām jūsu draugs sekretārs saņems pavēli ierasties jūsu mājā un nolasīt jums apsūdzības rakstu un tad izskaidrot jums viņa majestātes un padomes lielo lēnprātību un labvēlību, kuras dēļ jūs esat nosodīts zaudēt tikai savas acis; viņa majestāte nešaubās, ka jūs pateicībā un pazemībā šo sodu pieņemsiet, divdesmit viņa majestātes ķirurgi novēros, vai šī operācija tiks labi izdarīta, kad, jums zemē guļot, jūsu acu ābolos iešaus smaili noasinātas bultas.

Es atļauju jūsu saprātam izlemt, kādus līdzekļus lietot, un, lai izvairītos no aizdomām, man nekavējoties jādodas prom tikpat slepeni, kā šeit ieradots».

Viņa gaišība to darīja, un es paliku viens lielās šaubās un prāta mulsumā.

Tagadējais liliputu valdnieks un viņa ministri bija ieviesuši parašu (kas, kā man teica, ļoti atšķīroties no agrāko laiku parašām), ka pēc tam, kad tiesa piespriež nežēlīgu nāves sodu, lai izdabātu valdnieka dusmām vai kāda favorīta ļaunprātībai, ķeizars vienmēr saka runu visai padomei, izpaužot savu lielo lēnprātību un mīkstsirdību kā īpašības, kuras pazīst un novērtē visa pasaule. Šo runu tūlīt publicēja visā valstī; un nekas tik ļoti nebiedēja tautu kā šie viņa majestātes žēlsirdības slavinājumi, tāpēc ka bija novērots: jo plašāki un neatlaidīgāki tie bija, jo lielāka bija soda necilvēcība un apsūdzētās personas nevainība. Bet, kas attiecas uz mani, tad jāatzīstas, ka, nekad nebūdamas ne pēc savas izcelšanās, ne pēc izglītības izraudzīts kļūt par galminieku, es tikai vāji varēju spriest par šādiem jautājumiem un tāpēc nespēju saskatīt ne šī sprieduma lēnprātību, ne labvēlību, bet tas man šķita (varbūt aplam) drīzāk bargs nekā saudzīgs. Dažreiz es domāju, ka ieradīšos tiesā, jo, lai gan nevarēju noliegt faktus, kas bija minēti apsūdzības akta punktos, tomēr cerēju, ka tiesneši spriedumu mīkstinās. Taču savā mūžā biju lasījis par daudzām valsts prāvām un vienmēr ievērojis, ka tās beidzās tā, kā tiesnesim labpatikās tās vadīt, un tāpēc šādos kritiskos apstākļos un pret tik spēcīgiem ienaidniekiem neiedrošinājos paļauties uz tik bīstamu nodomu. Mani ļoti valdzināja doma pretoties, jo, kamēr es biju brīvībā, visas šīs impērijas spēks nespētu mani pieveikt un es varētu viegli ar akmeņiem visu galvaspilsētu

sagraut drupās; bet es drīz ar šausmām šo nodomu atmetu, jo atcerējos imperatoram doto zvērestu, viņa labvēlības izpausmes pret mani un augsto nardaka titulu, ko viņš man bija piešķīris. Es nebiju vēl apguvis galminieku pateicības veidu, lai pārliecinātu sevi, ka viņa majestātes tagadējā bardzība mani atbrīvo no visiem agrākajiem pienākumiem.

Beidzot es pieņēmu lēmumus, par ko mani varbūt nosodīs un diezgan dibināti, jo atzīstos, ka esmu saglabājis savas acis un tātad arī brīvību, tikai pateicoties savam lielajam straujumam un pieredzes trūkumam. Ja es būtu tad pazinis valdnieku un ministru dabu, ko pēc tam esmu vērojis daudzos citos galmos, un viņu izturēšanās veidu pret noziedzniekiem, kas ir vēl nevainīgāki par mani, tad es ar lielu prieku un gatavību būtu pieņēmis tik vieglu sodu. Bet, jaunības pārsteidzības skubināts un izmantodams viņa ķeizariskās majestātes man izteikto atļauju apciemot Blefusku imperatoru, es atradu iespēju, pirms trīs dienas bija pagājušas, aizsūtīt vēstuli savam draugam sekretāram, paziņodams par savu lēmumu doties šai pašā rītā uz Blefusu, atsaukdamies

uz man doto braukšanas atļauju un, nenogaidot atbildi, devos uz to jūras krastu, kur bija noenkurojusies mūsu flote. Es sagrābu lielu kara kuģi, piesēju tā priekšgalam virvi, tad, pacēlis enkurus, noģērbos kails un uzliku savas drēbes (kopā ar segu, ko nesu padusē) uz kuģa, un, vilkdams to sev pakaļ, gan brienot, gan peldot ierados Blefusku ķeizariskajā ostā, kur ļaudis mani jau sen gaidīja. Tur man iedeva divus pavadoņus, lai tie aizvestu mani uz galvaspilsētu, kas arī saucās valsts vārdā. Es pavadoņus nesu rokās, līdz nonācu divsimt jardus atstatumā no pilsētas vārtiem, tad lūdzu tos paziņot par manu ierašanos vienam no valsts sekretāriem un darīt tiem zināmu, ka es šeit gaidu viņa majestātes pavēles. Apmēram pēc stundas saņēmu atbildi, ka viņa majestāte visas ķeizariskās ģimenes un augstu galminieku pavadībā dodoties šurp mani apsveikt. Es tuvojos pilsētai vēl simt jardus. Imperators un viņa svīta nokāpa no zirgiem, ķeizariene un galma dāmas izkāpa no savām kariatēm, un es nepamanīju viņos ne bailes, ne satraukumu. Nogulos uz zemes, lai noskūpstītu ķeizara un ķeizarienes roku. Es sacīju viņas majestātei, ka esmu ieradies saskaņā ar solījumu, ko biju devis, un ar sava pavēlnieka imperatora atļauju, lai man būtu gods redzēt tik varenu valdnieku un piedāvāt viņam pakalpojumus, kādi vien būtu manos spēkos un atbilstu pienākumam pret manu paša valdnieku, nepieminēdams nevienā vārdā, ka esmu kritis nežēlastībā, jo man līdz šim nebija par to oficiālu ziņu un es varēju izlikties, ka par šādu nodomu neko nezinu; es nevarēju arī iedomāties, ka mans imperators atklātu noslēpumu, kamēr es neatrodos viņa varā, kaut gan drīz pierādījās, ka biju maldījies.

Es neapgrūtināšu lasītāju un sīkumos neattēlošu manu pieņemšanu Blefusku galmā, bet tā pilnīgi atbilda lielā valdnieka augstsirdībai; neattēlošu arī grūtības, kādas man radās tāpēc, ka man nebija mājas un gultas un vajadzēja gulēt uz zemes, apklājoties ar savu segu.

VIII nodaļa

Laimīga nejaušība dod autoram iespēju atstāt Blefusku impēriju, un pēc dažām grūtībām tas sveiks un vesels atgriežas savā dzimtajā zemē.

Trīs dienas pēc manas ierašanās, kad ziņkāres dēļ aizstaigāju līdz salas ziemeļaustrumu krastam, ievēroju pusjūdzes attālumā jūrā kaut ko, kas līdzinājās apgāztai laivai. Noāvis kurpes un zeķes un aizbridis kādus divsimt vai trīssimt jardus, pamanīju, ka, paisuma dzīts, priekšmets tuvojas, un tad skaidri saskatīju, ka tā ir īsta laiva, kuru, manuprāt, vētra bija norāvusi no kāda kuģa. Es tūlīt atgriezos pilsētā un lūdzu viņa ķeizarisko majestāti aizdot man divdesmit no saviem lielākajiem kuģiem, kas tam bija palikuši pēc flotes zaudēšanas, un trīstūkstoš jūrnieku viceadmirāļa vadībā. Šī flote brauca apkārt salai, kamēr es pa tuvāko ceļu devos atpakaļ uz krastu, kur pirmoreiz ieraudzīju laivu. Redzēju, ka paisums bija to atdzinis vēl tuvāk. Visiem jūrniekiem bija virves, ko es iepriekš biju no vairākām kopā savijis, lai tās būtu pietiekami stipras. Kad piebrauca kuģi, es izģērbos kails un iebrīdu jūrā simt jardus atstatumā no laivas, tad biju spiests peldēt, lai nokļūtu pie tās. Jūrnieki man pasveda virves galu, ko piesēju pie kāda cauruma laivas priekšgalā un virves otru galu pie viena no kara kuģiem; bet manas pūles bija neveiksmīgas, jo, nevarēdams ar kājām aizsniegt dibenu, es nespēju strādāt. Šādā stāvoklī biju spiests peldēt aiz laivas un, cik spēju, ar vienu roku grūst to uz priekšu; un, tā kā paisums man palīdzēja, tad nokļuvu tādā vietā, kur varēju stāvēt ūdenī, kas sniedzās man līdz zodam. Divas vai trīs minūtes atpūtos un tad atkal pagrūdu laivu un turpināju virzīties, kamēr ūdens man sniedzās tikai līdz padusēm. Tagad grūtākais bija jau veikts, es paņēmu pārējās virves, kas bija noliktas uz viena no kuģiem, un piestiprināju tās vispirms pie laivas un tad pie deviņiem kuģiem, kas mani pavadīja; vējš bija labvēlīgs, jūrnieki vilka laivu tauvā, un es to grūdu, kamēr mēs nokļuvām četrdesmit jardus attālumā no krasta, tad, nogaidījis, līdz paisums beidzās, es pa sauszemi aizgāju pie laivas un ar divtūkstoš vīru palīdzību, kas bija apgādāti ar virvēm un mašīnām, apgriezu laivu uz dibena un redzēju, ka tā bija ļoti maz bojāta.

Es neapgrūtināšu lasītāju ar attēlojumu, kādas pūles man bija jāpieliek, lai ar airiem, kurus darināju desmit dienas, aizvestu laivu līdz Blefusku ķeizariskajai ostai, kur, man ierodoties, salasījās milzīgs ļaužu pūlis, brīnīdamies par tik neparastu kuģi. Es teicu imperatoram, ka pati laime šo laivu atsūtījusi man, lai es aizbrauktu līdz kādai vietai, no kurienes varētu atgriezties savā dzimtajā zemē; es izlūdzos no viņa majestātes pavēli apgādāt mani ar materiāliem, lai laivu varētu salabot, un reizē lūdzu viņa atļauju manai aizbraukšanai, ko viņš pēc dažiem laipniem iebildumiem man labvēlīgi deva. Es ļoti brīnījos, kāpēc visā šai laikā ne reizes nedzirdēju, ka no mūsu imperatora Blefusku galms būtu saņēmis kādu pieprasījumu par mani. Bet, kā vēlāk man privātā kārtā pastāstīja, viņa ķeizariskajai majestātei nebijis nekādu aizdomu, ka man būtu kaut vai vismazākā nojausma par viņa nolūkiem, un tāpēc viņš noticējis, ka esmu devies uz Blefusku, tikai izpildot savu solījumu, saskaņā ar viņa paša man doto atļauju, kas bija labi zināma visā galmā, un ka es atgriezīšos pēc dažām dienām, kad ceremonija būs beigusies. Bet beidzot mana ilgā prombūtne sākusi viņu satraukt, un, apspriedies ar valsts mantzini un

pārējiem intrigantiem, viņš atsūtījis šurp kādu dižciltīgu personu ar apsūdzības raksta norakstu. Šim sūtnim bijis pavēlēts izskaidrot Blefusku valdniekam liliputu ķeizara lielo lēnprātību, kas piespriedis man tik vieglu sodu – padarīt mani pilnīgi aklu. Es esot aizbēdzis no tiesas soda, un, ja neatgriezīšoties pēc divām stundām, man atņemšot nardaka titulu un izsludināšot mani par nodevēju. Sūtnis piebilda, ka, vēlēdamies uzturēt mieru un draudzību starp abām impērijām, liliputu valdnieks cerot, ka viņa brālis, Blefusku imperators, došot pavēli mani sūtīt atpakaļ uz Liliputiju ar saistītām rokām un kājām, lai mani varētu sodīt kā nodevēju.

Blefusku imperators, trīs dienas apspriedies, aizsūtīja ļoti laipnu vēstuli, kurā tas visādi atvainojās. Viņš rakstīja, ka aizsūtīt mani sasietu, kā brālim zināms, esot neiespējami; lai gan es nolaupījis Blefusku floti, tomēr viņš esot man lielu pateicību parādā par daudziem labiem pakalpojumiem miera sarunu laikā; ka abi valdnieki varēšot drīz atviegloti uzelpot, jo es esot atradis krastā kādu brīnumainu kuģi, kurā varēšot doties jūrā, un viņš devis pavēli, lai ar manu palīdzību un manā vadībā šo kuģi salabotu, un cerot, ka pēc dažām nedēļām abas impērijas būšot atbrīvotas no tik nepanesama «sloga».

Ar šādu atbildi sūtnis atgriezās Liliputijā, un Blefusku valdnieks atstāstīja man visu notikušo, tai pašā laikā (bet visstingrākā slepenībā) piedāvādams man savu labvēlīgo gādību, ja es vēlētos palikt viņa dienestā; un, lai gan viņš šai ziņā man šķita paties, es tomēr nolēmu nekad vairs neuzticēties valdniekiem vai ministriem, ja vien varēšu no tā izvairīties, un tāpēc, attiecīgi pateikdamies par viņa laipnajiem nodomiem, es pazemīgi lūdzu mani atvainot. Es teicu viņam: ja liktenis – ļauns vai labs – man sūtījis šo kuģi, tad esmu nolēmis labāk drosmīgi doties okeānā nekā būt par strīda iemeslu starp diviem tik vareniem valdniekiem. Man šķita, ka imperatoram tas nebija nepatīkami, un nejauši pat uzzināju, ka viņš esot ļoti priecīgs par manu lēmumu, tāpat kā vairums viņa ministru.

Šie apsvērumi pamudināja mani aizbraukt ātrāk, nekā biju nodomājis; un galms, nepacietīgi gaidīdams manu aizbraukšanu, man ļoti labprāt palīdzēja. Piecsimt strādnieku manā vadībā izgatavoja divas buras manai laivai, sašujot kopā trīspadsmit kārtās savu visstiprāko audeklu. Man bija grūti izgatavot virves un tauvas, savijot desmit, divdesmit vai trīsdesmit viņu resnāko un stiprāko virvju. Liels akmens, ko pēc ilgas meklēšanas nejauši atradu jūras krastā, man noderēja par enkuru. No trīssimt govīm ieguvu taukus savas laivas ieeļļošanai un citām vajadzībām. Ar neizsakāmām pūlēm nogriezu dažus vislielākos būvkokus, lai izgatavotu irklus un mastus, un šai darbā man tomēr ļoti palīdzēja viņa majestātes kuģu būvētāji, kas kokus man nogludināja pēc tam, kad biju paveicis melno darbu.

Pēc mēneša, kad viss bija paveikts, ierados saņemt viņa majestātes pavēli un atvadīties. Imperators un visa ķeizarišķā ģimene iznāca no pils; es nokritu uz sava vaiga, lai noskūpstītu viņa majestātes roku, ko man žēlīgi pasniedza, tāpat kā ķeizariene un augstdzimušie prinči. Viņa majestāte man uzdāvināja piecdesmit maku, un katrā no tiem bija divsimt spragi, savu attēlu pilnā augumā, ko tūlīt ieliku cimdā, lai to saglabātu neskartu. Manas aizbraukšanas ceremonijas bija pārāk sarežģītas, lai ar to attēlojumu šoreiz apgrūtinātu lasītāju.

Es piekrāvu laivu ar simt vēršu un trīssimt aitai svaigo gaļu, ar attiecīgu daudzumu maizes un dzērienu un ar tādu daudzumu saceptas gaļas, cik četrsimt pavāru man spēja sagādāt. Es paņēmu sev līdz sešas dzīvas govīs un divus vēršus un tikpat daudz aitai un aunai, vēlēdamies aizvest tos savā dzimtenē un tur šo sugu ieviest. Lai laivā būtu barība, paņēmu līdz lielu klēpi siena un vienu maisu ar graudiem. Es būtu labprāt paņēmis arī kādu duci iezemiešu, bet to imperators nekādā ziņā neatļāva; un, licis rūpīgi pārmeklēt manas kabatas, viņa majestāte noprāsīja no manis goda vārdu, ka neaiznesīšu sev līdz nevienam no viņa pavalstniekiem, pat ja viņi paši tam piekristu un to vēlētos.

Visu pēc iespējas labi sagatavojis, 1701. gada divdesmit ceturtajā septembrī pulksten sešos rītā uzvilku buras; un, kad ar dienvidaustrumu vēju biju nobraucis kādas četras jūras jūdzes uz ziemeļiem, ap sešiem vakarā ieraudzīju mazu salu apmēram pusi jūras jūdzes uz ziemeļrietumiem, piebraucu tai klāt un bezvēja pusē izmetu enkuru pie šīs salas, kas šķita neapdzīvota. Te mazliet atspirdzinājos un devos pie miera. Gulēju labi un, kā likās, vismaz sešas stundas, jo atmodos divas stundas pirms ausmas. Nakts bija gaiša. Es

pabrokastāju pirms saules lēkta un, pacēlis enkuru, ar labu ceļa vēju ieturēju to pašu kursu kā iepriekšējā

dienā, vadīdamies pēc sava kabatas kompasa. Mans nodoms bija, ja iespējams, aizsniegt vienu no tām salām, kas, kā man šķita, atradās ziemeļaustrumos Vandīmena zemei. Visu dienu es neko neredzēju, bet nākošajā dienā ap trijiem pēcpusdienā, kad, pēc saviem aprēķiniem, biju jau divdesmit četru jūras jūdžu attālumā no Blefusku, ieraudzīju buras, kas virzījās uz dienvidaustrumiem, bet pats ieturēju kursu uz austrumiem. Es saucu, bet nedabūju atbildi; tomēr novēroju, ka sāku kuģim tuvoties, jo vējš bija atslābis. Uzvilku visas savas buras, un pēc pusstundas kuģis mani pamanīja, pacēla karogu un izšāva no lielgabala. Grūti izteikt, kādu prieku sajutu, kad negaidīti radās cerība atkal ieraudzīt manu mīloto dzimteni un dārgās būtnes, kuras tur biju atstājis. Kuģis nolaida buras, un starp pieciem un sešiem divdesmit sestā septembra vakarā es piebraucu tam klāt, un mana sirds nodrebēja, kad ieraudzīju uz tā Anglijas karogu. Es ieliku savas govīs un aitas kamzoļa kabatās un uzkāpu uz klāja ar visu savu nelielo kravu. Tas bija angļu tirdzniecības kuģis, kas atgriezās no Japānas pa Ziemeļu un Dienvidu jūrām; kapteinis misters Džons Bidels no Deptfordas bija ļoti laipns cilvēks un lielisks jūrniece. Mēs atradāmies patlaban 30. dienvidu platumā grādā, uz kuģa bija piecdesmit jūrniece, un to vidū ieraudzīju kādu savu vecu darba biedru Pīteru Viljemsu, kas kapteinim deva par mani labu atsauksmi. Šis džentlmenis saņēma mani ļoti laipni un lūdza viņam pastāstīt, no kurienes un uz kurieni es braucot. Es viņam to dažos vārdos pastāstīju, bet tam šķita, ka murgoju un ka pārdzīvotajās briesmās esmu zaudējis prātu; tad izņēmu no kabatām savus liellopus un aitas, un ļoti pārsteigts viņš pārliecinājās par manu vārdu patiesību. Es viņam parādīju arī zeltu, ko man bija dāvinājis Blefusku imperators, kā arī valdnieka ģimetni, kur tas uzņemts visā augumā, un dažas citas retas lietas no šīs zemes. Uzdāvināju kapteinim divus makus, kuros katrā bija divsimt spragu, un apsolījos, kad būsīm iebraukuši Anglijā, uzdāvināt viņam govī un grūsnēju aitu.

Es neapgrūtināšu lasītāju ar šā ceļojuma sīku aprakstu, jo mūsu brauciens bija visumā veiksmīgs. Mēs iebraucām Daunsā 1702. gada 13. aprīlī. Man gadījās tikai viena nelaime: kuģa žurkas bija aizvilkušas vienu manu aitu, un es atradu kādā caurumā tās kailos, apgrauztos kaulus. Savus atlikušos lopiņus es laimīgi iznesu krastā un Grinvichā izlaidu tos paganīties pļavā, kuras maigā zāle pretēji manām bažām izrādījās tiem ļoti laba barība. Es nebūtu spējis lopiņus saglabāt tik garā ceļojumā, ja kapteinis man neiedotu dažus no saviem labākajiem sausiņiem, kas, smalki saberzti un sajaukti ar ūdeni, bija tiem pastāvīga barība. Īsajā laika posmā, kuru pavadīju Anglijā, es krietni nopelnīju, rādīdams šos kustonīšus daudziem dižciltīgiem un vienkāršiem ļaudīm, bet pirms sava otrā ceļojuma pārdevu tos par sešsimt mārciņām. Atgriezies no pēdējā ceļojuma, atradu savu ganāmpulku stipri pavairojušos, sevišķi aitas, un es ceru, ka tās ļoti noderēs vilnas rūpniecībā neparasti smalkās vilnas dēļ.

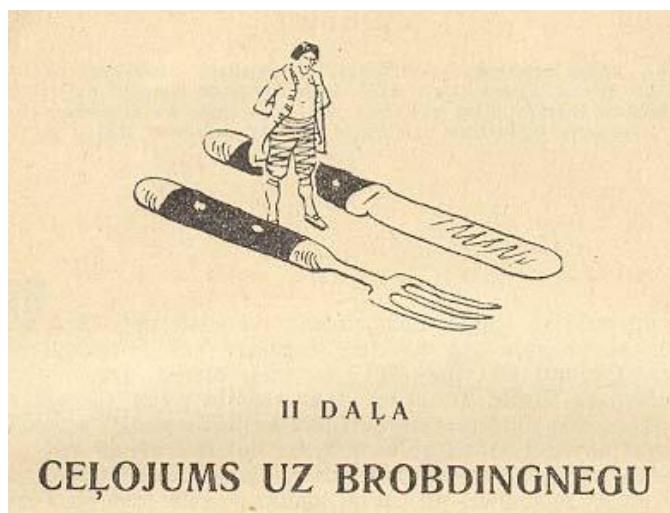
Es pavadīju tikai divus mēnešus pie sievas un bērniem, jo manas neremdināmās alkas redzēt svešas zemes neatļāva man palikt mājās ilgāk. Atstāju savai sievai pusotra tūkstoša mārciņu un pagādāju viņai labu māju Redrifā. Savu atlikušo bagātību, daļēji naudā un daļēji mantās, paņēmu sev līdz, cerēdams to pavairot. Mans vecākais tēvocis Džons bija atstājis man netālu no Epingas zemes īpašumu, kas gadā man ienesa ap trīsdesmit mārciņu, bez tam es ilggadīgi iznomāju «Melno vērsi» Feterlēnā, kas man deva tikpat lielu ienākumu, tā ka man nebija jābīstas, ka atstāju savu ģimeni draudzes gādībā. Mans dēls Džonijs, nosaukts tā savam tēvocim par godu, mācījās vidusskolā un bija centīgs bērns. Mana meita Betija (kas tagad ir ļoti apprecējusies un bērnu māte) tad mācījās šūt. Es atvadījos no savas sievas, dēla un meitas, pie kam mēs visi nobirdinājām asaras, un uzkāpu uz «Dēkas», trīssimt tonnu tirdzniecības kuģa, kas devās uz Siratu, un šā kuģa kapteinis bija Džons Nikoless no Liverpūles. Bet stāsts par šo braucienu būs manu Ceļojumu otrā daļa.

Oda Kvinbusam Flestrinam, Cilvēkam Kalnam.

Veltījums no Titija Tita,
viņa majestātes Liliputijas valdnieka dzejnieka laureāta

Brīnos pats –
Ko redz skats?
Acis vēro,
Neizmēro:
Liels un augsts
Ir mans draugs.
Slava skan
Tev un man.
Mūzas liesmas
Iededz dziesmas.
Bards to sveic,

Teiksmās teic:
Atlants šis
Pacēlis
Galvu debess ailēs,
Acis tumst mums bailēs!
Lūk, viņš trauc –
Mežs vai strauts,
Kalns vai leja,
Nerimst skreja,
Viņš tik iet
Galvu sliet
Mākoņos –
Sašķeļ tos,
Kalni gāžas,
Projām brāžas
Karaspēks.
Briesmu rēgs
Liekas tas.
Liels un mazs
Bēg, ko māc.
Milzis nāk!
Kas lai zin –
Vai viņš visus nesamin!
Bultas vingrās
Ādai stingrai
Nepieklūst –
Visas lūst.
Deguns baigs:
Šaujas tvaiks.
Pērkongrandiens
Katrs šķaudiens.
Kad viņš ēd,
Zeme dēd.
Kad viņš dzer,
Neptūns ber
Asaras,
Saplok mazs.
Izstiep plaukstu,
Pacel augstu –
Sev pie auss!
Debesis skars dzejnieks tavs.

II daļa. Ceļojums uz Brobdingnegu

I nodaļa

Attēlota liela vētra. Liellaiva tiek aizsūtīta pēc dzeramā ūdens. Autors arī iesēžas tajā, lai apskatītu zemi. Viņu atstāj krastā, kur to sagrābj kāds iezemietis un aiznes uz kāda zemnieka māju. Autora uzņemšana un dažādi notikumi, kas tur atgadījās. Iedzīvotāju attēlojums.

Tā kā pati daba un liktenis man lēmuši darbīgu un nemierīgu dzīvi, tad es divus mēnešus pēc atgriešanās atkal atstāju savu dzimto zemi un 1702. gada 20. jūnijā Daunsā uzkāpu uz kuģa «Dēka», kas devās uz Siratu kornvolieša» kapteiņa Džona Nikolesa vadībā.

Vējš mums bija ļoti labvēlīgs līdz Labās Cerības ragam, kur pietājamies krastā, lai uzņemtu svaigu ūdeni; bet, atklājuši kuģī sūci, mēs izkrāvām preces un pārlaidām ziemeļus, jo kapteinis saslima ar atguļas drudzi un mēs varējām aizbraukt no Labās Cerības raga tikai marta beigās. Tad uzvilcām buras un laimīgi nokļuvām līdz Madagaskaras jūras šaurumam; kad bijām aizbraukuši uz ziemeļiem no šīs salas, apmēram piektajā dienvidu platuma grādā, pastāvīgie mērenie ziemeļi un rietumi vēji, kas, kā novērots, no decembra sākuma līdz maijam mēdz pūst šajā joslā, 19. aprīlī sāka pūst ar daudz lielāku spēku un vairāk no rietumiem, nekā parasts; šāds vējš pieturējās pavisam divdesmit²² dienas. Tai laikā mūs aizdzina mazliet uz austrumiem no Moluku salām un apmēram 3 grādus uz ziemeļiem no ekvatora, kā to mūsu kapteinis bija aprēķinājis 2. maijā, kad pēkšņi vējš norima un iestājās pilnīgs klusums, par ko es ļoti priecājos. Bet kapteinis, daudz pieredzējis braucienos pa šīm jūrām, pavēlēja mums visiem sagatavoties vētrai, kas tiešām sākās nākošajā dienā, jo sacēlās dienvidu vējš, tā sauktais dienvidu musons.

Redzot, ka vējš pieaug, mēs nolaidām spritburu un gatavojāmies nolaist fokburu; bet, tā kā laiks kļuva aizvien nejaukāks, tad pārbaudījām, vai lielgabali ir stingri piestiprināti, un atslābinājām bezānu. Kuģis atradās atklātā jūrā, tāpēc nolēmām labāk braukt pa vējam nekā manevrēt un dreifēt. Mēs sarēvējām fokburu, piesējām to un ievilkām šoti. Bija grūti valdīt stūri šai vētrā.

Kuģis turējās dūšīgi. Mēs priekšgalā nostiprinājām buru novelkamo trosi, bet bura pārplīsa, tad nolaidām rāju, noņēmām no tās buru un visu takelāžu. Vētra bija ļoti neganta, jūra brāzmoja svešādi un baigi. Pievilcām joltauvu pie stūres roktura un palīdzējām stūrmanim. Mēs negribējām nolaist mūsu marsstengu, jo kuģis labi peldēja pa vējam un ir zināms, ja marsstenga uzvilktā, tad kuģim vieglāk peldēt un tā sekmē viņa gaitu, vēl jo vairāk tāpēc, ka mums apkārt bija atklāta jūra. Kad vētra bija beigusies, uzvilcām grotburu un fokburu un dreifējām. Tad pacēlām bezānu, grota marsburu un priekšējo marsburu. Mūsu kurss bija uz ziemeļaustrumiem ar dienvidrietumu vēju. Mēs piesējām labo halzi pie štūrborda, atslābinājām virsvēja brases un rāju tauvas, uzvilcām apakšvēja brases, stingri pievilcām un nostiprinājām lūvbuliņu un pagriezām visas bezānburas pret vēju.

²² V.E.: Gan angļu oriģinālā {E-GULIVE}, gan visos tulkojumos {L-GULIV1}, {R-GULIVE} stāv skaitlis 20. Bet starp 19. aprīli un 2.maiju, kuri nosaukti tepat tekstā blakus, ir nevis 20, bet gan 12 dienas (ja neskaita robeždatumus).

Šīs vētras laikā, kurai sekoja stiprs rietumdienvīdrietumu vējš, pēc maniem aprēķiniem, tikām aizdzīti apmēram piecsimt jūras jūdžu²³ uz austrumiem, tā ka pat visvecākie jūrnīki uz kuģa nevarēja pateikt, kādā pasaules daļā mēs atradāmies. Pārtikas mums bija diezgan, mūsu kuģis izturīgs un komanda pilnīgi vesela, bet bijām gluži izmisuši ūdens trūkuma dēļ. Mums šķita labākais ieturēt to pašu kursu, nevis novirzīties vairāk uz ziemeļiem, lai netiktu aizdzīti Lielās Tatārijas ziemeļrietumu joslā vai Ledus jūrā.

1703. gada 16. jūnijā kuģa zēns no marsstengas ieraudzīja zemi. 17. jūnijā mēs skaidri saskatījām lielu salu vai kontinentu (to vēl nevarējām skaidri noteikt), kura dienvidu daļā maza zemes strēle iestiepās jūrā, un bija redzams arī jūras līcis, gan pārāk sekls, lai tajā varētu iebraukt simt tonnu kuģis. Mēs izmetām enkuru vienas jūras jūdzes attālumā no šā līča, un mūsu kapteinis norīkoja divpadsmit labi apbruņotus vīrus liellaivā ar ūdens traukiem gadījumam, ja mēs atrastu ūdeni. Palūdzu viņam atļauju pievienoties šiem vīriem, lai varētu apskatīt zemi un varbūt izdarīt kādus atklājumus. Izkāpuši krastā, mēs neredzējām nevienu upi, ne strautu, ne arī kādu pazīmi, ka šī zeme būtu apdzīvota. Tāpēc mūsu jūrnīki klaiņoja pa krastu, meklējami dzeramo ūdeni jūras tuvumā, bet es aizgāju viens pats kādu jūdzi uz otru pusi, kur ievēroju, ka šī zeme ir kaila un klinšaina.

Tad sāku nogurt un, neredzēdams neko, kas varētu valdzināt manu ziņkāri, atgriezos lēnām pie jūras līča; es varēju jūru pilnīgi pārskatīt un ieraudzīju, ka mūsu jūrnīki jau iesēdušies laivā un ar visu spēku airējas kuģa virzienā. Gribēju saukt, lai tie mani dzirdētu, kaut gan tas būtu bijis veltīgi, jo ieraudzīju, ka tiem pa jūru, cik ātri spēdams, sekoja kāds milzīgs cilvēks. Ūdens sniedzās tam līdz celgalim, un viņš spēra apbrīnojami lielus soļus, taču mūsējie bija viņam jau kādu pusi jūras jūdzes priekšā, un, tā kā jūra šeit bija pilna asām, smailām klintīm, tad briesmonis nespēja laivu panākt. To man pastāstīja vēlāk, jo es neiedrošinājos noskatīties šā notikuma beigās, bet aizskrēju, cik ātri varēdams, atpakaļ pa to pašu ceļu, pa kuru biju nācis, un tad uzkāpu stāvā pakalnā, no kura varēju kaut cik pārredzēt apkārtni. Es ieraudzīju, ka zeme bija viscaur apstrādāta, bet mani pārsteidza zāles garums, kas šajās pļavās sasniedza divdesmit pēdas.

Izgāju uz lielceļa, kas man tāds šķita, lai gan salas iedzīvotājiem tā bija tikai taka caur miežu lauku. Gāju pa to kādu laiku, bet abās pusēs neko neredzēju, jo tuvojās pļaujas laiks un labība bija vismaz četrdesmit pēdas augsta. Pēc stundas biju izgājis cauri šim laukam, ko ietvēra vismaz simt divdesmit pēdu augsts žogs un tik lieli koki, ka nemaz nevarēju noteikt to garumu. No šā tīruma bija pāreja uz otru – četri pakāpieni un akmens uz augšējā pakāpiena. Es nevarēju uziet pa šiem pakāpieniem, jo katrs bija sešas pēdas augsts, bet virsējais akmens vismaz divdesmit pēdas augsts. Mēģināju atrast žogā kādu spraugu, kad ieraudzīju, ka no otrā lauka kāpnēm tuvojas kāds šīs salas iemītnieks, tikpat liels kā tas, ko redzēju jūrā vajājam mūsu laivu. Viņš bija augumā tik garš kā baznīcas tornis, un, aptuveni vērojot, katrs viņa solis bija desmit jardus plats. Mani pārņēma vislielākās šausmas un izbrīns, un es ieskrēju paslēpties labībā, no kurienes redzēju viņu uz augšējā pakāpiena skatāmies tīrumā pa labi un dzirdēju iesaucamies balsī, kas bija daudzkārt stiprāka par runas tauri, bet balss skanēja tādā augstumā, ka pirmajā brīdī tā man šķita pērkona duna. Tad septiņi viņam līdzīgi briesmoņi piesteidzās tam klāt ar sirpjiem rokās, un katrs sirpis bija sešreiz lielāks par mūsu izkapti. Šie ļaudis nebija tik labi ģērbusies kā pirmais un acīm redzot bija viņa kalpi un strādnieki, jo, kad viņš tiem pasacīja dažus vārdus, tie devās pļaut labību druvā, kurā gulēju noslēpies. Es turējos no viņiem pēc iespējas tālāk, bet varēju kustēties tikai ar lielām pūlēm, jo dažās vietās starp stiebriem bija tikai vienas pēdas atstatums un es ar pūlēm varēju starp tiem izspraukties. Tomēr ar grūtībām virzījies tālāk, līdz nokļuvu tādā druvā joslā, kur lietus un vējš bija labību sagāzuši veldrē. Šeit vairs nevarēju pakustēties ne soli, jo stiebri bija tā savijušies, ka nespēju izlīst starp tiem, un nolīkušo vārpu akoti bija tik cieti un asi, ka caur drēbēm durstīja manu miesu. Bet es dzirdēju, ka pļāvēji bija vairs tikai simt jardus atstatumā no manis. Pilnīgi noguris aiz piepūles, bēdu un izmisuma nomākts, nogulos vagā un no visas sirds vēlējos šeit nobeigt savas dienas. Es apraudāju savu atstāto sievu un bērnus – bāriņus. Nožēloju pats savu neprātu un stūrgalvību, kas pamudināja mani doties otrajā ceļojumā pretēji visu manu draugu un radu padomiem. Šādā briesmīgā dvēseles stāvoklī nevilus atcerējos Liliputiju, kuras iedzīvotāji mani uzskatīja par lielāko pasaules brīnumu, kur es spēju ar vienu roku aizvilkt visu ķeizara floti un paveikt vēl citus darbus, kas uz mūžīgiem laikiem tiks ierakstīti šās impērijas vēsturē un nākošajam paaudzēm liksies neiespējami, kaut arī miljoniem ļaužu tos apliecinājuši. Es domāju par to, kādi pazemojumi mani sagaida šajā tautā, kurai es likšos tikpat niecīgs kā jebkurš liliputs mūsu vidū. Bet es sapratu, ka tā būtu vēl mazākā nelaime, jo, ievērojot, ka cilvēku mežonīgums un nežēlība pieaug attiecīgi viņu apmēriem, varēju sagaidīt tikai to, ka būšu labs kumos kāda briesmoņa mutē, kam pirmajam palaimēsies mani

²³ V.E.: 900 km.

notvert. Neapšaubāmi, ka filozofi ir taisnība, ja tie mums apgalvo, ka nekas nav ne liels, ne mazs, bet ir tāds vienīgi, salīdzinot ar ko citu. Varbūt liktenim labpatiksies, ka liliputi atradīs kādu tautu, kuras ļaudis būs tikpat mazi, salīdzinot ar viņiem, kā viņi bija, salīdzinot ar mani. Un, kas zina, var būt, ka pat šī neredzēti lielā ļaužu suga kādā attālā un mums nezināmā pasaules daļā sastaps mirstīgos, kas viņus augumā pārspēs.

Par spīti bailēm un apjukumam, es tomēr nodevos šīm pārdomām, līdz viens no plāvējiem pienāca desmit jardu tuvumā no manis tai vagā, kurā gulēju, un es sāku baidīties, ka ar savu nākošo soli viņš mani samīs vai pāršķels pušu ar savu sirpi. Tāpēc, kad viņš grasījās soļot uz priekšu, es aiz bailēm iekliedzos tik skaļi, cik spēju; tad milzīgais radījums apstājās un, kādu laiku vērīgi apskatījies visapkārt, beidzot ieraudzīja mani guļam uz zemes. Brīdi viņš mani vēroja ar piesardzību, kādu mēdz izrādīt, satverot mazu plēsīgu zvēriņu tā, lai tas nevarētu ne ieskrāpēt, ne iekost, kā pats to dažreiz Anglijā mēdzu darīt ar zebiekstēm. Beidzot viņš iedrošinājās satvert mani no mugurpuses ap vidukli ar savu rādāmpirkstu un īkšķi, pacēla tuvāk savām acīm, apmēram trīs jardu atstatumā, lai varētu mani labāk apskatīt. Es uzminēju viņa nodomu, un mans labais sarggars iedvesa man tik daudz attapības, ka nolēmu nemaz nepretoties, kad viņš turēja mani gaisā vairāk nekā sešdesmit pēdu augstumā virs zemes un briesmīgi saspieda man sānus, baidīdamies, ka izslīdēšu tam no pirkstiem. Es atļāvos tikai pacelt acis pret sauli, lūdzot salikt rokas un pazemīgi skumjā balsī, kas atbilda tam stāvoklim, kurā atrados, izrunāt dažus vārdus, jo es baidījos, ka jebkurā mirklī viņš mani nosviedīs zemē, kā mēdzam nomest mazu, pretīgu dzīvnieku, kuru esam nolēmuši iznīcināt. Bet mana laimes zvaigzne lēma, ka mana balss un roku kustības milzim iepatikās, un viņš sāka skatīties manī kā brīnumā, ļoti pārsteigts par to, ka varu izteikt atsevišķus vārdus, kaut gan viņš tos nevarēja saprast. Es nespēju apvaldīt vaidus un asaras un, pavērsis galvu sānis, mēģināju cik varēdams tam likt noprast, ka viņa rādāmpirksts un īkšķis sagādā man nežēlīgas sāpes. Viņš acīm redzot mani saprata, jo, pacēlis sava kamzoļa malu, saudzīgi mani ielika tajā un tūlīt ar mani aizskrēja pie sava saimnieka, kas bija bagāts zemkopis un ko es pirmo ieraudzīju tīrumā.

Kad saimnieks (cik novēroju no viņu sarunas) bija no sava kalpa dzirdējis visas ziņas par mani, ko tas viņam spēja pateikt, viņš paņēma īsu salmu, spieķa lielumā, un ar to pacēla manu svārku malas, jo laikam domāja, ka tie ir man pašas dabas dots apvalks. Viņš papūta manus matus sānis, lai varētu labāk saskatīt manu seju, tad sasauca savus kalpus un vaicāja tiem, kā vēlāk uzzināju: vai tie jebkad redzējuši laukos kādu mazu dzīvnieku, kas līdzinātos man. Pēc tam saimnieks mani saudzīgi nolika zemē četrpārus, bet es tūlīt piecēlos un lēnām pastaigājos šurp un turp, lai šie ļaudis redzētu, ka man nav nodoma aizbēgt. Tie visi apsēdās ap mani, lai labāk novērotu manas kustības. Es noņēmu cepuri un zemu paklanījos saimniekam. Tad nokritu ceļos un, pacēlis augšup rokas un acis, izrunāju dažus vārdus, cik skaļi varēdams, izņēmu no savas kabatas maku ar zeltu un pazemīgi to viņam pasniedzu. Viņš to paņēma plaukstā un tad pielika pavisam tuvu acīm, lai apskatītu, kas tas par priekšmetu, un vēlāk to vairākkārt pabikstīja ar spraužamادات galu (adatu viņš izņēma no savas piedurknes), bet neko nesaprata. Tad es ar zīmēm rādīju, lai viņš savu roku noliek uz zemes. Es paņēmu maku un, to atvēris, iebēru visu zeltu viņam saujā.

Tur bija sešas spāņu monētas, katra četru pistoļu vērtībā, un divdesmit vai trīsdesmit sīkāki naudas gabali. Es redzēju, ka viņš ar mēli saslapināja sava mazā pirksta galu un pacēla vienu no lielākajiem naudas gabaliem, tad vēl vienu, bet, kā likās, nemaz nesaprata, kas tie tādi ir. Viņš deva man zīmi, lai ielieku tos atkal atpakaļ savā makā un maku kabatā, ko es pēc tam, kad vairākkārt biju viņam maku piedāvājis kā dāvanu, arī izdarīju.

Saimnieks bija pārliecinājies, ka esmu saprātīga būtne. Viņš vairākkārt mani uzrunāja, bet balss skaņa iedunēja manās ausīs kā ūdensdzirnavu rata rīboņa, tomēr vārdus viņš izrunāja diezgan saprotami. Es atbildēju tam, cik skaļi varēdams, vairākās valodās, un viņš bieži pielieca savu ausi divu jardu atstatumā no manis, bet viss bija vēltīgi, jo mēs nemaz nesapratām viens otru. Tad viņš aizsūtīja savus kalpus darbā un, izņemis no kabatas mutautiņu, to divkārt salocīja un noklāja uz savas kreisās rokas, ko

nolika uz zemes ar plaukstu uz augšu, dodams man zīmi uzkāpt uz tās, ko varēju viegli izdarīt, jo viņa roka nebija resnāka par vienu pēdu. Man neatlika nekas cits kā paklausīt, un, baidīdamies nokrist, es visā garumā izstiepos uz viņa nēzdogas, kurā viņš mani ietina līdz galvai, lai es būtu lielākā drošībā, un tādā veidā aiznesa mani mājās. Tur viņš pasauca savu sievu un parādīja mani viņai; bet viņa iespiedzās un atlēca atpakaļ, kā to mēdz darīt Anglijā sievietes, ieraugot krupi vai zirnekli. Tomēr, redzēdama manu uzvedību un manu pilnīgo paklausību viņas vīram, viņa drīz nomierinājās un pamazām kļuva pret mani ļoti laipna.

Pulkstenis bija apmēram divpadsmit, un kāds kalps ienesa pusdienas. Tika pasniegts viens liels gaļas gabals (saskaņā ar zemkopja vienkāršo dzīves veidu) bļodā, kuras diametrs bija apmēram divdesmit četras pēdas. Ēdēji bija saimnieks un viņa sieva, trīs bērni un kāda vecmāmuļa. Kad tie visi apsēdās, saimnieks nolika mani netālu no sevis uz galda, kas bija trīsdesmit pēdu augsts. Es briesmīgi izbijos un turējos cik spēdams tālu no malas, lai nenokristu zemē. Saimniece sasmalcināja gabalu gaļas, atlauza maizes drusciņas uz savas paplātes un nolika visu man priekšā. Es dziļi viņai paklanījos, izņēmu savu nazi un dakšiņu un sāku ēst, kas sagādāja visiem lielu prieku. Saimniece pavēlēja kalponei atnest mazu liķiera glāzīti, kurā varēja ieliet apmēram divus galonus, un piepildīja to ar dzērienu; es ar lielām pūlēm saņēmu trauku abās rokās un ļoti godbijīgi iztukšoju to par saimnieces veselību, izteikdams tostū pēc iespējas skaļi angļu valodā; visi klātesošie iesmējās tik sirsnīgi, ka smieklu troksnis mani gandrīz apdullināja. Dzērienam bija vāja sidra garša, kas nebija nepatīkama. Tad saimnieks deva zīmi, lai nākot uz viņa pusi; bet, ejot pa galdu, būdams visu laiku lielā izbrīnā, – ko laipnais lasītājs sapratīs un mani atvainos, – paklupu pret maizes garozu un nokritu uz sejas, tomēr nemaz nesadaudzījies. Es tūlīt piecēlos un, redzēdams, ka labie ļaudis izskatās ļoti norūpējušies, paņēmu savu cepuri (kuru turēju padusē, kā tas pieklājas labi audzinātam cilvēkam) un, vicinādams to sev pār galvu, trīsreiz iesaucos urrā, lai rādītu, ka kritiens man nav kaitējis. Bet, kad tuvojos savam saimniekam (kā turpmāk viņu dēvēšu), viņa jaunākais dēls, desmit gadus vecs palaidnis, kas sēdēja viņam blakus, sagrāba mani aiz kājām un pacēla tik augstu gaisā, ka man nodrebēja visi locekļi; bet tēvs mani izrāva no viņa rokām un iesita viņam pa kreiso ausi tādu pļauku, kas Eiropā būtu nogāzusi no zirgiem veselu jātnieku eskadronu, un pavēlēja zēnam aiziet no galda. Bet, baidīdamies, ka zēnā varētu pret mani pamosties naids, un, labi atcerēdamies, cik nežēlīgi mēdz būt bērni pret zvirbuliem, trusīšiem, kaķēniem un kucēniem, es nokritu uz ceļiem un, norādīdams uz zēnu, centos savam saimniekam likt saprast, ka lūdzu viņu piedot savam dēlam. Tēva dusmas norima, un zēns atkal nosēdās savā vietā; tad piegāju tam klāt un noskūpstīju zēna roku, kuru mans saimnieks paņēma savējā un ar to maigi mani noglāstīja.

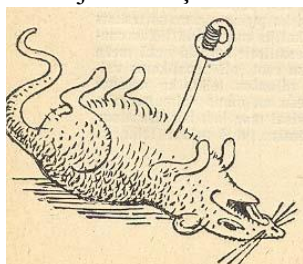
Pusdienas laikā saimniecei klēpī ielēca viņas mīlulis kaķis. Es dzirdēju aiz sevis troksni, it kā darbotos ducis zeķu audēju, un, pavērsis galvu, ieraudzīju, ka nūrrāja šis dzīvnieks, kas izskatījās trīsreiz lielāks par vērši, spriežot pēc viņa galvas un vienas ķepas apmēriem, bet viņa saimniece to baroja un glāstīja. Šā radījuma plēsīgais purns mani sabiedēja, lai gan stāvēju galda attālākajā malā, ap piecdesmit pēdu atstatumā, un saimniece kaķi turēja stingri rokās; tomēr baidījies, ka tas varētu lēkt un sagrābt mani savos nagos. Bet izrādījās, ka šādas briesmas man nedraudēja, jo kaķis, kad saimnieks mani nolika trīs jardu atstatumā no viņa, mani nemaz neievēroja. Bieži esmu dzirdējis un savos ceļojumos pieredzē pārbaudījis, ka, no plēsīga dzīvnieka bēgot vai izrādot tam savas bailes, varam sagaidīt, ka tas mūs vajās un mums uzbruks, tāpēc nolēmu šai bīstamajā stāvoklī neizrādīt satraukumu. Piecas vai sešas reizes drosmīgi pastaigājos gar pašu kaķa purnu, un tas atrāvās atpakaļ, it kā būtu vairāk izbijies nekā es. Mazāk mani izbiedēja suņi, kas trīs vai četri ieskrēja istabā, kā tas mēdz būt lauku mājās; viens no tiem bija sētas suns četru ziloņu lielumā, un viens bija kurts, mazliet lielāks par sētas suni, bet ne tik drukns.

Kad pusdienas bija gandrīz jau paēstas, ienāca aukle ar gadu vecu bērnu rokās, kas tūlīt mani pamanīja un parastajā bērnu daiļrunībā sāka tā spiegt, ka to varētu sadzirdēt no Londonas tilta līdz Čelzijai, pieprasīdams, lai mani tam dotu par rotaļlietu. Māte savā maigumā paņēma mani un nolika bērnam priekšā, kas mani sagrāba ap vidukli un iebāza manu galvu sev mutē, kur iebļāvos tik skaļi, ka mazulis bailēs mani izvieda, un es būtu katrā ziņā nolauzis kaklu, ja viņa māte neuztvertu mani savā priekšautā.

Lai nomierinātu zīdaini, aukle sāka vicināt grabuli, kas izskatījās kā tukšs trauks, kurā ielikti lieli akmeņi, un bija ar virvi piesiets pie bērna jostas; bet viss izrādījās veltīgi, un viņai vajadzēja izlietot pēdējo līdzekli – dot mazulim zīst. Jāatzīstas, ka nekad savā mūžā neesmu sajutis tādu riebumu kā redzot viņas milzīgo krūti, un nav priekšmeta, ar kuru to varētu salīdzināt, lai ziņkārājam lasītājam dotu priekšstatu par tās apmēriem, formu un krāsu. Tā izslējās sešu pēdu augstumā, un tās apkārtmērs bija ne mazāks par sešpadsmit pēdām. Krūts galiņš bija gandrīz kā puse manas galvas, un tas, tāpat arī visa krūts, bija tā apsēts ar plankumiem, pūtēm un vasaras raibumiem, ka nekas nevarēja būt pretīgāks par šo skatu. Es aukli novēroju gluži tuvu, jo viņa apsēdās, lai būtu ērtāk zīdīt, un es stāvēju uz galda. Šis skats

lika domāt par mūsu angļu dāmu balto ādu; manuprāt, šīs dāmas mums liekas tik skaistas tāpēc, ka tās ir mūsu pašu lielumā un viņu nepilnības varam saskatīt tikai caur palielināmo stiklu; un tad redzam, ka visgludākā un baltākā āda izskatās rupja, bieza un krāsā netīkama.

Atceros, ka, dzīvojot Liliputijā, šo sīko ļautiņu sejas krāsa man šķita visdaiļākā pasaulē; kad es par to sarunā ieminējos kādam mācītam liliputam, viņš teica, ka mana seja liekoties daudz glītāka un gludāka, kad viņš skatoties uz mani no zemes nekā no tuvāka atstatuma; kad paņēmu viņu rokā un pacēlu sev tuvu klāt, viņš atzinās, ka pirmoreiz mans izskats viņu izbiedējis. Viņš teica, ka saskatījis manā ādā lielus caurumus, ka manas bārdas rugāji desmitreiz rupjāki nekā meža kuiļa sari un ka mana sejas krāsa esot ļoti nepatīkams vairāku krāsu sajaukums, lai gan atļausos teikt, ka neesmu neglītāks kā vairums manu tautiešu un mana dzimuma pārstāvju un savos ceļojumos esmu visai maz iededzis. Bez tam, runājot par imperatora galma dāmām, viņš mēdza teikt, ka vienai esot vasaras raibumi, otrai pārlietu plata mute, trešajai pārāk liels deguns, ko es nekādi nevarēju saskatīt. Atzīstos, ka šādas pārdomas ir diezgan nenožīmīgas, bet es tomēr nevarēju no tām atturēties, lai lasītājs nedomātu, ka šie milzīgie radījumi bija tiešām neglīti, jo patiesības labad man jāatzīstas, ka tie ir skaista ļaužu suga; sevišķi mana saimnieka sejas vaibsti, lai gan viņš bija vienkāršs zemnieks, šķita ļoti samērīgi, kad raudzījies uz viņu sešdesmit pēdu augstumā.

Pēc pusdienām mans saimnieks devās pie saviem strādniekiem un, spriežot pēc viņa balss un žestiem, stingri pavēlēja savai sievai rūpēties par mani. Es biju ļoti noguris, un man gribējās gulēt, ko saimniece ievēroja: viņa ielika mani savā gultā un aplāja ar baltu kabatas lakatiņu, kas bija lielāks un biežāks nekā kara kuģa bura.

Es nogulēju divas stundas un sapņoju, ka esmu mājās pie sievas un bērniem, kas vēl pavairoja manu drūmo noskaņu, kad pamodies redzēju, ka guļu viens lielā divsimt vai trīssimt pēdu platā un apmēram divsimt pēdu augstā istabā, divdesmit jardus platā gultā. Mana saimniece bija aizgājusi mājas darbos un mani ieslēgusi vienu. Gulta bija astoņus jardus augsta. Dažu dabisku vajadzību dēļ man vajadzēja nokāpt zemē. Es neiedrošinājos saukt, jo tas būtu bijis veltīgi ar tik vāju balsi, kāda ir manējā, un turklāt istaba, kurā gulēju, bija pārāk tālu no virtuves, kurā atradās mājas ļaudis. Šādā grūtā brīdī divas žurkas uzlida augšup pa gultas aizkariem un ošņādamas sāka tekalēt šurp un turp pa gultu. Kad viena no tām pieskrēja gluži tuvu manai sejai, es bailēs salēcos un izrāvu savu īso zobenu. Šie pretīgie dzīvnieki iedrošinājās uzbrukt man no abām pusēm, un viena žurka pat atspiedās ar savu priekškāju pret manu apakli; bet man palaimējās pāršķelt tai vēderu, iekams tā paspēja nodarīt kaut ko ļaunu. Tā novēlās pie manām kājām, un otra žurka, redzēdama savas biedrenes likteni, aizbēga, bet ar pamatīgu brūci mugurā, un no šīs brūces sāka tecēt asinis.

Pēc šā varoņdarba es lēnām pastaigājos šurp un turp pa gultu, lai atgūtu elpu un atjēgtos. Šīs žurkas bija krietna sētas suņa lielumā, bet daudz veiklākas un nīknākas, un, ja es, likdamies gulēt, būtu noņēmis savu jostu, tās mani neapšaubāmi saplosītu un aprītu. Izmēriju beigtās žurkas asti, un bez vienas collas tā bija divus jardus gara, bet riebums man neļāva nogrūst žurkas nedzīvo ķermeni no gultas, kur tas gulēja, vēl joprojām asiņodams. Ievēroju tajā vēl dažas dzīvības pazīmes, ar spēcīgu triecienu pāršķēlu žurkas kaklu, un tā nobeidzās.

Drīz pēc tam istabā ienāca saimniece, kas, ieraudzījusi mani asiņainu, pieskrēja klāt un paņēma mani rokā. Es norādīju uz beigto žurku, smaidīju un ar visādām zīmēm centos viņai ieskaidrot, ka neesmu ievainots, par ko viņa bija ārkārtīgi priecīga. Atsaukusi kalponi, viņa tai pavēlēja ar knaiblēm novākt beigto žurku un izsviest to pa logu. Tad viņa mani nosēdināja uz galda, kur es tai parādīju savu asiņaino zobenu, noslaucīju to savu svārku stērbelē un atkal iebāzu maksfī. Sajutu neatlaidīgu vajadzību izdarīt to, ko neviens cits manā vietā nevarēja izdarīt, un centos savai saimniecei likt saprast, ka vēlos, lai mani noliktu uz

grīdas; kad viņa manu vēlēšanos bija izpildījusi, kautrīgums neļāva man izteikties vairāk, un es tikai norādīju uz durvīm un vairākkārt paklanījos. Labā sieviete ar lielām pūlēm beidzot saprata, ko vēlos, un, paņēmusi mani atkal savā rokā, izgāja dārzā, kur nolika mani zemē. Es aizgāju apmēram divsimt jardus sānis un, rādīdams tai, lai neskatās uz mani un neseko man, noslēpos starp divām skābeņu lapām un tur nokārtoju savas dabiskās vajadzības.

Es ceru, ka laipnais lasītājs atvainos mani par to, ka pakavējos pie šādiem un līdzīgiem sīkumiem, kas gan zemiskiem un rupjiem ļaužu prātiem var izlikties nenozīmīgi, bet noteikti palīdzēs filozofam plašāk izraisīt savas domas un iztēli un tās pielietot sabiedrības un savas personības labā, jo tikai šādā nolūkā esmu publicējis atklātībā šo un citu savu ceļojumu aprakstus, kuros vairāk centos būt paties nekā spīdēt ar zināšanām un stilu. Bet viss šis ceļojums tik dziļi iespaidās manā prātā un tik skaidri saglabājās manā atmiņā, ka, attēlodams to uz papīra, neesmu izlaidis nevienu svarīgu apstākli, tomēr pēc stingras pārbaudes izsvītāju dažus mazāk nozīmīgus posmus pirmrakstā, baidīdamies, ka varētu likties garlaicīgs un sīkumains, jo šādi pārmetumi ne bez pamata ceļotājiem daudzreiz jādzird.

II nodaļa

Saimnieka meitas apraksts. Autoru aiznes uz kādas pilsētas tirgu, tad uz galvaspilsētu. Viņa ceļojuma sākums apraksts.

Manai saimniecei bija deviņus gadus veca meita – šādam vecumam ļoti attīstīts bērns, kas veikli rīkojās ar adatu un prata labi apgērbt savu lelli. Kopā ar savu māti viņa man sagatavoja naktij gultu lelles šūpulī; šo šūpulī tās ielika kāda skapīša mazā atvilktnē, kuru tad novietoja pie griestiem pakārtā plauktā, lai mani pasargātu no žurkām. Tā bija mana gulta visu laiku, kamēr dzīvoju pie šiem ļaudīm, bet tā tika pakāpeniski iekārtota ērtāk, kad sāku mācīties viņu valodu un varēju izteikt savas vajadzības. Šī meitene bija tik veikla, ka, divi vai trīs reizes redzēdama mani izģērbjamos viņas klātienē, prata mani apgērbt un izģērbt, lai gan es centos nekad viņu neapgrūtināt, ja viņa ļāva man to izdarīt pašam. Viņa pašuva man septiņus kreklus un vēl citu veļu no vissmalkākā audekla, kādu tā varēja sameklēt, kas tomēr bija rupjāks par maisa drēbi; un šo veļu viņa vienmēr mazgāja pati savām rokām. Viņa bija arī mana skolotāja un iemācīja man savu valodu; kad norādīju uz kādu priekšmetu, viņa to nosauca savā valodā, tā ka pēc dažām dienām varēju paprasīt visu, kas man bija vajadzīgs. Viņa bija ļoti labsirdīga un augumā nepārsniedza četrdesmit pēdas, jo bija maza savam vecumam. Viņa mani nosauca par *Grildrigu*, un šādā vārdā mani dēvēja visa ģimene un vēlāk visa karaliste. Šis vārds nozīmē to pašu, ko latīņu *homunculus*, itāļu *homuncelino* un angļu *mannikin*. Viņai man jāpateicas, ja paliku dzīvs šajā zemē; mēs nekad nešķīrāmies, kamēr tur uzturējos; es viņu saucu par savu *Glamdalkliču* jeb mazo aukli. Un man varētu pārnest lielu nepateicību, ja es nepieminētu šeit viņas rūpes un mīlestību pret mani, kuras es no visas sirds vēlētos atlīdzināt tā, kā viņa to pelnījusi, nevis nelaimīgā kārtā būt par bezvainas ieroci, kura dēļ tā nokļuvusi nežēlastībā, jo par to man ir pārāk liels iemesls baidīties.

Kaimiņos sāka izplatīties valodas, ka mans saimnieks esot laukā atradis savādu dzīvnieku gandrīz spleknaka lielumā, bet viscaur pilnīgi līdzīgu cilvēcisķai būtnēi, kuras rīcības tas atdarinot; šis cilvēciņš it kā runājis pats savā sīciņā valodā, esot jau iemācījies dažus vietējos vārdus, staigājis stāvus uz divām kājām, esot pieradināts un mīlīgs; nākot, kad viņu saucot; darot, ko vien tam pavēlot; un tam esot vissmalkākie locekļi pasaulē un seja baltāka nekā trīs gadus vecai muižnieka meitai. Kāds cits zemnieks, kas dzīvoja netālu un bija mana saimnieka labākais draugs, atnāca ciemos, lai pārbaudītu, vai šīs valodas ir patiesas. Mani tūlīt iznesa un nolika uz galda, kur es pastaigājos pēc pavēles, izvilku savu zobenu un ieliku to atkal makstī, paklanījos sava saimnieka viesiem, vaicāju saimniekam viņa paša valodā, kā klājas, un teicu, ka priecājos viņu apsveikt, tieši kā mana mazā aukle man bija mācījusi.

Viesis, kas bija vecs un ar vāju redzi, uzlika brilles, lai mani labāk saskatītu; un, to redzot, es nevarēju apvaldīt sirsnīgus smieklus, jo viņa acis līdzinājās pilnam mēnesim, kad tas iespīd istabā pa diviem logiem. Mājas ļaudis, saprazdami manas jautrības cēloni, arī iesmējās, bet vecais vīrs bija tik muļķis, ka sadusmojās un uztraucās. Viņš bija pazīstams kā liels mantrausis, un man par nelaيمي šī viņa slava bija pelnīta, jo viņš deva manam saimniekam sasodīto padomu rādīt mani kā brīnumu tirgus dienās tuvākajā pilsētā, kas bija pusstundas jājiena attālumā, apmēram divdesmit divas jūdzes no mūsu mājas. Es nojautu, ka gatavojas kaut kas nelabs, kad redzēju saimnieku ilgi sačukstamies ar šo savu draugu un šad tad norādām uz mani; un bailēs man šķita, ka sadzirdu un saprotu dažus viņu vārdus. Bet otrajā rītā Glamdalkliča, mana mazā aukle, pastāstīja man visu, ko tā bija veikli izzinājusi no savas mātes. Nabaga meitene piespieda mani pie krūtīm un aiz kauna un bēdām sāka raudāt. Viņa baidījās, ka rupjie, vienkāršie ļaudis nodarīs man ļaunu, ka tie, ņemdami rokās, varētu mani nospiegt vai salauzt man kādu locekli. Viņa bija novērojusi, cik kautrīgs ir mans raksturs un cik augstu es vērtēju savu godu, un kādu

sašutumu es sajustu, ja mani par naudu rādītu izpriecai rupjiem ļaudīm. Viņa teica, ka tētis un māmuļa esot tai apsolījuši Grildrīgu uzdāvināt, bet tagad viņa redzot, ka tie gribot rīkoties ar viņu tāpat kā pagājušā gadā, kad tie teikusies tai uzdāvināt jēru, bet, tiklīdz tas bijis nobarojies, pārdevuši to miesniekam. Varu teikt, ka es pats biju mazāk apbēdināts nekā mana aukle. Manī bija stipra cerība, kas nekad mani neatstāja, ka es kādreiz atgūšu savu brīvību, un, kas attiecas uz negodu tikt rādītam kā izdzimumam, tad, uzskatīdams sevi par pilnīgu svešinieku šai zemē, es domāju, ka šādu nelaimi man neviens nepārmētīs, ja es kādreiz atgrieztos Anglijā, jo pat pašam Lielbritānijas karalim manā stāvoklī būtu jāpacies šāds pazemojums.

Mans saimnieks, paklausīdams sava drauga padomam, nākošajā tirgus dienā aizveda mani kastē uz kaimiņu pilsētu un paņēma līdz savu mazo meitu, manu aukli, kuru nosēdināja aiz sevis uz seglu spilvena. Kastei visas sienas bija noslēgtas, un tajā bija tikai mazas durvis, lai es varētu ieiet un iziet, un dažī caurumi, pa kuriem ieplūda gaiss. Meitene bija tik rūpīga, ka ielika savas lelles vatēto segu kastē, lai es uz tās varētu gulēt. Tomēr šai ceļojumā, lai gan tas ilga tikai pusstundu, mani briesmīgi sakratīja un izmocīja, jo katrs zirga solis bija četrdesmit pēdu plats, un dzīvnieks lēca tik augstu, ka viņa kustības atgādināja kuģa pacelšanos un lejup triekšanos lielā vētrā, bet tās tikai bija biežākas. Mūsu ceļš bija mazliet garāks nekā attālums no Londonas līdz Sent-Elbensai. Mans saimnieks nokāpa no zirga pie kādas viesnīcas, kuru mēdza apmeklēt, un, kādu brīdi apspriedies ar viesnīcas īpašnieku un veicis vajadzīgos priekšdarbus, noīrēja *grultrudu*, t.i., saucēju, kam bija visā pilsētā jāizziņo, ka pie Zaļā Ērgļa varot apskatīt dīvainu radījumu, gandrīz tikpat lielu kā spleknaku (kāds šīs zemes dzīvnieciņš, ļoti smalki veidots, apmēram sešas pēdas garš), kuram viss ķermenis esot kā cilvēciscai būtnei, kas varot izrunāt dažus vārdus un rādot simtiem dažādu joku.

Mani uzlika uz galda viesnīcas plašākajā istabā, kas bija apmēram trīsdesmit kvadrātpēdu liela. Mana mazā aukle stāvēja uz zema ķebliša pie paša galda, lai apsargātu mani un pateiktu man, ko darīt. Lai izvairītos no kņadas, mans saimnieks atļāva apskatīt mani reizē tikai trīsdesmit cilvēkiem. Es staigāju pa galdu pēc meitenes komandas: viņa uzdeva man savā valodā jautājumus, kas man bija saprotami, un es uz tiem atbildēju, cik skaļi varēdams. Vairākkārt pavērsos pret skatītājiem, tiem ar padevīgu cieņu paklanījos, apsveicu tos un izrunāju vēl citus teikumus, kas man bija iemācīti. Paņēmu ar liķieri piepildītu uzpirkseni, kuru Glamdalkliča man pasniedza kausa vieta, un izdzēru to uz skatītāju veselību; izvilku savu zobenu un to vicināju, kā mēdz darīt Anglijā paukotāji. Mana aukle pasniedza man īsu salmu, kuru izlietoju kā pīķi, jo biju jau savā jaunībā iemācījies rīkoties ar šo ieroci. Šai dienā mani parādīja divpadsmit skatītāju grupām, un katru reizi man vajadzēja atkārtot tās pašas ākstības, līdz biju gandrīz pusbeigts aiz noguruma un apnikuma, jo tie, kas mani bija redzējuši, stāstīja par mani tādas brīnumus, ka ļaudis gribēja gandrīz vai durvis izlauzt, lai tiktu iekšā. Saimnieks, rīkodamies savās interesēs, neatļāva nevienam mani aizskart, atskaitot manu aukli, un, lai pasargātu no briesmām, soli tika novietoti tādā attālumā no galda, ka neviens skatītājs nevarēja mani aizsniegt.

Tomēr kāds nešpetns skolnieks svieda riekstu, tēmēdams pret manu galvu, un rieksts gandrīz mani trāpīja, turklāt tika raidīts ar tādu spēku, ka būtu katrā ziņā sadragājis manu galvaskausu, jo bija vidēja ķirbja lielumā. Ar gandarījumu redzēju, ka jaunais palaidnis tika krietni samizots un izdzīts no zāles.

Saimnieks publiski paziņoja, ka mani atkal rādīšot nākošajā tirgus dienā, un starplaikā viņš man izgatavoja ērtākus ratus, kas man bija ļoti vajadzīgi, jo pirmais ceļojums un astoņu stundu ilgā uzstāšanās mani tā bija nogurdinājuši, ka gandrīz vairs nespēju nostāvēt kājās, nedz izrunāt kādu vārdu. Tikai pēc trijām dienām atguvu spēkus, bet arī mājās man nebija miera, jo visi kaimiņu muižnieki simt jūdžu apkārtnē, izdzirdējuši, ka tieku daudzināts, ieradās saimnieka mājās mani apskatīt. Katru reizi sanāca vismaz trīsdesmit personas ar sievām un bērniem (jo šī zeme ir ļoti apdzīvota), un mans saimnieks, kad rādīja mani mājās, pieprasīja maksu par pilnu zāli, pat ja tajā bija tikai viena ģimene, tāpēc kādu laiku, kaut gan mani uz pilsētu neveda, man nevienu dienu nebija atpūtas (atskaitot trešdienu, kas ir viņu svētdiena).

Redzēdams, ka varu tam sagādāt vēl lielākus ienākumus, mans saimnieks nolēma mani vest uz visām karalistes lielākajām pilsētām. Tāpēc, apgādājies ar visu nepieciešamo ilgākam ceļojumam un nokārtojis visas mājas darīšanas, viņš atvadījās no sievas, un 1703. gada 17. augustā, apmēram divus mēnešus pēc manas ierašanās, mēs devāmies uz galvaspilsētu, kas atradās gandrīz pašā valsts vidienē, turpat trīstūkstoš jūdžu attālumā no mūsu mājas. Saimnieks sev aizmugurē uz zirga nosēdināja savu meitu Glamdalkliču. Viņa turēja mani klēpi, ielikusi kastē, kas bija piesieta tai pie jostas. Meitene bija kastes sienas apvilkusi ar vismīkstāko drēbi, kādu varēja dabūt, grīdu izklājusi ar matračiem, ielikusi tur savas lelles gultu, apgādājusi man veļu un citas nepieciešamās lietas un ierīkojusi visu pēc iespējas ērtāk. Mūs pavadīja tikai viens mājas kalps, kas jāja aiz mums ar mūsu ceļa mantām.

Mans saimnieks bija nodomājis rādīt mani visās pilsētās, kurām jājām cauri, un novirzīties no ceļa ap piecdesmit vai simt jūdžu līdz kādam ciemam vai ievērojamu ļaužu mājām, kur tas varēja cerēt uz peļņu. Mēs katru dienu nojājām ne vairāk kā simt četrdesmit vai simt sešdesmit jūdžu, jo Glamdalkliča, lai mani saudzētu, žēlojās, ka viņa no jāšanas nogurstot. Kad to vēlējos, viņa mani bieži izņēma no kastes, lai es ieelpotu svaigu gaisu un lai parādītu man apkārtni, bet vienmēr stingri turēja mani piesietu pavadā. Mēs šķērsojām piecas vai sešas upes, daudzkārt dziļākas un platākas nekā Nīla vai Ganga, un neviena upīte nebija tik maza kā Temza pie Londonas tilta. Mēs atradāmies ceļā jau desmit nedēļas, un es biju rādīts astoņpadsmit lielās pilsētās, turklāt vēl daudzus ciemos un atsevišķās ģimenēs.

26. oktobrī mēs ieradāmies galvaspilsētā, kas vietējā valodā saucas *Lorbralgrada* jeb Visuma Lepnums. Mans saimnieks apmetās pilsētas galvenajā ielā netālu no karaļa pils un atkal izlīmēja afišas parastajā veidā, ar sīku manas personas un manu īpašību aprakstu. Viņš noīrēja lielu telpu, trīs vai četri simti pēdu platu, sagādāja sešdesmit pēdas platu galdu, uz kura man bija jāuzstājas ar priekšnesumiem, uz galda trīs pēdas no malas visapkārt ierīkoja trīs pēdas augstus režģus, lai nevarētu nokrist zemē. Es tiku rādīts desmitreiz dienā visiem ļaudīm par izbrīnu un patiku. Tagad jau diezgan labi runāju vietējā valodā un pilnīgi sapratu jebkuru vārdu, ko man teica. Es biju iemācījies arī viņu alfabētu un varēju jau sākt lasīt atsevišķus teikumus, jo Glamdalkliča bija mana skolotāja, kamēr vēl atradāmies mājās, kā arī mūsu ceļojuma brīvajos brīžos. Viņai kabatā bija maza grāmata, nedaudz lielāka par Sansona atlantu; tajā bija vispārīgas pamācības jaunām meitenēm un īsa reliģijas mācība; pēc šīs grāmatas viņa man iemācīja pazīt burtus un izlasīt vārdus.

III nodaļa

Autoru uzaicina ierasties galmā. Karaliene atpērk viņu no saimnieka un stāda priekšā karalim. Autora disputs ar viņa majestātes lielajiem zinātniekiem. Autoram ierāda karaļa pilī istabu. Viņš iegūst karalienes augstāko labvēlību. Autors aizstāv savas dzimtenes godu. Viņa strīdi ar karalienes punduri.

Ikdienas nodarbes dažās nedēļas jūtam iedragāja manu veselību; jo lielāku peļņu es sagādāju savam saimniekam, jo nepiepildāmāks viņš kļuva. Mans vēders bija galīgi sarucis, un es pats kļuvis gandrīz jau par skeletu. Saimnieks to ievēroja un, secinādams, ka man drīz jāmirst, nolēma izspiest no manis pēdējo sulu. Kamēr viņš tā pats sevī domāja un apsvēra, ieradās *sardrals*, galma adjutants, un pavēlēja saimniekam nekavējoties mani nogādāt turp, lai uzjautrinātu karalieni un viņas galma dāmas. Dažas galma dāmas bija jau atnākušas mani apskatīt un pastāstījušas brīnumlietas par manu skaistumu, uzvedību un saprātīgumu. Viņas majestāte un viss viņas galms bija ārkārtīgā sajūsmā par manu izturēšanos. Es nokritu uz ceļiem un lūdzu atļauju noskūpstīt viņas karalisko kāju, bet šī žēlīgā valdniece, kad biju nosēdināts uz galda, pastiepa man savu mazo pirkstiņu, un es to satvēru ar abām rokām un dziļā cieņā pieskāros ar lūpām pirkstgalam. Viņa uzdeva man dažus vispārīgus jautājumus par manu zemi un maniem ceļojumiem, un es uz tiem atbildēju tik skaidri un īsi, cik vien varēju. Viņa vaicāja, vai man patiktu dzīvot galmā. Es paklanījos līdz pašam galdam un pazemīgi atbildēju, ka esmu sava saimnieka vergs, bet, ja es varētu brīvi rīkoties, tad būtu lepns ziedot savu dzīvi, lai kalpotu viņas majestātei.

Tad viņa jautāja manam saimniekam, vai viņš būtu ar mieru par labu maksu mani pārdot. Viņš, baidīdamies, ka es nedzīvošu vairs ilgāk par mēnesi, labprāt bija ar mieru šķirties no manis un prasīja par mani tūkstoš zelta gabalus, ko tam tūlīt izmaksāja, un katrs no tiem līdzinājās astoņsimt moidoriem, bet, ņemot vērā visu šīs zemes lietu samērus salīdzinājumā ar Eiropas lietām un zelta augsto vērtību šo milzeņu zemē, tad šī summa bija gandrīz tikpat liela, cik tūkstoš angļu gvinejas.

Tad es sacīju karalienei, ka, būdams tagad viņas majestātes vispadevīgākais kalps un vasalis, izlūdzos viņas laipnību, lai Glamdalkliča, kas mani bija kopusi ar tādu rūpību un laipnību un prata to tik labi darīt, tiktu pieņemta viņas majestātes dienestā un arī turpmāk būtu mana aukle un skolotāja.

Viņas majestāte uzklaustīja manu lūgumu un viegli dabūja saimnieka piekrišanu, kas bija laimīgs par to, ka viņa meita iekļūst galmā; arī pati nabaga meitene nespēja noslēpt savu prieku. Mans bijušais saimnieks, atvadījies no manis, aizgāja, piebilzdams, ka atstājot mani labā dienestā; uz to es neatbildēju ne vārda, tikai viegli tam paklanījos.

Karaliene ievēroja manu vēsumu un, kad saimnieks bija izgājis, vaicāja, kāds esot šāda vēsuma iemesls. Es iedrošinājos atbildēt viņas majestātei, ka man būtu jāpateicas savam bijušajam saimniekam tikai par to, ka viņš nesašķaidīja galvu nabaga nekaitīgam radījumam, kuru tas nejauši atrada savā laukā, bet šī viņa laipnība bija pārpilnam atalgota ar peļņu, ko viņš guva, parādīdams mani puskaralistei, un ar naudu, par kādu viņš mani tagad bija pārdevis. Es teicu, ka mans līdzšinējais dzīves veids bija tik ļoti darbu pārslogots, ka varētu nobeigt pat desmitkārt stiprāku dzīvnieku, ka manu veselību ļoti iedragājis pastāvīgais pienākums augu dienu ik brīdī būt par laika kavēkli pūlim un, ja mans saimnieks nedomātu, ka mana dzīvība apdraudēta, viņas majestāte nebūtu mani ieguvusi par tik lētu cenu. Bet, tā kā man tagad nebija jābaidās, ka ar mani apiesies slikti, jo savā aizbildnībā mani bija ņēmusi tik liela un laba valdniece, kas ir dabas krāšņums, pasaules mīlule, savu pavalstnieku prieks, radības fenikss, tad es ceru, ka mana bijušā saimnieka bailes izrādīsies nepamatotas; jo es jau sajutu, ka mani dvēseles spēki atdzīvojas viņas visaugstākās klātienes ietekmē.

Tāda bija īsumā mana runa, ko es teicu ļoti neveikli un stomīdamies. Runas pēdējā daļa bija viscaur ieturēta šai tautai raksturīgajā stilā, kāda dažus teikumus es biju iemācījies no Glamdalkličas, kamēr viņa mani nesa uz pili.

Karaliene bija iecietīga pret manām valodas kļūdām, bet pārsteigta par lielo atjautību un saprātīgumu tik mazā būtnē. Viņa paņēma mani rokā un ienesa pie karaļa, kas patlaban bija savā kabinetā. Viņa majestāte, ļoti nopietns un bargs valdnieks, pirmajā mirklī mani lāgā neapskatījis, jautāja karalienei vēsā tonī, kopš kura laika viņa iemīļojusi spleknakus, jo viņš acīm redzot mani uzskatīja par tādu, kad es gulēju, pakritis uz krūtīm viņas majestātes labajā rokā. Bet valdniece, kurai piemita bezgala daudz atjautības un humora, piesardzīgi nolika mani stāvus uz rakstāmgalda un pavēlēja man pastāstīt viņa majestātei par sevi, ko es dažos vārdos arī darīju, un Glamdalkliča, kas stāvēja pie kabineta durvīm, nespēdama ne mirklī izlaist mani no acīm, tika ieaicināta un apstiprināja visu, kas bija noticis kopš manas ierašanās viņas tēva mājās. Kaut gan karalis bija viens no izglītotākajiem cilvēkiem savā valstī, studējis filozofiju un sevišķi matemātiku, tomēr, aplūkojis manu augumu tuvāk un redzēdams mani pieceļamies un staigājam, viņš nodomāja – iekams es biju sācis runāt, – ka esmu tikai figūra ar pulksteņa mehānismu (kādas šai zemē izgatavo ar vislielāko prasmī), ko darinājis kāds ļoti spējīgs meistars. Bet, izdzirdējis manu balsi un apjautis, ka mana valoda ir sakarīga un prātīga, viņš nespēja noslēpt savu izbrīnu. Karali neapmierināja mans stāsts par to, kādā ceļā biju ieradies viņa valstī, bet viņš domāja, ka visu šo stāstu sagudrojusi Glamdalkliča un viņas tēvs, kas man iemācījuši virkni vārdu, lai varētu pārdot par dārgāku cenu. Šādās aizdomās viņš uzdeva man dažus jautājumus, bet joprojām saņēma saprātīgas atbildes, kuru nepilnības bija tikai svešs akcents, nepietiekamas valodas zināšanas un daži zemnieku izteicieni, kurus biju iemācījies sava saimnieka mājā un kuri neiederējās galma pieklājīgajā stilā.

Viņa majestāte lika ataicināt trīs lielus zinātniekus, kas saskaņā ar šīs zemes parašām vienu nedēļu dežurēja pilī. Šie džentlmeņi, kādu laiku ļoti sīki novērojuši manu ārieni, izteica visai dažādas domas par mani. Viņi visi vienprātīgi atzina, ka es neesot nācis pasaulē saskaņā ar parastajiem dabas likumiem: es neesot veidots tā, lai spētu saglabāt savu dzīvību, jo man neesot ne ātras gaitas, nedz spējas kāpt kokos vai izrakt zemē alas. Spriežot pēc maniem zobiem, ko viņi apskatīja ļoti rūpīgi, es esot gaļas ēdājs dzīvnieks, bet, tā kā daudzi četrkājaini esot stiprāki par mani,

lauku peles un daži citi kustoņi daudz veiklāki nekā es, tad viņi nevarot iedomāties, kā es spējot sevi uzturēt, ja vien nepārtiekot no gliemežiem un dažādiem kukaiņiem, bet tomēr šis secinājums ar daudziem zinātniskiem argumentiem tika atzīts par neiespējamu. Vienam no šiem virtuoziem ienāca prātā, ka es esot vai nu embrijs, vai kāds priekšlaicīgi dzimušais. Bet šo uzskatu noraidīja pārējie divi zinātnieki, kas bija novērojuši, ka mani locekļi ir pilnīgi izveidoti un nevainojami un ka esmu dzīvojis vairākus gadus, kā to varēja secināt no manas bārdas, kuras matus viņš skaidri saskatīja caur palielināmo stiklu. Viņi nepieļāva domu, ka es būtu punduris, jo mans augums bija neiedomājami mazs, un karalienes mīļākais punduris, vismazākais, kāds bija redzēts šai karaļvalstī, bija gandrīz trīsdesmit pēdu

garš. Pēc garām debatēm viņi vienbalsīgi atzina, ka es esot tikai *relplams skelklass*, kas burtiskā tulkojumā nozīmē *lusus naturae* (dabas rotaļa); šāds apzīmējums ir pilnīgi pieņemams Eiropas modernajai filozofijai, kuras profesori, atmezdami *slēptos cēloņus*, ar kuru palīdzību Aristoteļa sekotāji veltīgi pūlējās aizstāt savu nezināšanu, izdomājuši šo brīnišķīgo visu grūtību atrisinājumu, kas liecina par cilvēku zināšanu neizsakāmu progresu.

Pēc šā noteiktā slēdziena es lūdzu, lai man atļauj sacīt dažus vārdus. Es pavērsos pret karali un apliecināju viņa majestātei, ka esmu ieradies no tādas zemes, kuru apdzīvo vairāki miljoni abu dzimumu cilvēku manā lielumā, un tāpēc es tur esmu spējīgs sevi aizstāvēt un iegūt barību, kā to šeit var darīt ikviens viņa majestātes pavalstnieks; un šos vārdus es uzskatīju par pilnīgu atbildi uz šo džentlmeņu argumentiem. Bet viņi atbildēja tikai ar nicīgu smaidu, sacīdami, ka zemnieks esot man labi iemācījis manu lomu. Karalis, būdams daudz saprātīgāks, atlaida savus zinātniekus un lika ataicināt zemkopi, kas, par laimi, vēl nebija atstājis pilsētu. Vispirms iztaujājis viņu divatā un tad konfrontējis mani un jauno meiteni, viņa majestāte sāka domāt, ka varbūt mūsu stāsts ir patiess. Viņš izteica vēlēšanos, lai karaliene pavēlētu par mani sevišķi rūpēties, un viņam šķita, ka būtu labi, ja joprojām mani apkalpotu Glamdalkliča, jo viņš bija ievērojis mūsu lielās simpātijas vienam pret otru. Viņai tika pilnīgi ierādīta piemērota istaba, dota guvernante, kas rūpētos par viņas izglītību, istabene, kas viņu apģērba, un vēl divas kalpones vienkāršākiem darbiem; bet par mani bija jā rūpējas vienīgi Glamdalkličai.

Karaliene pavēlēja savam galma galdniekam izgatavot kasti, kas varētu man noderēt par guļamistabu, pēc tāda parauga, kāds patiktu man un Glamdalkličai. Šis cilvēks bija izcils meistars un saskaņā ar maniem norādījumiem trijās nedēļās izveidoja man koka istabu – sešpadsmit pēdas garu, sešpadsmit pēdas platu un divpadsmit pēdas augstu ar atveramiem logiem, durvīm un diviem sienas skapjiem, kādus Londonā mēdz ierīkot guļamistabās.

Griestu dēlis bija nolaižams un paceļams ar divām virām, lai varētu guļamistabā novietot gultu, ko bija izgatavojis viņas majestātes mēbeļu meistars. Šo gultu Glamdalkliča katru dienu iznesa laukā izvēdināt, pati ar savām rokām to sakārtoja un vakaros, nolikusi to atpakaļ, nolaida pār mani griestus. Kāds cits amatnieks, kas bija slavens ar prasmi darināt retas miniatūras lietišas, pagatavoja man no ziloņkaulam līdzīga materiāla divus krēslus ar atzveltnēm un roku balstiem, divus galdus un kumodi manu mantu novietošanai. Visas sienas, kā arī grīda un griesti bija popēti, lai novērstu nelaimes gadījumus, ja nesēji būtu neuzmanīgi, un lai mazāk kratītu, braucot ekipāžā. Es palūdzu izgatavot manām durvīm slēdzeni, lai žurkas un peles nevarētu iekļūt manā mītnē. Pēc vairākkārtējiem mēģinājumiem atslēdznieks pagatavoja man vismazāko slēdzeni, kāda bija šai zemē redzēta, bet lielāku par to esmu vērojis tikai reiz kāda džentlmeņa mājas vārtos Anglijā. Atslēgu es centos nēsāt vienmēr savā kabatā, baidīdamies, ka Glamdalkliča to varētu nozaudēt. Karaliene pavēlēja izgatavot man arī drēbes no vissmalkākā zīda, kāds vien bija dabūjams, kas tomēr izrādījās mazliet biežāks par angļu gultas segām, un es šajās drēbēs jutos ļoti neērti, līdz pie tām pieradu. Mans tērps bija darināts pēc vietējās modes: daļēji līdzinājās persiešu, daļēji ķīniešu tērpiem un bija ļoti vienkāršs un pieklājīgs.

Karaliene tā iemīļoja manu sabiedrību, ka pat pusdienas nekad neēda bez manis. Uz galda, pie kura ēda viņas majestāte, tika nolikts mans galds, tieši pie viņas elkoņa, un krēsls, uz kura varēju sēdēt. Glamdalkliča stāvēja uz ķebliša man līdzās, lai palīdzētu man un uzmanītu mani. Manā rīcībā bija sudraba bļodu, šķīvju un citu trauku servīze, un, salīdzinot ar karalienes traukiem, tā nebija daudz lielāka par leļļu servīzi, ko biju redzējis Londonas rotaļlietu veikalos: šo servīzi mana mazā aukle nēsāja sudraba kastē savā kabatā un pusdienas laikā, kad tā bija vajadzīga, nolika man priekšā un pati vēlāk traukus nomazgāja. Ar karalieni kopā pusdienoja tikai abas karaliskās princeses, no kurām vecākajai bija sešpadsmit gadu, bet jaunākajai šai laikā tikai trīspadsmit gadu un viens mēnesis. Viņas majestāte nolika man uz šķīvja gaļas gabalus, ko es pats sagriezu, un viņa uzjautrinājās, redzot mani ēdam tik sīkus kumosus, jo karaliene (kurai patiesi bija vāja gremošana) ielika sev mutē uzreiz tādu kumosu, kas varēja noderēt pusdienām divpadsmit angļu fermeriem, un ilgu laiku šis skats man bija gaužām pretīgs. Viņas zobi sagrauca cīruļa spārnu ar visiem kauliem, kaut gan tas bija deviņreiz lielāks par izauguša tītara

spārnu, un viņa lika sev mutē maizes gabalu, kas bija tik liels kā divi mūsu maizes klaipi par divpadsmit penijiem. Viņa ar vienu malku iztukšoja zelta kausu mucas apjomā. Viņas naži bija divreiz lielāki nekā mūsu izkopts, ja to atliektu taisnu uz kāta. Karotes, dakšiņas un citi galda piederumi bija attiecīgā lielumā. Atceros, kad Glamdalkliča iznesa mani, lai es ziņkāres pēc apskatītu dažus galma ēdamgaldus, uz kuriem desmit vai divpadsmit šādu nažu un dakšiņu bija saslieti kopā, – man likās, ka nekad neesmu redzējis tik briesmīgu skatu.

Katru trešdienu (kas, kā jau teicu, ir viņu svētdiena) karalis un karaliene kopā ar saviem abu dzimumu karaliskajiem pēcnācējiem mēdza pusdienot viņa majestātes ēdamistabā; karalim biju kļuvis liels favorīts; šādās reizēs manu mazo krēslu un galdiņu nolika viņam pie kreisās rokas, blakus vienai no sālnīcām. Valdniekam labpatika ar mani sarunāties un iztaujāt par eiropiešu tikumiem, reliģiju, likumiem, valdības formām un zinātņi, un es tam devu pēc iespējas sīkus paskaidrojumus. Viņa prāts bija ļoti skaidrs un spriedumi noteikti, un viņš izteica ļoti gudras pārdomas un piezīmes par visu, ko viņam stāstīja Bet, jāatzīstas, kad es pārāk plaši izteicos par savu mīloto dzimteni, par mūsu tirdzniecību un kariem uz jūras un sauszemes, par mūsu ticības šķelšanos un politiskajām partijām valstī, viņam ieaudzinātie aizspriedumi bija tik spēcīgi, ka tie izlauzās uz āru, un, paņēmis mani labajā rokā un ar kreiso roku maigi noglaudījis, viņš, skaļi smiedamies, jautāja, vai es esot vigs vai torijs. Tad, pavērsies pret savu premjerministru, kas stāvēja aiz viņa, turēdams rokā baltu zizli, gandrīz tikpat lielu kā angļu kuģa «Karaliskais valdnieks» grotmasts, karalis piezīmēja, cik nožēlojams gan esot cilvēka diženums, ja pat tik sīks kukainis kā es to varot atdarināt.

«Un tomēr», viņš teica, «es varu derēt, ka šiem radījumiem ir savi tituli un goda zīmes, tie izveido mazas ligzdiņas un alas, ko tie sauc par namiem un pilsētām, tie lepojas ar tērpiem un izbraucieniem, tie mīl, tie cīnās, tie strīdas, tie viļ un krāpj». Viņš tādā garā turpināja, bet es vairākkārt aiz sašutuma nosarku, dzirdot viņu tik nicīgi izsakāties par cēlo dzimteni – visu mākslu un ieroču valdnieci, Francijas rīksti, Eiropas šķīrējtiesnesi, tikumības, ticības, goda un patiesības krātuvi, ko visa pasaule uzlūko ar lepnumu un skaudību.

Bet, tā kā mans stāvoklis man neatļāva dusmoties par apvainojumiem, tad, prātīgi apdomājies, es sāku šaubīties, vai tik esmu apvainots. Vairāku mēnešu laikā biju jau pieradis pie šo ļaužu izskata un valodas un ievēroju, ka visi priekšmeti, kurus te redzēju, bija proporcionāli viņu lielumam, un šausmas, ko man pirmajā laikā iedvesa viņu apmēri un izskats, jau bija tiktāl izgaisušas, it kā es atrastos svētku drēbēs tērptu angļu lordu un lēdiju sabiedrībā, kur tie attiecīgi izpildīja savas lomas: visai cienīgi soļodami, klanīdamies un plāpādami, un, patiesību sakot, man radās liela vēlēšanās pasmieties par tiem, tāpat kā karalis un viņa augstmaņi smējās par mani. Un, patiesi, es nevarēju atturēties, nepasmaidījis par sevi, kad karaliene uzlika mani uz savas rokas, stāvēdama pie spoguļa, kurā mēs abi bijām redzami visā augumā; nekas nevarēja būt smieklīgāks par šo salīdzinājumu, es patiešām sāku iedomāties, ka mans augums ir sarucis un kļuvis daudzkārt mazāks.

Neviens mani tā nekaitināja un neapvainoja kā karalienes punduris, kas, būdams vismazākā būtne šajā zemē (manuprāt, viņa garums nerasniedza pat trīsdesmit pēdas), kļuva tik nekaunīgs, redzēdams daudz mazāku radījumu par sevi, ka vienmēr uzpūtās un skatījās uz mani no augšas, kad gāja man garām karalienes priekšistabā, kur stāvēju uz kāda galda, sarunādamies ar galma kungiem un dāmām, un viņš gandrīz nekad neaizmirsā izmest dažus dzēlīgus vārdus par manu mazo augumu; es varēju atriebties, tikai nosaucot viņu par brāli un izaicinot viņu uz cīņu vai arī lietojot galma ākstu parastos izteicienus; kādreiz pusdienu laikā šis negantais, mazais kucēns no viena mana izteiciena jutās tā sadzelts, ka, pakāpies uz viņas majestātes krēsla, saķēra mani ap vidukli, kad es mierīgi sēdēju pie sava galdiņa, iesvieda mani lielajā sudraba krējumbļodā un pēc tam aizskrēja projām, cik ātri vien spēdams. Es iegrimu līdz ausīm krējumā un, ja neprastu labi peldēt, man būtu klājies ļoti ļauni, jo Glamdalkliča šai mirklī atradās telpas otrajā galā un karaliene bija tā izbijusies, ka neatguvās man palīdzēt. Bet mana mazā aukle atskrēja man palīgā un izvilka mani no krējuma, kad es biju to jau sarijies gandrīz vai veselu kvartu. Mani nolika gultā; bet man nekāds cits ļaunums nebija noticis kā vien pilnīgi sabojājies mans tērps, ko vajadzēja aizmest. Punduris tika krietni nopērts un turklāt par sodu dabūja izdzert krējuma bļodu, kurā viņš mani bija iesviedis, un nekad vairs neatguva karalienes labvēlību, jo viņa to drīz uzdāvināja kādai dižciltīgai dāmai. Es punduri nekad vairs neredzēju un biju par to ļoti apmierināts, jo nekad nevar zināt, kādās galējībās var novest šādu ļaunprātīgu palaidni viņa dusmas.

Viņš arī agrāk bija izspēlējis pret mani rupju joku, kas karalieni sasmēdināja, kaut gan viņa bija reizē arī sadusmota un būtu punduri tūlīt padzinuši, ja es par viņu neaizrunātu. Viņas majestāte bija nolikusi uz sava šķīvja smadzeņu kaulu un, izņēmusi no tā smadzenes, novietoja kaulu atkal atpakaļ stāvus uz šķīvja; punduris, redzēdams izdevīgu brīdi, kad Glamdalkliča bija aizgājusi pie bufetes, pakāpās uz ķebliša, uz kura viņa mēdza stāvēt, lai pieraudzītu mani ēdienu reizēs, paņēma mani abās

rokās, saspieda manas kājas kopā un ieģrūda mani smadzeņu kaulā pāri viduklim, kur es tā iebāzts kādu laiku paliku un izskatījos visai smieklīgs. Pagāja gandrīz minūte, kamēr kāds ievēroja manu stāvokli, jo kliegt man šķita pazemojoši. Bet, tā kā valdnieki šeit reti ēd karstu gaļu, tad manas kājas netika noplaucētas, tikai zeķes un bikses bija ļoti bēdīgā stāvoklī. Es lūdzu, lai punduri nesodītu, un viņš dabūja tikai pamatīgu pērienu.

Karaliene bieži zobojās par manu bailīgumu un mēdza apjautāties, vai visi ļaudis manā dzimtenē esot tik lieli glēvuļi kā es. Iemeslu karalienes zobgalībām deva šāds gadījums: karalistē vasarās sarodas ļoti daudz mušu, un šie nepanesamie kukaiņi, kas bija tik lieli kā Dansteblas cīruļi, pastāvīgi dūkdami un sīkdami ap manām ausīm, nedeļa man pusdienās ne mirkli miera. Dažreiz mušas nosēdās uz maniem ēdieniem un atstāja uz tiem savus pretīgos mēslus un oliņas, kas man ļoti dūrās acīs, bet ko vietējie ļaudis neievēroja, jo viņu milzīgās acis nevarēja mazākus priekšmetus tik smalki saskatīt kā manējās. Dažreiz mušas uzlaidās man uz deguna

vai pieres un sadzēla mani līdz asinīm, izplatīdamas pretīgu smaku, un es skaidri varēju saskatīt uz viņu kājām lipīgo vielu, kas, kā dabas zinātnieki apgalvo, palīdz šiem kukaiņiem rāpot pa griestiem ar muguru pret zemi. Es ar lielām pūlēm aizsargājos pret šiem derdzīgajiem radījumiem un ikreiz nevilus sarāvos, kad tie nosēdās man uz sejas. Punduris mēdza noķert vairākus šos kukaiņus sauējā, kā to dara mūsu skolas zēni, un tad pēkšņi palaist pie mana deguna, lai izbiedētu mani un sasmīdinātu karalieni. Es glābos, sacirzdams mušas ar savu nazi, kad tās lidoja gaisā, un mana veiklība tika ļoti apbrīnota.

Atceros, ka kādu rītu Glamdalkliča bija mani kastē nolikusi uz palodzes, kā viņa jaukā laikā to mēdza darīt, lai es varētu ieelpot svaigu gaisu, jo es neatļāvu manu kasti pakārt naglā ārpus loga (kā mēs Anglijā izkaram putnu būrīšus). Es atvēru vienu no saviem logiem un apsēdos pie galda, lai apēstu brokastīs gabalu salda rauša, kad pēkšņi, smaržas vilinātas, telpā ielidoja divdesmit lapsenes, dūkdamas skaļāk nekā divdesmit dūdu plēšas. Dažas no tām sagrāba manu pīrāgu un to pa gabaliem aiznesa projām, dažas lidoja ap manu galvu un seju, apdullinādamas mani ar savu dūkšanu un ar saviem dzeloņiem iedvesdamas man vislielākās šausmas. Tomēr man pietika drosmes piecelties, izvilkt no maksts savu īso zobenu un uzbrukt tām gaisā. Es nogalināju četras lapsenes, bet pārējās aizbēga, un es tūlīt aizcirtu logu. Šie kukaiņi bija irbju lielumā; es izrāvu tiem dzeloņus, kas bija pusotras collas gari un tik asi kā adatas. Visas nogalinātās lapsenes rūpīgi saglabāju un pēc tam kopā ar citiem retumiem rādīju tās vairākās Eiropas valstīs; atgriezies Anglijā, trīs no tām atdevu Grešema koledžai,²⁴ bet ceturto paturēju pats.

IV nodaļa

Zemes apraksts. Ierosinājums izlabot modernās ģeogrāfijas kartes. Karaļa pils, daži vārdi par galvaspilsētu. Autora ceļošanas veids. Galvenā tempļa attēlojums.

Ceļojumi kopā ar Glamdalkliču man ļāva iepazīties ar šo zemi, tāpēc es tagad vēlos lasītājam to īsi attēlot, vismaz to daļu, ko esmu apceļojis un kas izplešas apmēram divtūkstoš jūdžu ap galvaspilsētu Lorbralgradu. Jo karaliene, kas mani ņēma vienmēr sev līdz, nekad nepavadīja karali viņa ceļojumos tālāk par šo joslu, parasti apstājās un gaidīja, līdz viņa majestāte atgriezās no savas valsts robežām. Šā monarha valsts izplešas seši tūkstoši jūdžu garumā un trīs līdz pieci tūkstoši jūdžu platumā,²⁵ no tā varu secināt, ka mūsu ģeogrāfi Eiropā ļoti kļūdās, domādami, ka starp Japānu un Kaliforniju ir tikai jūra; esmu vienmēr bijis pārliecināts, ka tur ir vēl kāda zeme, kas līdzsvaru lielo Tatārijas kontinentu, un tāpēc tiem jāizlabo savas kartes un atlanti, pievienojot šo lielo zemes gabalu Amerikas ziemeļrietumu daļai; un esmu gatavs tiem šajā darbā palīdzēt.

Karāļvalsts atrodas uz pussalas, ko ziemeļaustrumos noslēdz trīsdesmit jūdžu augsta kalnu grēda, kas ir pilnīgi nepārejama savu vulkānisko virsotņu dēļ; pat vislielākie zinātnieki nezina, kāda cilvēku suga dzīvo aiz šiem kalniem un vai tur vispār kāds dzīvo. No trijām pusēm pussalu ietver okeāns, bet

²⁴ V.E.: Tur atradās Karaliskā biedrība («Zinātņu akadēmija»).

²⁵ V.E.: 10'000 km × 5'000 ÷ 8'000 km.

visā karaļvalstī nav nevienas jūras ostas; upju grīvas tās krastos ir tik piebārstītas smailām klintīm un jūra parasti tik gāzmaina, ka tajā nevar izbaukt pat viņu vismazākās laivas: tāpēc šie ļaudis ir pilnīgi atšķirti no pārējās pasaules. Bet lielās upes ir kā nosētas kuģiem, un tajās ir milzum daudz garšīgu zivju; jūras zivis tiek lietotas reti, jo tās ir apmēram tikpat lielas kā zivis, ko ēdam Eiropā, un tāpēc šās zemes iedzīvotājiem nav vērts tās zvejot; acīm redzot daba radījusi tik neparasti lielus augus un dzīvniekus vienīgi šajā kontinentā, taču noskaidrot šās parādības iemeslus es atļāuju filozofiem. Bet šad un tad iezemieši noķer kādu valzivi, ko viņi nejausi atdzinuši un triekuši pret klintīm, un vienkāršie ļaudis to labprāt ēd. Šīs valzīvis esmu redzējis tik lielas, ka vīrietis tikai ar pūlēm varēja vienu nest sev uz pleciem; dažreiz, kā retumus, tās mēdz aizvest grozos uz Lorbralgradu; vienu valzivi redzēju kā retu ēdienu uz karaļa galda, bet man nelikās, ka viņam valzīvis gaļa patiktu, jo, manuprāt, šis milzenis viņam bija pretīgs, kaut gan esmu redzējis vienu vēl lielāku valzivi Grenlandē.

Zeme ir bieži apdzīvota, jo tajā ir piecdesmit viena pilsēta, gandrīz simt cietokšņu un ļoti daudz ciemu. Lai apmierinātu ziņkāro lasītāju, pietiks, ja attēlošu Lorbralgradu. Šo pilsētu sadala gandrīz divās līdzīgās daļās upe, kas plūst tai cauri. Pilsētā ir vairāk nekā astoņtūkstoš māju un apmēram sešsimt tūkstošu iedzīvotāju.

Tās garums ir trīs glomglangi (apmēram piecdesmit četras angļu jūdzes) un platums divarpus glomglangi; tā es to pats izmērīju karaliskajā ģeogrāfijas kartē, kas bija pēc karaļa pavēles izgatavota un izklāta uz zemes «speciāli» manām vajadzībām vairāk nekā simt pēdu gara: vairākkārt kailām kājām apstaigāju tai apkārt un pārgāju diametrā pāri un, saskaitījis soļus, izmērīju to diezgan pareizi.

Karaļa pils nav atsevišķa celtnē, bet celtnu skupsna septiņu jūdžu apkārtmērā: galvenās telpas ir gandrīz visas divsimt četrdesmit pēdu augstas un attiecīgi garas un platas. Glamdalkliči un man tika piešķirta kariete, kurā viņas guvernante bieži meiteni vizināja pa pilsētu vai vadāja pa veikaliem; un mani gandrīz aizvien ņēma līdz, ieliekot kastē, kaut gan meitene, kad es to vēlējos, bieži mani izņēma no kastes un turēja rokā, lai es, braucot pa ielām, varētu labāk apskatīt mājas un ļaudis. Aprēķināju, ka mūsu kariete bija Vestminsteras abatijas lielumā, vienīgi nebija tik augsta, tomēr gluži noteikti to nevaru apgalvot. Kādu dienu guvernante pavēlēja mūsu važonim apstāties pie dažiem veikaliem, kur ubagi, izmantodami gadījumu, sadrūzmējās ap mūsu karieti, un es redzēju visbaigāko ainu, kādu jebkad skatījušas eiropieša acis. Tur bija kāda sieviete, kam krūtī auga vēzis milzīgā lielumā un saēstajā miesā rēgojās tādi caurumi, ka dažos es būtu viegli varējis ielīst ar visu savu augumu. Kādam vīrietim bija kaklā kākslis piecu vilnas baķu lielumā un vēl kādam citam divas koka kājas, no kurām katra bija ap divdesmit pēdu gara. Bet visriebīgākās bija utis, kas līda pa viņu drēbēm. Ar neapbruņotu aci varēja skaidri saskatīt šo kukaiņu kājas, daudz labāk nekā mikroskopā var saredzēt eiropiešu utis, un redzēju arī viņu snukus, ar kuriem tās rakņājās kā cūkas. Šādas utis redzēju pirmoreiz, un intereses pēc būtu labprāt kādu no tām sagraizījis, ja man gadītos pie rokas vajadzīgie instrumenti, kurus es nelaimīgā kārtā biju atstājis kuģī, lai gan šis skats bija tiešām tik pretīgs, ka man visas iekšas sagriezās.

Bez lielās kastes, kurā mani parasti novietoja, karaliene pavēlēja izgatavot man vēl vienu mazāku kasti, apmēram divpadsmit pēdas platu un desmit pēdas augstu ceļošanas vajadzībām, jo pirmā kaste bija Glamdalkličas klēpim mazliet par lielu un to bija neērti novietot karietē. Jauno kasti darināja pēc maniem norādījumiem tas pats meistars, kas bija veidojis pirmo kasti. Šī ceļojuma kaste bija kvadrātveida, trijās sienās tai bija pašā vidū logs, un katram logam ārpusē bija pieliktas dzelzs stieples, lai novērstu nelaimes gadījumus garākos ceļojumos. Ceturtajai sienai, kurā nebija loga, pievienoja divas stipras sprādzes, un, kad vēlējos būt zirga mugurā, tad persona, kas mani nesa, caur tām izvēra ādas siksnu un apsprādzēja to sev ap vidukli. Šo pienākumu vienmēr izpildīja kāds nopietns, uzticams kalpotājs, uz kuru es varēju paļauties, vai nu tad, kad pavadīju karali un karalieni viņu ceļojumos, vai vēlējos apskatīt dārzus, vai apciemot kādu augstu galma dāmu vai valsts ministru, kad Glamdalkliča bija nevesela, jo es drīz kļuva pazīstams un cienīts augstāko valsts ierēdņu aprindās, manuprāt, gan vairāk viņa majestātes labvēlības nekā manis paša nopelnu dēļ. Kad, ceļojot karietē, noguru, kāds kalpotājs, kas sēdēja zirga mugurā, piesprādzēja manu kasti sev un nolika to priekšā uz spilvena – un tur es varēju brīvi skatīt apkārtni pa maniem trijiem logiem uz visām trijām pusēm. Šajā kastē man bija saliekamā gulta, pie griestiem piekārts šūpuļtīkls, grīdai pieskrūvēti divi krēsli un galds, lai tos nesvaidītu zirga vai karietes šūpošanās. Tā kā biju sen pieradis pie jūras ceļojumiem, tad šīs kustības, lai gan dažbrīd ļoti spēcīgas, mani daudz netraucēja.

Tiklīdz gribēju redzēt pilsētu, es vienmēr devos turp ceļojuma kastē, ko Glamdalkliča turēja savā klēpī, kad sēdēja vaļējās nestuvēs, un bieži pēc šīs zemes paraduma mūs nesa četri vīri un divi, tērpušies karalienes livrējā, mūs pavadīja. Ļaudis, kas bija daudz par mani dzirdējuši, ar lielu ziņkāri drūzmējās ap nestuvēm, un meitene bija tik laipna, ka lika nesējiem apstāties un ņēma mani rokā, lai ļaudis varētu labāk aplūkot.

Es ļoti vēlējos apskatīt galveno templi un sevišķi šīs celtnes torni, kas tika uzskatīts par augstāko visā karalistē. Tāpēc meitene kādu dienu mani aiznesa turp, bet jāsaka atklāti, ka atgriezies vīlies, jo tempļa augstums nepārsniedza trīstūkstoš pēdu, skaitot no zemes līdz visaugstākajai torņa smailei, šis augstums, ņemot vērā atšķirību starp iezemiešu un eiropiešu augumiem, neizraisa sevišķu apbrīnu un samēros nevar līdzināties (ja pareizi atceros) Selisberijas tornim. Bet, lai nenopeltu tautu, kurai visu mūžu apliecināšu savu visdziļāko pateicību, man jāatzīst, ka tas viss, kā šim slavenajam tornim trūkst augstuma ziņā, tiek lielā mērā izlīdzināts ar tā daļumu un stiprumu, jo torņa sienas ir gandrīz simt pēdu biezās, celtas no cirstiem akmeņiem, kas ikviens ir četrdesmit kvadrātpēdu apmērā un no visām pusēm greznots ar dievu un valdnieku marmora tēliem, kas novietoti atsevišķos iedobumos. Es izmērīju mazo pirkstiņu, kas bija nokritis kādam no šiem tēliem un neievērots gulēja atkritumu kaudzē – tas izrādījās četras pēdas un vienu collu garš. Glamdalkliča to ietina savā mutautiņā un, ielikusi kabatā, aiznesa mājās, lai saglabātu starp citiem nieciņiem, kas meitenei, kā jau parasti bērniem viņas vecumā, ļoti patika.

Karaļa virtuve ir tiešām cildena celtnē ar velvētu jumtu, apmēram sešsimt pēdu augsta. Lielā krāsns ir par desmit soļiem šaurāka nekā svētā Pāvila baznīcas jumols, kuru es, atgriezies dzimtenē, speciāli izmērīju. Bet, ja es attēlotu virtuves plīti, milzīgos podus un katlus un gaļas gabalus, kas cepās uz iesmiem, un vēl citus sīkumus, varbūt man neticētu; vismaz kāds stingrs kritiķis varētu domāt, ka esmu mazliet pārspīlējis, jo šādu rīcību bieži mēdz piedēvēt ceļotājiem. Baidos, ka, vairādamies no tāda pārmetuma, esmu iekļuvis pretējā galējībā, un, ja šo rakstu gadīsies pārtulkot Brobdingnegas (kāds ir šās karalistes vispārējais nosaukums) iedzīvotāju valodā un turp aizsūtīt, tad karalim un viņa tautai būs iemesls žēloties, ka esmu tiem nodarījis pārestību ar nepareizu un nepilnīgu attēlojumu.

Viņa majestāte savos staļļos reti tur vairāk nekā sešsimt zirgu, parasti tie ir piecdesmit četras līdz sešdesmit pēdas²⁶ lieli. Bet, ja karalis svētku dienās izbrauc ārpus pilsētas, viņu svinīgi pavada galma militārā sardze – pieci simti jātnieku, un tas man šķita vislieliskākais skats, kādu jebkad biju redzējis, līdz ieraudzīju daļu viņa karaspēka kaujas kārtībā, par ko rakstīšu citā vietā.

V nodaļa

Dažādi autora piedzīvojumi. Kāda noziedznieka notiesāšana. Autors parāda savu māku kuģniecībā.

Man godīgi jāatzīstas, ka es būtu dzīvojis diezgan laimīgi šajā zemē, ja mazā auguma dēļ man negadītos vairāki smieklīgi un nepatīkami piedzīvojumi, no kuriem dažus pamēģināšu atstāstīt.

Glamdalkliča bieži mani iznesa pils dārzā mazajā kastē un dažreiz izņēma no tās, paturēja rokā vai nolika zemē, lai es pastaigātos. Atceros, ka punduris, kamēr vēl atradās pie karalienes, sekoja mums kādu dienu šajā dārzā, un, kad aukle nolika mani zemē, viņš un es stāvējām viens otram blakus pie kādām pundurābelītēm un man iegribējās parādīt savu asprātību, muļķīgi pielīdzinot viņu šiem kociņiem, jo šāds salīdzinājums iespējams turienes valodā tāpat kā mūsējā. Ļaunais nebēdnis, meklēdams iespēju man atriebties, satvēra kādu pundurābelīti, kad pastaigājos zem tās, un sapurināja to tieši man pār galvu, un divpadsmit ābolu, katrs gandrīz tik liels kā Bristoles muca, noripoja man gar ausīm; viens no tiem atsitās man pret muguru, kad mēģināju saliekties, un notrieca mani plakanu zemē uz mutes, bet es nesadaudzijos, un uz manu lūgumu pundurim tika piedots, jo tā rīkoties pats biju viņu izaicinājis.

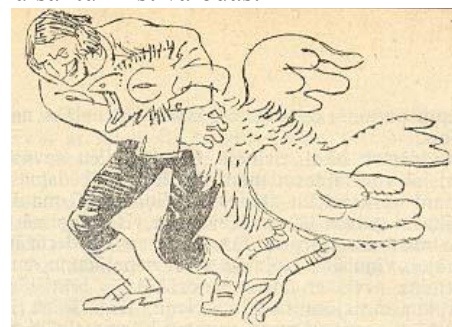
Kādā dienā Glamdalkliča bija atstājusi mani zaļā mauriņā, lai es papriecātos, kamēr viņa ar savu guvernanti netālu pastaigājās. Šai brīdī pēkšņi sākās tik brāzmaina krusa, ka tā mani tūlīt notrieca pie zemes, un, kad es pakritu, krusas graudi sāka tik nežēlīgi mani dauzīt, it kā es tiktu apmētāts ar tenisa bumbām; tomēr pamēģināju četrāpus aizlīst līdz citronmētru dobes aizvēja pusei un paslēpos tur, piespiedis galvu pie zemes, bet biju tā sadauzīts no galvas līdz kājām, ka pēc tam desmit dienas nevarēju iziet laukā. Par to nav jābrīnās, jo daba šai zemē ir samērīga savās izpausmēs, un viens krusas grauds tur ir gandrīz tūkstoš astoņsimt reižu lielāks nekā krusas grauds Eiropā, ko varu apliecināt no pieredzes, jo aiz ziņkāres šos graudus nosvēru un izmērīju.

Bet šai pašā dārzā man gadījās daudz bīstamāks piedzīvojums, kad mana mazā aukle, nolikusi mani drošā vietā (ko es viņai bieži lūdzu, lai varētu brīvi nodoties savām domām) un atstājusi manu kasti mājā, lai nevajadzētu to nēsāt, aizgāja dārza citā stūrī kopā ar savu guvernanti un dažām pazīstāmām dāmām. Kad viņa jau bija aizgājusi tik tālu, ka nevarēja vairs sadzirdēt manu balsi, mazs, balts spaniels, kas piederēja vienam no galvenajiem dārzniekiem, nejauši iekļuvis dārzā, skraidīja netālu no tās vietas,

²⁶ V.E.: 20 metru augsti.

kur es gulēju; suns, saodis mani, piedrāzās man klāt un, satvēris mani mutē, aizskrēja pie sava kunga, asti luncinādams, un saudzīgi nolika mani zemē. Par laimi, suns bija tik labi audzināts, ka, nesdams mani zobos, nemaz neieskrāmbāja un pat nesaplēsa manas drēbes. Bet nabaga dārznieks, kas mani labi pazina un bija pret mani ļoti laipns, briesmīgi izbijās; viņš maigi paņēma mani abās rokās un vaicāja, kā es jūtos, bet es biju tik apmulsis un aizsēdies, ka nevarēju izrunāt ne vārda. Pēc dažām minūtēm atžirgu, un viņš mani sveiku un veselu aiznesa manai mazajai auklei, kas šai laikā bija atgriezies tai vietā, kur tā bija mani atstājusi, un izjuta nāves bailes, kad es neparādījos un neatbildēju uz viņas saucieniem. Viņa bargi sabāra dārznieku par suni. Bet visu šo notikumu noklusējām, un galmā to neviens neuzzināja, jo meitene baidījās no karalienes dusmām un, kas attiecas uz mani, tad, atklāti sakot, man šķita, ka manai reputācijai nenāktu par labu, ja par šo gadījumu sāktu klīst valodas.

Pēc šā gadījuma Glamdalkliča stingri apņēmas mani turpmāk nekad neizlaist no acīm. Es jau sen biju baidījies no šāda lēmuma un tāpēc noslēpu viņai dažus mazus negadījumus, kurus piedzīvoju, viņai klāt neesot. Reiz kāda klija, riņķodama pār dārzu, metās uz mani, un, ja es, drosmīgi atgaiņādamies, neizvilktu savu zobenu un nepaskrietu zem kupliem kokiem, tā mani noteikti būtu aiznesusi savos nagos. Kādu citu reizi, uzkāpis uz svaiga kurmju rakuma, iekritu līdz kaklam alā, kuru dzīvnieks bija izkāsis zemē, un vēlāk izdomāju nenožīmīgus melus, lai paskaidrotu, kāpēc sabojātas manas drēbes. Tāpat reiz, pastaigājoties vienatnē un domājot par savu nabaga Angliju, paklupu pret gliemežvāku un salauzu labās kājas stilbu.

Es nevaru pateikt, vai biju priecīgs vai pazemots, kad šajās vientuļajās pastaigās novēroju, ka mazākie putni, likās, nejuta nekādas bailes no manis, bet jarda attālumā lēkāja ap mani, meklēdami tārpus un citu barību, tik vienaldzīgi un droši, it kā viņu tuvumā neatrastos neviens dzīvs radījums. Atceros, kāds strazds kļuva tik pārdrošs, ka izkampa ar knābi man no rokas gabalu pīrāga, ko Glamdalkliča man nupat bija iedevusi brokastīm. Kad mēģināju kādu no šiem putniem notvert, tie drosmīgi pavērsās pret mani un grasījās ieknābt man pirkstos, kurus es neiedrošinājos pastiept tiem tuvāk: un tad tie netraucēti aizlēca, lai medītu tārpus un gliemežus kā iepriekš. Bet kādu dienu es paņēmu smagu rungu un ar visu spēku sviedu to pret kaņepju putniņu tik veiksmīgi, ka notriecu to zemē un, ar abām rokām sagrābis to pie kakla, aizskrēju ar putnu uzvaras priekā pie savas aukles. Taču putns, kas bija tikai apdullināts, atžirga un sāka ar spārniem man sist pa galvu un visu miesu; kaut gan es turēju viņu izstieptā rokā un tas ar saviem nagiem nevarēja mani aizsniegt, tomēr vismaz reizes divdesmit gribēju to jau palaist vaļā. Bet man drīz piesteidzās palīgā viens no mūsu kalpotājiem, kas apgrieza putnam kaklu, un nākošajā dienā saskaņā ar karalienes pavēli man kaņepīti pasniedza pusdienās. Šis kaņepju putniņš, cik atceros, izskatījās lielāks nekā Anglijas gulbis.

Galma dāmas bieži aicināja Glamdalkliču savās istabās un lūdza, lai viņa atnesot mani sev līdz, gribēdamas papriecāties, mani apskatot un aptaustot. Viņas bieži mani izģērba gluži kailu no galvas līdz papēžiem un visā augumā izstiepušos ielika mani sev starp krūtīm, kas man ļoti derdzās, jo, atklāti runājot, viņu āda izplatīja visai nepatīkamu smaku, bet es to pieminu nevis ar nodomu nozākāt šīs brīnišķīgās lēdijas, pret kurām izjūtu nedalītu cieņu, tikai šķiet, ka mani jutekļi samērā ar manu mazo augumu bija smalkāki un ka šīs godājamās dāmas nebija saviem mīļākiem vai viena otrai vairāk nepatīkamas nekā tādas pašas kārtas personas pie mums Anglijā. Un galu galā man likās, ka lēdiju dabiskie izgarojumi bija panesamāki nekā viņu lietotās smaržas, kuras saozot es tūlīt nogību. Nevaru aizmirst novērojumu Liliputijā: reiz kādā karstā dienā, kad biju daudz fiziski strādājis, mans tuvs draugs liliputs žēlojās, ka no manis nākot asa smaka, kaut gan parasti man tāda nepilnība nepiemīt, kā jau vairumam mana dzimuma pārstāvju, bet, manuprāt, viņa oža iepretim man bija tikpat smalka kā manējā iepretim šiem ļaudīm. Bet šai sakarībā nevaru nenovērtēt savu pavēlnieci karalieni un savu aukli Glamdalkliču, kuru miesa bija tikpat smaržīga kā visaugstiedzimākajām anġļu lēdijām.

Visvairāk mani mulsināja šo galma dāmu klātienē (kad mana aukle mani aiznesa pie viņām) tas, ka viņas rīkojās ar mani bez jebkādām ceremonijām, it kā es būtu radījums, kam nav nekādu tieksmju: tās izģērbās manā klātienē gluži kailas, mainīja savu veļu, nolikušas mani uz tualetes galda tieši iepretim saviem kailajiem ķermeņiem, un šāds skats man nebūt nelikās valdzinošs un neiedvesa manī nekādas citas jūtas kā vienīgi šausmas un riebumu: viņu āda tuvumā izskatījās rupja un nelīdzena, raiba ar šur tur izkaisītām dzimumzīmēm šķīvja lielumā, no kurām nokarājās mati tik rupji kā iesaiņojumu auklas, bet viņu pārējās ķermeņa daļas labāk nepieminēju.

Viņas arī nebūt nekautrējās, man klātesot, atbrīvoties no izdzertā šķidruma un izšļāca to vismaz divu mucu daudzumā kādā traukā, kam bija trīs mucu tilpums. Daiļākā no šīm galma dāmām, patīkama, jautra sešpadsmitgadīga meitene, dažreiz mani uzsēdināja jāteniski uz vienas savas krūts galiņa un atļāvās ar mani vēl citādus jokus, bet lasītājs man piedos, ja tos sīkāk neatēlošu. Taču man tas bija tik nepatīkami, ka lūdzu Glamdalkliču izgudrot kādu ieganstu, lai man vairs nebūtu jāsatiekas ar šo jauno dāmu.

Kādu dienu ieradās jauns džentlmenis, manas aukles guvernantes brāļadēls, un uzaicināja abas dāmas noskatīties nāves soda izpildīšanu. Notiesātais bija noslepkavojis kādu šā džentlmeņa tuvu paziņu. Glamdalkliču tikai ar pūlēm pierunāja iet līdzī pārējiem, jo viņa pēc savas dabas bija ļoti līdzjūtīga; bet, kas attiecas uz mani, tad es gan sajūtu riebumu pret šāda veida skatiem, tomēr ziņkārē vilināja mani redzēt tādu, manuprāt, neparastu notikumu. Ļaundaris bija piesiets pie krēsla uz šādam nolūkam uzcelta ešafota, un viņa galva tika nocirsta vienā zvēlienā ar gandrīz četrdesmit pēdu garu zobenu.

Vēnas un artērijas izšļāca tik ārkārtīgi daudz asiņu un tik augstu gaisā, ka šalts pārspēja Versaļas lielo strūklaku, un galva novēlās uz ešafota dēļiem ar tādu rībienu, ka es salēcos, kaut gan atrados vismaz pusi angļu jūdzes no soda vietas.

Karaliene, kas bieži mēdza sarunāties ar mani par maniem jūras ceļojumiem un izmantoja katru iespēju, lai izkliedētu manu grūtsirdību, apvaicājās, vai es protot rīkoties ar burām un irkļiem un vai man veselības labā nevajadzētu mazliet nodarboties ar airēšanu. Atbildēju, ka protu rīkoties gan ar burām, gan ar irkļiem, jo, lai gan pēc amata esmu ķirurgs un kuģa ārsts, tomēr bieži vajadzības gadījumos biju spiests izpildīt vienkārša jūrnieka pienākumus. Bet es nevarēju iedomāties, kā tas būtu iespējams šai zemē, kur vismazākā laiva līdzinās mūsu pirmās šķiras kara kuģim, un laiva, kuru es varētu vadīt, nekad neizturētu vietējo upju straumes spēku. Viņas majestāte teica, ja es varot dot norādījumus, tad viņas galdnieks pagatavošot laivu un parūpēšoties par vietu, kur es varētu pabrukāties uz ūdens. Galdnieks bija ļoti apdāvināts meistars un desmit dienu laikā pēc maniem norādījumiem pagatavoja ar visu takelāžu apgādātu laivu, kurā ērti būtu varējuši novietoties kādi astoņi eiropieši. Kad laiva bija pabeigta, karaliene jutās tik iepriecināta, ka, satvērusi to rokās, aizsteidzās pie karaļa, kas pavēlēja izmēģinājuma dēļ man iesēsties laivā, kura tika nolaista ūdens pilnā cisternā, tomēr vietas trūkuma dēļ nevarēju tur brīvi rīkoties ar saviem abiem mazajiem irkļiem. Bet karaliene jau agrāk bija izdomājusi citu projektu. Viņa pavēlēja galdniekam pagatavot trīssimt pēdu garu koka sili, piecdesmit pēdu platu un astoņas pēdas dziļu un to labi nodarvot, lai nerastos sūces. Šī sile tika novietota kādā pils sāntelpā gar sienu uz grīdas. Siles dibenā bija ierīkota tapa, kuru izvelkot varēja iztecināt ūdeni, kad tas bija sastāvējies; un divi kalpotāji spēja sili pusstundas laikā bez pūlēm piepildīt. Es tajā bieži mēdzu airēt, lai sagādātu prieku pats sev un arī karalienei un viņas dāmām, kurām ļoti patika mana airēšanas māka un veiklība. Dažreiz uzvilku buru, un tad mans darbs bija tikai stūrēt, kamēr dāmas ar saviem vēdekļiem sagādāja man vēju, un, kad viņas nogura, daži viņu pāži dzina manu buru uz priekšu, uzpūšot tai savu elpu, kamēr es pēc patikas rādīju savu meistarību, stūrēdams laivu gan uz labo, gan uz kreiso pusi. Kad biju izbraukājies, Glamdalkliča vienmēr ienesa manu laivu savā istabā un pakāra tur uz naglas žāvēties.

Šādā braucienā man reiz gadījās nelaime, kuras dēļ gandrīz pazaudēju savu dzīvību: kad viens no pāžiem bija ielicis manu laivu silē, Glamdalkličas guvernante ļoti laipni pacēla mani, lai iesēdinātu laivā, bet es nejauši izslīdēju viņai caur pirkstiem un neglābjami būtu nogāzies uz grīdas no četrdesmit pēdu augstuma, ja nedzirdēti laimīgā kārtā neuzķertos uz spraužamadatas, kas bija iedurta šīs laipnās dāmas korsāžā; adatas galviņa izspraucās starp manu kreklu, un manu bikšu jostu, un tā es paliku karājamies gaisā, līdz Glamdalkliča pieskrēja man palīgā.

Kādu citu reizi kalpotājs, kura pienākums bija katru trešo dienu piepildīt manu sili ar svaigu ūdeni, savā paviršībā nepamanīja milzīgu vardi izlecām no spaiņa. Varde gulēja noslēpušies, līdz mani

ielika laivā, bet tad, meklējuma mierīgāku vietu, uzlēca uz laivas malas, un laiva nošķiebās tik stipri uz sāniem, ka biju spiests ar visu sava ķermeņa smagumu to līdzsvarot otrajā pusē, lai tā neapgāztos.

Varde ar vienu lēcieni nokļuva līdz laivas vidum, tad sāka lēkāt man pār galvu uz priekšu un atpakaļ, apšļākdama manu seju un drēbes ar savām pretīgajām gļotām. Savu lielo apmēru dēļ tā man šķita visnejaukālais radījums, kādu vien var iedomāties. Tomēr palūdzu Glamdalkliču, lai viņa atļauj man vienam pašam tikt ar vardi galā. Es tai vairākas reizes iezvēlu ar irkli un beidzot piespiedu viņu izlēkt no laivas.

Bet vislielākās briesmas, kādas man uzbruka šajā karalistē, piedzīvoju no pērtiķa, kas piederēja vienam pavārenam. Reiz Glamdalkliča, aizejot kaut kur darīšanās vai ciemos, ieslēdza mani savā istabā. Tā kā laiks bija ļoti silts, viņa savas istabas logu atstāja vaļā, tāpat atvērti bija logi un durvis manai lielajai kastei, kurā mēdzu uzturēties, jo tā bija plaša un ērta. Sēdēju mierīgās pārdomās pie sava galda, kad pēkšņi izdzirdēju, ka pa Glamdalkličas istabas logu viens ielec un sāk telpā lēkāt šurp un turp; kaut gan biju ļoti sabijies, tomēr iedrošinājos, nepakustēdamies no savas vietas, palūkoties un tad ieraudzīju šo jautro dzīvnieku draiskuļojamies un lēkājām augšup un lejup, līdz beidzot tas pieskrēja pie manas kastes, ko aplūkoja ar lielu patiku un ziņkāri, ieskatīdamies pa durvīm un visiem logiem. Es atkāpos savas telpas attālākajā kaktā, bet pērtiķis, kas glūnēja no visām pusēm, tā mani izbiedēja, ka man pietrūka attapības, lai paslēptos zem gultas, ko viegli būtu varējis izdarīt. Kādu laiku tā glūnējis, ņirdzis un spiedzis, viņš beidzot ieraudzīja mani un iebāza pa durvīm vienu savu ķepu, kā to dara kaķis, spēlēdamies ar peli, un, kaut gan skraidīju no vienas vietas uz otru, lai no pērtiķa izvairītos, beidzot viņš mani sagraba aiz svārku stērbelēm (kas bija darināti no ļoti bieza un stipra vietējā zīda) un izvilka ārā. Viņš paņēma mani labajā ķepā un turēja, kā aukles mēdz turēt bērnus, kad taisās tos zīdīt (Eiropā redzēju kādu pērtiķi tā turam kaķēnu), un, kad sāku pretoties, pērtiķis mani saspieda tik stipri, ka man šķita gudrāk padoties. Ir iemesls domāt, ka viņš mani uzskatīja par mazu pērtiķēnu, jo ar savu otro ķepu maigi glāstīja manu seju. Šajā izpriecā pērtiķi iztraucēja troksnis pie istabas durvīm, it kā tās kāds atvērtu; viņš strauji pieskrēja pie loga, pa kuru bija ierāpies, izlēca pa to laukā un ar trim ķepām rāpās augšup pa noteku caurulēm, turēdams mani ceturtajā ķepā, līdz nokļuva uz kaimiņu mājas jumta. Es dzirdēju Glamdalkličas kliegšanu tai mirklī, kad pērtiķis mani nesa laukā. Nabaga meitene gandrīz vai zaudēja prātu, visa pils tika sacelta kājās, kalpotāji aizskrēja pēc kāpnēm, un sētā simtiem ļaužu vēroja pērtiķi sēžam uz jumta kores, kur viņš mani turēja kā zīdaini vienā ķepā un ar otru ķepu mani baroja, grūzdams man mutē ēdamvielas, ko bija izspiedis no saviem vaigu maisiem, un šad tad mani ieplaukādams, kad atsacījās tās ēst. To redzot, daudzi no pils ļaudīm, kas stāvēja apakšā, nevarēja novaldīt smieklus, un nedomāju, ka būtu taisnīgi viņus par to nosodīt, jo neapšaubāmi šāds skats likās smieklīgs ikvienam, atskaitot mani pašu. Daži sāka mest akmeņus, cerībā, ka nodzīs pērtiķi lejā, bet akmeņu mešana tika stingri aizliegta, jo citādi man laikam būtu sašķaidījuši galvu.

Mājai pieslēja kāpnes, pa kurām uzkāpa vairāki vīri; pērtiķis, redzēdams, ka ir ielenkts, un saprazdams, ka ar trim kājām nevarēs ātri paskriet, nosvieda mani uz jumta kārniņa un aizbēga. Tā es kādu laiku sēdēju piecsimt jardus augstumā, gaidīdams, ka jebkuru brīdi vējš mani nopūtīs lejā vai arī es pats nokritīšu galvas reiboņa dēļ un virpuļodams aizvelšos no kores līdz pagrabam, bet kāds krietns zēns, viens no manas aukles kalpotājiem, uzrāpās līdz manim un, ielicis mani savā bikšu kabatā, neskartu nonesa zemē.

Es gandrīz noslāpu no netūrumiem, ko pērtiķis bija iegrudis man rīklē, bet mazā aukle tos izvilka no mutes ar nelielu adatu, tad sāku vemt un sajutu atvieglojumu. Bet jutos tik vārgs un mani sāni bija tā saspiesti no šā pretīgā dzīvnieka skāvieniem, ka vajadzēja divas nedēļas palikt gultā. Karalis, karaliene un viss galms katru dienu apjautājās par manu veselību, un viņas majestāte manas slimības laikā mani vairākkārt apciemoja. Pērtiķis tika nogalināts un izdota pavēle, ka šādi dzīvnieki pilnīgi nav turami.

Kad atveseļojies ierados pie karaļa, lai pateiktos par laipnību, viņam labpatikās krietni pazoboties par šo manu piedzīvojumu. Viņš apjautājās, ko es esot domājis un apsvēris, atrazdamies pērtiķa ķepās, kā man garšojuši viņa pasniegtie ēdieni un kā paticis barošanas veids, un vai svaigais gaiss uz jumta spēcīgi iedarbojies uz manu kuņģi. Karalis vēlējās zināt, kā es līdzīgā gadījumā rīkotos savā dzimtenē. Atbildēju viņa augstībai, ka Eiropā nav pērtiķu, atskaitot tos, kurus retumis ievēd no citām zemēm, un tie ir tik mazi, ka es pieveiktu veselu duci tādu pērtiķu, ja tie iedrošinātos man uzbrukt. Bet, kas attiecas uz briesmīgo dzīvnieku, ar kuru man nesen gadījās sastapties (tas patiesi bija ziloņa lielumā), tad – ja bailes būtu atļāvušas man padomāt par zobenu (izrunājot šos vārdus, ar draudīgu sejas izteiksmi satvēru sava zobena rokturi), varbūt es būtu viņu tā ievainojis, kad viņš iebāza savu ķepu manā istabā, ka tam labpatiktos ķepu atraut vēl ātrāk, nekā to iebāza. To visu es norunāju stingrā balsī, kā cilvēks, kas baidās, ka viņa drosme varētu tikt apšaubīta. Tomēr mani vārdi izraisīja tikai skaļus smieklus, ko karaļa galminieki, neraugoties uz visu savu cieņu pret viņa majestāti, nevarēja apvaldīt. Tas lika man padomāt,

cik veltīgi gan cilvēks cenšas iedvest pret sevi cieņu tādos ļaudīs, kas nekādi nav salīdzināmi ar viņu. Un tomēr šādas izturēšanās morāle bieži bija acīm redzama arī pēc manas atgriešanās Anglijā, kur sīks, nožēlojams krāpnieks bez dižciltīgas izcelšanās, bez personiskiem nopelniem, bez atjautības vai saprāta iedrošinās izturēties kā svarīga persona un nostāties līdzās visdižākajiem vīriem visā karalistē.

Es katru dienu devu iemeslu galmam smieties par mani, un Glamdalkliča, kas gan mani ārkārtīgi mīlēja, tomēr centās pastāstīt karalienei ikvienu manu muļķību, kas, pēc viņas domām, varēja uzjautrināt viņas majestāti. Reiz meitene bija savārgusi un guvernante aizveda viņu ieelpot svaigu gaisu trīsdesmit jūdžu attālumā no pilsētas, līdz kurienei bija stundas brauciens.

Viņas izkāpa no karietes pie kādas mazas lauku taciņas, Glamdalkliča nolika manu ceļojuma kasti zemē, un es izgāju laukā pastaigāties. Uz takas ieraudzīju govju mēslus, un, gribēdams parādīt savu veiklību, es mēģināju pārlēkt tiem pāri. Ieskrējos, bet nelaimīgā kārtā mans lēciens bija pārāk īss, un es iestrēdzu mēslu kaudzes vidū līdz pašiem ceļgaliem. Izbrīdu no tās ar lielām grūtībām, un viens no kalpotājiem mani rūpīgi noslaucīja ar savu mutautiņu, jo biju nejauki aptašķījies. Mana aukle ieslodzīja mani kastē, kamēr atgriezāties mājās, un karaliene drīz uzzināja notikušo, un kalpotāji to izstāstīja visā galmā, tā ka vairākas dienas es biju iemesls vispārējai jautrībai.

VI nodaļa

Dažādas autora izdomas, lai izpatiktu karalim un karalienei. Viņš parāda savas spējas mūzikā. Karalis apjautājas par Anglijas valsts iekārtu, ko autors viņam paskaidro. Karaļa piezīmes par dzirdēto.

Dzīvodams galmā, es mēdzu vienreiz vai divreiz nedēļā ierasties audiencē pie karaļa viņa rīta tualetes laikā un bieži esmu redzējies, kā viņu skuj bārdzini. Sākumā šis skats man likās baigs, jo bārdas nazis bija gandrīz divreiz lielāks nekā mūsu izkopts. Viņa majestāte saskaņā ar šīs zemes parašām skuvās tikai divreiz nedēļā. Reiz es palūdzu bārdzini iedot man ziepju putas, no kurām izvilku četrdesmit vai piecdesmit resnākos matus. Tad paņēmu gabalu laba koka un izgriezu to kā ķemmes muguru, tad ar Glamdalkličas vissmalkāko adatu iegrebu tajā vairākus caurumus vienādā attālumā vienu no otra. Tajos tik veikli iestiprināju matus, ar savu nazi apdrāzdams un nosmailinādam tos galus, ka izgatavoju diezgan lietojamu ķemmi, kas bija man patlaban ļoti vajadzīga, jo manai ķemmei bija izlūzis tik daudz zaru, ka tā bija kļuvusi gandrīz nelietojama, bet visā šai zemē nezināju neviena tik laba un smalka meistara, kas būtu varējis man pagatavot citu ķemmi.

Šis gadījums mani pamudināja izdomāt kādu laika kavēkli, kam veltīju daudzus no saviem vaļas brīžiem.

Es palūdzu karalienes kalponi saglabāt man viņas majestātes matus, kas tai izkrituši sukājot, un ar laiku man to sakrājās diezgan daudz; apspriedies ar savu draugu galdnieku, kas bija saņēmis augstāko pavēli izpildīt daždažādus manus sīkus pasūtījumus, es uzdevu viņam izgatavot man divus krēslus tikpat lielus kā tie, kas atradās manā kastē, un ar smalku īlenu izdurt tajos mazus caurumiņus ap tām vietām, kuras biju paredzējis sēdēšanai un atzveltnei: caur tiem izvēru visstiprākos matus, kādus varēja sadabūt, gluži kā mēdz darināt pītos krēslus Anglijā. Kad krēsli bija gatavi, es tos uzdāvināju viņas majestātei, kas tos glabāja savā kabinetā un mēdza rādīt kā retumus, jo tiešām tie radīja apbrīnu ikvienā, kas tos redzēja. Karaliene vēlējās, lai es apsēžos uz viena no šiem krēsliem, bet es atsacījies tai paklausīt un teicu, ka labāk mirtu tūkstošreiz nekā novietotu sava ķermeņa necienīgo daļu uz šiem dārgajiem matiem, kas reiz rotājuši viņas majestātes galvu. No šiem matiem (manī vienmēr iemājoja mehāniķa talants) es izgatavoju arī glītu, mazu maciņu, apmēram piecas pēdas garu, kurā zelta burtiem bija ierakstīts viņas majestātes vārds, un šo maciņu es ar karalienes atļauju uzdāvināju Glamdalkličai. Patiesību sakot, tas derēja vairāk rādīšanai nekā lietošanai, jo bija pārāk nestiprs, lai izturētu lielāko monētu svaru, un tāpēc Glamdalkliča tajā glabāja tikai dažas sīkas lietiņas, kādas patīk meitenēm.

Karalis, kas mīlēja mūziku, bieži lika galmā sarīkot koncertus, uz kuriem mani vienmēr atnesa un nolika kastē uz galda, lai es tos noklausītos, bet skaņas bija tik stipras, ka gandrīz nevarēja atšķirt melodijas. Esmu pārliecināts, ka visi Anglijas karaliskās armijas bundzinieki un taurētāji reizē,

spēlējami pie jūsu auss, nevarētu radīt tamlīdzīgu troksni. Es mēdzu palūgt, lai manu kasti aiznes pēc iespējas tālāk no vietas, kur sēdēja izpildītāji, un, aizvēris kastes durvis un logus, aizvilku ciet logu aizkarus, – tad man viņu mūzika likās diezgan patīkama.

Savā jaunībā biju mācījies mazliet spēlēt uz spineta. Glamdalkličas istabā atradās šāds instruments, un divas reizes nedēļā pie viņas nāca mūzikas skolotāja mācīt viņu spēlēt. Es šo instrumentu nosaucu par spinetu tāpēc, ka tas mazliet tādu atgādināja un arī spēlēšanas veids bija līdzīgs. Man ienāca prātā doma iepriecināt karali un karalieni ar kādu uz šā instrumenta nospēlētu angļu melodiju. Bet šis pasākums izrādījās ļoti grūts, jo spinets bija gandrīz sešdesmit pēdas garš un katrs taustiņš gandrīz pēdu plats, tā ka ar izplestām rokām varēju aizsniegt tikai piecus taustiņus, un, lai tos nospiestu, man vajadzēja pamatīgi iezvelt ar dūri, bet šāda spēle sagādātu man lielas pūles un nedotu nekādus panākumus. Es izdomāju šādu paņēmieni: pagatavoju divas apaļas nūjas vidējas rungas lielumā, kurām viens gals bija resnāks nekā otrs; resnāko galu apvilku ar peles ādu, lai, sizdams ar nūjām, nesabojātu taustiņus un neaprautu skaņu. Pie spineta tika nolikts sols apmēram četras pēdas zem taustiņiem, un mani uzcēla uz sola. Es skraidīju sāniski pa šo solu šurp un turp, cik ātri varēdams, un uzsitu attiecīgajiem taustiņiem ar savām divām nūjām, un tā man izdevās nospēlēt dzīgu valdnieku pārim par lielu prieku, bet tā bija visgrūtākā nodarbe, kāda man jebkad bijusi, – un tomēr varēju uzsist tikai sešpadsmit taustiņiem, tātad nevarēju spēlēt basu un diskantu kopā, kā to dara citi mākslinieki, un tas ļoti kaitēja manam izpildījumam.

Karalis, kā jau iepriekš atzīmēju, bija valdnieks ar asu prātu, tas bieži pavēlēja ienest mani ar visu kasti viņa kabinetā un nolikt uz galda: tad viņš lūdza mani iznest no kastes vienu manu krēslu un atsēsties uz tā trīs jardu attālumā rakstāmpulsts augstākajā vietā, gandrīz vienā līmenī ar viņa seju. Šādā veidā es ar viņu vairākkārt sarunājos.

Kādu dienu atļāvos pasacīt viņa majestātei, ka nicināšana, ko viņš izrāda pret Eiropu un pārējo pasauli, šķietami neatbilst viņa dižajām gara īpašībām, jo prāts nepieaug līdz ar miesas apmēriem, gluži otrādi – savā zemē mēs novērojam, ka augumā lielāko cilvēku prāta spējas parasti ir mazākas un ka starp dzīvniekiem bites un skudras par savu lielo čaklību, veiklumu un saprātīgumu tiek vairāk cildinātas nekā daudzi no lielāko sugu dzīvniekiem, un, kaut arī viņš mani uzskata par niecīgu, tomēr es ceru, ka savā dzīvē man vēl būs iespēja izdarīt viņa majestātei kādu vērtīgu pakalpojumu.

Karalis klausījās ļoti vērīgi un pēc šīm sarunām bija daudz labākās domās par mani nekā agrāk. Viņš lūdza mani pēc iespējas sīki izskaidrot tam Anglijas valsts iekārtu, jo, lai gan valdniekiem parasti patīkot savas zemes ierašas (šāds secinājums viņam radās par valdniekiem pēc mūsu iepriekšējām sarunām), viņš tomēr priecātos dzirdēt kaut ko, kas būtu atdarināšanas cienīgs. Tu vari pats iedomāties, laipnais lasītāj, cik bieži es tad vēlējos, lai man būtu Demostena vai Cicerona mēle, kas mani darītu spējīgu izteikt cildinājumus savai dārgajai dzimtenei tādā stilā, kas atbilstu tās nopelniem un labklājībai.

Sāku savu runu, pastāstīdams viņa majestātei, ka mūsu zeme sastāv no divām salām, kur izveidotas trīs varenas karaļvalstis, kas pakļautas vienam valdniekam, turklāt mums vēl ir kolonijas Amerikā. Es plaši pakavējos pie mūsu zemes auglības un mūsu klimata temperatūras. Tad sīki izklāstīju Anglijas parlamenta iekārtu: tas sastāv no cildenās asamblejas, ko sauc par Pēru palātu, kur ietilpst visdižciltīgākās personas ar visvecākajiem un visplašākajiem dzimts īpašumiem. Es pastāstīju, kāda izcila rūpība tiek allaž veltīta viņu izglītošanai mākslās un kara lietās, lai tos sagatavotu par padomniekiem karalim un karalistei, lai tie varētu piedalīties likumdošanā un būt augstākās tiesas locekļi, kuru spriedumi nav vairs pārsūdzami, un lai tie ar savu drosmi, uzvedību un uzticību būtu cīnītāji, kas vienmēr gatavi aizstāvēt savu valdnieku un savu zemi. Es teicu, ka šie ļaudis ir valsts rota un tās balsts, cienīgi pēcteči saviem slavenajiem senčiem, kuru slava ir viņu tikumu taisnīgā alga, un nav dzirdēts, ka šos tikumus viņu pēcnācēji būtu kādreiz atstājuši novārtā. Šai asamblejā vēl jāieskaita daži garīdznieki ar bīskapa titulu, kuru sevišķs uzdevums ir rūpēties par reliģiju un par tiem, kas tautai to māca. Karalis un viņa gudrākie padomnieki izraugās šos bīskapus no visas tautas garīdzniekiem, kurus pelnīti daudzina viņu svētās dzīves un dziļo zināšanu dēļ un kuri patiesi ir priesteru un tautas garīgie tēvi.

Es pastāstīju, ka parlamenta otrā daļa ir asambleja, kas saucas par Apakšpalātu, kurā ietilpst izcilākie muižnieki, tieši pašas tautas brīvi izvēlēti un aicināti, savu lielo spēju un dzimtenes mīlestības

dēļ, lai pārstāvētu visas nācijas gudrību. Šīs divas palātas sastāda visdzižāko asambleju Eiropā, un tām kopā ar valdnieku uzticēta visa likumdošana.

Tad pievērsos tiesu palātām, kuru priekšsēdētāji ir tiesneši, šie cienījamie gudrības vīri un likuma tulki, kuriem jāizšķir sūdzības par ļaunu tiesībām un īpašumiem, kā arī jāsoda netikumi un jāaizstāv tie, kas ir bez vainas. Pieminēju mūsu valsts taupīgo pārvaldi un mūsu armijas drosmi un uzvaras uz jūras un sauszemes. Nosaucu mūsu zemes iedzīvotāju skaitu un aprēķināju, cik miljonu piekritēju varētu būt katrai mūsu reliģiskajai sektai un politiskajai partijai. Es neaizmirsu pat mūsu sporta spēles un izpriecas un nevienu sīkumu, kas šķita noderīgs manas tēvijas cildinājumam. To visu nobeidzu ar īsu vēsturisku pārskatu par visiem notikumiem un Anglijas stāvokli pēdējo simt gadu laikā.

Šī saruna prasīja piecas audiencias, no kurām katra ievilkās vairākas stundas; un karalis visu noklausījās ļoti uzmanīgi, bieži atzīmēdams manus vārdus, kā arī jautājumus, kurus viņš man bija nodomājis uzdot.

Kad biju beidzis savu garo stāstījumu, viņa majestāte sestajā audiencē, pārskatījis savas piezīmes, izteica dažādas šaubas, jautājumus un iebildumus par katru punktu. Viņš vaicāja, kādas metodes tiek lietotas, lai attīstītu mūsu jauno aristokrātu garu un miesu un kādās nodarbēs tie mēdzot pavadīt savas dzīves pirmo, visvairāk ietekmējamo posmu? Kā tiek papildināta asambleja, ja kāda dižciltīga dzimta izmirstot? Kādas īpašības esot nepieciešamas tiem, kas jāieceļ par jauniem lordiem; vai dažreiz šos paaugstinājumus neietekmējot valdnieka untums vai kādai galma dāmai pasniegta naudas summa, vai nolūks stiprināt partiju, kas rīkojas pretēji sabiedrības interesēm? Cik lielā mērā šie lordi pārzinot savas zemes likumus, un vai šīs zināšanas darot tos spējīgus lemt augstākajā instancē par citu savas zemes pilsoņu tiesībām? Vai tiešam viņiem nemaz nepiemīt mantkāre, partejiskums vai kāds cits trūkums, ka tos nespētu ietekmēt ne kukuļošana, ne kādi citi tumši paņēmieni? Vai garīgie lordi, par kuriem es runājis, allaž tiek iecelti šai kārtā, ņemot vērā viņu zināšanas reliģijas jautājumos un viņu svēto dzīves veidu? Vai, būdami vienkārši garīdznieki, tie nekad nav pielāgojušies apstākļiem? Un vai tie neesot verdziski pērkami kapelāni kādam muižniekam, kura uzskatiem tie pakalpiģi seko, pēc tam kad tiek uzņemti asamblejā?

Karalis vēlējās zināt, kā ievēl tos, kurus es nosaucu par apakšpalātas locekļiem; vai neatgadoties, ka svešinieks ar pilnu maku pārliecina vienkāršos vēlētajus balsot par sevi, nevis par viņu pašu muižnieku vai par visievērojamāko muižnieku apkaimē? Kāpēc gan cilvēki tik dedzīgi tiecoties iekļūt šajā asamblejā, ja es sakot, ka darbība tajā nozīmējot lielas raizes un izdevumus, bieži pat novedot postā ievēlēto deputātu ģimenes un paši tie nesaņemot nekādu algu, ne pensiju; šāda rīcība prasot tik augstu tikumisku spriegumu un tādu pilsoņa apziņu, ka viņa majestāte apšaubīja, vai vienmēr esot īsta. Un viņš vēlējās zināt, vai šādi centīgi džentlmeņi nelolojot izredzes gūt sev atlīdzību par pienākumiem un raizēm, kad tie ziedojot sabiedrības labklājību kāda vāja un netikumīga valdnieka un viņa samaitāto ministru nodomiem. Viņš uzdeva man vēl daudzus jautājumus un pārbaudīja mani par šo tēmu visos sīkumos ar neskaitāmām piezīmēm un iebildumiem, ko, manuprāt, nav ne saprātīgi, ne ērti atkārtot.

Par visu, ko biju teicis par mūsu tiesu palātām, viņa majestāte vēlējās gūt paskaidrojumus vairākos punktos, un to es spēju jo labi veikt, tāpēc ka tiku kādreiz gandrīz izputināts ar ilgu prāvu augstākajā tiesā, kur man piesprieda segt tiesas izdevumus. Karalis vaicāja, – cik daudz laika vajagot, lai tiesa izlemtu, kam taisnība, kam netaisnība, un kādi esot šai gadījumā izdevumi? Vai advokātiem un oratoriem esot atļauts aizstāvēt tādas lietas, kas acīm redzami netaisnīgas, sabiedrībai nepatīkamas un varmācīgas? Vai novērots, ka piederība kādai reliģiskai sektai vai politiskai partijai ietekmē taisnības svaru kausus? Vai advokāti savā audzināšanā guvuši visaptverošas juridiskas zināšanas, jeb vai tie pazīstot tikai provinču, nacionālās un citas vietējās parašas? Vai šie advokāti un tiesneši kaut kā piedaloties to likumu uzrakstīšanā, kurus tie atļaujas izskaidrot un komentēt pēc savas patikas? Vai neesot gadījies, ka šie advokāti vienreiz aizstāvēt kādu lietu un citreiz vēršoties pret to, atsaukdamies uz precedentiem, lai pierādītu gluži pretējus viedokļus? Vai šie ļaudis esot bagāta vai nabaga korporācija? Vai viņi saņemot kādu naudas atlīdzību par aizstāvību un padomiem? Un sevišķi – vai viņi tiekot pielauti arī par apakšpalātas locekļiem?

Tad karalis pievērsās mūsu valsts finansu saimniecībai un teica: viņam liekoties, ka atmiņa mani viļot, jo es esot aprēķinājis ienākumus uz pieciem vai sešiem miljoniem gadā, bet, kad es nosaucis izdevumus, viņš ievērojis, ka tie dažkārt esot pat divreiz lielāki, jo šai punktā bija izdarījis sevišķi rūpīgas atzīmes, cerēdams, kā viņš man paskaidroja, ka viņam varētu noderēt šāda iepazīšanās ar mūsu finansu sistēmu, un tāpēc savos aprēķinos neesot varējis kļūdoties. Bet, ja viss, ko es viņam pastāstījis, esot patiesība, tad viņš nesaprotot, kā valsts varot izšķiest savu īpašumu, gluži itin kā būtu privāta persona. Viņš vaicāja man, kas esot mūsu kreditori un kur mēs iegūstot naudu, ar ko tiem samaksāt. Viņš brīnījās, dzirdot mani runājam par grūtajiem kariem, kas mums tik dārgi izmaksājo; patiesi, mēs

laikam esot ļoti ķildīga tauta vai arī dzīvojot starp sliktiem kaimiņiem, un mūsu ģenerāļi droši vien esot bagātāki nekā mūsu karaļi. Viņš apjautājās, kādas gan citas darīšanas mums varot būt ārpus mūsu salām kā vien tirdzniecība, līgumsakari vai mūsu krastu aizsardzība ar floti. Karalis sevišķi izbrīnījās, kad dzirdēja mani stāstām, ka mums, brīvai tautai, vajadzīga pastāvīga algotņu armija miera laikā. Viņš teica, ja pār mums valdot mūsu pašu brīvprātīgi izvēlēti pārstāvji, tad viņš nesaprotot, no kā mēs baidoties un pret ko mums vajagot cīnīties; un apjautājās, vai privāta pilsoņa māju nevarot vislabāk aizstāvēt viņš pats, viņa bērni un saime, nevis pusducis neliešu, kas nejauši salasīti ielās par mazu atalgojumu un kas simtkārt vairāk iegūtu, pārgriezdami rīkles tiem, kurus tie aizsargā.

Viņš pasmejās par manu «dīvaino aritmētiku», kā viņam labpatikās izsacīties, kad aprēķināju Anglijas iedzīvotāju skaitu, saskaitot kopā reliģisko konfesiju un politisko partiju piekritējus. Viņš teica, ka nesaprotot, kāpēc cilvēki ar sabiedrībai kaitīgiem uzskatiem tiekot spiesti šos uzskatus mainīt, nevis tos noslēpt. Ja prasīt uzskatu maiņu nozīmējot valdības tirāniju, tad neprasīt kaitīgu uzskatu neizpaušanu esot vājums, jo varot gan kādam cilvēkam atļaut glabāt indi savā skapī, bet nevarot atļaut to pārdot kā sirds zāles.

Karalis piezīmēja, ka starp mūsu augstmaņu un muižnieku izpriecām es esot pieminējis azartspēles; viņš vēloties zināt, kādā vecumā sākot ar šīm spēlēm nodarboties un kādā vecumā tās izbeidzot, cik daudz laika tām tiekot veltīts un vai aizrautība ar šo spēli kādreiz neaizejot tik tālu, ka ietekmējot mantas stāvokli; vai zemiski un netikumīgi ļaudis ar veiklību šai spēles mākslā nevarot iedzīvoties lielās bagātībās un dažreiz padarīt mūsu muižniekus no sevis atkarīgus un pieradināt tos pie sliktas sabiedrības, neļaujot tiem pilnam izkopt prāta spējas un piespiežot tos sakarā ar spēles zaudējumiem apgūt šo nekrietno veiklību, lai to izlietotu pret citiem.

Karali bija pilnīgi pārsteidzis mans vēsturiskais pārskats par pēdējo gadsimtu; viņš izteicās, ka šāda vēsture esot tikai sazvērestību, dumpju, slepkavību, slaktiņu, revolūciju un izsūtīšanu sakopojums, – visļauņākās sekas, kādas var radīt alkatība, šķelšanās, liekulība, neuzticība, nežēlība, niknums, trakulība, naidis, skaudība, baudkāre, ļaunprātība un godkāre.

Nākošajā audiencē viņa majestāte papūlējās vēlreiz īsumā atkārtot visu, ko biju stāstījis, salīdzināja savus jautājumus ar manām atbildēm, tad, paņēmis mani rokās un maigi mani glāstīdams, viņš sacīja vārdus, kurus nekad neaizmirsīšu, nedz balss noskaņu, kādā viņš tos izrunāja:

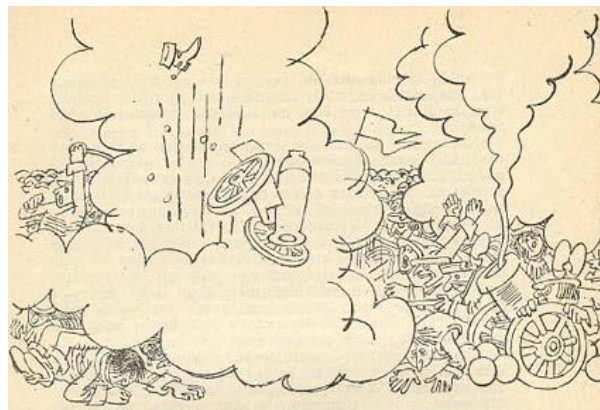
«Mans mazais draugs Grildrig, jūs norunājāt apbrīnojamu cildinājumu savai tēvijai: jūs skaidri pierādījāt, ka nezināšana, laiskums un netikums ir galvenās īpašības, kas vajadzīgas likumdevējam, ka likumus vislabāk izskaidro, interpretē un ievieš tie, kuru intereses un spējas vērstas uz šo likumu izkropļošanu, sajaukšanu un apiešanu. Es ievēroju jūsu valsts iestādījumos dažas formas, kas sākumā varēja būt paciešamas, bet tās ir pa pusei iznīcinātas, un viss atlikušais ir pilnīgi korupcijas aptraipīts un apgānīts. No visa, ko jūs stāstījāt, nav redzams, ka būtu nepieciešama kaut viena izcila īpašība, lai iegūtu jūsu sabiedrībā stāvokli, vēl mazāk redzams, ka cilvēkiem piešķirtu augstus titulus par viņu tikumu, ka garīdzniekus ieceltu augstākā amatā par viņu dievbijību vai zināšanām, karavīrus par viņu uzvedību vai drosmi, tiesnešus par viņu taisnīgumu, senatorus par dzimtenes mīlestību un padomniekus par viņu gudrību. Kas attiecas uz jums», turpināja karalis, «kas esat sava mūža lielāko daļu pavadījis ceļojumos, tad man gribas cerēt, ka jūs līdz šim esat varējis izvairīties no daudziem savas zemes netikumiem. Bet no visa jūsu stāstījuma kopsavilkumā un no jūsu atbildēm, ko es ar lielām pūlēm esmu no jums izspiedis un izvilcis, varu tikai secināt, ka vairums jūsu tautiešu ir mazu, pretīgu kukaiņu visļauņabīgākā suga, kādai jebkad daba ļāvusi rāpot pa zemes virsu».

VII nodaļa

Autora mīlestība pret savu tēvzemi. Viņš iesniedz karalim ļoti izdevīgu priekšlikumu, kas tiek noraidīts. Karaļa lielā nezināšana politikā. Ļoti nepilnīgās un ierobežotās zināšanas šai zemē. Valsts likumi, karalietas un partijas.

Tikai mana lielā patiesības mīlestība aizkavē mani noklusēt šo mana stāstījuma daļu. Veltīgi bija izrādīt manas dusmas, jo tās vienmēr izraisīja tikai smieklus, un biju spiests mierīgi un pacietīgi noklausīties, kamēr manu cēlo un mīļoto dzimteni tik apvainojoši nozākāja. Esmu tikpat dziļi noskumis, kā droši vien noskums ikviens mans lasītājs par šādu stāvokli, bet valdnieks bija tik zinātkārs un tik pētoši iedziļinājās ikvienā sīkumā, ka pateicība un pieklājība neatļāva man atteikties no jebkura paskaidrojuma, kādu biju spējīgs viņam dot. Bet lai man atļauts sacīt sev par attaisnojumu, ka es veikli izvairījos no daudziem viņa jautājumiem un katram punktam devu daudzkārt labvēlīgāku apgaismojumu, nekā stingra patiesība to būtu atļāvusi. Jo manī vienmēr iemājo tā cildināmā pieķērbība savai dzimtenei, ko Halikarnasas Dionisijs tik dibināti ieteic vēsturniekam: es gribēju noslēpt savas

politiskās mātes vājības un neglītumu un parādīt visizdevīgākā gaismā viņas tikumu un daiļumu. Tāda bija mana patiesā cenšanās visās daudzajās sarunās, kādas man risinājās ar šo monarhu, bet, diemžēl, tā tomēr neguva nekādus panākumus.

Tācu jābūt stipri iecietīgam pret karali, kas dzīvo pilnīgi atšķirts no pārējās pasaules un tāpēc nemaz nepazīst citu tautu galvenās parašas un tikumus; šādu zināšanu trūkums vienmēr rada daudz aizspriedumu un zināmu domu šaurību, kas mums, tāpat kā Eiropas izglītotākajām tautām, nemaz nepiemīt. Un būtu patiešām nepanesami, ja šādas tālas zemes valdnieka uzskatus par tikumiem un netikumiem ieteiktu par paraugu visai cilvēcei.

Lai apstiprinātu manis nupat sacīto un lai parādītu nepilnīgas izglītības nožēlojamās sekas, šeit atstāstīšu gadījumu, kas liksies gandrīz neticams.

Cerēdams iegūt vēl lielāku viņa majestātes labvēlību, es pastāstīju viņam, ka pirms trīssimt vai četrsimt gadiem izdarīts atklājums, kā pagatavot pulveri, kuru vissīkākā uguns dzirkstele var aizdedzināt vienā mirklī; pat ja pulvera kaudze ir liela kā kalns, dzirkstele liek tai uzsprāgt gaisā ar tādu troksni un satricinājumu, kas pārspēj pārkonu. Es pastāstīju, ka pulveris, ja to zināmā daudzumā ieber tukšā vara vai dzelzs caurulē samērā ar tās lielumu, izgrūž dzelzs vai svina bumbu ar tādu spēku un ātrumu, ka nekas nevar apturēt tās triecienu; ka vislielākās šādā veidā izšautās bumbas ne tikai uzreiz iznīcina veselus karapulkus, bet sagrauj visstiprākos mūrus, nogremdē jūrā kuģus ar tūkstoš vīru komandu; ka divas šādas kopā sakēdētas bumbas notriec mastus un takelāžu, saplosa simtiem cilvēku ķermeņu un izposta ap sevi visu; teicu, ka mēs bieži ieberam šo pulveri lielās, dobās dzelzs bumbās un ar mehāniskas ierīces palīdzību izšaujam tās pret aplenktu pilsētu, kur tās izārda bruģi, sagrauj drupās mājas, sprāgstot izsviež šķembas uz visām pusēm, sadragādamas galvaskausu ikvienam, kas ir tuvumā. Pieminēju, ka es ļoti labi zinu pulvera sastāvdaļas, kuras ir lētas un vienkāršas, ka protu tās sajaukt un varētu apmācīt karaļa meistarus, kā izgatavot šīs caurules tādā lielumā, kas atbilstu visu citu lietu apmēriem viņa majestātes karaļvalstī, un ka lielākajām caurulēm nav jāpārsniedz simt pēdu garums; divdesmit vai trīsdesmit šādu cauruļu, kas pielādētas ar attiecīgu daudzumu pulvera, un bumbu dažās stundās varētu sadragāt viņa valsts visstiprākās pilsētas mūrus vai izpostīt visu galvaspilsētu, ja tās iedzīvotāji kādreiz iedrošinātos apstrīdēt viņa absolūto varu. To es pazemīgi piedāvāju viņa majestātei kā mazu atzinības zīmi par tik daudzām viņa karaliskās labvēlības un aizstāvības izpausmēm pret mani.

Noklausoties šo briesmīgo ierīču attēlojumu un manu piedāvājumu, karali sagrāba šausmas. Viņu pārsteidzot, ka tik nevarīgs un sīks kukainis kā es (tādi bija viņa vārdi) varot perināt tik necilvēcīgas domas un tik ļoti aprast ar tām, ka spēju pilnīgi aukstasinīgi attēlot šādas asiņainas posta ainas kā visparastākās šo iznīcinošo ierīču iedarbes sekas. «Tādu ierīču», viņš teica, «kuru pirmais izgudrotājs būs bijis kāds ļauns ģēnijs, cilvēces ienaidnieks». Kas attiecoties uz viņu pašu, tā karalis turpināja, tad viņu gan reti kas varot tā iepriecināt kā jauni atklājumi mākslā un dabā, bet viņš labāk būtu ar mieru zaudēt pusi savas karaļvalsts nekā izzināt manis attēloto noslēpumu, un piekodināja, ja dzīvība man esot dārga, to nekad nevienam vairs nepieminēt.

Šauru principu un uzskatu savāda ietekme! Šis valdnieks, kam piemita visas īpašības, kuras izraisa godbijību, mīlestību un cieņu, apveltīts ar apbrīnojamiem talantiem un savu pavalstnieku gandrīz dievināts, – kāda niecīga, nevajadzīga aizsprieduma dēļ, kas mums Eiropā ir gluži neiedomājams, izlaida no rokām iespēju kļūt par savu ļaužu dzīvības, brīvības un bagātības absolūto noteicēju. Tā izsakoties, man nav ne mazākā nodoma mest ēnu uz šā lieliskā karaļa daudzajiem tikumiem, kaut gan saprotu, ka viņa raksturs ar šo manu stāstījumu angļu lasītāju uztverē būs stipri noniecināts, bet, manuprāt, šī nepilnība izriet no šīs tautas izglītības trūkuma, jo tā vēl līdz šim laikam nav politiku izveidojusi par

zinātni, kā to darījuši Eiropas atjautīgākie prāti. Jo ļoti labi atceros, ka reiz, kad, sarunājoties ar karali, nejauši ieminējos par vairākiem tūkstošiem grāmatu, kas pie mums sarakstītas par valdīšanas mākslu, šī mana piezīme (pretēji manam nolūkam) izraisīja viņā ļoti nelabvēlīgas domas par mūsu prāta spējām. Viņš paskaidroja, ka neieredzot un nicinot jebkuru noslēpumainību, izsmalcinātību un intrigu kā valdniekos, tā ministros. Viņš nevarēja saprast, ko es gribot teikt ar tādiem vārdiem kā «valsts noslēpums», ja neesot runa par ienaidniekiem vai sāncenšiem. Viņš ietver valdīšanas māku ļoti šaurās robežās – prasīdams tikai veselū saprātu un gudrību, taisnīgumu, lēnprātību, visu civilo un kriminālo lietu ātru izlemšanu un vēl dažas pašas par sevi saprotamas īpašības, kuras nav vērts pieminēt. Un viņš izteica domas, ka ikviens, kas varot izaudzēt divas labības vārpas vai divus zāles stiebrus uz tāda zemes laukumiņa, kur iepriekš augusi tikai viena vārpa un viens stiebrs, būšot vairāk noderīgs cilvēcei un izdarījis nozīmīgāku pakalpojumu savai tēvijai nekā visa politiķu suga kopā.

Šīs tautas izglītība ir ļoti nepilnīga, tā sastāv tikai no morāles, vēstures, dzejas un matemātikas, bet jāatzīstas, ka šajās nozarēs tai ir lieli sasniegumi. Bet matemātika tiek izlietota tikai dzīves vajadzībām – zemkopības un mehānisku ierīču uzlabošanai, tāpēc pie mums to novērtētu zemu. Kas attiecas uz idejām, būtībām, abstrakcijām un transcendentālām lietām, tad man neizdevās viņu galvās radīt ne vismazāko jēdzienu par tām.

Neviens likums šai zemē nedrīkst būt izteikts tik daudz vārdos, ka pārsniegtu alfabēta burtu skaitu, kuru ir divdesmit divi. Un patiesi, tikai nedaudzi likumu teksti aizsniedz šādu garumu. Tie izteikti visai vienkāršos un skaidros vārdos, un šie ļaudis nav tik atjautīgi, lai atrastu likumam vairāk nekā vienu iztulkojumu, un rakstīt par likumu komentārus viņi uzskata par lielu noziegumu. Kas attiecas uz civilām un kriminālām prāvām, tad precedentu viņiem ir tik maz, ka tiem nav iemesla lielīties ar sevišķu veiklību abās šajās nozarēs.

Grāmatu iespiešanas māksla viņiem, tāpat kā ķīniešiem, pazīstama kopš aizvēsturiskajiem laikiem, bet viņu bibliotēkas nav pārāk lielas, jo karaļa bibliotēka, kas skaitās vislielākā, sastāv no nepilniem tūkstoš sējumiem, kas novietoti tūkstoš divsimt pēdu garā galerijā, un man bija atļauts paņemt jebkuru grāmatu, kāda man patiktos. Karalienes galdnieks vienā no Glamdalkličas istabām izveidoja divdesmit piecas pēdas augstas koka sastatnes, līdzīgas atslejamām kāpnēm; katrs pakāpiens bija piecdesmit pēdu garš, tās patiesi bija pārvietojamas dubultkāpnes, kuru apakšgals atradās desmit pēdu atstatumā no istabas sienas. Grāmata, kuru vēlējos lasīt, tika atslēgtā pret sienu: es vispirms uzkāpu līdz augšējam pakāpienam un, pavērsis seju pret grāmatu, sāku lasīt lappuses augšējo rindu, staigādams pa labi un pa kreisi kādus astoņus vai desmit soļus, skatoties pēc rindas garuma, līdz teksts bija jau mazliet zem manu acu līmeņa, tad nokāpu uz nākošā pakāpiena, kamēr nokļuvi līdz pašai lappuses apakšai, tad atkal uzkāpu augšā un sāku tādā pašā veidā lasīt otro lappusi, pēc tam pāršķīru lapu, ko varēju viegli izdarīt ar abām rokām, jo papīrs nebija biezāks un cietāks par kartonu un lielākās grāmatas lapu garums nepārsniedza astoņpadsmit vai divdesmit pēdu. Viņu stils ir skaidrs, vīrišķīgs, gluds, bez izpušķojumiem, jo par visu vairāk tie izvairās no nevajadzīgas daudzvārdības un izteiksmes raibuma. Izlasi viņu vairākas viņu grāmatas, it sevišķi par vēsturi un morāli. Starp citu, mani ļoti uzjautrināja kāds mazs, sens traktāts, kas vienmēr glabājās Glamdalkličas guļamistabā un piederēja viņas guvernantei – nopietnai vecākai dāmai, kas labprāt lasīja rakstus par morāli un reliģiju. Šī ne visai populārā grāmata apcer cilvēku vājības un iecienīta tikai vienkāršu sieviešu aprindās. Tomēr mani interesēja izzināt, ko var vietējais rakstnieks teikt par tādu tēmu. Autors atkārtoti visu Eiropas morālistu spriedelējumus, parādīdams, cik niecīgs, nicināms un nevarīgs dzīvnieks ir cilvēks pēc savas dabas, ka tas nespēj aizsargāties pret skarbu klimatu un mežonīgu dzīvnieku niknumu, ka dažas būtnes viņu daudzkārt pārspēj spēkā, citas – ātrumā, trešās – tālredzībā, ceturtās – čaklumā. Viņš piebilst, ka pasaules pēdējos norieta gadsimtos daba deģenerējas un tagad var radīt, salīdzinot ar senlaiku cilvēkiem, tikai nepilnīgi attīstījušās sīkas būtnes. Viņš izsakās: esot iemesls domāt, ka agrāk cilvēku suga bijusi ne tikai daudz lielāka augumā, bet senos laikos dzīvojuši arī milži, ko apgalvo vēsture un tautas nostāsti un ko apstiprina karalistes dažādos apvidos nejauši izrakti milzīgi kauli un galvaskausi, kas apmēros tālu pārsniedz mūsdienu niecīgo, sarukušo ļaužu sugu. Viņš pierāda, ka paši dabas likumi noteikti prasot, lai sākumā mēs būtu radīti lielāki un spēcīgāki augumā un mūs neapdraudētu jebkurš sīks negadījums: vai nu kāds no jumta krītošs dakstiņš, vai zēna rokas mests akmens, vai noslīkšana mazā strautiņā. No šādiem spriedelējumiem autors atvasina vairākus morāles likumus, kuri noderīgi ikdienas dzīvē, bet kurus nav vērts šeit atkārtot. Es savukārt nevarēju atturēties no pārdomām par to, cik bieži cilvēki izlieto savas spējas, lai lasītu morāles lekcijas vai neapmierināti sūdzētos par mūsu cīņu ar dabu. Un, manuprāt, sīkāk papētot, šīs sūdzības izradītos nepamatotas kā pie mums, tā šai tautā.

Kas attiecas uz karalietām, tad iezemieši lepojas ar to, ka karaļa armija sastāvot no simt septiņdesmit sešiem tūkstošiem kājnieku un trīsdesmit diviem tūkstošiem jātnieku, ja var saukt par

armiju karaspēku, kas sastādās pilsētā no tirgoņiem un laukos no zemniekiem, kurus komandē bez maksas un atalgojuma lielie un mazie muižnieki. Šis karaspēks ir diezgan priekšzīmīgi apmācīts, un tajā valda ļoti laba disciplīna, bet man tas nelikās nekāds sevišķs nopelns, jo kā gan varētu būt citādi, ja katrs zemnieks pakļauts savam muižniekam un katrs pilsētnieks savas pilsētas dižvīriem, kas pēc Venēcijas parauga ievēlēti balotējoties. Esmu bieži redzējis Lorbralgradas milicijas manevrus divdesmit kvadrātjūdžu lielā laukā netālu no pilsētas. Kaut gan tur bija tikai divdesmit pieci tūkstoši kājnieku un seši tūkstoši jātnieku, man nebija iespējams novērtēt viņu skaitu, ņemot vērā lielo zemes platību, kurā tie bija izvietoti. Jātnieks milzīga ērzeļa mugurā slējās ap deviņdesmit pēdu augstumā. Esmu redzējis visu šo jātnieku pulku pēc komandas uzreiz izraujam zobenus un vicinām tos gaisā. Neviena iztēle nevar iedomāties kaut ko tik varenu, tik neredzētu un pārsteidzošu! Likās, it kā desmittūkstoš zibeņu reizē uzliesmotu visas debess pusēs.

Man gribējās zināt, kā šis valdnieks, kura valsts nekur nerobežojas ar kādu citu zemi, iedomājies izveidot armiju un iemācīt savai tautai militāru disciplīnu. Bet es drīz uzzināju gan no sarunām, gan lasot vēsturiskus apcerējumus, ka daudzus gadsimtus šie ļaudis cietuši no tās pašas kaites, kas piemeklē visu cilvēku dzimumu: muižnieki bieži tiecas iegūt varu, tauta brīvību un karalis absolūtu virsvaldonību. Visus šos trīs spēkus gan laimīgā kārtā līdzsvaro karalistes likumi, bet dažreiz kāds no tiem lauza šos likumus un vairākkārt izraisīja pilsoņu karus; pēdējo karu bija laimīgi izbeidzis tagadējā valdnieka vectēvs, panākot vispārēju piekāpšanos; un ar kopīgu vienošanos izveidotā milicija kopš tā laika stingri izpilda savus pienākumus.

VIII nodaļa

Karalis un karaliene dodas ceļojumā līdz valsts robežām. Autors viņus pavada. Sīks apraksts par to, kādā veidā viņš atstāj šo zemi. Autors atgriežas Anglijā.

Dažādu bīstamu apstākļu sagādīšanās, no kuriem biju izkļuvis sveikā, manī radīja stipru nojautu, ka es kādreiz atgūšu brīvību, lai gan nevarēju iedomāties, ar kādiem līdzekļiem, ne arī izdomāt plānu, kas dotu kaut mazāko cerību, ka man tas varētu izdoties. Kuģis, kurā atbraucu, bija pirmais, kas parādījies pie šiem krastiem, un karalis izdeva stingru pavēli, ka gadījumā, ja parādītos vēl kāds cits kuģis, tas jāizvelk krastā un ar visu komandu un pasažieriem ratos jāatved uz Lorbralgradu. Viņš ļoti vēlējās pagādāt man sievieti manā augumā, lai es ar viņu varētu radīt bērnus, bet man šķiet, ka es drīzāk būtu nomiris nekā uzņemies tādu negodu kā atstāt pēcnācējus, kurus turētu ieslēgtus būros līdzīgi kanāriļputniem un kurus varbūt kā retumus pārdotu karalistes dižciltīgām personām. Pret mani izturējās patiesi ļoti laipni, es biju lielā karaļa un karalienes mīlulis un visa galma acuraugs, bet tas viss norisa tādā veidā, ka aizvainoja manu cilvēcisko pašcieņu. Es nekad nevarēju aizmirst savu atstāto ģimeni. Vēlējos būt starp cilvēkiem, ar kuriem varētu sarunāties kā ar līdzīgiem, un pastaigāties pa ielām un laukiem bez bailēm, ka mani samīs kā vardi vai jaunu kucēnu. Bet mana atbrīvošana nāca ātrāk, nekā biju gaidījis, un diezgan neparastā veidā. Visus šos notikumus un apstākļus es pēc labākās apziņas atstāstīšu.

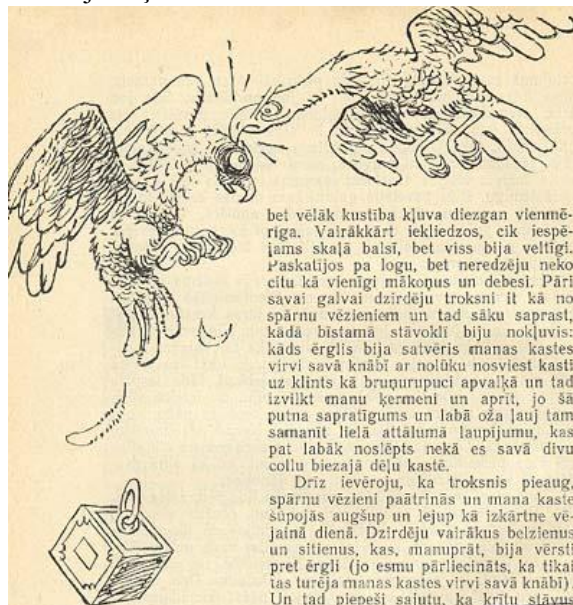
Biju šajā zemē nodzīvojis jau divus gadus, un trešā gada sākumā Glamdalkliča un es pavadījām karali un karalieni ceļojumā uz karalistes dienvidu piekrasti. Mani, kā parasts, nesa līdz ceļojumu kastē, kas, kā jau aprakstīju, bija ļoti ērta, divpadsmit pēdu plata istaba. Es biju pavēlējis pie griestiem istabas četros stūros ar zīda virvēm piestiprināt guļamtiķli, lai atslabinātu grūdienu spēku, ja kāds kalpotājs, sēdēdams zirgam mugurā, mani turēja sev priekšā, kā es to dažreiz vēlējos. Un bieži ceļojuma laikā es šajā guļamtiķlā iemīgu. Biju pavēlējis galdniekam manas kastes jumtā izveidot caurumu vienas kvadrātpēdas apmērā, lai karstā laikā, man guļot, ieplūstu svaigs gaiss, un šo caurumu es pēc patikas varēju atkal aizvērt ar dēli, kas bīdāms uz priekšu un atpakaļ pa gropi.

Kad aizsniedzām ceļojuma mērķi, karalis nolēma pavadīt dažas dienas savā pilī netālu no Flenflesnikas pilsētas, astoņpadsmit angļu jūdžu attālumā no jūras krasta. Glamdalkliča un es jutāmies ļoti noguruši, man bija nelielas iesnas, bet nabaga meitene bija tik slima, ka tai vajadzēja palikt savā istabā. Ilgojos ieraudzīt okeānu, jo tikai tas varēja būt manas aizbēgšanas ceļš, ja vien jebkad šāda iespēja rastos. Izlikos slimāks, nekā patiesībā biju, un izteicu vēlēšanos doties ieelpot svaigo jūras gaisu kopā ar pāžu, kuru mīlēju un kuram mani dažreiz uzticēja. Nekad neaizmirstīšu, cik nelabprāt Glamdalkliča deva savu piekrišanu un cik stingri viņa piekodināja pāžam mani uzmanīt, un kā viņa raudāja, it kā nojauzdama to, kam bija jānotiek.

Zēns mani nesa kastē kādu pusstundu līdz piekrastes klintīm. Pavēlēju viņam nolikt kasti zemē un, atvēris vienu no saviem logiem, skumjā grūtsirdībā raudzījies uz jūru. Jutos slikti un teicu pāžam, ka vēlos nosnausties savā guļamtiķlā, jo ceru, ka miegs man darīs labu. Es nolikos, un zēns cieši aizvēra

logu, lai pasargātu mani no aukstuma. Drīz iemigu un varu tikai nojaust, ka, man guļot, pāžs, domādams, ka nekas ļauns nevar notikt, aizgājis meklēt pa klintīm putnu olas, jo pa savu logu jau iepriekš biju novērojis, ka viņš tās meklē un vienu otru paceļ no klinšu spraugām. Lai nu būtu bijis kā būdams, bet pēkšņi atmodos no stipra grūdienu, it kā tiktu sagrābts riņķis, kas bija piestiprināts manas mītnes jumtam, lai kasti būtu ērtāk nest. Es jutu, ka mana kaste paceļas ļoti augstu gaisā un traucas uz priekšu drausmīgā ātrumā. Pirmais grūdiens bezmaz izsvieda mani no guļamtikla, bet vēlāk kustība kļuva diezgan vienmērīga. Vairākkārt iekliedzos, cik iespējams skaļā balsī, bet viss bija vēltīgi. Paskatījos pa logu, bet neredzēju neko citu kā vienīgi mākoņus un debesi. Pāri savai galvai dzirdēju troksni it kā no spārnu vēzieniem un tad sāku saprast, kādā bīstamā stāvoklī biju nokļuvis: kāds ērglis bija satvēris manas kastes virvi savā knābī ar nolūku nosviest kasti uz klints kā bruņurupuci apvalkā un tad izvilkt manu ķermeni un aprīt, jo šā putna sapratīgums un labā oža ļauj tam samānīt lielā attālumā laupījumu, kas pat labāk noslēpts nekā es savā divu collu biežajā dēļu kastē.

Drīz ievēroju, ka troksnis pieaug, spārnu vēzieni paātrinās un mana kaste šūpojās augšup un lejup kā izkārtne vējainā dienā. Dzirdēju vairākus belzienus un sitienus, kas, manuprāt, bija vērsti pret ērgli (jo esmu pārliecināts, ka tikai tas turēja manas kastes virvi savā knābī). Un tad piepeši sajutu, ka krītu, stāvus lejup apmēram kādu minūti, bet tik neticamā ātrumā, ka man gandrīz aizrāvās elpa. Kritienu apturēja briesmīgs šļaksts, kas manās ausīs likās skaļāks nekā Niagāras ūdenskritums; kādu mirkli biju pilnīgā tumsā, un tad mana kaste pacēlās atkal tik augstu, ka ieraudzīju logu augšpusē gaismu. Tagad sapratu, ka esmu iekritis jūrā. Mana ķermeņa svārs, dažādās istabietas un platās dzelzs plāksnes, ar ko bija izturīguma labad apkalti kastes augšējie un apakšējie četri stūri, iegremdēja kasti piecas pēdas dziļi ūdenī. Man toreiz šķita, un arī tagad es tā domāju, ka ērglis, kas aizlidoja ar manu kasti, vajāja divi vai trīs citi ērgļi un piespieda to palaist kasti vaļā, kamēr tas aizstāvējās pret pārējiem, kas cerēja dalīties laupījumā. Kastes apakšējai daļai piestiprinātās dzelzs plāksnes (jo tās bija smagākas) noturēja, kastei krītot, līdzsvaru un neļāva tai salūzt, atsitoties pret ūdens virsmu. Visi kastes savienojumi bija stingri iegropēti, un durvis nebija ar virām, bet augšup un lejup bīdāmas, tāpēc mana istaba bija tik cieši noslēgta, ka ūdens tajā iespiedās ļoti maz. Es ar lielām pūlēm izrāpos no guļamtikla pēc tam, kad biju iedrošinājies pavilkt jumta bīdāmo dēli, kuru nupat pieminēju, lai ielaistu gaisu, jo bez tā biju gandrīz jau noslāpis.

bet vēlāk kustība kļuva diezgan vienmērīga. Vairākkārt iekliedzos, cik iespējams skaļā balsī, bet viss bija vēltīgi. Paskatījos pa logu, bet neredzēju neko citu kā vienīgi mākoņus un debesi. Pāri savai galvai dzirdēju troksni it kā no spārnu vēzieniem un tad sāku saprast, kādā bīstamā stāvoklī biju nokļuvis: kāds ērglis bija satvēris manas kastes virvi savā knābī ar nolūku nosviest kasti uz klints kā bruņurupuci apvalkā un tad izvilkt manu ķermeni un aprīt, jo šā putna sapratīgums un labā oža ļauj tam samānīt lielā attālumā laupījumu, kas pat labāk noslēpts nekā es savā divu collu biežajā dēļu kastē.

Cik daudzkārt es tad vēlējos būt pie savas mīļās Glamdalkličas, no kuras vienas stundas laikā biju jau tik tālu šķirts! Varu patiesi teikt, ka savā nelaimē nevarēju neapraudāt nabaga aukli, viņas sāpes par manu pazušanu, viņas nokļūšanu karalienes nežēlastībā un visas viņas labklājības bojā eju. Diezin vai daudz ceļinieku būs pārdzīvojuši tik lielas grūtības un izmisumu kā es šai mirklī, kad ik brīdi gaidīju, ka mana kaste sašķīdīs gabalos vai to apgāzīs pirmais stiprais vēja brāziens vai kāds augstāks vilnis. Ja būtu saplīsis kaut viens loga stikls, tas nozīmētu tūlītēju nāvi, bet šos logus aizsargāja tikai stipri režģi, kas bija pielikti ārpusē drošībai pret negadījumiem ceļojuma laikā. Redzēju, ka ūdens sāk iespieties pa vairākām, kaut gan nelielām spraugām, un mēģināju tās, cik labi varēdams, noblīvēt. Nespēju pacelt savas kastes jumtu, ko katrā ziņā būtu darījis un nosēdies kastes virspusē, kur vismaz varētu noturēties dažas stundas ilgāk nekā ieslēgts, ja tā var izteikties, šai kravas telpā. Bet, ja arī būtu atvairījis šīs briesmas uz divi vai trim dienām, ko gan varēju sagaidīt citu kā vien nožēlojamu nāvi no bada un aukstuma? Šādos apstākļos pavadīju četras stundas, gaidīdams un pat vēlēdamies, ka jebkurš mirklis būs mans pēdējais.

Jau teicu lasītājiem, ka pie manas kastes bezlogu sienas bija piestiprināti divi stipri āķi, kuriem kalps, kas mani paņēma līdz izjājienā uz zirga, mēdza izvērt cauri ādas jostu un apsprādzēt to sev ap vidukli. Šai bezizejas stāvoklī sadzirdēju vai vismaz man šķita, ka sadzirdu skrāpēšanos pie kastes sienas, kurā bija iestiprināti āķi, un drīz pēc tam man likās, ka kaste tiek vilkta tauvā pa jūru, jo šad tad sajutu it kā rāvienus, kas lika viņiem uzšļākties līdz logu augšdaļai un iegremdēja mani tumsā. Man tāpēc radās vāja cerība izglābties, kaut gan nespēju iedomāties, kādā veidā tas varētu notikt. Iedrošinājos atskrūvēt vienu no maniem krēsliem, kas bija vienmēr piestiprināti grīdai, un, ar lielām pūlēm

pieskrūvējis krēslu atkal pie grīdas tieši zem bīdāmā dēļa, ko nupat biju atvēris, uzkāpu uz krēsla un, pievirzījies ar muti pēc iespējas tuvāk atverei, saucu skaļā balsī visās man zināmās valodās pēc palīga. Tad piestiprināju savu kabatas lakatiņu pie spieķa, kuru vienmēr nēsāju līdz, un, izslējis to pa atveri, vairākkārt gaisā savicināju, lai gadījumā, ja tuvumā būtu kāda laiva vai kuģis, jūrnieki noprastu, ka šai kastē ieslēgts kāds nelaimīgs mirstīgais.

Visām šīm manām darbībām acīm redzot nebija nekādu seku, bet es skaidri sajutu, ka mana kaste kustējās uz priekšu, un pēc stundas vai mazliet vēlāk tā kastes siena, kurā bija āķi, bet nebija logu, atsitās pret kaut ko cietu. Baidījos, ka tā ir klints, un samanīju kasti šūpojamies straujāk nekā jebkad. Skaidri izdzirdēju troksni uz savas istabas jumta; likās, tika nosviesta tauva, tad tā nočīkstēja, it kā to izvilktu cauri riņķim. Tad jutu, ka tieku pamazām pacelts vismaz trīs pēdas augstāk, nekā atrados līdz šim. Tūlīt atkal izslēju savu spieķi ar kabatas lakatiņu, saukdams palīgā, līdz gandrīz aizsmaku. Atbildes vietā sadzirdēju skaļu, trīskārtēju saucienu, kas manī radīja tik ārkārtīgu prieku, ka to varētu saprast tikai tāds, kas pats to piedzīvojis. Tad dzirdēju solu troksni virs savas galvas un kāds skaļi uzsauca man caur jumta lūku angļu valodā: «Ja kāds tur ir apakšā, lai runā». Es atbildēju, ka esmu anglis, kuru ļauns liktenis iedzinis vislielākajā postā, kāds jebkad piemeklējis cilvēcisku būtni, un lūdzu visizjustākajos vārdos mani atbrīvot no sprostā. Balss atbildēja, ka es esot drošībā, jo kaste pietauvota viņu kuģim un tūlīt ieradīšoties namdaris, kas izzāgēšot jumtā caurumu, pietiekami lielu, lai mani izvilktu. Atbildēju, ka tas nav vajadzīgs, jo prasītu pārāk daudz laika; pietiktu vienam no komandas matrožiem iebāzt pirkstu kastes riņķī un izcelt kasti no jūras uz kuģa un tad ienest kapteiņa kajītē. Daži jūrnieki, dzirdēdami mani tik aplam runājam, domāja, ka esmu ārpazīstams, daži smējās, jo, patiesi, man nemaz neienāca prātā, ka esmu tagad starp cilvēkiem, kas augumā un spēkā ir man līdzīgi. Namdaris ieradās un dažās minūtēs izzāgēja jumtā caurumu četru kvadrātpēdu laukumā, tad nolaida īsas kāpnes, pa kurām uzkāpu, un pēc tam tiku uzņemts ļoti vārgā stāvoklī uz kuģa.

Jūrnieki bija visi izbrīnā un uzdeva man tūkstosiem jautājumu, uz kuriem nevēlējos atbildēt. Es biju pārsteigts, ieraugot tik daudz punduru, jo tādi man šie ļaudis šķita pēc tam, kad manas acis tik asi bija paradušas redzēt milzīgās būtnes, kuras biju atstājis. Bet kapteinis misters Tomass Vilkokss, godīgs un cienījams šropsirietis, redzēdams, ka esmu tuvu ģibonim, ieveda mani savā kajītē, iedeva spēcinošas zāles un noguldīja savā gultā, ieteikdams man mazliet atpūsties, un tiešām atpūta man bija ļoti vajadzīga.

Pirms iemigu, pateicu kapteinim, ka manā kastē atrodas vērtīgas mēbeles, kuras būtu žēl zaudēt: labs guļamtiķis, glīta saliekamā gulta, divi krēsli, galds un kumode, ka mana istaba viscaur izklāta, labāk sakot, apvilkta, ar zīdu un katūnu; ja viņš pavēlētu kādam matrozim ienest manu kasti viņa kajītē, es to atvērtu viņa acu priekšā un parādītu savas mantas. Kapteinis, dzirdēdams mani runājam šādas aplamības, nodomāja, ka murgoju, tomēr (laikam, lai nomierinātu mani) viņš apsolījās dot manis pieprasīto rīkojumu un, izgājis uz klāja, pavēlēja dažiem matrožiem iekāpt manā kastē, no kuras (kā es vēlāk uzzināju) tie izvilka visas manas mantas un noplēsa sienu apklājus; bet krēslus, kumodi un gultu, kas bija pieskrūvēti pie grīdas, jūrnieki savā nemākulībā ļoti sabojāja, atraudami mēbeles no grīdas ar visu spēku. Tad viņi atlauza kastei dažus dēļus sava kuģa vajadzībām un, kad bija visu paņēmuši, kas tiem šķita noderīgs, iesvieda kastes atliekas jūrā un, tā kā grīdā un sienās bija radušās plaisas, kaste strauji nogrima. Patiešām, biju priecīgs, ka man nevajadzēja noskatīties šajos viņu postījumos, jo esmu pārliecināts, ka šāds skats būtu mani dziļi satraucis, atsaukdams atmiņā iepriekšējos notikumus, kurus vēlējos ātrāk aizmirst.

Nogulēju dažas stundas, bet mani nemitīgi mocīja sapņi par vietām, kuras biju atstājis, un par briesmām, no kurām biju izbēdzis. Tomēr atmodies jutos visai atspirdzis. Pulkstenis bija jau astoņi vakarā, un kapteinis pavēlēja tūlīt atnest vakariņas, jo tam šķita, ka esmu gavējis jau pārāk ilgi. Viņš pacienāja mani gaužām laipni, bet piezīmēja, ka mans skatiens esot neprātīgs un mana valoda nesakarīga, un, kad palikām divatā, lūdza pastāstīt par maniem ceļojumiem un vaicāja, kāda negadījuma dēļ es iesprostots briesmīgajā koka kastē un palaists vēja un viļņu varā. Viņš stāstīja, ka pulksten divpadsmitos dienā, kad raudzījies tālskatī, pamanījis šo kasti tālumā un nodomājis, ka tā ir bura, un nolēmis tai tuvotes, jo tā nebija tālu no viņa kursa, cerēdams, ka varēs iepirkties sausīnus, kuru krājumi uz kuģa bija stipri sarukuši. Piebraucis tuvāk un ieraudzījis savu kļūdu, viņš izsūtījis laivu, lai noskaidrotu, kas tas ir par priekšmetu; viņa matroži atgriezušies izbailēs, zvērēdami, ka tie redzējuši peldošu māju. Tad viņš pasmējies par tādu muļķību un iekāpis pats laivā, iepriekš pavēlējis, lai matroži paņemtu līdz stipru tauvu. Tā kā jūra bija mierīga, tad viņš apbraucis vairākas reizes ap manu kasti, ievērojis logus un dzelzs aizsargrežģus ap tiem. Vienā kastes sienā, kura bijusi veidota tikai no dēļiem un kurā nebijiis nevienas atveres gaismai, viņš ievērojis divus āķus. Tad viņš pavēlējis matrožiem pieaīrēt laivu tajā pusē un, piestiprinājis tauvu vienam āķim, licis tiem vilkt tauvā šo manu tā saukto kasti uz kuģa pusi. Kad kaste bijusi pievilkta kuģim klāt, viņš pavēlējis piestiprināt otru tauvu pie jumta

riņķa un pacelt kasti ar trīša palīdzību, bet visa komanda kopā nespējusi pacelt to augstāk par divām trim pēdām. Kapteinis teica, ka redzējis manu spieķi un kabatas lakatiņu iznirstam no atveres, un secinājis, ka šai kastē ielēgts kāds nelaimīgs cilvēks. Es vaicāju, vai viņš un komanda neredzēja gaisā kādus milzīgus putnus, kad tie manu kasti saskatīja pirmoreiz. Viņš atbildēja, ka, pārrunājot visu šo notikumu ar saviem jūrniekiem, kamēr es gulējis, viens no viņiem teicis, ka ievērojis trīs ērgļus aizlidojam ziemeļu virzienā, bet nepamanījis, ka tie būtu lielāki, nekā parasts, manuprāt, – lielā augstuma dēļ, kurā tie lidoja; un kapteinis nenojauta, kāpēc uzdodu tam šādu jautājumu. Tad jautāju viņam, cik tālu, pēc viņa domām, atrodamies no cietzemes. Viņš atbildēja, ka pēc vissīkākajiem aprēķiniem vismaz simt jūras jūdžu attālumā. Es izteicos, ka viņš gandrīz par pusi atstatuma kļūdījies, jo, kad iekritu jūrā, bija pagājušas vairāk nekā divas stundas, kopš biju atstājis zemi, kurā atrados. To dzirdot, viņš atkal nodomāja, ka manas smadzenes nav kārtībā, un, attiecīgi par to izteicies, deva man padomu iet gulēt kajītē, ko viņš līcis man sagatavot. Es apgalvoju, ka viņa gādībā un tīkamajā sabiedrībā esmu ļoti atspirdzis un mans prāts ir tik skaidrs kā vēl nekad manā mūžā. Kapteinis kļuva nopietns un atklāti man jautāja, vai varbūt manu prātu aptumšojusi apziņa, ka esmu pastrādājis briesmīgu noziegumu, par kuru sodīdams kāds valdnieks pavēlējis mani iesēdināt kastē, jo dažās zemēs lieli noziedznieki tiek iesēdināti caurās laivās un bez barības izraidīti jūrā; lai gan viņš nožēlotu, ka uzņēmis uz kuģa tik ļaunu cilvēku, tomēr dodot savu vārdu, ka mani neaizskaršot un iesēdināšot pirmajā ostā, kurā mēs iebrukšot. Kapteinis piemetināja, ka viņa aizdomas vēl pastiprinājuši daži mani bezjēdzīgie izteicieni par manu istabu jeb kasti, kurus vispirms dzirdējuši matroži un vēlāk viņš pats, tāpat arī mani dīvainie skatieni un neparastā uzvedība vakariņu laikā.

Es lūdzu, lai viņš pacietīgi noklausītos manu stāstu, un vaļsirdīgi izstāstīju visus savus piedzīvojumus, sākot ar brīdi, kad pēdējo reizi atstāju Angliju, līdz tam brīdim, kad viņš mani ieraudzīja. Un, tā kā patiesība vienmēr atrod ceļu uz saprātīgām galvām, tad šis godīgais, cienījamais džentlmenis, kas bija ieguvis zināmu izglītību un kam bija attīstīts prāts, tūlīt bija pārliecināts par manu atklātību un patiesīgumu. Bet, lai apstiprinātu visu, ko biju pastāstījis, lūdzu viņu dot pavēli ienest manu kumodi, kuras atslēgas bija manā kabatā, jo kapteinis man jau bija pastāstījis to, kā jūrnieki rīkojušies ar manu istabu. Es atvēru kumodi viņa klātienē un parādīju tam nelielo retumu kolekciju, ko biju savācis tajā zemē, no kurienes tik dīvainā kārtā tiku aizvests. Tur bija ķemme, ko izgatavoju no karaļa bārdas rugājiem, un vēl otra no tā paša materiāla, bet tās zobi bija iestiprināti viņas majestātes naga drumsnā, kas veidoja ķemmes mugurpusi. Tur bija arī adatu un spraudīšu kolekcija, kuru garums bija no vienas pēdas līdz pus jardam; četri lapseņu dzeloņi tik lieli kā galdnieka naglas, daži karalienes izsukatie mati, zelta gredzens, ko viņa kādā dienā man žēlīgi uzdāvināja, noņemdama to no sava mazā pirkstiņa un aplikdama man ap kaklu kā rotu. Es lūdzu, lai kapteinis pieņemtu šo gredzenu kā pateicību par viņa laipnību, bet viņš pilnīgi atteicās. Parādīju viņam varžaci, ko pats ar savām rokām biju nogriezis kādas galma dāmas kājas pirkstam, un tā bija pepiņabola lielumā un tik cieta, ka, atgriezies Anglijā, izgribu no tās kausu un iekalu to sudrabā. Visbeidzot lūdzu viņu aplūkot no peles ādas darinātas bikses, kas man bija kājās.

Man izdevās kapteinim uzspiest tikai kāda sulaiņa zobu, jo pamanīju, ka viņš to vēro ar lielu ziņkāri un tas viņam iepaticies. Viņš to pieņēma ar tik lielu pateicību, kādu šis nieks nemaz nebija pelnījis. To kāds neveikls ķirurgs bija izrāvis vienam no Glamdalkličas sulaiņiem, kas mocījās ar zobu sāpēm, bet zobs izrādījās pilnīgi vesels. Es to nospodrināju, ieliku savā kumodē. Zobs bija apmēram pēdu garš un četras collas diametrā.

Kapteinis bija visnotaļ apmierināts ar manu patieso stāstījumu un izteica cerību, ka es pēc atgriešanās Anglijā, izdarīdams visai pasaulei pakalpojumu, to uzrakstīšu un publicēšu. Atbildēju, ka, manuprāt, tiekam pārplūdināti ar ceļojumu grāmatām, ka tagad piekrišanu gūst tikai kaut kas neparasts, un apšaubīju, vai daži autori šai ziņā rūpējas par patiesību, bet vairāk gan, šķiet, apmierina savu godkāri vai savtīgumu un cenšas izklaidēt vientiesīgos lasītājus; ka manā stāstā varētu būt tikai parasti notikumi, bet nevis dīvainu stādu, koku, putnu un dzīvnieku vai mežonīgu tautu barbarisko ierašu un elkdievības izpušķoti attēlojumi, ko tik bieži var sastapt rakstnieku darbos.

Tomēr pateicos viņam par labo padomu un apsolvījos šo jautājumu paturēt prātā.

Kapteinis izteica lielu izbrīnu par to, ka es runājot tik skaļi, un vaicāja, vai zemē, kur es dzīvojis, karalis un karaliene esot bijuši pakurli. Atbildēju viņam, ka pēdējos divos gados esmu pieradis runāt skaļi un ka es savukārt brīnos par viņa paša un jūrnieku balsīm, kas man šķita tikai čuksti, kaut gan tās sadzirdēju pietiekami labi. Teicu, ka, sarunājoties milžu zemē, līdzinājos cilvēkam, kas ielā sarunājas ar kādu citu cilvēku, kurš raugās lejup no torņa gala, atskaitot tās reizes, kad mani nolika uz galda vai kāds mani paņēma savā rokā. Pastāstīju viņam arī to, ka, pirmoreiz uzkāpjot uz viņa kuģa, kad jūrnieki sapulcējās ap mani, tie man šķita visniecīgākie un nožēlojamākie radījumi, kādus jebkad biju redzējis.

Jo, patiesi, kamēr atrados milzeņu valdnieka zemē, nevarēju nekad paskatīties spogulī pēc tam, kad manas acis bija pieradušas raudzīties uz milzīgiem priekšmetiem, jo salīdzinājums radīja manī nicināšanu pret mani pašu. Kapteinis sacīja, ka vakariņu laikā redzējis mani katru lietu vērojam ar zināmu izbrīnu un es bieži ar pūlēm apvaldījis smieklus, un viņš nezinājis, kā to izskaidrot, bet attiecinājis to uz manu smadzeņu satricinājumu. Es atbildēju, ka viņam taisnība, jo tiešām nezināju, kā lai apvaldos, kad ieraudzīju viņa traukus sudraba trīspensu lielumā, cūkas gurnu, kas bija tikai viens kumoss, un tasi rieksta čaumalas apmērā; un šādā veidā turpināju attēlot visus viņa mājas piederumus un ēdamvielas. Lai gan milžu karaliene bija likusi mani apgādāt ar visām man nepieciešamajām lietām, kamēr biju viņas dienestā, mani priekšstati pilnīgi atbilda visam, ko tur redzēju ap sevi, un es biju centies neievērot pats savu mazumu, gluži kā cilvēki cenšas neievērot savus trūkumus. Kapteinis labi saprata manu zobgalību un jautri atbildēja man ar veco angļu parunu, ka viņam manas acis liekoties lielākas par manu vēderu, jo viņš novērojis, ka man neesot labas ēstgribas, kaut gan es esot visu dienu gavējis; un tikpat jautri turpināja, ka labprāt būtu devis simt mārciņu, lai redzētu manu būdu šūpojamies ērgļa knābī un vēlāk no tik liela augstuma iekrītam jūrā; tas patiesi būtu bijis apbrīnojams skats, kura attēlojumu vērts atstāt nākošajiem laikmetiem. Līdzība ar Faetonu bija tik acīm redzama, ka viņš nenoturējās to neizteicis, lai gan mani sevišķi neapmierināja šāds salīdzinājums.

Atstājis Tonkinu, kapteinis bija pavēlējis kuģim doties uz Angliju, un atradāmies 44. ziemeļaustrumu platuma grādā un 173. garuma grādā. Bet divas dienas pēc tam, kad tiku uzņemts uz kuģa, sakās pasāts, un mēs braucām ilgāku laiku uz dienvidiem, tad, pabraukuši gar Jauno Holandi, turējām kursu uz rietumdienvidrietumiem, pēc tam uz dienviddienvidrietumiem, līdz apbraucām ap Labās Cerības ragu. Mūsu ceļojums bija ļoti veiksmīgs, bet es neapgrūtināšu lasītāju ar tā attēlojumu. Kapteinis iebrauca vienā divās ostās un izsūtīja liellaivu pēc pārtikas un svaiga ūdens, bet es nenokāpu no kuģa, līdz iebraucām Daunsā, un tas bija 1706. gada trešajā jūnijā, apmēram deviņus mēnešus pēc manas atbrīvošanās. Es piedāvāju kapteinim visas savas mantas kā samaksu par manu pārvešanu, bet viņš atteicās pieņemt no manis pat fatingu. Mēs sirsnīgi atvadījāmies viens no otra, un es lūdzu viņu apsūtīt mani apciemot manā mājā Redrifā. Noīrēju zirgu un pavadoni par pieciem šiliņiem, kurus aizņēmos no kapteiņa.

Ceļā novērodams māju, koku, lopu un cilvēku mazos apmērus, sāku domāt, ka atrodos Liliputijā. Man bija bailes, ka samīdīšu ikvienu gājēju, kas nāca man pretim, un bieži uzsaucu kādam, lai atiet sāpus, un šādas manas nekaunības dēļ man pāris reizi gandrīz sašķaidīja galvu.

Kad piebraucu pie savas mājas – biju spiests lūgt man parādīt ceļu uz turieni – un viens no maniem kalpotājiem atvēra man durvis, es pieliecos, lai ieietu iekšā (kā zoss lienot pa vārtu apakšu), baidīdamies, ka apdauzīšu galvu. Mana sieva piesteidzās, lai mani apskautu, bet es noliecos zemāk par viņas ceļgaliem, domādams, ka citādi viņa nevarēs aizsniegt manu seju. Mana meita nomētās ceļos, izlūgdamās manu svētību, bet es nevarēju viņu saskatīt, līdz viņa atkal piecēlās, jo biju pārāk ilgi pieradis stāvēt ar izslietu galvu un skatīties vairāk nekā sešdesmit pēdu augstumā; tad piegāju viņai klāt, it kā gribēdams ar vienu roku apskaut viņas vidukli, lai viņu pieceltu. Noraudzījies uz saviem kalpotājiem un pāris draugiem, kas bija ieradusies manā mājā, it kā tie būtu punduri, bet es – milzis. Piezīmēju savai sievai, ka viņa bijusi pārāk taupīga, jo viņa pati un mana meita nobadojušās līdz pēdējam. Īsi sakot, es uzvedos tik neizprotami, ka visi nodomāja par mani to pašu ko kapteinis, kad viņš ieraudzīja mani pirmo reizi, un nolēma, ka esmu sajucis prātā. Es to pieminu šeit tikai tāpēc, lai parādītu, cik liels spēks ir pieradumam un aizspriedumam.

Pēc neilga laika es, mana ģimene un mani draugi visus pārpratumus noskaidrojām, un mana sieva svinīgi paziņoja, ka es nekad vairs nebraukšot jūrā, bet mans ļaunais liktenis iekārtoja tā, ka viņai nebija varas mani atturēt, kā to lasītājs redzēs vēlāk. Ar to es šeit nobeidzu savu nelaimīgo ceļojumu otro daļu.

Glamdalkličas žēlabas par Grildriga pazaudēšanu

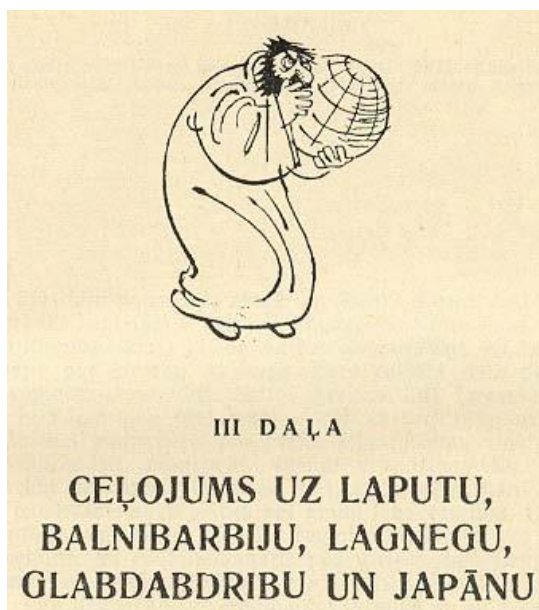
Pastorāle

Kad Glamdalklichai luteklis bij gaisis,
Tā raudāja un matus plēsa baisi.
Pat angļu jaunavas tā neprot ciest,
Ja pazūd vāvere vai putns aizlaidies.
Prom meta šuvekli tā sāpēs sūrās
Un adatu Grildriga pēļos dūra,
Un savu lelli zemē svieda tā
Kā milzis kādreiz bērnu Gildholā.
Tad pārkonbalsī viņa dobji blāva,
Kā mātišķīga govs tik žēli māva,

Un likās – bēdās viņa skaista kļūst:
Jūk matu cirtas, asaras tai plūst.
Dažreiz no muižas šķūņa jumta stāva
Pa noteku tā gāžas lietus strāva.
– Vai tāpēc, – sauc tā, – es tev izpatiku,
Ik dienas etiķi uz galda liku,
Ar skābo šķidrumu trauks pildīts bij.
Tev tārpus meklēju, ko zivis rij,
Lai sudrabzutis tev ap āķi lokās
Un strauta zivtiņas nāk tavās rokās.
Vai ezerā mans Grilijs noslēcis. –
Tā sili pārmeklē, bet velti viss! –
Ak Grilij – kur nu tava rosme,
Ir mazām būtnēm pārāk liela drosme.
Tu nebijies pret kaķi roku sliet,
Ar bērniem rotaļas tev tikās skriet,
Kad oļus svieda puisēni un skuķi.
Bij viņiem oļi tie, tev – klinšu bluķi.
Kam tevi uzticēju vieglprātim,
Ar galma niķiem prāts pilns pāžam šim.
Lai bagātnieka meitai dotu baudu,
Tai dzīvo paiju pārdevis par naudu.
Vai atplēsis ir katru locekli
Kā mušai spārnus mazam moceklim?
Tam visā Brobdingnegā pēdas dziļšu
Un mājās nenākšu, līdz atradīšu.
Bet kas var vieglo vēju saredzēt,
Kur tevi, gaisīgo, man atrast spēt?
Var būt, ka nomaldījies mežā klīsti,
Kur klintis sūnainās tu nepazīsti?
No glumās suņusēnes novēlies,
Tu guli sadragāts, jau beidzis ciest.
Vai varbūt rozes ziedā esi grimis
Vai firziķpūkās dusi rimis?
Vai zelta gundegā tu atpūties
Vai samta gailenītē atsēdies?
Ak, rādi, Flora, man tās puķes ziedu,
Kur dus mans Grildrigs, nepazīdams biedu.
Bet – ak, man šķiet – tev domas trauc
Pie mazām sievietēm. Un mīla sauc
Pie bērniem punduriem, pie sievas sīkās,
Tev savā rotaļmājā dzīvot tīkas,
Un durvis, logi, krāsnis, telpas tai
Ir it kā bišu šūnu mājiņai.
Vai tāpēc tu no mūsu krasta vaires?
Tev laiva pupu pāksts un salmi – tavi airi.
Vai sēdi kastē, ko nu straume nes,
Bet kurā tevi nenesīšu es?
Vai nesēdēsi vairs uz manas rokas?
Es kādreiz priecājos, ka lēkt tev sokas
Pa manu plato plaukstu. Sīks un īss
Tu tomēr darbojies kā cilvēks īsts.
Man bieži pulksteņatslēgu tu cēli,
Kā jūrnieks enkuru to pūzdams vēli.
Kā piena spaini tējas tasīti
Uz galvas nesi sev. Un vai to sasīti?
Tu smidzus aizdzini, kas sieru plūkā,
Un visi kāpuri no tevis trūkās. –
Tā runājot, tai sāpēs lūza balss
Kā runas taure, kad ir skaņai gals.
Kā vētra elšot acis noslaucīja,
Šīs platās saules apmiglota bija.
Kam velti asaras pār vaigiem skrej?

Pie Ņufaundlendas tās pār mencām lej.
Šīm zivīm krietnu sāļumu tās dotu,
Un Eiropa šīs sāpes nogaršotu.

*

III daļa. Ceļojums uz Laputu, Balnibarbiju, Lagnegu, Glabdabdribu un Japānu

I nodaļa

Autors dodas savā trešajā ceļojumā. Viņu sagūsta pirāti. Kāda holandieša ļaunprātība. Autors ierodas kādā salā. Viņu pieņem Laputā.

Mājās biju nodzīvojis apmēram desmit dienas, kad pie manis ieradās kapteinis Viljems Robinsons no Kornuelsas, branga trīssimtonnīga kuģa «Laba cerība» komandieris. Kādreiz biju strādājis par ķirurgu uz kuģa, kura ceturtā daļa piederēja šim kapteinim, un viņa vadībā braucis līdz Levantai. Viņš allaž bija izturējies pret mani vairāk kā pret brāli nekā pret apakšnieku; padzirdējis par manu atbraukšanu, viņš ieradās mani apraudzīt, manuprāt, vienīgi draudzības dēļ, kā tas mēdz būt pēc ilgas šķiršanās. Bet, apciemojis mani vairākkārt, izteikdams savu prieku par manu labo veselību, viņš reiz apjautājās, vai esmu nolēmis tagad vienmēr dzīvot mājās, un piebilda, ka esot nodomājis pēc diviem mēnešiem doties ceļojumā uz Austrumindiju, un visbeidzot atklāti uzaicināja mani, gan daždažādi atvainodamies, braukt uz viņa kuģa par ķirurgu; man būšot palīgā vēl viens ķirurgs un divi feldšeri, maksāšot divreiz lielāku algu, nekā parasts; viņš esot pieredzē pārliecinājies, ka manas zināšanas kuģniecībā neesot vājākas par viņa paša zināšanām, tāpēc varot solīties, ka ņemšot vērā manus padomus, itin kā es būtu otrs kapteinis.

Viņš pieminēja vēl daudzus citus laipnus vārdus, un es pazinu viņu kā godīgu cilvēku, tāpēc nevarēju noraidīt viņa priekšlikumu; par spīti manis pārciestajām nelaimēm, alkas redzēt pasauli bija tikpat spēcīgas kā agrāk. Bija tikai viens šķērslis – vajadzēja pierunāt manu sievu; tomēr galu galā dabūju viņas piekrišanu, ņemot vērā labās izredzes, ko šis ceļojums solīja mūsu bērniem.

Mēs devāmies jūrā 1706. gada 5. augustā un iebraucām Senzorža fortā 1707. gada 11. aprīlī. Palikām tur trīs nedēļas, lai papildinātu savu komandu, jo daudzi mūsu jūrnieki bija slimi. No turienes devāmies uz Tonkinu, kur kapteinis nolēma kādu laiku uzkavēties, jo vairākas preces, kuras gribēja iepirkt, nebija vēl gatavas un varēja tikt piegādātas tikai pēc dažiem mēnešiem. Cerēdams mazliet segt zaudējumus, ko radīja šī uzkavēšanās, viņš nopirka vienmasta burinieku, piekrāva to ar dažādām precēm, kādas tonkinieši mēdz iztirgot kaimiņu salās, nozīmēja buriniekam četrpadsmit vīru lielu komandu, no kuriem trīs bija iezemieši, un iecēla mani par šās komandas kapteini, piešķirot man pilnvaras tirgoties ar iekrautajām precēm, kamēr viņš pats kārtos savus darījumus Tonkinā.

Bijām braukuši kādas trīs dienas, kad sacēlās liela vētra, kas mūs piecas dienas dzina uz ziemeļziemeļaustrumiem un tad uz austrumiem, pēc tam iestājās labs laiks, bet vēl joprojām pūta diezgan stiprs rietumu vējš. Desmitajā dienā mūs sāka vajāt divi pirātu kuģi, kas drīz mūs panāca, jo mans vienmastnieks bija tik smagi piekrauts, ka peldēja gaužām lēni un mēs nespējām sevi aizstāvēt. Mums uzbruka reizē abu kuģu pirāti, kuru kapteiņi ar saviem vīriem nikni ielauzās uz mūsu kuģa klāja; bet, atraduši mūs visus pakritušus uz vaiga (tā es biju pavēlējis), viņi mūs sasēja ar stiprām virvēm un, atstājuši pie mums sardzi, devās pārmeklēt kuģi.

Ievēroju starp viņiem kādu holandiešu, kam acīm redzot bija zināma autoritāte, lai gan viņš nekomandēja nevienu no abiem kuģiem. Pēc mūsu ārienes viņš noprata, ka esam angļi, un laužot angļu valodā zvērēja, ka mums muguras vienam ar otru salikšot kopā, sasiešot un tad mūs iemetīsot jūrā. Es diezgan labi runāju holandiski, paskaidroju viņam, kas mēs tādi esam, un lūdzu viņu, ņemot vērā, ka esam kristieši un protestanti un no tuvas, draudzīgas kaimiņu valsts, iebilst kādu vārdu mūsu labā abiem kapteiņiem, lai tie mazliet par mums iežēlotos. Šie vārdi holandieši sanikvoja; viņš atkātoja savus draudus un, pagriezies pret saviem biedriem, ļoti spārīgi kaut ko runāja japāņu valodā un, kā man likās, bieži minēja vārdu kristieši.

Lielākā pirātu kuģa kapteinis bija japānis, kas runāja mazliet holandiski, gan ļoti vāji. Viņš pienāca man klāt un, uzdevis man dažus jautājumus, uz kuriem atbildēju lielā pazemībā, teica, ka mūs nenogalināšot. Es dziļi paklanījos kapteinim un, pagriezies pret holandiešu, sacīju, ka man ir sāpīgi atrast pagānā vairāk līdzietības nekā savā brālī kristietī. Bet neapdomātie vārdi man bija drīz jānožēlo, jo šis ļaunprātīgais nelietis, veltīgi nopūlējies pierunāt abus kapteiņus, lai mani iesviestu jūrā (ko tie nevēlējās darīt pēc tam, kad bija devuši solījumu, ka mani nenogalinās), tomēr panāca to, ka man piesprieda sodu, kas varēja likties briesmīgāks par pašu nāvi. Manus jūrniekus vienādā skaitā novietoja abos pirātu kuģos, un uz mana burinieka uzkāpa jauna komanda.

Kas attiecas uz mani, tad tika nolemts, ka mani palaidīs jūrā mazā laiviņā ar irkliem, buru un pārtiku četrām dienām; šo pārtiku japāņu kapteinis laipni divkāršoja pats no saviem krājumiem un neatlāva nevienam mani pārmeklēt. Kamēr es iekāpu laivā, holandieši, stāvēdams uz klāja, apbēra mani ar visiem lāstiem un lamām, kādi vien zināmi viņa valodā.

Apmēram stundu pirms mūsu sastapšanās ar pirātiem biju aprēķinājis, ka atrodamies 46. ziemeļu platumā un 183. garuma grādā. Kad biju diezgan tālu aizbraucis no pirātu kuģiem, ar kabatas tālskati ieraudzīju dienvidaustrumos dažas salas un uzvilku buru, lai ar labu ceļu vēju aizsniegtu tuvāko no šīm salām, kas man pēc trim stundām arī izdevās. Šī sala bija klinšaina, tomēr atradu tur daudz putnu olu un, izšķīlis uguni, aizdedzināju viršu un sausu jūras zāļu ugunsgrāku, kurā izcepu olas. Citu neko vakariņās neēdu, jo biju nolēmis pēc iespējas taupīt savus pārtikas krājumus. Nakti pavadīju kādas klints aizvējā, pakaisījis zem sevis viršus, un gulēju diezgan labi. Nākošajā dienā aizbraucu līdz citai salai un no tās līdz trešai un ceturtai, dažreiz lietodams savu buru, dažreiz irklus. Bet negribu apgrūtināt lasītāju ar savu likstu sīku attēlojumu; pietiks, ja teikšu, ka piektajā dienā ieradās pēdējā no šīm manis saskatītajām salām, kas atradās dienviddienvidaustrumos no iepriekšējās.

Šī sala bija daudz tālāk, nekā man sākumā likās, un es to aizsniedzu tikai pēc piecām stundām. Apsvērēju tai gandrīz visapkārt, līdz atradu piemērotu vietu, kur pietāt: tas bija mazs līcis, trīsreiz platāks par manu laivu. Visa sala bija klinšaina, šur tur vīdēja paretī zāles laukumiņi un saldi smaržojoši augi. Izņēmu savus trūcīgos pārtikas krājumus un iestiprinājos noglabāju pārpalikumu kādā alā, kuru šeit bija ļoti daudz; klintīs savācu daudz olu un sanesu izžuvušus jūras augus un sakaltušu zāli, lai rītu to aizdedzinātu un kaut kā izceptu olas, jo man bija līdz krams, šķiltavas, deglis un lēca. Pavadīju cauru nakti alā, kur biju novietojis visu savu pārtiku. Mana gulta bija tā pati sausā zāle un jūras augi, kurus biju sameklējis ugunsgrākam. Gulēju ļoti maz, jo mans dvēseles nemiers bija stiprāks par nogurumu un neļāva man aizmigt. Apsvēru, cik neiespējami man bija saglabāt dzīvību tik vientuļā vietā un cik nožēlojams būs mans gals, tomēr jutots tik paguris un izmisis, ka nebija spēka piecelties, un, kad saņēmos, lai izlīstu no savas alas, bija jau gaiša diena. Kādu brīdi pastaigājos starp klintīm, debess bija pilnīgi skaidra, un saule tā dedzināja, ka man bija jānovērš seja; pēkšņi saule aptumšojās, bet, kā man šķita, gluži citādi, nekā tas mēdz notikt, mākonim pārslidot. Es pavērsos atpakaļ un ieraudzīju milzīgu, necaurspīdīgu ķermeni starp sevi un sauli, kas kustējās salas virzienā; tas šķita atrodamies divu jūdžu augstumā un aizklāja sauli sešas vai septiņas minūtes, taču nevarēja manīt, ka gaiss kļuva aukstāks vai debess tumšāka kā tad, ja es stāvētu kalna ēnā. Ķermenis slīdēja tuvāk tai vietai, kur es stāvēju, un šķita veidots no cietas vielas, ar līdzenu, gludu apakšu, kas ļoti spoži lāsmoja, atspulgojot jūras vizumu. Stāvēju uz augstienes ap divsimt jardus attālumā no krasta un redzēju, ka šis lielais ķermenis nolaižas gandrīz vienā līmenī ar mani nepilnas angļu jūdzes attālumā. Izņēmu savu kabatas tālskati un skaidri

ieraudzīju daudz cilvēku kustamies augšup un lejup pa ķermeņa sāniem, kas izskatījās slīpi, bet, ko šie ļaudis darīja, to nevarēju saredzēt.

* * *

Dabiskā mīlestība pret dzīvi izraisīja manī iekšēja prieka vilni un pamodās cerība, ka šis piedzīvojums šādā vai tādā veidā palīdzēs man izkļūt no vientuļās vietas un stāvokļa, kādā atrados. Taču lasītājam būs grūti iedomāties manu izbrīnu, kad ieraudzīju gaisā salu, kuru apdzīvo cilvēki, kas (kā man likās) prata šo salu pacelt augstāk, nolaist zemāk un virzīt uz priekšu pēc savas patikas. Bet, nespēdams tobrīd par šo parādību filozofēt, es centos novērot, kādā virzienā sala kustēsies, jo likās, it kā vienu brīdi tā apstātos. Bet drīz tā man tuvojās, un es varēju saskatīt ap tās sāniem vairākstāvu galerijas, kuras pēc zināmiem posmiem savienoja kāpnes. Apakšējā galerijā ieraudzīju dažus cilvēkus, kas makšķerēja, turēdami rokās garus makšķeru kātus, un citi uz viņiem noraudzījās. Es savicināju savu naktsmici (jo mana cepure jau sen bija novalkāta) un kabatas lakatu pret salu un, kad tā virzījās vēl tuvāk, kliezdu un saucu, cik skaļi spēdams; un tad, ielūkojies vērigāk, redzēju, ka salas pusē, kas man bija tuvāk, sapulcējas ļaužu bars. Spriežot pēc tā, ka viņi rādīja ar rokām uz mani un cits uz citu, tie bija mani ieraudzījuši, lai gan neatbildēja uz maniem saucieniem. Bet redzēju, ka četri vai pieci vīri lielā steigā skrēja augšup pa kāpnēm uz salas augšieni, kur tie pazuda. Es pareizi secināju, ka šie ļaudis tika sūtīti pie kādas svarīgas personas pēc rīkojumiem, ko šajā gadījumā darīt.

Ļaužu bars pieauga, un nepilnā pusstundā sala tika iekustināta un pacelta tādā veidā, ka zemākā galerija atradās apmēram simt jardus attālumā un vienādā līmenī ar augstieni, uz kuras es stāvēju. Nostājos visaizkustinošākā lūdzēja pozā un runāju vispazemīgākajā balsī, bet atbildi nesaņēmu. Ļaudis, kas stāvēja man vistuvāk, spriežot pēc viņu tērpiem, bija dižciltīgas personas. Tie nopietni apspriedās cits ar citu, bieži skatīdamies uz mani. Beidzot viens no tiem kaut ko iesaucās skaidrā, daiļskanīgā un plūstošā valodā, kas līdzinājās itāliešu valodai, tāpēc atbildēju viņam itāliski, cerēdams, ka vismaz šīs valodas skaņa būs viņa ausīm patīkamāka. Lai gan mēs viens otru nesapratām, manu vārdu saturu varēja viegli nojaust, jo šie ļaudis redzēja, kādā nelaimē es atrodos.

Viņi ar zīmēm rādīja, lai nokāpju no klints un nāku tuvāk krastam, ko es arī izdarīju; un, kad lidojošā sala pacēlās piemērotā augstumā, ar vienu savu malu tieši pāri manai galvai, no zemākās galerijas tika nolaista ķēde, kuras galā bija piestiprināts sēdekļis; tajā es iesēdos un tiku uzvilks ar trīšiem augšup.

II nodaļa

Laputiešu rakstura un parašu attēlojums. Viņu zinātnes apraksts. Par karali un viņa galmu. Autora uzņemšana galmā. Iedzīvotāju bailes un nemiers. Laputiešu sievietes.

Kad izkāpu uz salas, mani ielenca ļaužu bars, bet tie, kas man stāvēja tuvāk, likās būt augstākas kārtas. Viņi mani apskatīja ar acīm redzamu izbrīnu, un arī es nepaliku šai ziņā viņiem daudz parādā, jo nekad vēl nebiju redzējis mirstīgos ar tik dīvainu izskatu, drēbēm un sejām. Viņiem visiem galvas bija pieliektas vai nu uz labo, vai kreiso pusi, viena acs raudzījās uz iekšu, bet otra tieši augšup uz zenītu.

Viņu virsdrēbes bija izgreznotas ar saulēm, mēnešiem un zvaigznēm, kas mījās ar vijolēm, flautām, arfām, trompetēm, ģitārām, klavikordiem un vēl daudziem citiem mūzikas instrumentiem, kādus Eiropā nepazīst. Pamanīju šur tur cilvēkus kalpotāju tērpos, kas turēja piepūstus pūšļus, it kā spriguļus, piestiprinātus pie īsām nūjām, kuras tie nesa rokās. Katrā pūslī bija iebērti daži izkaltsi zirņi vai sīki akmentiņi, kā to man paskaidroja vēlāk. Ar šiem pūšļiem viņi šad tad uzsita tuvāk stāvošajiem pa muti un ausīm, bet šāda rīcība man šķita neizprotama. Acīm redzot šo ļaužu prāti tā iegrimuši dziļās pārdomās, ka viņi nevar ne runāt, ne klausīties citu runā, ja kaut kas ārēji neiedarbojas uz viņu runas un dzirdes orgāniem, tāpēc personas, kuru līdzekļi to atļauj, vienmēr tur mājās kādu plīkšķinātāju (viņu valodā – klaimenolu) kā vienu no kalpotājiem un bez viņa nerādās ārpus mājas un ciemos. Kad divas, trīs vai vairāk personas sastapušās, šā kalpotāja uzdevums ir uzsist viegli ar pūslī pa muti tai personai, kurai jārunā, un pa kreiso ausi tai personai, kas tiek uzrunāta. Šis plīkšķinātājs cītīgi pavada savu kungu pastaigās un šad tad maigi uzplīkšķina tam pa acīm, jo tas allaž tā iegrimis domās, ka pastāvīgi draud briesmas iekrist katrā bedrē un nodauzīt galvu pret jebkuru stabu, un ielās tas var pagrūst citus vai pats tikt iegrūsts notekā.

Bija nepieciešams sniegt lasītājam šos paskaidrojumus, bez kuriem tam, tāpat kā man, būtu grūti saprast šo ļaužu rīcību, kad tie veda mani augšup pa kāpnēm uz salas virsotni un no turienes uz karaļa pili. Kamēr mēs kāpām augšup, tie vairākas reizes aizmirsā, kas tiem jādara, un atstāja mani vienu pašu, līdz viņu atmiņu atkal uzmodināja plīkšķinātāji, jo viņus acīm redzot neietekmēja ne mans svešāda

tērps un izskats, nedz traucēja ar izsaucieniem vienkāršie ļaudis, kuru domas un prāti nebija tā pārslogoti.

Beidzot mēs iegājām pilī un devāmies uz pieņemšanas zāli, kur ieraudzīju sēžam tronī karali, kam abās pusēs stāvēja visdižciltīgākās personas. Troņa priekšā atradās garš galds, apkrauts ar globiem, sfēriskiem ķermeņiem un visāda veida matemātiskiem instrumentiem. Viņa majestāte mūs nemaz neievēroja, lai gan mūsu ienākšana bija diezgan trokšņaina, jo mūs pavadīja visādas galma personas. Bet viņš patlaban bija iegrimis dziļās pārdomās par kādu problēmu, un mēs gaidījām vismaz stundu, kamēr viņš to atrisināja. Katrā pusē viņam stāvēja jauns pāžs ar sitamo pūsli rokās, un, kad tie pamanīja, ka valdnieks vairs nav nodarbināts, viens no tiem viegli uzsita tam pa lūpām un otrs pa labo ausi; karalis sarāvās it kā pēkšņi atmodināts un, paskatījies uz mani un maniem pavadoniem, atcerējās mūsu atnākšanas iemeslu, par kuru tam bija jau iepriekš ziņots. Viņš izrunāja dažus vārdus, pēc tam kāds jauneklis ar pūsli tūlīt nostājās man blakus un viegli uzsita man pa labo ausi, bet es cik spēdams ar zīmēm liku saprast, ka man šādi atgādinājumu rīki nav vajadzīgi, un šī mana rīcība, kā vēlāk noskaidroju, radīja viņa majestātē un visā galmā ļoti nelabvēlīgu priekšstatu par manām gara spējām. Cik nopratu, karalis uzdeva man vairākus jautājumus, un es atbildēju viņam visās man zināmās valodās. Kad noskaidrojās, ka mēs viens otru nesaprotam, viņš deva pavēli aizvest mani uz kādu pils telpu (šis valdnieks vairāk nekā viņa priekšteči bija slavens ar savu viesmīlību pret svešiniekiem), kur manā rīcībā tika nodoti divi kalpotāji. Man atnesa pusdienas, un četras dižciltīgas personas, kuras biju redzējis karaļa tuvumā, parādīja man godu, pusdienojot kopā ar mani. Maltīti pasniedza divās kārtās, katrā bija trīs ēdieni. Pirmajā gājienā atnesa vienādsānu trīsstūra formā izgrieztu jēra plecu, gabalu vērsa gaļas romboīda un pudīņu cikloīda formā. Nākošajā gājienā bija divas vijolveidīgas pīles, desiņas un pudīņi, kas līdzinājās flautām un obojām, un teļa krūts arfas veidā. Kalpotāji sagrieza maizi konusus, cilindros, paralelogramos un citās matemātiskās figūrās.

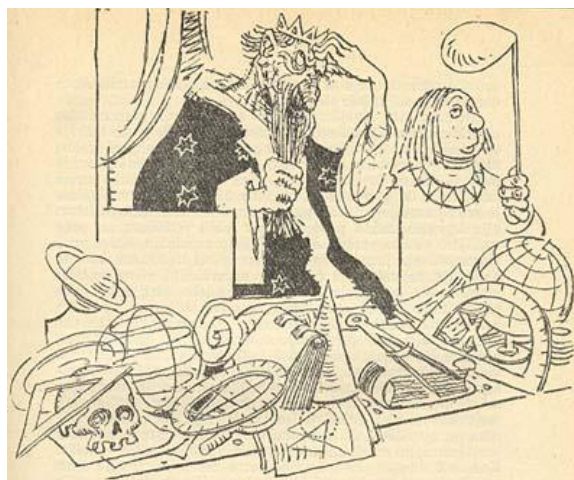
Pusdienojot iedrošinājos apjautāties, kā dažādus priekšmetus sauc vietējā valodā, un dižciltīgās personas, plīkšķinātāju atbalstītas, laipni man atbildēja, cerēdamas, ka vēl vairāk apbrīnošu viņu izcilās spējas, kad varēšu ar tiem sarunāties. Drīz es pratu paprasīt maizi un dzērienus un visu pārējo, ko vien vēlējos.

Pēc pusdienām mani galda biedri aizgāja, un pēc karaļa pavēles pie manis ieradās kāda persona plīkšķinātāju pavadībā. Šis vīrs atnesa man spalvu, tinti un papīru, trīs četras grāmatas un ar zīmēm lika man saprast, ka ir sūtīts iemācīt man valodu. Mēs nosēdējām kopā četras stundas, un šai laikā pierakstīju ļoti daudz vārdu ailēs, pievienojot tiem blakus tulkojumu, un iemācījies dažus īsus teikumus, jo skolotājs pavēlēja vienam manam kalpotājam šo to atnest, pagriezties, paklanīties, nosēsties, piecelties vai pastaigāties un darīt vēl kaut ko tamlīdzīgu. Tad es viņa izrunāto teikumu pierakstīju. Viņš man vēl parādīja vienā no savām grāmatām saules, mēness, zvaigžņu, zvaigžņu saulgriežu riņķu un polāro loku attēlus un dažādu plakanu un stereometrisku figūru nosaukumus. Viņš nosauca un attēloja man arī visus mūzikas instrumentus un iepazīstināja ar attiecīga instrumenta spēles terminiem. Kad skolotājs bija aizgājis, es pierakstīju visus šos vārdus un to nozīmes alfabēta kārtībā. Tā dažu dienu laikā ar savas labās atmiņas palīdzību mazliet apguvu laputiešu valodu.

Es nekad neesmu varējis īsti noskaidrot vārda «Laputa» īsto etimoloģisko nozīmi, bet tulkoju to «lidojošā vai peldošā sala». Senajā laputiešu dialektā, kuru vairs nelieto, *lap* nozīmē augstu un *untu* – valdnieks, un no vārda *Lapuntu* ir atvasināts sakropļojums *Laputa*. Bet es nevaru atzīt šādu atvasinājumu, kas man šķiet mazliet patvaļīgs. Iedrošinājos viņu zinātniekiem izteikt savu hipotēzi, ka Laputa ir tas pats, kas *lap auted*, – *lap* nozīmē saules staru atvismu jūrā un *auted* – spārnu, tomēr šo hipotēzi nevienam neuzspiežu, bet atļauju to novērtēt saprātīgajam lasītājam.

Personas, kuru gādībai karalis mani bija uzticējis, ievēroja, ka esmu slikti apģērbts, un otrajā rītā ataicināja drēbnieku, lai tas noņemtu man mēru jaunam uzvalkam. Šis meistars savu uzdevumu izpildīja gluži citādi nekā viņa amata brāļi Eiropā.

Viņš vispirms ar kvadrantu izmērīja manu garumu un tad ar lineālu un cirkuli aprēķināja visa mana ķermeņa apmērus un līnijas un pierakstīja tos uz papīra; pēc sešām dienām viņš atnesa man

gaužām slikti pagatavotu uzvalku, gluži nepielāgotu manam augumam, jo bija kļūdīties aprēķinos. Bet mani nomierināja apstākļi, ka šādus negadījumus novēroju visai bieži un par tiem neviens neuztraucās.

Būdams bez tērpā un juzdamies mazliet nevesels, pavadīju vairākas dienas savā istabā un ievērojami paplašināju savu vārdu krājumu, un, kad nākošo reizi ierados galmā, varēju jau saprast daudzus karaļa izteicienus un kaut cik viņam atbildēt. Viņa majestāte pavēlēja, lai sala virzītos uz ziemeļaustrumiem un tad uz austrumiem – tieši uz Lagado, visas apakšējās cietzemes karalistes galvaspilsētu. Tā atradās deviņdesmit jūras jūdžu attālumā, un mūsu ceļojums ilga četrarpus dienas. Es nemaz nesaņēmu salas nepārtraukto kustību gaisā. Otrās dienas rītā ap pulksten vienpadsmitiem pats karalis ar saviem augstmaņiem, galma ļaudīm un ierēdņiem, paņēmuši un noskaņojuši visus mūzikas instrumentus, spēlēja trīs stundas bez pārtraukuma, tā ka jutos no skaņām galīgi apdullināts un nevarēju aptvert, ko šis koncerts nozīmē, līdz mans skolotājs paskaidroja, ka ļaudis uz šās salas spējot dzirdēt sfēru mūziku, kas vienmēr atskanot noteiktos laika posmos, un galms tagad gatavojoties piedalīties šajā mūzikā – katrs ar instrumentu, ko tas vislabāk spēlē.

Mums lidojot uz galvaspilsētu Lagado, viņa majestāte pavēlēja apturēt salu pār dažām pilsētām un ciemiem, lai viņš no tām varētu pieņemt savu pavalstnieku lūgumus. Šādā nolūkā tika nolaistas lejā vairākas aukliņas, kuru galā bija maza svāra lodīte. Pie šīm aukliņām ļaudis piesēja savus lūgumrakstus, un tie pacēlās augšup kā papīri, ko skolēni piestiprina galā auklai, ar kuru tie laiž gaisā savu pūķi. Dažreiz mēs no apakšas saņēmām vīnu un ēdamvielas, ko uzvilka ar trīšiem.

Zināšanas matemātikā man ļoti palīdzēja apgūt laputiešu frazeoloģiju: kas stipri pamatojas uz šo zinātņu un mūziku; arī šajā mākslā neesmu bez spējām. Viņu idejas pastāvīgi saistās ar līnijām un figūrām. Ja viņi, piemēram, grib cildināt kādas sievietes vai kāda dzīvnieka daiļumu, tie pielīdzina to rombiem, apliem, paralelogramiem, elipsēm un lieto vēl citus ģeometrijas vai mūzikas terminus, kurus te nav vērts atkārtot. Ievēroju karaļa virtuvē visvisādus matemātikas un mūzikas instrumentus, pēc kuru apveidiem tiek sagriezti cepeša gabali viņa majestātes galdam.

Laputiešu mājas celtas ļoti slikti, visas sienas ir greizas, nevienā telpā nav neviena taisna stūra, un šīs nepilnības rada nicināšana, ko tie jūt pret praktisko ģeometriju, ko uzskata par vulgāru un mehānisku; viņu dotie norādījumi ir pārāk smalki strādnieku prātam, un tā pastāvīgi rodas kļūdas; lai gan laputieši pietiekami veikli vada pa papīru lineālu, zīmuli un cirkuli, tomēr ikdienas dzīves darbībās un norisēs neesmu redzējis lempīgākus, neveiklākus un neizdarīgākus cilvēkus ar ļoti gausu un neattapīgu uztveri pret visu to, kam nav sakara ar matemātiku un mūziku. Laputiešu spriešanas spēja ir ļoti vāja, un viņi kaislīgi tiecas apstrīdēt citu domas, atskaitot tās reizes, kad viņiem ir taisnība, kas gan gadās reti. Iztēles, fantāzijas un izdomas tiem nav nemaz, un viņu valodā nav vārdu, ar kuriem apzīmēt šādas dvēseles spējas; viņu prāts un domas pilnīgi ietvertas divu iepriekš minēto zinātņu lokā.

Vairums no viņiem, sevišķi tie, kas nodarbojas ar astronomiju, ļoti tic astroloģijai, kaut gan kaunas to publiski atzīt. Bet visvairāk es apbrīnoju vienu viņu īpašību, un tā man šķita pat neizskaidrojama, proti: novēroju viņos stipru tieksmi uzzināt jaunākos notikumus un nodarboties ar politiku, jo viņi nemitīgi apsprieda sabiedriskus jautājumus, izteica savas domas par valsts lietām un dedzīgi apstrīdēja jebkura cita viedokļa vismazāko izpausmi. Esmu šo tieksmi novērojis arī daudzos matemātiķos, kurus pazinu Eiropā, lai gan nekad neesmu varējis atrast ne mazāko līdzību starp matemātiku un politiku; varbūt šiem ļaudīm šķiet, ka mazākajam aplim ir tikpat daudz grādu kā lielākajam un ka tāpēc pasaules iekārtošana un pārvaldīšana neprasa vairāk spēju kā tās, kas vajadzīgas, lai pārvaldītu un pagrozītu globusu, bet vairāk gan šķiet, ka šī īpašība rodas no cilvēka dabai piemītošās vispārīgās vājības, kas pamudina mūs interesēties un spriest par to, kas vismazāk uz mums attiecas un kam mūsu zināšanas un dabiskās spējas vismazāk piemērotas. Šie ļaudis ir pastāvīgi satraukti, ne mirkli tie nebauda dvēseles mieru, un viņu saviļņojumu cēloņi ir tādi, kas ļoti maz ietekmē pārējos mirstīgos. Viņos izraisa bailes domas par dažādām pārmaiņām debess ķermeņos, piemēram, ka zemi, kurai nemitīgi tuvojas saule, laika ritumā tā iznīcinās vai aprīs, ka saules virsma varētu pakāpeniski aplāties ar izvirdumiem un nedot vairs pasaulei gaismu, ka zemi gandrīz skārusi pēdējās komētas aste, kas to neapšaubāmi būtu pārvērtusi pelnos, un ka nākošā komēta, kurai, pēc viņu aprēķiniem, jāparādās pēc trīsdesmit viena gada, droši vien mūs iznīcinās, jo gadījumā, ja šī komēta savā perihēlijā tuvosies līdz zināmam attālumam saulei (kas, pēc aprēķiniem, draud notikt), komēta kļūs desmitkārt spēcīgāk karstāka nekā sarkani nokaitēta dzelzs, un, attālinoties no saules, tās liesmojošā aste būtu miljons un četrpadsmit jūdžu gara, un, ja zeme ietu cauri šai astei simttūkstoš jūdžu attālumā no komētas kodola jeb galvas, tā uzliesmotu un tiktu pārvērsta pelnos; laputieši baidās, ka saule, ik dienas izšķīezdama savus starus un tos nepapildinot, beigās pilnīgi sadegs un iznīks, un līdz ar to tiks iznīcināta zeme un visas planētas, kas saņem gaismu no saules.

Būdami pastāvīgās bailēs no šādām un tamlīdzīgām draudošām briesmām, viņi nevar mierīgi gulēt savās gultās, ne baudīt dzīves vienkāršos priekus un labumus. Satiekot no rīta kādu paziņu, tie vispirms apjautājas, kā klājas saulei, kāda tā izskatījies norietot un uzlecot un vai ir cerības izvairīties no saskaršanās ar tuvojošos komētu. Šādām sarunām viņi spēj nodoties ar tādu baudu un aizrautību, ar kādu zēni mēdz klausīties briesmu stāstus par spokiem un biedēkļiem: tie klausās ar lielu kāri, bet aiz bailēm neiedrošinās iet gulēt.

Sievietes uz šīs salas ir ļoti moša rakstura, viņas nicina savus vīrus un ļoti mīl svešzemniekus, kas diezgan lielā skaitā no apakšējā kontinenta ierodas galmā vai nu dažādu pilsētu un kopienu uzdevumā, vai arī savās personiskās vajadzībās, bet salinieki tos vērtē ļoti zemu, jo tiem trūkstot vajadzīgo gara dāvanu. No šiem svešiniekiem dāmas izvēlas sev mīļākos, bet nepatīkami redzēt, ka viņas rīkojas pārāk brīvi un droši, jo laulātais draugs ir vienmēr tā nogrimis apcerēs, ka sieva un mīļākais var atļauties vislielākās valības viņa acu priekšā, ja vien vīrs apgādāts ar papīru un instrumentiem un ja tam blakus nestāv plīkšķinātājs.

Laputiešu sievas un meitas žēlojas par savu atšķirtību uz salas, kas man šķita visburvīgākais zemes stūrītis pasaulē; kaut gan šīs sievietes dzīvo pārpilnībā un bagātībā un tām atļauts darīt visu, ko tās vēlas, viņas ilgojas redzēt pasauli un baudīt galvaspilsētas priekus, bet to viņas var darīt tikai ar karaļa sevišķu atļauju, kuru nav tik viegli dabūt, jo vietējie augstmaņi no vairākkārtējas pieredzes zina, cik grūti ir pierunāt viņu sievas atgriezties atpakaļ uz salu no cietzemes. Man stāstīja, ka kāda dižciltīga galma dāma, vairāku bērnu māte, – ministru prezidenta sieva, kuras vīrs ir visbagātākais cilvēks karalistē, ārēji ļoti glīts, dziļi pieķēries savai sievai un dzīvo salas visskaistākajā pilī, – aizbildinādamās ar vāju veselību, devusies lejup uz Lagado, tur paslēpusies vairākus mēnešus, līdz karalis izdevis pavēli viņu sameklēt, un viņa tikusi atrasta netīrā krogā, tērpusies skrandās, jo visas savas drēbes bija iekļīlājušas, lai uzturētu vecu, neglītu sulaini, kas viņu katru dienu sitis un no kura sabiedrības viņu atšķīruši pret pašas gribu. Un, kaut gan vīrs saņēmis viņu ar visu iespējamo laipnību un bez mazākā pārmetuma, sieva izmantojusies drīz vien atkal slepeni nokļūt lejā ar visiem saviem dārgakmeņiem pie tā paša mīļākā, un kopš tā laika par viņu nekas vairs neesot dzirdēts.

Lasītājam var likties, ka šis notikums ņemts no eiropiešu vai angļu dzīves, nevis atgadījies tik tālā zemē. Bet lai lasītājs ir tik laipns un apdomā, ka sieviešu untumus neierobežo ne klimats, ne tautība un tie ir daudz vienveidīgāki, nekā varētu domāt.

Mēneša laikā es jau biju guvis diezgan apmierinošas sekmes laputiešu valodā un spēju atbildēt gandrīz uz visiem karaļa jautājumiem, kad man bija gods viņu apciemot. Viņa majestāte neizrādīja nekādu interesi par manis redzēto zemju likumiem, valdību, vēsturi, reliģiju un parašām, bet aprobežojās ar jautājumiem par to, kādā stāvoklī tur ir matemātika, un noklausījās manās atbildēs ar lielu nicināšanu un vienaldzību, lai gan viņu bieži uzmundrināja plīkšķinātāji, kas stāvēja tam abās pusēs.

III nodaļa

Fenomens, kuru izskaidro modernā filozofija un astronomija. Laputiešu lielie sasniegumi astronomijā. Karaļa metode dumpju apspiešanā.

Pret svešzemniekiem parasti jūt nenovīdību, tāpēc, iekams sāku savus pētījumus, lūdzu karalim atļauju iepazīties ar salas īpatnībām; to viņš žēlīgi deva, pavēlējams manam skolotājam mani pavadīt. Galvenokārt vēlējos izziņai, ar kādiem mākslīgiem vai dabiskiem līdzekļiem tiek radītas salas daudzveidīgās kustības, un par to es tagad sniegšu lasītājam filozofisku paskaidrojumu.

Lidojošai jeb peldošajai salai ir apla forma, tās diametrs līdzinās 7837 jardiem jeb četrarpus jūdžēm, tātad tās virsma ir desmittūkstoš akru. Tā ir trīssimt jardu bieza. Salas apakša jeb apakšējā virsma, kas redzama tikai no zemes, ir gluda pareizas formas dimanta plāksne apmēram 200 jardu bieza. Uz tās atrodas dažādi minerāli savā parastajā kārtībā, un tie pārklāti ar desmit vai divpadsmit pēdu biezu

auglīgas melnzemes slāni. Salas augšējās virsmas slīpums no malām pret centru ir dabisks iemesls tam, ka rasa un lietūs uz šīs salas mazos strautiņos notek uz vidieni, kur ieplūst četros lielos baseinos, kuru apkārtmērs katram, atsevišķi ņemot, ir pusjūdze, un šie baseini atrodas divsimt jardus attālumā no salas centra. Saules ietekmē baseinu ūdens dienā pastāvīgi izgaro, un tādēļ tie nekad nevar pieplūst. Turklāt valdniekam ir iespēja pacelt salu pāri mākoņu un tvaiku sfērai, un viņš pēc patikas var izvairīties no rasas un lietūs. Dabas pētnieki domā, ka visaugstākie mākoņi nevar pacelties augstāk par divām jūdžēm, vismaz šajā zemē tādi gadījumi nav novēroti!

Salas centrā ir aiza piecdesmit jardus diametrā, un astronomi nokāpj lielā, kupolveidīgā alā, ko tāpēc sauc par *flandona gagnole* jeb astronomu alu, kas izveidota dimanta slānī simt jardus dziļumā. Šajā alā pastāvīgi deg divdesmit spuldzes, kas, atspoguļojoties dimantā, spoži apgaismo visu telpu. Alā sakopots ļoti daudz un dažādu sekstantu, kvadrantu, teleskopu, astrolābiju un citu astronomisku instrumentu. Bet visīpatnējākais priekšmets, no kura atkarīgs visas salas liktenis, ir milzīgs magnēts, kura forma līdzinās audēja atspolei. Tas ir sešus jardus garš un resnākajā daļā vismaz trīs jardus biezis. Šo magnētu pašā vidū šķērso ļoti stipra dimanta ass, ap kuru tas var grozīties, un ir piestiprināts tik pareizi, ka visslābākā roka to var pagriezt. Magnētu ietver izdobts dimanta cilindrs četras pēdas garš un četras pēdas biezis, divpadsmit jardus diametrā, nolikts horizontāli uz astoņām sešas pēdas augstām dimanta kājiņām. Cilindra iekšpusē, pašā vidū, izveidotas divpadsmit collu dziļas gropes, kurās novietoti ass gali un vajadzības gadījumā tur griežas.

Šo magnētu nekāds spēks nevar izkustināt no vietas, kurā tas stāv, jo cilindrs un kājiņas nav atdalīti no dimanta masas, kas veido salas pamatni.

Ar šā magnēta palīdzību sala var pacelties, nolaisties un virzīties no vienas vietas uz otru. Pret zemi, kuru pārvalda karalis, magnēta vienam galam piemīt pievilkšanas un otram – atgrūšanas spēks. Ja magnētu nostāda vertikāli, ar pievilkšanas polu pret zemi, sala nolaižas lejup, bet, ja pret zemi pavērsts atgrūšanās pols, sala paceļas taisni uz augšu. Kad magnēts nostādīts slīpi, arī sala kustas slīpi, jo šajā magnētā spēka līnijas vienmēr iedarbojas paralēli tā stāvoklim.

Ar šādu slīpu kustību sala pārvietojas uz dažādiem valsts apvidiem. Lai izskaidrotu, kādā veidā tā pārvietojas, pieņemsim, ka AB ir līnija, kas šķērso Balnibarbijas valsti, līnija CD magnēts, kurā D ir atgrūšanas pols un C pievilkšanas pols, sala atrodas pār C; nostādīsim magnētu pozīcijā CD ar atgrūšanas polu uz leju, tad sala celsies slīpi augšup virzienā pret D. Kad tā nonāks punktā D, pagriezīsim magnētu ap asi tā, lai pievilkšanas pols būtu pavērsts pret E, tad sala virzīsies slīpi pret E; ja pagriezīsim magnētu atkal ap asi tā, lai tas atrastos stāvoklī EF ar atgrūšanas polu uz leju, sala slīpi pacelsies pret F, no kurienes, pagriežot pievilkšanas polu pret G, salu var pārvietot uz G un no G uz H, pagriežot magnētu tā, lai atgrūšanas pols būtu tieši pavērsts uz leju. Un tā, pēc vajadzības mainot magnēta stāvokli, salu var slīpi virzīt augšup un lejup, un ar šādu pārmaiņus pacelšanos un nolaišanos (kustības slīpums ir gandrīz nejūtams) sala pārvietojas no viena valsts novada uz otru.

Bet jāpiezīmē, ka sala nevar kustēties ārpus savas sauszemes valsts robežām un nevar pacelties augstāk par četrām jūdžēm. Astronomi, kas par magnētu sarakstījuši biezus apcerējumus, izskaidro to šādi: magnēta spēks iedarbojas tikai četru jūdžu attālumā, un minerāli, kas zemes un jūras dziļumos sešu jūdžu attālumā no krasta ietekmē magnētu, nav izkaisīti pa visu zemeslodi, bet izbeidzas ārpus karaļa valsts robežām; izmantojot šādu izdevīgu stāvokli, valdnieks viegli varēja pakļaut savai varai ikvienu zemi, kas atrodas magnēta pievilkšanas joslā.

Ja magnētu nostāda paralēli apvēršņa plaknei, sala apstājas, jo šai gadījumā abi poli, atrazdamies vienādā attālumā no zemes, iedarbojas ar vienādu spēku: viens stumj salu lejup, bet otrs grūž to augšup, un tāpēc nevar rasties nekāda kustība.

Šo magnētu pārzina daži astronomi, kas laiku pa laikam nostāda to tādā stāvoklī, kādu pieprasa valdnieks. Sava mūža lielāko daļu viņi pavada, vērojot debess spīdekļus ar tālskatiem, kas ir daudz labāki par mūsējiem. Lai gan viņu lielākie teleskopi nepārsniedz trīs pēdu garumu, tie dod daudz stiprākus palielinājumus nekā mūsējie, kas ir simt pēdu gari, un rāda zvaigznes daudz skaidrāk. Šī priekšrocība atļauj tiem izdarīt daudz vairāk atklājumu nekā Eiropas astronomiem, jo tie sastādījuši katalogu par desmittūkstoš stāvzvaigznēm, kamēr mūsu visplašākajos katalogos atzīmēta tikai viena trešdaļa šā skaita. Viņi atklājuši arī divas mazākas zvaigznes jeb satelītus, kas griežas ap Marsu; no tiem tuvākais atrodas no šās planētas centra tādā attālumā, kas trīskārt pārsniedz tās diametru, bet tālākā satelīta atstatums ir piecreiz lielāks par planētas diametru; pirmais apgriežas ap Marsu desmit stundās, otrais – divdesmit vienā ar pusi, tā ka to apgriešanās laika kvadrāts ir gandrīz proporcionāls viņu atstatumu kubam no Marsa centra, un tas skaidri liecina, ka uz šiem pavadoņiem attiecas tas pats gravitācijas likums, kam pakļauti visi pārējie debess ķermeņi.

Viņi novērojuši deviņdesmit trīs dažādas komētas un noteikuši ļoti pareizi šo komētu atgriešanās periodus. Ja tas tiešām atbilst patiesībai (un to viņi apgalvo ar lielu pašpaļāvību), tad būtu vēlams, lai viņu novērojumus publicētu, jo tad teorija par komētām, kas patlaban stipri klibo un ir nepilnīga, varētu kļūt tikpat pilnīga kā astronomijas pārējās nozares.

Karalis varētu kļūt par absolūtu valdnieku visā pasaulē, ja viņam izdotos pārliecināt kādu savu ministru rīkoties ar viņu kopīgi, bet šiem ministriem pieder īpašumi apakšā uz cietzemes un, apsvēruši, ka favorīta stāvoklis ir vienmēr nedrošs, tie nekad nepiekrīt savas zemes paverdzināšanai. Ja kādā pilsētā sākas sacelšanās vai dumpis, vai pilsoņu karš, vai arī pilsēta atsakās maksāt parastos nodokļus, karalim ir divi paņēmieni, kā to padarīt atkal paklausīgu. Pirmais un mīkstākais paņēmienš ir apstādināt salu virs šīs pilsētas un tās apkārtnes, ar to atņemot tai saules un lietus labdarīgo ietekmi, un tāpēc iedzīvotājiem drīz uzbrūk trūkums un slimības, un, ja noziegums to pelna, tie no augšas tiek apmētāti ar lieliem akmeņiem, pret kuriem nevar citādi aizstāvēties kā ielienot pagrabos vai alās, kamēr viņu māju jumti tiek sašķaidīti gabalos. Bet, ja tie vēl stūrgalvīgi ietiepjas vai draud ar sacelšanos, karalis ķeras pie pēdējā līdzekļa: viņš liek salai nolaisties tieši uz nepaklausīgo galvām un pilnīgi iznīcina mājas un iedzīvotājus. Tomēr tas ir ārkārtējs līdzeklis, ko valdnieks lieto ļoti reti un nelabprāt, un arī ministri neiedrošinās viņam ieteikt šādu rīcību, kas ne tikai radītu tautā pret viņiem naidu, bet nodarītu arī lielu postu viņu īpašumiem uz cietzemes, jo sala ir karaļa īpašums.

Bez tam ir vēl kāds svarīgāks iemesls, kāpēc šīs zemes karaļi vienmēr vairājušies no tik briesmīgas rīcības un izlietojuši to tikai galējas nepieciešamības gadījumā. Ja izpostīšanai nolemtajā pilsētā būtu kādas augstas klintis – kā tas mēdz būt lielākajās pilsētās, jo tās acīmredzot izvēlējušās tamlīdzīgas vietas, lai aizsargātos pret šādu katastrofu, – jeb ja pilsētā ir augsti torņi vai akmens pīlāri, tad, salai strauji lejup krītot, varētu tikt iebojāta tās apakšējā virsma, kas, kā jau teicu, gan veidota no divsimt jardus bieza dimanta, bet var ieplīst no pārāk liela trieciena vai iesprāgt, saskaroties apakšā ar degošajiem namiem, kā bieži mēdz mūsu kamīnos iesprāgt dzelzs un akmens dibenssiena. Ļaudis ļoti labi zina un saprot, cik tālu tie var pretoties, ja ir runa par viņu brīvību un īpašumu. Un karalis, kad viņš ir visvairāk sadusmots un nolēmis sagraut pilsētu drupās, pavēl salai doties lejup ļoti saudzīgi, aizbaidinoties ar žēlsirdību pret savu tautu, bet patiesībā baidīdamies ielauzt dimanta pamatni, jo šādā gadījumā, kā domā visi viņu filozofi, magnēts nevarētu salu noturēt gaisā un visa masa nogāztos uz zemes.

Ar šīs valsts pamatlikumu karalim un viņa abiem dēliem aizliegts atstāt salu, tāpat to nedrīkst atstāt karaliene, kamēr tā nav aizsniegusi vecumu, kad tai vairs nevar būt bērnu.

IV nodaļa

Autors atstāj Laputu. tiek aizvests uz Balnibarbiju un ierodas galvaspilsētā. Galvaspilsētas un tās apkārtnes attēlojums. Autoru viesmīlīgi uzņem kāds liels augstmanis. Viņa sarunas ar šo augstmani.

Kaut gan es negribētu apgalvot, ka salā pret mani izturējās slikti, jāatzīstas, ka sajutos tur pārāk atstāts novārtā un pat zināmā mērā nicināts, jo valdnieks un viņa tauta interesējās vienīgi par matemātiku un mūziku, bet šajās nozarēs manas zināšanas bija daudz vājākas nekā viņu, un tāpēc tie man neveltīja nekādu uzmanību. Turklāt, iepazīnies ar visām šīs salas īpatnībām, es vēlējos to atstāt, jo šie ļaudis man bija galīgi apnikuši. Tiem bija patiešām lielas spējas matemātikā un mūzikā, kuras abas ļoti cienu un arī diezgan labi saprotu, bet viņi reizē bija tik abstrakti un iegrimuši prātojumos, ka nekad neesmu sastapis nepatīkamākus sarunu biedrus. Divu mēnešu laikā, kurus šeit pavadīju, sarunājos tikai ar sievietēm, tirgotājiem, plīkšķinātājiem un galma pāžiem, un tāpēc radīju pret sevi ārkārtīgu nicināšanu, tomēr tie bija vienīgie ļaudis, no kuriem varēju dzirdēt prātīgas atbildes.

Cītīgi mācīdamies, biju samērā labi apguvis vietējo valodu; jutos noguris šai gūstniecībā uz salas, kur man pievērsa tik maz vērības, un nolēmu to atstāt, līdzko radīsies izdevība. Galmā bija kāds augstmanis, tuvs radnieks karalim un vienīgi šā iemesla dēļ augsti cienīts, jo bija vispār pazīstams kā vislielākais muļķis un nevēlīga galminieku vidū. Viņš bija izdarījis karalim daudzus izcilus pakalpojumus, viņam bija vairāki iedzimti un apgūti talanti, viņa raksturu daiļoja taisnīgums un godīgums, bet viņam bija tik nemuzikāla dzirde, ka nelabvēļi apgalvoja: viņš bieži esot takti sitis nepareizi, un skolotāji pat ar vislielākām pūlēm nevarēja tam iemācīt matemātikas visvieglākās teorēmas. Viņam labpatikās visādi izrādīt man savu labvēlību, bieži viņš mani pagodināja ar apciemojumiem, vēlējās dzirdēt kaut ko par Eiropas dzīvi un par manis apceļoto zemju likumiem un parašām, tikumiem un zinātni. Viņš klausījās manī, izteikdams gudras piezīmes par manu stāstījumu. Etiķetes dēļ viņu pavadīja divi plīkšķinātāji; bet, paliekot ar mani divatā, galminieks neizlietoja to pakalpojumus, tie bija viņam vajadzīgi tikai galma ceremonijās un oficiālās vizītēs, un parasti viņš pavēlēja plīkšķinātājiem aiziet.

Es lūdzu šo dižciltīgo personu izgādāt no viņa majestātes atļauju manai aizbraukšanai, ko viņš arī izdarīja, kā tam labpatikās man ar nožēlu paziņot, jo patiesi šis augstmanis bija man vairākkārt piedāvājis ļoti izdevīgus amatus, kurus tomēr noraidīju, apliecinot tam savu dziļāko pateicību.

16. februārī atvadījos no viņa majestātes un galma. Karalis man piešķīra dāvanu divsimt angļu mārciņu vērtībā, un mans aizbildnis, viņa radnieks, arī pasniedza man tikpat vērtīgu dāvanu līdz ar ieteikuma vēstuli kādam savam draugam, kas dzīvoja galvaspilsētā Lagado. Sala šai laikā lidinājās pār kādu kalnu, divu jūdžu attālumā no pilsētas, un mani nolaida zemē no apakšējās galerijas tādā pašā veidā, kādā tiku uz salu pacelts.

Kontinents, kas pakļauts lidojošās salas valdniekam, saucas Balnibarbija, un galvaspilsēta, kā jau teicu, – Lagado. Izkāpis uz cietzemes, jutos diezgan apmierināts. Devos uz pilsētu bez bažām, jo biju tērpijs tāpat kā iezemieši un pietiekami zināju laputiesu valodu, lai varētu ar tiem sarunāties. Atradu tā cilvēka māju, kam bija rakstīta ieteikuma vēstule, nodevu tam šo rakstu no viņa drauga, salas augstmaņa, un viņš mani uzņēma ļoti laipni. Šis dižciltīgais vīrs, kura vārds bija Mjunodi, pavēlēja ierādīt man istabu savā mājā, kur paliku visu laiku, kamēr uzturējos galvaspilsētā, un tur man parādīja vislielāko viesmīlību.

Otrā rītā pēc manas ierašanās viņš mani savā karietē izvadāja pa pilsētu, kas bija tik liela kā puse Londonas, bet mājas bija celtas ļoti dīvaini un vairums no tām pussabrukušas. Cilvēki ielās traucās ātri, izskatā mežonīgi, ar stingām acīm un tērpušies skrandās. Izbraucām pa pilsētas vārtiem un pavizinājāmies trīs jūdzes pa laukiem, kur redzēju daudz zemnieku ar dažādiem rīkiem apstrādājam zemi, bet nevarēju saprast, ko viņi dara, jo neredzēju neviena labības vai zāles asniņa, kaut gan zeme likās būt ļoti laba. Nevarēju nebrīnīties par pilsētas un lauku dīvaino izskatu un iedrošinājos jautāt savam pavadonim, lai viņš būtu tik laipns man paskaidrot, ko nozīmēja tik daudz darbīgu galvu un roku un norūpējušos seju ielās un laukos, jo es nekur neredzēju viņu darba sasniegumus, bet, gluži otrādi, nekad nebiju vērojis tik slikti apstrādātu zemi, nedz ļaudis, kuru sejas un apģērbi izpaustu tik lielu postu un trūkumu.

Augstmanis Mjunodi, ļoti ievērojama persona, dažus gadus bija izpildījis Lagado gubernatora pienākumus, bet ministru intrigu dēļ atcelts par nespējību. Tomēr karalis izturējās pret viņu laipni, kā pret cilvēku, kura nolūki ir labi, bet kuram ir neattīstīts un nožēlojams prāts.

Kad biju augstmanim tik brīvi izteicies par šo zemi un tās iedzīvotājiem, viņš aprobežojās tikai ar piezīmi, ka es neesot pie viņiem dzīvojis vēl pietiekami ilgi, lai man varētu rasties pareizs spriedums, un ka dažādām pasaules tautām esot dažādas parašas, un piebilda vēl citas tamlīdzīgas vispārīgas frāzes. Bet, kad atgriezos viņa pilī, viņš man vaicāja, kā man patīkot šī celtnē, kādas aplamības es tajā saskatot un kādi iebildumi man būtu pret viņa kalpotāju tērpu un izskatu. To viņš varēja droši jautāt, jo viss viņa mājā bija lielisks, labā kārtībā un nevainojams.

Es atbildēju, ka viņa gaišības gudrība, augstā kārtā un bagātība viņu pasargājušas no trūkumiem, kurus neprāts un nabadzība radījusi citos. Mjunodi teica, ja es vēlētos braukt līdz uz viņa lauku māju, ap divdesmit jūdžu ārpus pilsētas, kur atrodas viņa zemes īpašums, tad tur mums būtu vairāk brīva laika šādām sarunām. Es atbildēju viņa gaišībai, ka esmu pilnīgi viņa rīcībā, un nākošās dienas rītā devāties ceļā.

Brauciena laikā viņš pievērsa, manu uzmanību dažādām metodēm, ar kādām vietējie zemkopji apstrādāja savu zemi, kas man šķita pilnīgi neizprotamas, jo, atskaitot ļoti nedaudzas vietas, nevarēju nekur saskatīt ne labības vārpu, ne zāles stiebru. Bet pēc trīs stundu ceļojuma apkārtnē kļuva pavisam citāda; mēs iebraucām ļoti skaistā apvidū: zemnieku mājas, nelielos atstatumos cita no citas, bija glīti veidotas, lauki iežogoti, sadalīti vīna dārzos, druvās un pļavās. Neatceros, ka būtu redzējis pievilcīgāku ainavu.

Viņa ekselence ievēroja, ka mana seja noskaidrojas, un teica nopūzdamies, ka šeit sākoties viņa zeme un pa to mēs braukšot līdz viņa mājai; viņš piemetināja, ka viņa tautas brāļi viņu izsmejot un nicinot tāpēc, ka viņš tik slikti saimniekojot un rādot nelāgu priekšzīmi visai karalistei, taču viņa piemēram sekojot tikai nedaudzi, tādi paši veci, stūrgalvīgi un vāji ļaudis kā viņš pats.

Beidzot piebraucām pie mājas, kas bija patiesi cildena celtnē, būvēta pēc arhitektūras labākajiem likumiem. Strūklakas, dārzi, celiņi, alejas un birzis – viss bija izveidots ar gudru māku un gaumi. Es pelnīti slavēju visu, ko redzēju, bet viņa ekselence nemaz neievēroja manus vārdus līdz vakariņu beigām, un, kad neviena trešā vairs nebija mūsu sabiedrībā, viņš man teica ar ļoti skumīgu seju, ka pārdomājot, vai tam nevajadzētu noārdīt savas mājas laukos un pilsētā, lai pārbūvētu tās tagadējā stilā, nopostīt visas šīs plantācijas un izveidot citas, atbilstošas laikmeta prasībām, un pavēlēt to pašu darīt arī saviem zemniekiem, jo citādi viņš izraisīšot pret sevi pārmetumus par lepnību, savrupību, klīrību, nezināšanu, untumainību un varbūt pastiprināšot viņa majestātes nepatiku pret sevi. Viņš piebilda, ka mana šķietamā sajūsma pazudīšot vai samazināšoties, ja viņš pastāstīšot man dažus sīkumus, kurus es droši vien galmā neesot dzirdējis, jo ļaudis tur pārāk iegrimuši savās pārdomās un neievēro to, kas notiek apakšā uz zemes.

Noslēgums viņa runai bija šāds: apmēram pirms četrdesmit gadiem daži iedzīvotāji pārcēlušies uz Laputu darīšanu vai izpriecu dēļ un pēc pieciem mēnešiem atgriezušies atpakaļ ar ļoti vājām matemātikas zināšanām, bet ļoti vieglprātīgā noskaņā, ko bija ieguvuši šai gaisīgajā sfērā; šie ļaudis pēc savas atgriešanās sākuši just nepatiku pret visu lietu vadību uz zemes un sākuši gudrot plānus, kā visas mākslas, zinātnes, valodas un tehniku varētu nostādīt uz jauniem pamatiem. Šādos nolūkos tie ieguvuši no karaļa privilēģiju uzcelt projektētāju akadēmiju Lagado pilsētā; šī ideja guvusi tautā tik lielu atzinību, ka tagad karalistē neesot nevienas kaut cik nozīmīgas pilsētas bez šādas akadēmijas. Koledžās profesori izgudro jaunas metodes lauksaimniecībā un celtniecībā un jaunus instrumentus visiem amatiem un manufaktūras nozarēm, ar kuru palīdzību, kā viņi apgalvo, viens cilvēks veikšot desmit cilvēku darbu un pili varēšot uzcelt vienā nedēļā no tik izturīga materiāla, kas pastāvēšot mūžīgi bez remonta. Visi zemes augļi ienākšoties jebkurā gadalaikā, kādu mēs izvēlēšoties, un būšot simtkārt lielāki nekā tagad. Šādu aplaimojošu projektu esot radīts bez skaita. Vienīgā nelaime tā, ka neviens no šiem projektiem vēl neesot pilnīgi izstrādāts un pagaidām zeme kļuvusi par nožēlojamu tuksnesi, mājas sabrukušas un cilvēki staigā neēduši un neapģērbti. Bet tas viss viņus nevis atvēsinot, bet liekot tiem simtkārt dedzīgāk domāt par saviem plāniem, jo viņus uzmudinot reizē cerība un izmisums. Kas attiecoties uz viņu pašu, tad, nebūdams uzņēmīgs, viņš apmierinoties ar veco kārtību, dzīvojot savu senču celtajās mājās un rīkojoties pēc viņu parauga jebkurā dzīves nozarē, bez jebkādiem jauninājumiem; nedaudzi citi augstākie un vidējie muižnieki darot tāpat, bet uz tiem citi raugoties ar nicināšanu un nepatiku kā uz zinātnes ienaidniekiem, nejēgām un kaitīgiem sabiedrības locekļiem, kam pašu ērtības un laiskums ir dārgāki nekā viņu dzimtenes vispārējā attīstība.

Viņa gaišība piebilda, ka nevēloties pastāstīt vēl citus sīkumus, kas varētu atņemt man patiku apskatīt lielo akadēmiju, kurp esot nolēmis mani aizvest. Viņš tikai lūdza mani ievērot sabrukušu celtni kāda kalna nogāzē trīs jūdžu attālumā no šejienes un pastāstīja man, ka pusjūdzes atstatumā no mājas viņam bijušas ļoti labas dzirnavas, kuru ratu griezusi lielas upes straume, un šo dzirnavu maluma pieticis viņa paša ģimenei un vairumam viņa rentnieku, bet pirms septiņiem gadiem projektētāju sabiedrība ieradusies pie viņa ar priekšlikumu nojaukt šīs dzirnavas un uzcelt citas kalna nogāzē un uz šā kalna garās kores izrakt kanālu kā ūdens tvertni, un ūdeni dzīt augšup pa caurulēm ar mašīnu palīdzību, lai tas iedarbinātu dzirnavas, jo vējš un gaiss kalna augstienē saviļņotu ūdeni un padarītu to vēl plūstošāku; tad ūdens, krizdams lejup pa nogāzi, grieztu dzirnavu ratu ar pusi upes straumes spēka, kura tek līdzenumā. Mjunodi piebilda, ka toreiz viņš bijis ne visai labās attieksmēs ar galmu un, daudzu savu draugu pierunāts, šo projektu pieņēmis; pēc tam simt vīru strādājuši divus gadus, pasākums beidzies ar neveiksmi, projektētāji aizgājuši, uzveldami visu vainu viņam pašam, kopš tā laika tie viņu vienmēr izsmejot un pierunājot citus izdarīt to pašu eksperimentu, tāpat galvodami par panākumiem un sagādādami to pašu vilšanos. Pēc dažām dienām atgriezāmies pilsētā, un viņa ekselence, ņemot vērā ļauno slavu, kāda tam bija akadēmijā, nevēlējās mani turp aizvest pats, bet uzdeva pavadīt kādam savam draugam. Saimniekam labpatikās mani raksturot kā projektu dedzīgu apbrīnotāju, kā ziņkāru un lētticīgu cilvēku, un šāds raksturojums bija diezgan tuvu patiesībai, jo savā jaunībā es tiešām pats biju visādu projektu izgudrotājs.

V nodaļa

Autoram atļauj apskatīt lielo Lagado akadēmiju. Plašs akadēmijas apraksts. Mākslas, kurās vingrinās profesori.

Nojauzdams, ka mani lasītāji ļoti vēlēšies visos sīkumos iepazīties ar Laputijas universitāti, es to tagad aprakstīšu. Šī akadēmija neatrodas vienā, bet vairākās ēkās abās pusēs ielai, kura bija sākusi pārvērsties postažā un tad nopirkta akadēmijas vajadzībām.

Mani ļoti laipni sagaidīja rektors, un es vairākas dienas apmeklēju akadēmiju. Katrā telpā bija viens vai vairāki projektētāji, un man šķiet, ka pabiju vismaz piecsimt istabās.

Pirmais vīrs, kuru ieraudzīju, bija kalsna auguma ar apkvēpušām rokām un seju, gariem, izpūrušiem un vietām apsvilinātiem matiem un bārdū. Viņa drēbes, kreklis un āda bija vienādā krāsā. Viņš jau astoņus gadus izstrādāja projektu par saules staru izvilkšanu no gurķiem; šos starus viņš bija nodomājis savākt hermētiski slēptos stikla traukos un izlaist tos vēsās, nemīlīgās vasarās, lai sasildītu gaisu. Pētnieks izteicās man, ka neapšaubāmi pēc astoņiem gadiem spēšot piegādāt gubernatora dārziem saules starus par mērenu cenu, bet sūdzējās, ka krājumi esot nelieli, un lūdza mani dot kaut ko, kas veicinātu viņa izdomas spēju, sevišķi tāpēc, ka šogad gurķi esot bijuši ļoti dārgi. Es pasniedzu viņam nelielu ziedojumu, jo mans saimnieks man bija jau šim nolūkam iedevis naudu, tāpēc ka zināja šo pētnieku paradumu – lūgt dāvanas no apmeklētājiem.

Iegāju otrā istabā, bet gandrīz atlēcu atpakaļ, jo tikko nepagību no briesmīgās smirdoņas. Pavadonis mani pabīdīja uz priekšu, čukstus nozvērīnādams, lai nevienam neapvainojū, jo tas radītu lielu sašutumu, un tāpēc nedrīkstēju pat aizspiest savu degunu. Izgudrotājs šai istabā bija akadēmijas visvecākais loceklis: viņa seja un bārda bija bālgani dzeltenā krāsā, viņa rokas un drēbes viscaur aptašķītas ar netīrumiem. Kad mani ar akadēmiķi iepazīstināja, viņš mani cieši apskāva – laipnība, bez kuras es labi būtu varējis iztikt. Kopš pirmās ierašanās dienas akadēmijā viņa nodarbe ir pārvērst cilvēku izkārņījumus sākotnējā barībā, sadalot tos sastāvdaļās, atņemot krāsu, ko tiem piešķir žults, iztvaikojot pretīgo smirdoņu un atkāšot siekalas. Katru nedēļu pilsēta viņam sūtīja ar cilvēku izkārņījumiem pildītu trauku, tik lielu kā Bristoles muca.

Redzēju arī kādu zinātnieku, kas pūlējās ledū pārdedzināt pulverī. Viņš man rādīja savu sacerējumu par uguns kaļamību un to bija nolēmis publicēt.

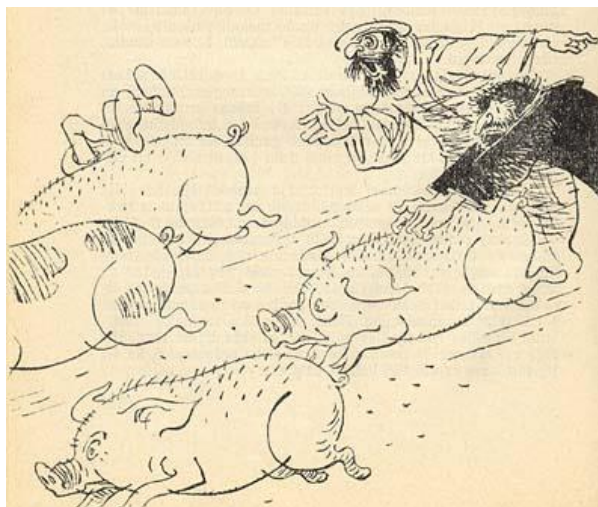
Akadēmijā bija arī kāds izdomas bagāts arhitekts, kas izgudrojis jauku metodi māju celšanai – būvi sākams ar jumtu un beidams ar pamatu, un šo metodi viņš attaisnoja, atsaukdamies uz to, ka divi gudrākie kukaiņi, bite un skudra, rīkojoties tāpat.

Tur bija kāds vīrs, akls no dzimšanas, ar vairākiem akliem mācekļiem: viņu nodarbe bija maisīt krāsas gleznotājiem, un viņu skolotājs tiem mācīja atšķirt šīs krāsas ar taustes un ožas palīdzību. Man nelaimējās, jo, kad tos ieraudzīju, tiem ne visai labi veicās viņu mācībās un gadījās, ka arī pats profesors pastāvīgi kļūdījās. Šo zinātnieku ļoti atbalstīja un cienīja viņa darba biedri.

Kādā citā telpā mani iepriecināja projektētājs, kas bija iecerējis uzart zemi ar cūku palīdzību, lai aiztaupītu izdevumus par arkliem, lopiem un strādniekiem. Metode ir šāda: vienā akrā zemes ierok sešu collu atstatumā citu no citas un astoņu collu dziļumā zināmu daudzumu zīļu, dateļu, kastaņu un citu augļu vai sakņu, ko šie dzīvnieki labprāt ēd, tad uz lauka uzdzen sešsimt vai vairāk cūku, un dažās dienās tās izraknā visu zemi, meklēdamas sev barību, un tā sagatavo zemi sējai, reizē to apmēslojot. Tiesa, pārbaudot šo metodi, izdevumi un pūles izrādījušies ļoti lieli, bet raža bijusi visai niecīga vai tās nebijis nemaz. Tomēr neviens nešauboties, ka šis izgudrojums varētu tikt lieliski uzlabots.

Iegāju citā telpā, kur sienas un griesti bija viscaur apklāti ar zirnekļu tīkliem, atskaitot mazās durvis, pa kurām ienāca un izgāja izgudrotājs. Man ienākot, viņš skaļi brīdināja, lai es nesaraujot viņa zirnekļa tīklus. Zinātnieks žēlojās, ka pasaule tik ilgi pieļaujot liktenīgu kļūdu un izmantojot zīdtārpiņus, kamēr mums esot tik daudz mājas kukaiņu, kas bezgala pārāki par šiem tārpiņiem, jo protot ne tikai vērpt, bet arī aust. Un viņš tālāk izteicās, ka, izmantojot zirnekļus, tikšot pilnīgi atrisināts jautājums par zīdu krāsošanu. Par to pārliecinājos, kad viņš man parādīja lielu daudzumu skaistu, daudzkrāsainu mušu, ar kurām tas baroja savus zirnekļus, apgalvodams mums, ka zirnekļu tīkli iegūšot no tām attiecīgu krāsu, un, tā kā mušas viņam bija visās krāsās, tad tas cerēja apmierināt ikviena gaumi, tiklīdz atradīšot mušām piemērotu barību, kā sveķus, eļļas un citas lipīgas vielas, kas zirnekļu pavedienus padarītu stiprākus un izturīgākus.

Tur bija astronoms, kas projektēja uzstādīt uz pilsētas rātsnama lielā vējrādītāja saules pulksteni, lai zemes un saules gada un diennakts kustība tiktu saskaņota ar nejaušajām vēja maiņām.

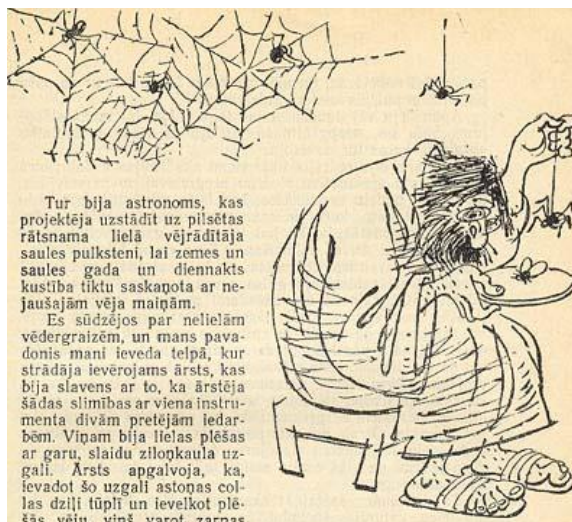
Es sūdzējos par nelielām vēdergraižēm, un mans pavadonis mani ievēda telpā, kur strādāja ievērojams ārsts, kas bija slavens ar to, ka ārstēja šādas slimības ar viena instrumenta divām pretējām iedarbēm. Viņam bija lielas plēšas ar garu, slaidu ziloņkaula uzgali. Ārsts apgalvoja, ka, ievadot šo uzgali astoņas collas dziļi tūplī un ievēkot plēšas vēju, viņš varot zarnas izstiept līdzīgi izkaltošiem pūšļiem. Bet, kad slimība ir neatlaidīgāka un niknāka, viņš iebīdot uzgali tūplī tad, kad plēšas piepūstas pilnas ar gaisu, un iedzenot šo gaisu slimnieka ķermenī, tad izraujot instrumentu, lai atkal piepūstu plēšas, spēcīgi ar īkšķi aizspiezdams slimnieka tūpla caurumu; kad šī operācija atkārtota trīs vai četras reizes, iepūstais gaiss izlaužoties laukā, izraudams sev līdzīgi kaitīgās vielas (kā ūdens no sūkņa), un slimnieks atveseļojoties. Es redzēju, kā viņš abus paņēmienus izmēģināja pie suņa, bet nenovēroju, ka pirmajam eksperimentam būtu kādi panākumi. Pēc otrā eksperimenta dzīvnieks bija tā uzpūsts, ka gandrīz vai pārsprāga, un tik spēcīgi izgrūda savu zarnu saturu, ka man un manam pavadonim kļuva nelabi. Suns tai pašā brīdī nobeidzās, un mēs atstājām ārstu, kas ar šo pašu paņēmieni pūlējās kustoni atdzīvīnāt.

Apmeklēju vēl daudzas citas telpas, bet, lai mans stāstījums būtu īss, neapgrūtināšu lasītāju ar visu to dīvainību aprakstu, kuras tur novēroju.

Līdz šim biju redzējis tikai vienu akadēmijas nodaļu; otrā bija ierīkota spekulatīvo zinātņu progresīvajiem pārstāvjiem, un par šo nodaļu es izteikšos, kad būšu pastāstījis par kādu slavenu personu, kuru tie sauc par universālo mākslinieku. Viņš mums pastāstīja, ka jau trīsdesmit gadus veltot savas domas cilvēku dzīves uzlabošanai. Viņa rīcībā bija divas telpas pilnas dīvainiem retumiem, un tajās strādāja piecdesmit cilvēku. Daži sabiezina gaisu sausā, taustāmā vielā, atdalīdami no tā salpetri un izkāsdami no gaisa ūdeņainās jeb tekošās sastāvdaļas; daži pārvērta marmoru mīkstā vielā, lai izgatavotu no tās lielus spilvenus un adatu spilventiņus; daži mēģināja pārakmeņot dzīva zirga nagus, lai pasargātu tos no nodilšanas. Pats mākslinieks patlaban izstrādāja divus projektus. Pirmais bija – zemes apsēšana ar pelavām, kurās, kā viņš apgalvoja, slēpjoties īstais dīgšanas spēks, ko pierādīja ar vairākiem eksperimentiem, bet es nebiju tik gudrs, lai tos saprastu. Otrais projekts paredzēja ar sveķu, minerālu un augu vielu āreji lietotu maisījumu apturēt vilnas augšanu diviem jēriem, un viņš cerēja neilgā laikā visā karalistē ieviest kailo aitu sugu.

Tad devāties apstaigāt akadēmijas otro nodaļu, kur, kā jau teicu, uzturējās spekulatīvās zinātnes projektētāji.

Pirmo profesoru es ieraudzīju lielā telpā un apkārt tam četrdesmit skolniekus. Pēc apsveicināšanās pamanījis, ka nopietni vēroju kādu ierīci, kas aizņēma lielāko daļu telpas kā garumā, tā platumā, viņš teica, ka es varbūt brīnīšoties, redzot viņu izstrādājam projektu par spekulatīvās zinātnes uzlabošanu ar praktiskiem un mehāniskiem paņēmieniem. Bet pasaule drīz sapratīšot, cik tie noderīgi, viņš pats sev glaimojot, ka cēlāka un diženāka doma vēl nekad neesot radusies kāda cilvēka galvā. Ikviens zinot, cik grūta ir parastā metode, kādu lieto mākslu un zinātņu apgūšanai, bet ar šo izgudrojumu palīdzību vislielākais nepraša par mērenu maksu un ar nelielu fizisku piepūli varot sarakstīt grāmatas par filozofiju, dzeju, politiku, likumdošanu, matemātiku un teoloģiju, pat ja tam nav nekāda talanta, nedz izglītības. Tad viņš mani pieveda pie statnes, kurai abās pusēs viņa skolnieki stāvēja rindās. Šī ierīce aizņēma divdesmit kvadrātpēdu, un tā bija novietota telpas vidū. Tās virsma bija veidota no daudziem koka gabaliņiem spēļu kauliņu lielumā – daži no tiem bija lielāki, daži mazāki. Visi tie bija savienoti ar smalkām stieplītēm. Šiem koka gabaliņiem abās pusēs bija pielīmēts papīrs un uz šīm papīra sloksnītēm uzrakstīti visi vārdi, kādi sastopami laputiešu valodā, dažādās izteiksmēs, laikos un locījumos, bet pilnīgā nekārtībā. Profesors lūdza, lai es uzmanīgi vērojot, jo viņš iedarbināšot savu mašīnu. Pēc viņa pavēles skolnieki katrs satvēra dzelzs rokturi, jo četrdesmit šādi rokturi bija iestiprināti statnes sānos. Pagriežot šos rokturus, vārdu sakārtojums pilnīgi izmainījās. Tad viņš pavēlēja trīsdesmit sešiem zēniem lēni izlasīt rindas, kas bija izveidojušās uz statnes, un, kur viņi atrada trīs vai četrus vārdus, kas kopā varēja izveidot daļu teikuma, nodiktēja tos pārējiem četriem zēniem, kas bija pierakstījami. Šo vingrinājumu tie atkārtoja trīs vai četras reizes, un mašīna bija tā iekārtota, ka pie katra pagrieziņa vārdi ieslidēja citā vietā, kad četrstūrainie koka gabaliņi virzījās no augšas uz leju.

Sešas stundas dienā jaunie studenti veltīja šim darbam; un profesors man parādīja vairākus biezus sējumus, kas jau sastādīti no teikumu daļām, kuras viņš bija nodomājis apvienot un dot no šī bagātīgā materiāla pasaulei pilnīgu visu mākslu un zinātņu kopsavilkumu; šo darbu varētu vēl uzlabot un stipri paātrināt, ja sabiedrība savāktu fondu piecsimt šādu ierīču izgatavošanai un lietošanai Lagado pilsētā un uzliktu par pienākumu šīs mašīnas pārzinātājiem sakopot vienā krājumā savus atsevišķos sastādītos krājumus.

Viņš apgalvoja man, ka šis izgudrojums nodarbinājis visas viņa domas kopš jaunības un ka viņš šajā ierīcē ielicis visu valodas vārdu krājumu un visstingrāko vispārējo skaitlisko proporciju, kāda pastāv grāmatās starp partikulām, lietvārdiem, darbības vārdiem un citām vārdu šķirām.

Es padevīgi pateicos šai dižajai personai par tās lielo, vaļsirdību un apsoliņos, ka gadījumā, ja man kādreiz laimīgi izdotos atgriezties savā dzimtenē, es viņu taisnīgi cildinātu kā šīs brīnišķās mašīnas vienīgo izgudrotāju; tās apveidu un mehānismu lūdzu man ļaut uzzīmēt uz papīra, lai varētu to parādīt dzimtenē. Es viņam teicu, ka Eiropas zinātniekiem gan ir paraša zagt izgudrojumus citam no cita, un ka tiem šādā gadījumā ir vismaz tā priekšrocība, ka izraisās strīds par to, kurš ir īstenais izgudrotājs, tomēr apsoliņu rīkoties tik piesardzīgi, ka viss izgudrošanas gods piederētu tikai viņam un tam nebūtu neviena sāncensība.

Pēc tam iegājām valodu skolā, kur trīs profesori apspriedās par to, kā uzlabot savas tautas valodu.

Pirmais projekts ieteica saīsināt sarunas valodu, pārvēršot vairākzīlbu vārdus vienā zīlbe un atmetot darbības vārdus un divdabjus, jo īstenībā visas iedomājamās lietas apzīmējot tikai lietvārdi.

Otrais projekts ieteica pilnīgi atņemt visus vārdus un tika cildināts kā sevišķi noderīgs veselībai un laika ietaupīšanai. Jo ir skaidrs, ka ikviens vārds, ko izrunājam, zināmā mērā nolieta mūsu plaušas un tālīdz palīdz saīsināt mūsu mūžu, un, tā kā vārdi ir tikai lietu nosaukumi, tad autors domā, ka būtu ērtāk, ja visi cilvēki nestu sev līdz tās lietas, kas nepieciešamas, lai izteiktu savas domas un vajadzības. Šo jaunizgudrojumu cilvēku ērtības un veselības labad gandrīz jau būtu ieviesuši, ja sievietes kopā ar neizglītoto un rupjo pūli nepiedraudētu ar sacelšanos, tiklīdz tām atņemšot brīvību runāt ar savu mēli – tāpat kā runājuši viņu tēvutēvi; tik pastāvīgs un nesamierināms zinātnes ienaidnieks ir vienkāršā tauta. Tomēr daži visai mācīti un gudri ļaudis pieņēmuši šo jauno priekšmetisko sarunu valodas veidu. Vienīgo neērtību radot apstākļi, ka tad, ja cilvēkam ir ļoti plaša un dažāda sarunu viela, tas esot spiests nest uz savas muguras attiecīgi lielāku priekšmetu saini, sevišķi, ja līdzekļu trūkums tam neatļaujot uzkraut šo pienākumu vienam vai diviem spēcīgiem kalpotājiem. Esmu bieži redzējis divus no šiem gudrajiem gandrīz sabrukušus zem savu nastu smaguma, gluži kā mūsu pauniniekus; satikušies uz ielas, tie nolika savus nesamos, atvēra maisus un sarunājās kādu stundu, tad savāca savus rīkus, palīdzēja viens otram uzcelt plecos paunu un atvadījās. Īsākām sarunām cilvēks var nest pietiekami daudz priekšmetu savās kabatās vai padusēs, bet mājās tam saruna nerada nekādas grūtības. Tāpēc telpa, kurā satiekas sabiedrība, kas pielieto šādu sarunas veidu, ir dažādu lietu pieblīveta, lai tās būtu pie rokas un noderētu kā materiāls šāda stila mākslīgām sarunām.

Šā izgudrojuma otra liela priekšrocība bija tā, ka tas varētu noderēt kā universāla valoda, ko saprastu visas civilizētās tautas, kuru mantas un rīki parasti ir līdzīgi vai gandrīz vienādi, tā ka šo lietu nozīme ir viegli saprotama. Tā sūtņi varētu sarunāties ar svešzemju valdniekiem vai ministriem, kuru valodu tie nemaz neprot.

Iegāju matemātikas skolā, kur skolotājs apmācīja skolniekus pēc metodes, kādu grūti iedomāties Eiropā. Katra teorēma un pierādījums skaidri uzrakstīti uz plānas oblātas ar tinti, kas veidota no tinktūras pret galvas sāpēm. Šī oblāta studentam jānorij tukšā dūšā un nākošajās trijās dienās jāpārtiek tikai no maizes un ūdens. Kad oblāta sagremota, tinktūra nokļūst līdz viņa smadzenēm ar visu teorēmu. Bet šās metodes panākumi līdz šim nav vēl noskaidroti daļēji kādas kļūdas dēļ, kas ieviesusies dozā vai sastāvā, un daļēji jauniešu ietiepības dēļ, kuriem šī oblāta ir tik pretīga, ka tie mēdz aizzagties sāņus un

to izsplaut, iekams tā pagūst iedarboties; tāpat viņi nav pierunājami atturēties no ēdieniem tik ilgi, cik to prasa priekšraksts.

VI nodaļa

Akadēmijas apraksta turpinājums. Autors ieteic dažus uzlabojumus, kurus ar goddevību pieņem.

Saprāts, kā liekas, nevaldīja politisko projektētāju skolā, kur man sevišķi nepatika, – profesori man šķita galīgi sajukuši, un šādi skati mani vienmēr padara grūtsirdīgu. Šie nelaimīgie cilvēki ieteica projektus, kas pārliecinātu valdniekus izvēlēties sev tādus mīluļus, kuriem būtu liela gudrība, spējas un tikumi; pēc šā projekta ministri jāapmāca rūpēties par sabiedrības labklājību, apbalvot nopelnus, lielus talantus un izcilus pakalpojumus, valdniekiem jāmača izprast viņu patiesās intereses, pamatojot tās uz tautas interesēm, lai tie piešķirtu amatus personām, kas spējīgas tos izpildīt, un minētas vēl citas mežonīgas un neiespējamās fantāzijas, kādas vēl nekad nav radušās cilvēku galvās; šis projekts atkal nostiprināja manu veco pārliecību, ka nekas nav tik neparasts un neiespējams, lai daži filozofi to neaizstāvētu kā patiesību.

Tomēr man jābūt taisnīgam pret šo akadēmijas nodaļu un jāatzīst, ka ne visi pētnieki tur bija tik nereāli. Tur bija kāds ļoti atjautīgs doktors, kas, liekas, pilnīgi bija izpētījis valdīšanas veidus un sistēmas. Šis dižais vīrs bija visai lietderīgi izlietojis savas studijas, atrazdamas daudz iedarbīgu līdzekļu pret visām kaitēm un korupcijām, kādas piemīt dažādām sabiedriskām iestādēm valdnieku netikumumu un pavalstnieku izlaidības dēļ. Piemēram: visi rakstnieki un filozofi ir vienis prāti, ka ir liela līdzība starp cilvēku un politisko organismu; vai tad nav skaidrs, ka abu veselību var saglabāt un slimības izārstēt pēc vienas receptes. Visi atzīst, ka senāti un augstas valsts padomes bieži cieš no liekvārdības, uztraukuma un citām slimīgām noskaņām, dažādām galvas un sevišķi sirds slimībām, no spēcīgiem krampjiem, kas liek sāpīgi sarauties abu roku, sevišķi labās rokas nerviem un dzīslām, tie cieš no žults izplūdumiem, uzpūsta vēdera, galvas reiboņiem un murgiem, no skrofuloziem augoņiem, kas pilni sapuvušu un smirdošu strutu, no skābām, tukšām atraugām, tiem uznāk vilka apetīte, gremošanas traucējumi un citas kaites, ko nav vērts pieminēt. Šis ārsts tāpēc ieteica, ka, senātam sanākot, dažiem ārstiem jāpiedalās pirmajās trijās sēžu dienās un ik dienas pēc debatēm jāpārbauda katra senatora pulss; pēc tam nopietni jānoskaidro dažādu slimību raksturs, jāapspriežas par ārstēšanas metodēm un ceturtajā dienā jāatgriežas senātā līdz ar saviem aptiekāriem, kas paņemtu līdz attiecīgus medikamentus; pirms senatori sāk apspriedi, katram no tiem jāiedod slimībām attiecīgi piemērotas zāles: nomierinošas, vēderu mīkstināšanas, iztīrošas, izkodinošas, savelkošas, remdinošas, caureju veicinošas, līdzekļi pret galvas sāpēm, pret žults kaitēm, zāles atklepošanai, pret dzirdes traucējumiem un, skatoties pēc šo zāļu iedarbes, tās nākošajā sēdē jāatkārto, jāmaina vai jāpārtrauc to lietošana. Šis projekts nevarētu sabiedrībai izmaksāt dārgi, un, cik nu mans niecīgais saprāts aptver, tas noderētu darba veicināšanai tādās zemēs, kur senāts piedalās likumdošanā: tas radītu vienprātību, saasinātu debates, atvērtu dažas mutes, kas tagad aizvērtas, un liktu aizvērties vēl daudz vairāk mutēm, kas tagad atvērtas, apvaldītu jauno ļaužu straujumu un mazinātu veco ļaužu pašpārliecību, uzmundrinātu trulos un atvēsinātu nekaunīgos.

Tālāk: tā kā visi žēlojas, ka valdnieku mīluļiem ir īsa un vāja atmiņa, tad šis doktors ieteic ikvienam, kas iet audiencē pie ministru prezidenta, kad tas izsacījis pēc iespējas īsos un vienkāršos vārdos savu vajadzību, aizejot iekniebt ministram degunā vai uzsist pa vēderu vai uzkāpt tam uz varžacīm, vai trīs reizes paraustīt aiz abām ausīm, vai iedurt tam biksēs spraužamadat, vai saknaibīt roku zili melnu, lai novērstu aizmīršanu; un katrā pieņemšanas dienā šī operācija atkārtojama, līdz lūgums būs izpildīts vai pilnīgi noraidīts.

Viņš ieteic arī, lai ikviens senators lielajā valsts padomē, pēc tam kad tas izteicis savas domas un tās aizstāvējis, būtu spiests balsot par pilnīgi pretējo viedokli, jo, šādi rīkojoties, balsošanas rezultāts vienmēr nāktu valstij par labu.

Ja valstī partijas nikni ķīdijas, viņš ieteic apbrīnojamu līdzekli, kā tās samierināt. Metode ir šāda: paņem simt līderu no katras partijas, sastāda pāros tādus, kuriem galvas apmēram vienāda lieluma, tad lai divi labi ķirurgi atzāgē katram pārim pakaušus līdzīgos apmēros tā, lai smadzenes tiktu sadalītas divās vienādās daļās. Lai šos atgrieztos pakaušus apmaina, pieliekot katru pie pretinieka galvas. Liekas, ka šāda operācija jāizdara ļoti rūpīgi, un profesors mums apgalvoja, ka gadījumā, ja tā sekmīgi veikta, atveseļošanās iestātos neapšaubāmi. Viņš sprieda tā: ja abas smadzeņu puses būtu spiestas strīdēties par kādu jautājumu viena galvaskausa ietvaros, tad tās drīz saprastos un radītu to mērenību, kā arī domu skaidrību, kas tik ļoti vēlama tādām galvām, kuras iedomājas, ka nākušas pasaulē, tikai lai uzraudzītu un

pārvaldītu tās norisi; bet, kas attiecas uz naidīgo partiju vadoņu smadzeņu kvalitatīvo un kvantitatīvo atšķirību, tad doktors mums apgalvoja, vadoties pēc savas pieredzes, ka tā esot ļoti niecīga.

Es dzirdēju, ka divi profesori dedzīgi strīdējās par to kādā veidā visērtāk un vislabāk ievākt nodokļus, pārāk neapgrūtinot valsts iedzīvotājus. Pirmais apgalvoja, ka taisnīgākā metode būtu uzlikt zināmus nodokļus netikumiem un neprātībām un summa, kāda maksājama atsevišķam cilvēkam, jāaprēķinot žūrijai, kas sastādīta no viņa kaimiņiem. Otrajam bija pilnīgi pretējs viedoklis: ar nodokļiem jāapliekot tādas miesas un dvēseles īpašības, kuras cilvēki visvairāk sevī ciena, nodoklis varot būt lielāks vai mazāks atkarā no tā, cik šīs īpašības ir pilnīgas, un novērtējums jāatstāj pašu maksātāju sirdsapziņai. Visaugstākais nodoklis jāuzliekot vīriešiem, kas ieguvuši pretējā dzimuma vislielāko labvēlību, un nodokļa likme jāaprēķinot attiecīgi viņiem piešķirto laipnību skaitam un veidam, un šai ziņā viņi varot būt paši sev par lieciniekiem. Viņš ieteica uzlikt augstu nodokli atjautībai, drosmei un pieklājībai, un tas jāievācot tādā pašā veidā, katrai atsevišķai personai pašai nosakot šo viņam piemītošo īpašību daudzumu. Kas attiecas uz godu, taisnīgumu, gudrību un zināšanām, tad tās ar nodokli neesot apliekamas, jo tiekot tik savdabīgi novērtētas, ka neviens cilvēks šīs īpašības neatzīstot citā cilvēkā un nenovērtējot tās pareizi pats sevī.

Viņš ieteica uzlikt sievietēm nodokli, kas atbilst viņu daiļumam un prasmei ģērbties, atstājot tām, tāpat kā vīriešiem, priekšrocības šai ziņā pašām sevi novērtēt. Bet patstāvību, tiklību, saprātīgumu, labu raksturu nevajagot aplikt ar nodokļiem, jo nodoklis nevarētu segt iekasēšanas izdevumus.

Lai senatori kalpotu valsts interesēm, šis profesors ieteica, ka amati tiem jāpiešķir izlases kārtībā, ikvienam senatoram vispirms jādod zvērests un ķīla, ka viņš balsos par galmu, vienalga, vai izvilks pilnu vai tukšu lozi, bet neveiksminiekiem ir tiesības vilkt lozi par nākošo vakanto vietu. Tā cerība un gaidas tiktu uzturētas, neviens nesūdzētos par nepildītiem solījumiem, bet vainotu par savu neveiksmi tikai likteni, kura pleci ir platāki un stiprāki nekā jebkuram ministram.²⁷

Kāds cits profesors man parādīja garu instrukciju sarakstu par to, kā jāatklāj intrigas un sazvērestības pret valdību. Viņš ieteica lieliem valstsvīriem pārbaudīt visu aizdomīgo personu barību, viņu ēdamlaiku, noskaidrot, uz kuriem sāniem tie gul, ar kādu roku noslauka sev dibenu, sīki izpētīt viņu izkārnījumus²⁸ un pēc to krāsas, smakas, garšas, biežuma, sagremotības vai nesagremotības taisīt secinājumus par viņu domām un iecerēm, jo cilvēki nekad neesot tik nopietni, domu pilni un koncentrēti, kā sēžot atējā, ko viņš zinot no pieredzes, jo, kad šādā stāvoklī viņš pārbaudes pēc mēģinājis apcerēt, kā vislabāk nogalināt karali, viņa izkārnījumiem bijusi zaļgana nokrāsa, bet tie ieguvuši gluži citu nokrāsu, kad viņš domājis tikai par to – kā uzsākt sacelšanos vai nodedzināt galvaspilsētu.

Viss apcerējums bija uzrakstīts ar lielu atjautību, saturēja daudz novērojumu, kas interesanti un noderīgi politiķiem, bet, manuprāt, ir vēl nepilnīgi. To iedrošinājos pateikt autoram un piedāvāju, ja viņam nebūtu iebildumu, dot tam dažus papildinājumus.

Viņš uzņēma manu priekšlikumu ar tik lielu iecietību, kāda parasti nav sastopama rakstniekos, sevišķi projektētāju žanrā, un piebilda, ka būšot laimīgs dzirdēt no manis papildu norādījumus.

Es viņam teicu, ka ceļodams kādu laiku uzturējos Tribnijas karaļvalstī, kuru iezemieši sauc par Lengdonu, un ka tur vairums iedzīvotāju sastāv tikai no spiegiem, lieciniekiem, denuncianti, sūdzētājiem, prasītājiem, aculieciniekiem, zvērīnātajiem un viņu dažādiem kalpotājiem un palīgiem, kurus visus vada un atalgo valsts ministri un deputāti. Šajā karaļvalstī sazvērestības ir tādu personu izgudrojums, kuras vēlas sevi izvirzīt kā izcilus politiķus, iedvest jaunu spēku sajukušajai administrācijai, apslāpēt vai izkliegt vispārējo neapmierinātību, piepildīt savas lādes ar atsavinātu mantu un pastiprināt vai vājināt uzticību valsts kredītiem atbilstoši savām personiskajām interesēm. Vispirms tie savā starpā vienojas un nolemj, kādas aizdomīgas personas jāapvaino sazvērestībā, tad netiek žēlotas pūles, lai piesavinātos visas viņu vēstules un rakstus un iekaltu to autorus važās. Šos rakstus nodod speciāliem meistariem, kas ļoti veikli atrod vārdu, zilbju un burtu slepenās nozīmes.

Piemēram: tie noskaidrojuši, ka sēdēt atējas krēslā nozīmē privātu apspriedi,²⁹ zosu bars – senātu, klibs suns³⁰ – iebrucēju^{31, 32} mēris – regulāro armiju, prusaks – prezidentu, reimatisms³³ – arhibīskapu,

²⁷ V.E.: Viss tālākais šīs nodaļas teksts cara laikā bija cenzūras aizliegts, un Krievijā to nedrīkstēja publicēt.

²⁸ V.E.: Mājiens uz Eterberija procesā pieminētajām divām vēstulēm, kuras atrastas viņa atējā.

²⁹ V.E.: Pareizāk: slepeni apspriedi.

³⁰ V.E.: Klibs suns – tas ir mājiens uz Eterberija lietu. *Atterbury* – Ročestras bīskaps un Vestminsteras dekāns bija karalienes Annas piekritējs un pēc viņas nāves gribēja tronī Annas brāli Jēkabu III; Georgs I viņu tiesāja un izsūtīja; Svifts un Pops bija par to sašutuši. Eterberijs saņēma no Francijas kā dāvanu suni Arlekīnu, kuram pa ceļam bija lauza kāja. Svifts par to uzrakstīja dzejoli «Par briesmīgo sazvērestību, kuru atklāja Ročestras bīskapa suns Arlekīns».

³¹ V.E.: Pretendentu uz troni.

karātavas – valsts sekretāru, nakts pods – augstmaņu komiteju, siets – galma lēdiju, slota – revolūciju, peļu slazds – valsts amatu, bezdibenīga aka – valsts kasi, samazgu bedre – galmu, āksta cepure ar zvārgulīšiem – karaļa mīluli, salauzta niedre – tiesu palātu, tukša muca – ģenerāli, pūžņains augonis – valsts pārvaldi.

Ja šī metode neder, tiem ir vēl divas iespaidīgākas metodes, kuras vismācītākie no tiem sauc par akrostihu un anagrammu. Ar pirmo metodi tie var atšifrēt katra vārda pirmo burtu politisko nozīmi.

Piemēram: N nozīmē savvērestību, B – jātnieku pulku, L – floti jūrā; pārstatot alfabēta burtus jebkurā aizdomīgā rakstā, tie var atklāt neapmierinātas partijas slēptākos nodomus. Piemēram, ja es vēstulē draugam teiktu «mūsu brālim Tomam nupat iemetušies hemoroīdi», veiklie atšifrētāji atklātu, ka burti, kas sastāda šo teikumu, nozīmē šādus vārdus: «Pretojies – savvērestība atklāta». Tā ir anagramatiskā metode.

Profesors man ļoti pateicās par to, ka pastāstīju viņam šos novērojumus, un apsolvās mani cienīgi pieminēt savos rakstos.

Es neko neredzēju šajā zemē, kas varētu pamudināt mani šeit vēl ilgāk uzkavēties, un sāku domāt par atgriešanos savā dzimtenē Anglijā.

VII nodaļa

Autors atstāj Lagado, ierodas Maldonādā. Neviena kuģis nav braukšanas gatavībā. Viņš dodas īsā ceļojumā uz Glabdabdribu. Autoru uzņem gubernators.

Laputa un tai pakļautās zemes ir daļa tā kontinenta, kas, kā man iemesls domāt, izplešas uz austrumiem pret neizpētīto Amerikas joslu, rietumos no Kalifornijas; ziemeļos šis kontinents iestiepjas Klusajā okeānā, kas ir nepilnu simt piecdesmit jūdžu atstatumā no Lagado – šeit ir laba osta un noris dzīva tirdzniecība ar lielo Lagnegas salu, kas atrodas ziemeļrietumos ap 29. ziemeļu platuma un 140. garuma grādu. Šī Lagnegas sala ir dienvidaustrumos no Japānas, ap simt jūras jūdžu atstatuma no tās. Japānas ķeizars un Lagnegas karalis noslēguši ciešu apvienību, un no vienas salas uz otru bieži brauc kuģi. Nolēmu doties turp, lai varētu atgriezties Eiropā. Noīrēju divus mūļus un pavadoni, lai tas rādītu man ceļu un pārvadātu manas sīkās mantas. Atvadījos no sava cēlā aizbildņa, kas man bija parādījis tik lielu laipnību, un šķīroties tas man pasniedza vērtīgu dāvanu.

Manā ceļojumā nebija nekādu piedzīvojumu, nedz atgadījumu, kurus būtu vērts pieminēt. Kad ieradās Maldonādā (tāds ir ostas nosaukums), tur nebija neviena kuģa, kas brauktu uz Lagnegu, un nebija arī paredzams, ka turp kāds brauktu tuvākajā laikā. Pilsēta bija tikpat liela kā Portsmuta. Drīz es iepazinās ar dažiem vietējiem ļaudīm, un mani uzņēma ļoti viesmīlīgi. Kāds dižciltīgs dārznieks man teica, ka kuģi uz Lagnegu braukšot tikai pēc mēneša un tāpēc man patīkamu izklaidi varētu sagādāt izbraukums uz mazo Glabdabdribas salu, apmēram piecas jūras jūdzes uz dienvidrietumiem. Viņš piedāvāja mani turp pavadīt kopā ar savu draugu un apsolvās šim ceļojumam pagādāt mazu, ērtu barku.

Glabdabdriba, cik spēju iztulkot šo vārdu, nozīmē burvju un brīnumdaru salu. Tā līdzinās vienai trešdaļai Uaita salas, un zeme uz tās ir ārkārtīgi auglīga. Salu pārvalda kādas cilts vadonis, un tās locekļi visi ir burvji. Iezemieši precas tikai savā starpā, un vecākais cilts loceklis ir valdnieks. Valdniekam pieder dižena pils ar trīstūkstošu akru lielu parku, kuru ietver divdesmit pēdu augsta akmens siena. Šajā parkā ir vairāki sīki nodalījumi ganībām, labībai un dārzkopībai.

Valdnieku un viņa ģimeni apkalpo mazliet neparasta izskata ļaudis. Kā izcilam nekromantam, viņam ir spēja izsaukt pēc patikas jebkuru mirušo un pavēlēt tam kalpot sev divdesmit četras stundas, bet ne ilgāk; tas nevar izsaukt vienu un to pašu personu vairāk kā reizi trijos mēnešos, atskaitot dažus ārkārtīgus gadījumus.

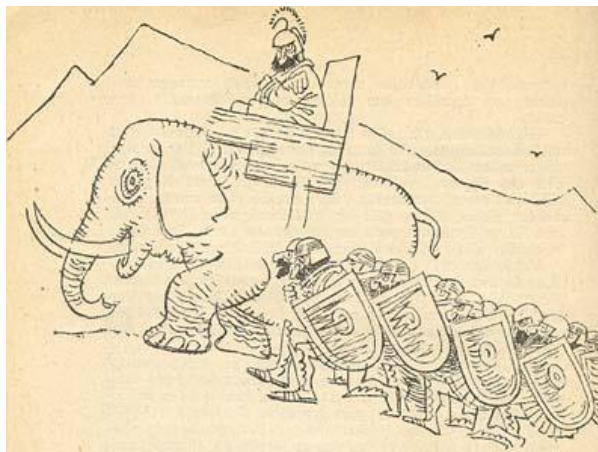
Kad ieradāties salā, apmēram pulksten vienpadsmitos priekšpusdienā, viens no maniem pavadoniem devās pie valdnieka un lūdza viņu pieņemt svešinieku, kas ieradies ar nolūku izlūgties godu redzēt viņa augstību. Šī atļauja tika tūlīt dota, un mēs visi trīs iegājām pa pils vārtiem, kuriem abās pusēs stāvēja sargi ļoti senlaicīgos tērpos un apbruņojumā, un viņu sejās bija tāda izteiksme, kas manai miesai lika nodrebēt neizsakāmās šausmās. Mēs izgājām cauri vairākām telpām starp divām tādu pašu kalpotāju rindām, līdz ienācām pieņemšanas zālē, kur mums, kad bijām trīskārt dziļi paklanījušies un atbildējuši uz dažiem vispārīgiem jautājumiem, atļāva nosēsties uz trim taburetēm pie viņa augstības troņa zemākā

³² V.E.: Šajā vietā Ķempei (tāpat kā Johansonam {L-GULIV1}) ir izlaists viens «skaidrojums» (skat. {E-GULIVE}, {R-GULIVE}). Oriģinālā tas ir «a codshead, a ---»; t.i. «šifrētais» vārds ir «codshead» (stulbenis), bet «atšifrējuma» nav; šis «slepenais» atšifrējums ir «karalis».

³³ V.E.: Podagra.

pakāpiena. Valdnieks prata balnibarbiešu valodu, lai gan tā atšķiras no salinieku valodas. Viņš lūdza mani pastāstīt par maniem ceļojumiem un, lai parādītu, ka izturas pret mani bez ceremonijām, ar pirksta mājieni atlaida visus savus kalpotājus, kas man par lielu izbrīnu vienā mirklī izgaisa it kā sapņu tēli, kad pēkšņi atmostamies. Kādu brīdi nevarēju atgūties, līdz valdnieks apgalvoja, ka man nekas ļauns nenotikšot. Redzēdams, ka mani pavadoņi nemaz neuztraucas, jo tie šādā veidā bija pieņemti diezgan bieži, atguvu drosmi un īsi pastāstīju viņa augstībai par dažiem saviem piedzīvojumiem, gan mazliet vilcinādamies un bieži lūkodamies atpakaļ uz to vietu, kur biju redzējis šos kalpotājus – spokus. Man bija gods pusdienot ar valdnieku, un cits spoku bars mums pasniedza gaļu un apkalpoja mūs pie galda. Jutos mazāk izbiedēts nekā šās dienas rītā. Pakavējos tur līdz saules rietam, bet pazemīgi lūdzu viņa augstību mani atvainot, ka nevaru pieņemt ielūgumu apmesties pilī. Mani abi draugi un es pārgulējām kādā privātā mājā tuvējā pilsētā, kas ir šās mazās salas galvaspilsēta, un nākošajā rītā mēs atgriezāmies atkal pie valdnieka, kā viņam to bija labpaticies pavēlēt.

Tā nodzīvojām uz salas desmit dienas, un katras dienas lielāko daļu pavadījām pie valdnieka, bet nakti pilsētas dzīvoklī. Es drīz tā apradu ar gariem, ka, redzot tos trešo un ceturto reizi, tie manī neradīja nekādu satraukumu, un, ja arī nelielas bailes bija palikušas, tad mana ziņkāre bija lielāka par tām. Jo viņa augstība valdnieks mani ierosināja, lai es izsaucot jebkuru personu, ko vēlētos un cik lielā skaitā man patiktos, no visiem tiem, kas miruši kopš pasaules sākuma līdz mūsu dienām, un pavēlot tiem atbildēt uz katru jautājumu, kāds tikai man ienākšot prātā, ar noteikumu, ka maniem jautājumiem jāattiecas uz laikmetu, kurā tie dzīvojuši. Un es varot paļauties, ka tie man noteikti pasacīšot patiesību, jo meli ir māksla, kurai viņpasaulē nav vērtības.

Es padevīgi pateicos viņa augstībai par tik lielu labvēlību. Mēs stāvējām kādā istabā, no kuras bija redzama skaista parka ainava. Un, tā kā mana pirmā tieksme bija skatīt krāšņus un lieliskus skatus, tad izteicu vēlēšanos redzēt Aleksandru Lielo savas armijas priekšgalā tūlīt pēc kaujas pie Arbelas. Valdnieks pamāja ar pirkstu, un Aleksandrs Lielais tūlīt parādījās lielā laukumā zem loga, pie kura mēs stāvējām. Viņš tika ieaicināts mūsu telpā, un es ar lielām pūlēm sapratu viņa grieķu valodu, kuru arī pats runāju ļoti vāji.

Viņš apliecināja man ar goda vārdu, ka neesot ticis noindēts, bet nomiris no ļauna drudža pēc pārmērīgas žūpošanas. Tad redzēju Hanibalu pārgājienā pār Alpiem, kurš man teica, ka viņa nometnē neesot ne piliena etiķa. Redzēju Cēzaru un Pompeju savu karapulku priekšgalā gatavus doties kaujā. Redzēju Cēzaru viņa pēdējā lielajā triumfa gājienā. Vēlējos, lai man parādītos Romas senāts vienā plašā istabā un kāds mūsdienu parlaments citā telpā, lai es varētu tos salīdzināt. Pirmais man šķita varoņu un pusdievu sanāksme, otrs pauninieku, kabatas zagļu, lielceļa laupītāju un dauzoņu sapulce.

Paklausot manam lūgumam, valdnieks deva zīmi Cēzaram un Brutam, lai tie mums tuvotos. Ieraugot Brutu, mani pārņēma dziļa cieņa, jo katrā viņa sejas vaibstā varēju saskatīt vispilnīgāko tikumību, vislielāko drosmi un gara stingrību, vispatiesāko dzimtenes mīlestību un vispārīgu labvēlību pret cilvēkiem. Ar lielu patiku novēroju, ka abi šie cilvēki ļoti labi sapratās viens ar otru, un Cēzars atklāti man atzinās, ka viņa mūža lielākie sasniegumi esot daudzkārt nenozīmīgāki par tā slavu, kas viņam dzīvību atņēmis. Man bija gods ilgi sarunāties ar Brutu, kas man teica, ka viņa senči³⁴ Jūnijs, Sokrats, Epaminonds,³⁵ Katons Jaunākais,³⁶ sers Tomass Mors un viņš pats esot vienmēr kopā: sekstumvirāts, kuram visi laikmeti pasaulē nevarētu pievienot septīto locekli.

Būtu garlaicīgi, ja lasītāju apgrūtinātu, uzskaitot visas ievērojamās personas, kuras izsaucu, lai apmierinātu manu neremdināmo vēlēšanos redzēt pasaules senās vēstures katru laikmetu savā priekšā. Manas acis visvairāk tīksminājās, redzot tirānu un patvaldnieku iznīcinātājus, apspiesto un pazemoto tautu brīvības izcīnītājus. Bet nespēju izteikt šo savu jūtu gandarījumu tā, lai sagādātu prieku lasītājam.

³⁴ V.E.: No visiem nosauktajiem tikai Jūnijs ir Bruta sencis; Jūnijs Bruts saskaņā ar leģendu ir Romas republikas dibinātājs, pirmais konsuls. Johansonam Stokholmas izdevumā ir pareizi {L-GULIV1}.

³⁵ V.E.: Saskaņā ar Plutarhu: Tēbu demokrātijas vadonis.

³⁶ V.E.: Pretojās Cēzara diktatūras nodibināšanai.

VIII nodaļa

Tālākais Glabdadribas attēlojums. Senās un jaunlaiku vēstures labojumi.

Vēlēdamies ieraudzīt tos senatnes vīrus, kas kļuvuši visslavenāki ar savu prātu un zināšanām, es šim nolūkam veltīju veselu dienu. Lūdzu izsaukt Homēru un Aristoteli ar visiem viņu komentatoriem, bet to bija tik daudz, ka dažiem simtiem vajadzēja gaidīt pagalmā un pils priekšelpās. Abus varoņus tūlīt pazinu un varēju atšķirt tos ne tikai no pārējā bara, bet arī vienu no otra. Homērs bija lielāks un skaistāks nekā Aristotelis, un, par spīti gadiem, viņa gaita bija stingra un acis visdziļākās, visvērtīgākās, kādas jebkad esmu redzējis. Aristotelis bija ļoti salicis un atbalstījās uz spieķa. Viņa seja bija kalsna, mati taisni un plāni, balss dobja. Drīz ievēroju, ka abi bija pilnīgi sveši pārējiem un nekad tos nebija redzējuši, ne par tiem dzirdējuši, un kāds gars, kura vārdu nenosaukšu, man iečukstēja, ka šie komentatori viņpasaulē vienmēr turoties pēc iespējas attālu no saviem principāliem aizkauna un vainas apziņas, tāpēc ka tie tik briesmīgi izkropļojuši šo autoru domas pēcnācējiem. Iepazīstināju Homēru ar Didimu un Eistatiju un pierunāju viņu izturēties pret tiem labāk, nekā tie pelnījuši, jo viņš drīz atklāja, ka abiem trūkst prāta spēju, lai tie varētu izprast dzejnieka garu. Bet Aristotelis zaudēja pacietību, kad iepazīstinot pastāstīju viņam par Skotu un Ramu, un viņš vaicāja tiem, vai atlikušais bars esot tikpat lieli muļķi kā viņi.

Tad palūdzu valdnieku izsaukt Dekartu un Gasendi, kurus pierunāju izskaidrot Aristotelim savas filozofiskās sistēmas. Šis lielais grieķu filozofs atklāti atzina savas kļūdas dabas filozofijā, jo viņš daudzus spriedumus bija pamatojis tikai uz minējumiem, kā to spiesti darīt visi cilvēki, un izteicās, ka Gasendi, kas Epikūra mācību izstrādājis mums saprotami, un Dekarts ar savu viesuļu teoriju arī vēlāk tikšot atmesti. To pašu likteni viņš pareģoja pievilksanas teorijai, kuru tik dedzīgi aizstāv tagadnes zinātnieki. Viņš izteicās, ka visas jaunās dabas filozofijas sistēmas esot tikai jauna mode, kas mainās katrā laikmetā, un pat tie, kas mēģinot sistēmas pierādīt ar matemātikas principiem, gūstot tikai īslaicīgus panākumus, un tās novecojoties, kad pienāk nolemtais laiks.

Pavadīju piecas dienas, sarunādamies ar daudziem citiem pagātnes prātniekiem. Redzēju gandrīz visus pirmos Romas ķeizarus. Izlūdzos valdniekam, lai tas izsauktu Heliogabala³⁷ pavārus un pavēlētu tiem pagatavot mums pusdienas, bet tie nevarēja mums daudz parādīt savu māku, jo trūka izejvielu. Kāds Agesilaja helots pagatavoja mums spartiešu virumu, bet, to nogaršojis, nevarēju vairs izstrēbt otru karoti.

Abiem džentlmeņiem, kas pavadīja mani uz salas, savu privātu darīšanu dēļ bija uz trim dienām jāaizbrauc, un šo laiku izmantoju, lai sastaptos ar jaunlaiku mirušajiem, kas bija kļuvuši slaveni divos vai trijos pēdējos gadsimtos manā dzimtenē un citās Eiropas zemēs; un, vienmēr būdams senu, slavenu dzimtu cienītājs, lūdzu, lai valdnieks izsauc vienu vai divus dučus karaļu ar viņu priekštečiem no astoņām vai deviņām paaudzēm. Bet man bija jāpiedzīvo bēdīga un negaidīta vilšanās. Es cerēju redzēt lielu virkni dižciltīgu personu ar karaļu kroņiem, bet to vietā vienā dinastijā ieraudzīju divus vijolniekus, trīs veiklus galminiekus un vienu itāliešu prelātu. Otrajā – bārdzini, abatu un divus kardinālus. Es pārāk cienu kronētas galvas, lai vēl ilgāk pakavētos pie tik kutelīga jautājuma. Bet, kas attiecas uz grāfiem, marķīziem, hercogiem, angļu muižniekiem un citiem līdzīgiem augstmaņiem, tad nebiju tik izvēlīgs. Un jāatzīstas, ka ar zināmu prieku varēju novērot sevišķas pazīmes, kas piemīt dažām dzimtām līdz pašai viņu pircilmei. Es skaidri saskatīju, no kurienes vienā dzimtā radies garais zods, kāpēc otrā dzimtā ir divās paaudzēs tik daudz neliešu un vēl divās nākošajās paaudzēs tik daudz muļķu, kāpēc trešā dzimtā ir tik daudz sajukušo un ceturtā blēžu un kā izskaidrojami Polidora Virgīlija vārdi par kādu ļoti dižu

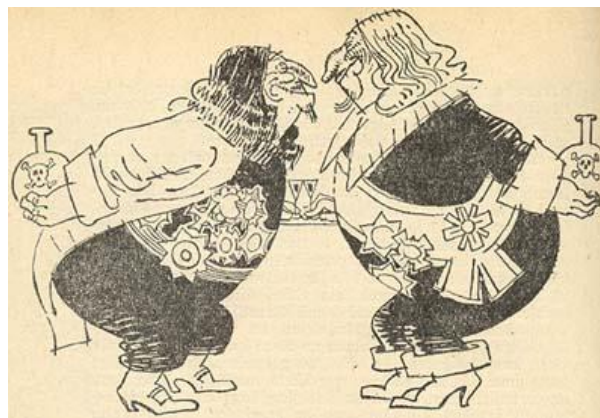

Sis lielais grieķu filozofs atklāti atzina savas kļūdas dabas filozofijā, jo viņš daudzus spriedumus bija pamatojis tikai uz minējumiem, kā to spiesti darīt visi cilvēki, un izteicās, ka Gasendi, kas Epikūra mācību izstrādājis mums saprotami, un Dekarts ar savu viesuļu teoriju arī vēlāk tikšot atmesti. To pašu likteni viņš pareģoja pievilksanas teorijai, kuru tik

³⁷ V.E.: Romas imperators (218–222. g.), slavens ar rijību.

dzimtu – «Nec vir fortis, nec foemina³⁸ casta»³⁹, un kāpēc dažas ģimenes atšķiras ar nežēlīgumu, viltību un glēvulību tāpat kā ar saviem ģērboņiem; kurš pirmais ieviesis dižciltīgā dzimtā sifilisu, kas pēcnācējos izpaužas ar skrofuloziem augoņiem. Man par to nebija ko brīnīties, redzot tik daudz dižciltīgu dzimtu pārtraukumu, kad tajās iespraucās pāži, sulaiņi, kalpi, važoni, azartisti, vijolnieki, aktieri, virsnieki un kabatas zagļi.

Vislielāko riebumu manī izraisīja jaunlaiku vēsture. Kad biju stingri pārbaudījis tās personas, kuras pēdējos simt gados bija visslavenākās valdnieku galmos, noskaidroju, ka pasauli visnotaļ maldinājuši pērkami rakstnieki, kas vislielākos varoņdarbus karā piedēvē glēvuļiem, visgudrākos padomus – muļķiem, patiesīgumu – glaimotājiem, romiešu cildenumu – dzimtenes nodevējiem, dievbijību – ateistiem, tiklību – sodomiešiem un taisnīgumu – nodevējiem. Tik daudzi nevainīgi un krietni cilvēki tikuši notiesāti uz nāvi vai izsūtīšanu tāpēc, ka lieli ministri uzpirkuši tiesnešus un arī partijas rīkojušās ļaunprātīgi, tik daudzi nelieši iecelti visaugstākajos amatos, kur ieguvuši uzticību, varu, godu un ienākumus, tik liela līdzdalība galma, valsts, padomju un senātu rīcībās un notikumos bijusi savedējiem, ielasmeitām, starpniekiem, liekēžiem un ākstiem. Cik zemu sāku vērtēt cilvēku gudrību un godīgumu, kad man pareizi atklāja pasaules lielāko notikumu un revolūciju īstos dzinējspēkus un motīvus un to, cik bieži par panākumiem jāpateicas nožēlojamām nejaušībām!

Te es atklāju to cilvēku nekrietnību un nezināšanu, kam ir tieksme rakstīt anekdotes vai slepenus memuārus,⁴⁰ kas ar indes kausu iedzen kapā tik daudz karaļu, stāsta valdnieka un ministru prezidenta sarunu, kurai nav neviena liecinieka, atklāj sūtņu un valsts sekretāru domas un atver viņu kabinetus, bet nelaimīgā kārtā vienmēr kļūdās. Es tur noskaidroju īstos cēloņus, kādi bijuši daudziem lieliem notikumiem, kas pārsteiguši pasauli; redzēju, kā pērkamas sievietes valda pār aizkulisēm, kā šādas aizkulisēs ietekmē padomi un padome senātu. Kāds ģenerālis manā klātienē atzinās, ka viņš ieguvis uzvaru tikai savas glēvulības un sliktās komandēšanas dēļ, kāds admirālis pastāstīja, ka, nebūdams pienācīgi informēts, viņš sakāvis ienaidnieku, kuram bija nolemts nodot floti. Trīs karaļi man svinīgi apliecināja, ka visas savas valdīšanas laikā viņi nekad nav iecēluši valsts amatā kādu vērtīgu cilvēku, un, ja tas noticis, tad tikai kļūdas vai šķietami uzticama ministra nodevības dēļ, un to viņi nedarītu arī, ja tiem būtu vēlreiz jādzīvo, un tie ar lielu pārliecības spēku pierādīja, ka valdnieka troni nevar noturēt bez korupcijas, jo labais, uzticamais, neatlaidīgais raksturs, ko tikumība dod cilvēkam, ir pastāvīgs šķērslis sabiedriskā darbā.

Zīņkāres mudināts, apvaicājos sevišķi sīki par to, kādā veidā tik daudz ļaužu ieguvuši augstus goda titulus un milzīgas bagātības, un aprobežojos savos pētījumos tikai ar ļoti neseno pagātni, nepieskardamies mūsdienu apstākļiem, jo nevēlējos aizvainot pat svešzemniekus; es ceru, ka man nav vajadzības lasītājam pasacīt, ka visu šeit teikto es nebūt neattiecinu uz savu tēviju. Tika izsauktas ļoti daudzas personas un, tikai pavirši tās iztaujājot, atklājās tāda negoda aina, ka, domājot par to, kļūstu nopietns. Zvēresta laušana, varmācība, kukuļošana, krāpšana, noziedzīga savedināšana un citas līdzīgas nekrietnības ir vēl mazākie ļaunumi, ko tie minēja. Un, saprātīgi apsverot, viņus sevišķi par to nenosodīju. Bet, kad daži atzinās, ka savu augsto stāvokli un bagātību tie ieguvuši ar sodomiju vai asinsgrēku, daži ar to, ka pārdevuši savu sievu un meitu godu, vēl citi ar to, ka nodevuši dzimteni vai savu valdnieku, daži ar to, ka lietojuši indi, un lielākā daļa ar to, ka ļaunprātīgi izmantojuši tiesu, lai pazudinātu nevainīgus cilvēkus, tad es ceru, ka man piedos, ja šie atklājumi mani pamudināja mazliet apvaldīt tās dziļās cieņas jūtas, ko es pēc savas dabas tiecos izrādīt augstām personām, pret kurām mums, zemāk stāvošajiem, jāizturas ar vislielāko godbijību, kāda pienākas viņu dižajam cildenumam.

Biju bieži lasījis par lieliem pakalpojumiem, kas izdarīti valdniekiem un valstīm, un vēlējos redzēt personas, kuras tos bija veikušas. Kad apvaicājos, man paskaidroja, ka viņu vārdi nav atrodamā nevienā

³⁸ V.E.: Dažreiz raksta «foemina», bet vairāk «femina»; {L-GULIV1}, {E-GULIVE}, {R-GULIVE}.

³⁹ V.E.: «Nebija ne vīra godīga, ne sievas tiklas». Polidoram Vergilijam (1470–1555) nav tāda teiciena. Tā ir otrādi apgriezta epitāfija Nūkāstlas hercogienei Margaritai Kavendišai (1624–1674): «Visi brāļi bija godīgi, visas māsas cēlas».

⁴⁰ V.E.: «Anekdotes jeb Nezināmā dzīve» – parastais grāmatu nosaukums Svifta laikā, piemēram, «Florences anekdotes jeb Mediči nama slepenā vēsture».

sarakstā, atskaitot dažus, kurus vēsture parādījusi kā viszemiskākos neliešus un nodevējus. Bet par pārējiem es nekad neko nebiju dzirdējis. Viņi visi parādījās bēdīgā izskatā un gaužām vienkāršos tērpos, un vairāki no tiem man teica, ka esot nomiruši trūkumā un nežēlastībā, pārējie uz ešafota vai karātavās.

Viņu vidū bija kāds vīrs, kura liktenis man šķita diezgan neparasts. Viņam blakus stāvēja astoņpadsmit gadu vecs jauneklis. Šis vīrs man pastāstīja, ka vairākus gadus bijis kuģa komandieris un jūras kaujā pie Akcijas viņam palaimējies izlauzties cauri ienaidnieka kaujas līnijai, nogremdēt trīs lielākos kuģus un sagūstīt ceturto kuģi, un šie viņa panākumi bijuši vienīgais iemesls Antonija bēgšanai un pēc tam iegūtajai uzvarai, un ka jauneklis, kas stāvēja tam blakus, viņa vienīgais dēls, ticis kaujā nogalināts. Viņš piebilda, ka, apzinādamies savus nopelnus, ieradies pēc kara Romā Augusta galmā un lūdzis pārcelt viņu uz lielāka kuģa, kura komandieris bija kritis, bet, viņa lūgumu neievērojot, par komandieri ticis iecelts kāds zēns, kas nekad nebija redzējis jūru, brīvlaistās dēls, kura bijusi kalpone kādai ķeizara mīļākai. Kad kapteinis atgriezies uz sava kuģa, viņu apvainojuši par pienākumu neizpildīšanu un kuģis ticis nodots viceadmirāļa Publikolas iemīļotam pāžam, pēc tam viņš aizbraucis uz nabadzīgu zemnieku māju tālu no Romas un tur nobeidzis savu dzīvi. Man tā gribējās pārbaudīt šā stāsta patiesīgumu, ka lūdzu izsaukt Agripu, kas šajā kaujā bija admirālis. Viņš parādījās un apstiprināja visu stāstīto, tikai vēl vairāk cildināja kapteini, kas savā kautrībā bija samazinājis un noklusējis lielāko daļu savu nopelnu.

Biju pārsteigts, cik ātri un cik stipri pagrimums bija pārņēmis šo impēriju, un tas noticis pārmērīgās greznības dēļ, kas valstī pēdējā laikā bija ieviesusies; tāpēc mazāk izbrīnījos par līdzīgiem notikumiem citās zemēs, kur dažādi netikumi bija valdījuši daudz ilgāk un kur visa slava un viss laupījums pieder galvenajam virspavēlniekam, kam varbūt vismazāk tiesību kā uz vienu, tā uz otru.

Ikviena izsauktā persona bija saglabājusi tieši tādu izskatu, kāds tai bija šai pasaulē, tāpēc man uzmācās grūtsirdīgas domas, redzot, cik ļoti cilvēku dzimums bija deģenerējies pēdējā gadsimtā, kā sifiliss ar visām savām sekām un dažādiem izpausmes veidiem bija izmainījis angļu sejas vaibstus, samazinājis augumu, novājinājis nervus, atslābinājis dzīslas un muskuļus, radījis sejas bālumu un padarījis miesu glēvu un nevarīgu. Nonācu tiktāl, ka lūdzu izsaukt dažus veclaiku angļu brīvzemniekus, kas kādreiz bija slaveni ar sava dzīves veida, ēdiena un apģērba vienkāršību, ar taisnīgumu tirdzniecības darījumos, īstu brīvības garu, drosmi un tēvijas mīlestību. Salīdzinājis dzīvus ar mirušajiem, nevarēju palikt aukstasinīgs, kad redzēju, ka šos tīros tautas tikumus par naudas gabalu iztirgo mazbērni, kas, pārdodami savas balsis vēlēšanu laikā, ieguvuši visus galmam piemītošos netikumus un samaitātību.

IX nodaļa

Autors atgriežas Maldonādā, tad aizbrauc kuģī uz Lagnegas karalisti. Autors tiek apcietināts un aizsūtīts uz karaļa pili. Kā viņu tur pieņem. Karaļu lielā lēnprātība pret saviem pavalstniekiem.

Atvadījies no viņa augstības Glabdabdrības valdnieka, es ar abiem saviem pavadoniem atgriezos Maldonādā, kur pēc divu nedēļu gaidīšanas kāds kuģis gatavojās doties uz Lagnegu. Abi džentlmeņi un vēl daži citi bija tik laipni, ka apgādāja man pārtiku un uzsēdināja uz šā kuģa. Ceļojums ilga mēnesi. Pārdzīvojām vienu spēcīgu vētru un bijām spiesti ieturēt kursu uz rietumiem, lai nokļūtu pasātu vējā, kas šeit pūš sešdesmit jūras jūdžu platā joslā. 1708.⁴¹ gada 21. aprīlī ieobraucām Kljumeņnīgas upē, kuras grīvā ir jūras osta Lagnegas dienvidaustrumu malā. Izmetām enkuru vienas jūdzes attālumā no pilsētas un ar signālu pieprasījām loci. Pēc nepilnas pusstundas divi loči ieradās uz mūsu kuģa, un tie caur sēkļiem un klintīm, kas braucienā padara ļoti bīstamu, mūs izveda lielā baseinā, kur kabeļtauvas attālumā no pilsētas mūra varēja mierīgi novietoties vesela flote.

Daži no mūsu jūrnikiem vai nu nodevības, vai neapdomības dēļ bija pastāstījuši ločiem, ka es esot svešzemnieks un liels ceļotājs, un tie to paziņoja muitas ierēdnim, kas mani, kad izkāpu krastā, ļoti stingri pārbaudīja. Šis ierēdnis ar mani sarunājās balnibarbiešu valodā, kas sakarā ar rosīgo tirdzniecību tiek vispār lietota šajā pilsētā, sevišķi to runā jūrniki un muitas ierēdņi. Es viņam īsi atstāstīju dažus savus piedzīvojumus un centos runāt tik saprotami un saturīgi cik vien varēdams, tomēr uzskatīju par nepieciešamu neizpaust savu dzimteni un nosaucu sevi par holandiešu, jo vēlējos nokļūt Japānā, zinādams, ka holandieši ir vienīgie eiropieši, kam atļauts iebrukt šajā karalistē. Tāpēc sacīju ierēdnim, ka mans kuģis nogrimis pie Balnibarbijas krasta un ka, izvīests uz klints, tiku uzņemts Laputā jeb lidojošajā salā (par kuru viņš bija daudz dzirdējis), un ka tagad cenšos nokļūt Japānā, kur varbūt atrastu

⁴¹ V.E.: Šis datums stāv visos latviešu un krievu tulkojumos {L-GULIV1}, {R-GULIVE}. Taču Pirmajā izdevumā (Motta) bija 1711.gads; Otrajā izdevumā (Fordā) bija 1709.gads {E-GULIVE}. 1708.gads parādās Folknera (1735) izdevumā. Bet ceļojuma beigu gads bija 1710. {E-GULIVE}, {L-GULIV1}, {R-GULIVE}.

iespēju atgriezties savā dzimtenē. Ierēdnis atbildēja, ka mani jāpaturot arestā, kamēr viņš saņemšot rīkojumus no galma, kurus tūdaļ ar rakstu pieprasīšot, un cerot, ka atbilde pienāksot pēc divām nedēļām. Mani ieveda piemērotā telpā, kur pie durvīm nostādīja sargu; tomēr man bija atļauts pastaigāties lielā dārzā un pret mani izturējās pietiekami cilvēcīgi, jo tiku visu laiku ēdināts uz karaļa rēķina. Vairākas personas mani ielūdza galvenokārt aiz ziņkāres, jo bija izplatījušās valodas, ka esmu ieradies no ļoti tālām zemēm, par kurām šeit neviens nebija nekad dzirdējis.

Nolīgu kādu jaunekli, kas bija atbraucis ar to pašu kuģi, ar kuru es, lai tas būtu man par tulku; viņš bija dzimis Lagnegā, bet dzīvojis dažus gadus Maldonādā un nevainojami runāja abas valodas. Ar viņa palīdzību varēju sarunāties ar saviem ciemiņiem, taču saruna sastāvēja vienīgi no viņu jautājumiem un manām atbildēm.

Vēstule no galma pienāca paredzētajā laikā. Tajā bija pavēle aizvest mani un manus pavadoņus uz Treldnegdabhu jeb Trildrogdribu (jo šo vārdu, cik atceros, izrunā divējādi) ar desmit zirgiem. Mans vienīgais pavadonis bija šis nabaga jauneklis, mans tulks, kuru pierunāju palikt manā dienestā, un pēc mana pazemīga lūguma katram no mums iedeva vienu mūli. Dienu pirms mūsu aizceļošanas tika izsūtīts ziņnesis, lai tas pavēstītu karalim manu ierašanos un lūgtu viņa majestāti laipni nosacīt dienu un stundu, kad viņam visžēlīgi labpatiktos man piešķirt godu nolaizīt putekļus pie viņa troņa pakājes. Tāds ir galma stils, bet izrādījās, ka tie nav tikai vārdi vien, jo, kad divas dienas pēc ierašanās tiku pieņemts galmā, man pavēlēja līst uz vēdera un laizīt grīdu, bet, ņemot vērā, ka biju svešzemnieks, grīda bija tik rūpīgi nospodrināta, ka putekļus nevarēja manīt. Taču tā bija sevišķa laipnība, kuru mēdza izrādīt tikai visdziļciltīgākajām personām, kad tās vēlas tikt pieņemtas galmā. Bet dažreiz grīda tiek ar nodomu apbārstīta ar putekļiem, ja pieņemšanā ierodas personas, kurām galmā ir spēcīgi ienaidnieki; un es redzēju kādu lielu augstmani, kura mute bija tik pilna ar putekļiem, ka, norāpojis visu vajadzīgo atstatumu līdz tronim, viņš vairs nespēja izrunāt neviena vārda. Nav arī nekāda pretlīdzekļa, jo audiencē pieņemtajiem draud smags sods, ja viņi nospļaujas vai noslauka muti viņa majestātes klātienē. Ir vēl kāds cits paradums, kuru nevaru gluži atzīt: ja karalis nolēmis kādu no saviem augstmaņiem maigā un žēlsirdīgā veidā sodīt ar nāvi, viņš pavēl grīdu apkaisīt ar indīgu, brūnu pulveri, kas ielaizīts divdesmit četru stundu laikā nekļūdīgi nogalina. Bet patiesi novērtējot šā valdnieka lielo žēlsirdību un viņa izcilo gādību par savu pavalstnieku dzīvībām (varētu vēlēties, lai Eiropas valdnieki šajā ziņā sekotu viņa paraugam) jāsaka viņam par godu, ka stingri pavēlēts grīdas saindētās vietas pēc soda izpildes rūpīgi nomazgāt, un, ja kalpotāji to aizmirst izdarīt, tiem draud karaliskās dusmas. Esmu pats dzirdējis karali dodam rīkojumu, lai izpātago vienu no viņa pāžiem, kura uzdevums bija ziņot, ka jānomazgā grīda pēc soda izpildes, bet ļaunprātīgi to nebija izdarījis; šās nolaidības dēļ kāds ļoti daudzsološs jauns augstmanis, ieradies audiencē, bija ticis noindēts, lai gan karalim tai laikā nebija nekādu nodomu atņemt viņam dzīvību. Taču šis labais valdnieks bija tik žēlīgs, ka nabaga pāžam aiztaupīja šo pērienu, kad tas apsoliņās turpmāk tā vairs nedarīt, ja vien nebūs dota sevišķa pavēle.

Bet pietiks ar šo mazo novirzi: kad biju norāpojis četru jardu atstatumā no troņa, izslējos viegli uz ceļiem un, septiņas reizes sizdams pieri pret zemi, atkārtāju sekojošus vārdus, kā tie man bija iemācīti pagājušajā naktī: «*Inkpling gloftrob skūt skram blhaiop mlašnolt cvin anodbalkafshlaiophed gardlabh ašt*». Tas ir sveiciens, kas pēc šās zemes likumiem jārunā visām personām, kuras pielaiž pie karaļa. Mūsu valodā to varētu tulkot šādi: «Lai jūsu debesīgā majestāte pārdzīvo sauli vienpadsmitarpus mēnešus». Tad karalis kaut ko atbildēja, ko gan nesapratu, bet piebildu, kā biju mācīts: «*Fljut drin jalerik dvaldom prestred mirpaš*», – kas nozīmē «mana mēle ir mana drauga mutē», un ar šo izteicienu liku saprast, ka lūdzu atļauju atsaukt manu tulku. Tad tika ievests iepriekš minētais jauneklis, un ar viņa starpniecību atbildēju uz daudziem jautājumiem, kurus viņa majestāte paguva man uzdot vairāk nekā vienas stundas laikā. Es runāju balnībarbiešu valodā, un mans tulks vārdu saturu pārtulkoja lagnegiešu valodā.

Karalim mana sabiedrība ļoti patika, un viņš pavēlēja savam blifmarklabam vai virskambar-kungam ierādīt man un manam tulkam dzīvojamās telpas galmā, piešķirot līdzekļus manai ikdienas iztikai un lielu maku ar zeltu maniem vispārīgajiem izdevumiem.

Šai zemē paliku trīs mēnešus, paklausīdams viņa majestātei, kam labpatikās man izrādīt savu laipnību un izteikt itin godpilnus piedāvājumus. Taču likās, ka piesardzības un taisnības dēļ man vajadzētu pavadīt savas atlikušās dienas pie sievas un bērniem.

X nodaļa

Lagnegiešu cildināšana. Sīks straldbragu apraksts un daudzas autora sarunas ar dažām ievērojamām personām par viņu dzīvi.

Lagnegieši ir pieklājīgi un augstsirdīgi, un, kaut arī viņiem piemīt zināms lepnums, kas raksturīgs visām austrumu tautām, pret svešiniekiem viņi ir laipni, sevišķi pret tādiem, kurus var redzēt galmā. Man radās daudz paziņu, īpaši starp labāko aprindu ļaudīm, un, tā kā mani vienmēr pavadīja tulks, tad mūsu sarunas nebija nepatīkamas.

Reiz smalkā sabiedrībā kāda dižciltīga persona man vaicāja, vai es esot redzējis kādu no viņu *straldbragiem* jeb nemirstīgajiem. Atbildēju, ka neesmu redzējis, un lūdzu viņu paskaidrot, ko nozīmē šāds mirstīgai būtnei piedēvēts vārds. Viņš man pastāstīja, ka dažreiz, lai gan ļoti reti, kādā ģimenē piedzimstot bērns ar sarkanu, apaļu plankumu pierē tieši virs kreisās uzacs, un tā esot neapšaubāma zīme, ka šis bērns nekad nemiršot. Plankums pēc viņa attēlojuma esot sudraba trīspensu lielumā, bet laika gaitā kļūstot lielāks un mainot krāsu; divpadsmit gadu vecumā plankums esot zaļš, tāds paliekot līdz divdesmit pieciem gadiem, pēc tam topot tumši zils, bet četrdesmit piecu gadu vecumā melns kā ogle un tik liels kā angļu šiliņš un tad vairs nemainoties. Viņš teica, ka tādas būtnes piedzimstot tik reti, ka abu dzimumu *straldbragu* visā karaļvalstī nebūšot vairāk par tūkstoš vienu simtu; apmēram piecdesmit no tiem, pēc viņa aprēķina, dzīvojot galvaspilsētā, un starp tiem esot kāda meitenīte, kas piedzimusī pirms trim gadiem. Šādi bērni dzimstot nevis noteiktās ģimenēs, bet gan kā pagadoties, un *straldbragu* bērni esot mirstīgi, tāpat kā visi pārējie cilvēki.

Valširdīgi atzišos, ka, dzirdot šo stāstu, sajutu neizsakāmu prieku, un, tā kā stāstītājs saprata balnibarbiešu valodu, kuru runāju ļoti labi, nevarēju atturēties no varbūt pārāk dedzīgām prieka izpausmēm. Izsaucos sajūsmā: «Laimīgā tauta, kurā katram bērnam ir vismaz cerība būt nemirstīgam! Laimīgie ļaudis, kuriem ir tik daudz senlaiku tikumības dzīvu paraugu un skolotāju, kas tiem var mācīt visu agrāko gadsimtu gudrību. Bet vislaimīgākie ir šie nesalīdzināmi lieliskie *straldbragi*, kas piedzimuši atbrīvoti no cilvēku dzimumam lemtās mūžīgās nelaimes, un tāpēc viņu prāts ir brīvs un neapēnots, bez tā smaguma un grūtsirdības, ko rada pastāvīgās bailes no nāves». Izteicu savu izbrīnu par to, ka neesmu redzējis nevienu no šīm izcilajām personām galmā, jo melnais plankums pierē būtu tik redzams, ka es nekādi nevarētu to nepamanīt, un ir neiespējami, ka viņa majestāte, tik saprātīgs valdnieks, nebūtu nodrošinājis sev labu skaitu tik gudru un spējīgu padomdevēju. Bet varbūt šo cienjamo un gudro cilvēku tikumība bija pārāk stingra galma samaitātajai un vaļīgajai uzvedībai; un pieredze mums bieži rāda, ka jauni cilvēki ir pārāk ietiepīgi un vieglprātīgi, lai pakļautos vecāku ļaužu saprātīgajiem norādījumiem. Bet, tā kā valdniekam labpatikās atļaut man apciemot viņa karalisko personu, es nolēmu, līdzko radīsies izdevība, ar sava tulka starpniecību izteikt viņam brīvi un plaši savas domas par šo jautājumu un, vai nu viņš manu padomu pieņemtu, vai nepieņemtu, nolēmu ar lielu pateicību apmesties šai valstī, kā viņa majestāte man tik bieži bija piedāvājis, un pavadīt savu dzīvi sarunās ar šīm augstākajām būtnēm – *straldbragiem*, ja tie būtu tik laipni mani pieņemt.

Džentlmenis, kam es norunāju šos vārdus, jo (kā jau pieminēju) viņš saprata balnibarbiešu valodu, atbildēja man ar smaidu, kādu izraisa nožēla par nejēgām, ka viņš būšot laimīgs par jebkuru iespēju paturēt mani savā zemē un lūdza manu atļauju pastāstīt pārējiem to, ko biju teicis. Viņš to darīja, un kādu laiku viņi sarunājās savā valodā, no kuras nesapratu nevienu zilbi un nevarēju arī novērot no viņu sejas izteiksmes, kādu iespaidu uz viņiem bija atstājuši mani vārdi. Pēc īsa klusuma brīža tā pati persona man paskaidroja, ka viņa draugi un manējie (tā viņam šķita piemērota izteiksmes forma) esot ļoti iepriecināti par saprātīgajām piezīmēm, kuras es izteicis par nemirstīgo dzīves lielo laimi un priekšrocībām, un ka viņi ļoti vēloties zināt, kādu dzīves veidu es pats izvēlētos, ja man liktenis būtu lēmis piedzimt par *straldbragu*.

Atbildēju, ka man viegli daiļrunīgi izteikties par tik plašu un patīkamu (sevišķi man) jautājumu, jo biju bieži sevi iepriecinājis ar sapņu ainām par to, ko es darītu, ja būtu karalis vai ģenerālis, vai liels augstmanis, un, kas attiecas uz nemirstību, tad biju izdomājis veselu sistēmu, ar ko nodarboties un kā pavadītu laiku, ja būtu pārliecināts, ka man jādzīvo mūžīgi. Ja man labvēlīgs liktenis būtu lēmis nākt

pasaulē kā straldbragam, tad, tiklīdz aptvertu savu laimi, saprazdams atšķirību starp dzīvību un nāvi, vispirms censtos ar visādām viltībām un paņēmieniem iegūt sev bagātības: tās saraudams ar taupību un mērenību, es varētu pamatoti cerēt, ka divsimt gados kļūšu bagātākais cilvēks karalistē. Otrkārt, no agras jaunības es nodotos mākslām un zinātnēm un pēc kāda laika pārspētu visus ar savām zināšanām. Es uzmanīgi pierakstītu jebkuru sabiedrisku notikumu un bezpartejiski novērtētu vairāku paaudžu valdnieku un lielu valstsvīru raksturus un visur piemetinātu savus novērojumus. Es sīki aprakstītu parašu, valodas, modes tērpu, ēdienu un izpriecu maiņas un ar to visu kļūtu zināšanu un gudrības dzīva krātuve un neapšaubāmi visas tautas orākuls.

Pēc sešdesmit gadiem es vairs neapprecētos, bet dzīvotu viesmīlīgi, tomēr ievērodams taupību. Es mēģinātu veidot un vadīt daudzsološu jaunekļu prātus, pārliecinādams viņus pats no savas pieredzes, atmiņas un novērojumiem ar neskaitāmiem piemēriem par tikumības derīgumu sabiedriskā un personiskā dzīvē. Bet manis izvēlētie un pastāvīgie draugi būtu no manas nemirstīgās brālības, no kuriem es izraudzītos kādus divpadsmit, sākot ar visnenākajiem līdz maniem laika biedriem. Ja dažiem no draugiem trūktu mantas, es viņiem piešķirtu ērtas mītnes manas muižas apkaimē un dažus no tiem vienmēr aicinātu pie sava galda, pievienojot tiem tikai nedaudzus no vērtīgākajiem mirstīgajiem, un laika ritumā norūdītos tā, lai spētu tos zaudēt gandrīz bez jebkādas nožēlas, un raudzītos uz jūsu pēcnācējiem kā cilvēks, kas mēdz priecāties par neļķu un tulpju gadskārtējo maiņu savā dārzā, nenozēlodams tās, kas novītušas un zaudētas pagājušajā gadā.

Šie straldbragi un es viens otram pastāstītu savus novērojumus un atmiņas gadu gaitā, atzīmējot pakāpenisko veidu, kādā izvirtība iezogas pasaulē, un pretotos tai ik uz soļa, nemitīgi brīdinot un mācot cilvēci, un tā līdz ar mūsu pašu parauga stipro ietekmi iespējami novērstu cilvēka dabas nemitīgo deģenerāciju, par ko tik pamatoti jāsūdzas visos laikmetos.

Tam pievienotos prieks redzēt visādu valstu un impēriju daždažādās revolūcijas, pārmaiņas augstākajos un zemākajos sabiedrības slāņos, senu pilsētu sabrukumu un nezināmu ciematu pārvēršanos karaļu rezidencēs, slaveno upju apsūkšanu seklos strautes, vērot okeānu, kas atstāj vienu krastu sausu un pārplūšina otru, jaunu, nepazītu zemju atklāšanu, vissmalkāko tautu iestīgšanu barbarismā un visbarbariskāko ļaužu civilizēšanos. Tad es piedzīvotu tādus atklājumus kā *perpetuum mobile*, universālo ārstniecības līdzekli un redzētu vēl daudzus citus lielus, līdz iespējamai pilnībai izveidotus izgudrojumus.

Kādi brīnišķīgi atklājumi mums būtu astronomijā, kad mēs piedzīvotu, ka apstiprinās mūsu pašu paredzējumi, novērotu komētu parādīšanos un atgriešanos, saules, mēness un zvaigžņu kustību maiņu!

Es runāju vēl par daudzām citām tēmām, ko dabiskās ilgas pēc nebeidzamas dzīves un laimes šai saulē viegli manī rosināja. Kad biju beidzis un manas runas saturs pārtulkots, tāpat iepriekšējās, pārējiem klātesošiem, tie labu laiku sarunājās vietējā valodā un brīžiem pasmējās par mani. Beidzot tas pats džentlmenis, kas bija mans tulks, teica, ka pārējie vēloties, lai viņš izlabojot dažas manas kļūdas, kurās es iestīdījis cilvēkiem piemītošās vientiesības dēļ un tāpēc neesot par tām visai atbildīgs. Šie straldbragi dzimstot tikai viņu zemē, jo tādu cilvēku neesot ne Balnibarbijā, ne Japānā, kur viņam bijis gods būt savas majestātes sūtnim, un viņš redzējis, ka arī šo zemju iedzīvotāji negribējuši ticēt, ka tas būtu iespējams, un arī mans izbrīns, kad viņš pirmoreiz pieminējis straldbragus, skaidri liecinot, ka man tā bijusi pilnīgi jauna un gandrīz neticama parādība. Abās iepriekš minētajās karalistēs, kurās uzturēdamies viņš daudz sarunājies ar iedzīvotājiem, varējis novērot, ka visu cilvēku ilgu un vēlmju mērķis ir – ilgs mūžs. Katrs, kam viena kāja ir jau kapā, cenšas otru kāju atraut atpakaļ, cik stingri varēdams. Visvecākie ļaudis cer vēl nodzīvot kādu dienu ilgāk un uzskata nāvi par lielāko ļaunumu, no kura daba liek tiem vairāties. Tikai Lagnegas salā tieksme dzīvot nav tik stipra, redzot pastāvīgi straldbragus kā paraugus savu acu priekšā.

Manis izdomātais dzīves veids esot neprātīgs un nepareizs, jo tā priekšnosacījums esot neiznīcīga jaunība, veselība un spēks, uz ko neviens saprātīgs cilvēks nevar cerēt, pat ja viņa vēlmes ir neparastas. Jautājums tāpēc nav, vai cilvēks vēlētos vienmēr būt jaunības ziedonī, bagāts un vesels, bet vai tas pavadītu nebeidzamu dzīvi ar visām parastajām klizmām, kuras atnes vecums; lai gan tikai nedaudz cilvēku atzītos, ka vēlētos būt nemirstīgi tik smagos apstākļos, tomēr abās minētajās Balnibarbijas un Japānas karaļvalstīs viņš novērojis, ka ikviens cilvēks grib nāvi atlikt uz citu laiku, pat ja tā ierodas ļoti vēlu, un viņš reti dzirdējis, ka kāds cilvēks būtu nomiris labprāt, atskaitot gadījumus, kad uz to pamudina ārkārtīgas bēdas vai mocības. Un viņš vaicāja man, vai manis apceļotajās zemēs es neesot novērojis tādu pašu vispārēju parādību.

Pēc šā ievada viņš man sīki pastāstīja par vietējiem straldbragiem. Viņš teica, ka līdz trīsdesmit gadu vecumam tie parasti izturoties tāpat kā citi mirstīgie, bet vēlāk mazpamazām kļūstot grūtsirdīgi un nomākti, un šādas noskaņas padziļinoties, līdz tie sasniedzot astoņdesmit gadu vecumu. Par to viņi paši

tam atzinušies, jo tikai divi vai trīs šādas sugas pārstāvji piedzimstot vienā gadsimtā, un to esot pārāk maz, lai varētu pēc novērojumiem taisīt vispārīgus secinājumus. Astoņdesmit gadu vecumā, ko šai zemē uzskata par visgarākā mūža skaitli, tiem piemīt ne tikai visu vecu cilvēku parastās dīvainības un slimības, bet arī vēl daudzas citas, kuras radot briesmīgā izredze dzīvot mūžīgi. Viņi esot ne tikai ietiepīgi, īgni, iekārīgi, drūmi, iedomīgi, plāpīgi, bet arī nespējīgi just draudzību, visas dabiskās jūtas viņos mirušas un nesniedzas tālāk par viņu mazbērniem. Skaudība un nevarīgas iekāres ir viņu galvenās kaislības. Bet viņu skaudība vēršas galvenokārt pret jaunās paaudzes netikumiem un vecākās paaudzes nāvi. Domādami par pirmajiem, straldbragi saprot, ka viņiem nav iespējas priecāties, un, redzēdami bēres, tie vaimanā un žēlojas, ka citi aizgājuši miera ostā, kurā pašiem iekļūt nav nekādu cerību. Viņi atceras tikai to, ko mācījušies un novērojuši savā jaunībā un pusmūžā, un pat to diezgan nepilnīgi; bet, kas attiecas uz kāda notikuma patiesīgumu vai sīkākām apstākļiem, tad drošāk ir paļauties uz tautas nostāstiem nekā uz viņu vislabāko atmiņu. Mazāk nelaimīgi no viņiem ir tie, kas vecumā kļuvuši plānprātīgi un pilnīgi zaudējuši atmiņu; tie gūst lielāku līdzjūtību un atbalstu, jo tiem trūkst daudzu jaunu īpašību, kādas pārpilnām piemīt pārējiem.

Ja straldbragam gadās apprecēt sievieti no savas sugas, tad laulības tiek šķirtas saskaņā ar karaļvalsts gudriem likumiem, tiklīdz jaunākais no abiem sasniedz aostoņdesmit gadu vecumu, jo likumdevēji domā, ka saprātīga žēlsirdība prasa, lai tiem, kas bez savas vainas nosodīti uz mūžīgu dzīvi šai pasaulē, nedivkāršotu viņu nelaimi ar tādu nastu, kāda ir sieva.

Tiklīdz straldbragi sasnieguši aostoņdesmit gadu vecumu, likums tos uzskata par mirušiem, viņu mantinieki tūlīt iegūst viņu īpašumus un tikai neliela summa tiek atstāta viņu uzturam, bet nabadzīgos uztur sabiedrība. Šādā vecumā tie skaitās darba nespējīgi un nevar būt nekādā atbildīgā un ienesīgā amatā; tie nedrīkst ne pirkt, ne nomāt zemi, tie nevar būt liecinieki nevienā tiesas prāvā, ne civilā, ne kriminālā, un nevar pat tiesāties par zemes īpašumu robežām.

Deviņdesmit gadu vecumā tiem izkrīt zobi un mati, tad tiem zūd arī garša, viņi ēd un dzer visu, kas pagadās, bez baudas un ēstgribas. Viņu slimības turpinās nepaasinādamās un neatslābdamas. Sarunās viņi aizmirst lietu nosaukumus un personu vārdus, pat savu tuvāko draugu un radu vārdus. Tā paša iemesla dēļ tie nekad nevar izklaidēties, lasot grāmatas, jo viņu sliktā atmiņa neļauj tiem teikuma beigās atcerēties teikuma sākumu, un šā trūkuma dēļ tie zaudējuši vienīgo izpriecu, kāda tiem citos apstākļos būtu bijusi iespējama. Tā kā vietējā valoda pastāvīgi pārveidojas, tad vienā gadsimtā dzimušie straldbragi nesaprot citos gadsimtos dzimušos; viņi arī nav spējīgi pēc divsimt gadiem sarunāties (vairāk par dažiem vispārējiem vārdiem) ar saviem mirstīgajiem kaimiņiem; un tāpēc viņiem ir neapskaužamais liktenis dzīvot savā tēvzemē kā svešiniekiem.

Cik atceros, tad šāds bija viņa paskaidrojums par straldbragiem. Vēlāk es redzēju piecus vai sešus dažāda vecuma straldbragus, no kuriem jaunākajam nebija vairāk kā divsimt gadu, un tos man atveda vairākas reizes kāds no maniem draugiem, un, lai gan viņiem bija stāstīts, ka esmu liels ceļotājs, kas redzējis visu pasauli, tiem nebija ne mazākās intereses uzdot man kādu jautājumu. Viņi tikai lūdza no manis *slamskudesku* jeb piemiņas dāvanu. Tas ir pieklājīgs ubagošanas veids, lai apietu likumu, kas ubagošanu stingri aizliedz, jo straldbragus uztur sabiedrība, kaut gan ar ļoti skopiem līdzekļiem.

Visi cilvēki viņus nicina un ienīst. Ja kāds no tiem piedzimst, tad viņa piedzimšanu uzskata par jaunu zīmi un tā tiek sīki aprakstīta, lai varētu nosacīt viņa gadus pēc ierakstiem, kas gan nesniedzas tālāk par pēdējiem tūkstoš gadiem vai arī laika ritumā un pilsoņu karos gājuši bojā. Bet parastais paņēmieni, kā noskaidrot, cik viņi veci, ir vaicāt tiem, kādus karaļus vai lielus vīrus tie atceras, un tad jāieskatās vēsturē, jo pēdējais valdnieks, ko tie atceras, parasti sācis savu valdīšanu, iekams tie sasnieguši aostoņdesmito dzīvības gadu.

Viņus skatīt bija vispretīgākais pārdzīvojums manā mūžā; sievietes bija vēl briesmīgākas nekā vīrieši. Viņām piemita ne tikai liela vecuma parastais kropļīgums, bet arī kāds sevišķs baigums, kas pieaug līdz ar gadiem un ko nevar pat aprakstīt. Pusducī sieviešu es drīz vien atšķīru vecāko, lai gan starpība bija tikai simt vai divsimt gadu.

Lasītājs man labprāt ticēs, ka no visa dzirdētā un redzētā mana dedzīgā tieksme pēc mūžīgas dzīves tika stipri apslāpēta. Ļoti nokaunējos par savām jaukajām sapņu ainām un nodomāju, ka neviens tirāns nevarētu izgudrot tādu nāvi, kuru es nepieņemtu ar prieku, bēgdams no šādas dzīves. Karalim bija pastāstīts viss, kas notika starp mani un maniem draugiem šai sakarībā, un viņš laipni par mani

pazobojās, izteikdams vēlēšanos, lai es aizsūtītu dažus straldbragus uz savu dzimteni un tādējādi apbruņotu savu tautu pret nāves bailēm, bet izrādījās, ka to aizliedz karalistes pamatlikumi, citādi labprāt būtu uzņēmies viņu pārvešanas grūtības un izdevumus.

Nevarēju nepiekrīst, ka šīs karalistes likumi par straldbragiem bija visai pamatoti un arī citās zemēs līdzīgos apstākļos būtu nepieciešams izdot šādus likumus. Tā kā mantkārtība ir vecuma pastāvīgs pavadonis, šie nemirstīgie ar laiku kļūtu par visas tautas mantas īpašniekiem un sagrābtu civilo varu, bet viņu nespējības dēļ beigās iestātos visas sabiedriskās dzīves sabrukums.

XI nodaļa

Autors atstāj Lagnegu un aizbrauc uz Japānu. No turienes viņš holandiešu kuģī atgriežas Amsterdamā un no Amsterdamas Anglijā.

Domāju, ka šis stāstījums par straldbragiem varētu lasītāju ieinteresēt, jo tas ir mazliet neparasts; vismaz neatceros, ka būtu lasījis kaut ko līdzīgu ceļojumu grāmatās, kas nokļuvušas manās rokās; un, ja esmu kļūdījies, tad sev par attaisnojumu varu sacīt, ka ceļotāji, kas attēlo vienu un to pašu zemi, bieži nevilus pakavējas pie tām pašām īpatnībām, bet nepelna apvainojumu, ka tie kaut ko aizguvuši vai norakstījuši no autoriem, kas rakstījuši agrāk nekā viņi.

Šai karaļvalstij ir ar lielo Japānas impēriju pastāvīgi tirdzniecības sakari, un ļoti iespējams, ka japāņu autori kaut ko ir uzrakstījuši par straldbragiem, taču mana uzturēšanās Japānā bija tik īsa un japāņu valoda tik nesaprotama, ka man nebija iespējams kaut ko noskaidrot. Bet es ceru, ka holandieši, izlasot šo manu piezīmi, būs pietiekami ziņkāri un veikli, lai papildinātu to, kā man trūkst.

Viņa majestāte man bieži visai neatlaidīgi bija piedāvājis kādu amatu savā galmā, bet, redzēdams, ka esmu galīgi nolēmis atgriezties savā dzimtenē, laipni deva man atļauju aizbraukšanai un pagodināja mani ar paša rokas rakstītu ieteikuma vēstuli Japānas ķeizaram. Viņš man iedāvināja arī četri simti četrdesmit četrus lielus zelta gabalus (šai tautai patīk vienādi skaitļi) un sarkanu dimantu, kuru Anglijā pārdevu par tūkstoš simt mārciņām.

1709. gada 6. maijā svinīgi atvadījies no viņa majestātes un visiem maniem draugiem. Valdnieks bija tik žēlīgs, ka pavēlēja sardzei mani pavadīt līdz Glengenstoldai, karaliskajai ostai salas dienvidrietumu pusē. Pēc sešām dienām atradu kuģi, kas bija gatavs mani aizvest uz Japānu, un piecpadsmit dienas pavadīju ceļojumā. Mēs pietājamies mazā ostas pilsētā Ksamoši Japānas dienvidaustrumu krastā – pilsētiņa atrodas rietumu pusē, un jūras šaurums to ziemeļos savieno ar garu jūras, līci, kura ziemeļrietumu krastā atrodas galvaspilsēta Jedo⁴². Izkāpis krastā, parādīju muitas ierēdņiem Lagnegas karaļa vēstuli viņa ķeizariskajai majestātei.

Viņi labi pazina zīmogu, kas bija manas plaukstas platumā. Zīmogā bija redzams karalis, kas paceļ no zemes klibu ubagu. Pilsētas maģistrāti, padzirdējuši par šo vēstuli, saņēma mani kā ministru, apgādāja mani ar karietēm un kalpotājiem un apmaksāja visus manus izdevumus līdz Jedo, kur ķeizars mani pieņēma audiencē un es tam nodevu vēstuli, kas tika uzplēsta ar lielām ceremonijām, un ar tulka palīdzību izskaidrota viņa majestātei. Tulks man darīja zināmu viņa majestātes pavēli, lai es uzrakstot savas prasības, un viņš galvojot, ka jebkura no tām tikšot izpildīta viņa karaliskā Lagnegas brāļa dēļ. Šis tulks bija ierēdnis, kas palīdzēja kārtot darījumus ar holandiešiem; no manas sejas viņš drīz noprata, ka esmu eiropietis, un tāpēc atkārtoja viņa majestātes pavēli holandiešu valodā, ko viņš runāja nevainojami. Atbildēju, kā jau to biju iepriekš nolēmis, ka esmu holandiešu tirgotājs, kura kuģis gājis bojā pie kādas ļoti tālas zemes krastiem, no kurienes es pa jūru un sauszemi atceļoju uz Lagnegu un tad kuģī atbraucu uz Japānu, jo zināju, ka mani tautieši ar šo zemi bieži tirgojas, un ka ceru ar kādu no viņiem rast izdevību atgriezties Eiropā; tāpēc vispazemīgi lūdzu viņa ķeizarisko žēlastību dot pavēli, lai mani droši nogādātu uz Nagasaki. Es izteicu vēl vienu lūgumu, lai mana patrona Lagnegas karaļa dēļ viņa majestāte žēlīgi atvainotu, ja es neizpildītu ceremoniju, kuru prasa no maniem tautiešiem, – liekot tiem mīdīt kājām krucifiksu,⁴³ jo es šai ķeizaristē esmu nokļuvis nelaimīgu apstākļu dēļ, bez jebkāda nodoma

⁴² V.E.: Vecais Tokijas nosaukums.

⁴³ V.E.: Eiropiešu misionāri XVI gadsimtā sāka izplatīt Japānā kristietību, un tai radās daudz sekotāju, it īpaši Nagasaki tuvumā. Tajā pašā laikā pie varas nāca feodālis Iejasu Tokugava (1542–1616), kurš apvienoja visu Japānu vienā valstī. Viņš un vēlāk viņa dinastija arvien asāk vērsās pret eiropiešiem un kristietību kā Japānas neatkarības apdraudējumiem. Ar trim dekrētiem (1612, 1613, 1618) kristietība (priekš japāņiem) tika aizliegta, bet turpināja pastāvēt slepeni. 1637–1638. gados Nagasaki apkaimē sākās zemnieku-kristiešu sacelšanās, kuras apspiešanai tika sūtīta 100 000 vīru liela armija; desmitiem, vai varbūt simtiem tūkstošu japāņu kristiešu tika apkauti; ar 1633., 1636. un 1639. gadu dekrētiem valsts tika slēgta: iebrāukušus ārzemniekus vai izbraukt mēģinošus japāņus bija paredzēts sodīt ar nāvi. (Tikai Nagasaki ostā izņēmuma kārtā atļāva iebrāukt un tirgot

tirgoties. Kad šo manu lūgumu iztulkoja ķeizaram, viņš izskatījās mazliet pārsteigts un teica, ka es laikam esot pirmais no maniem tautiešiem, kas šai jautājumā tik bažīgs, un ka viņš sākot šaubīties, vai tik es esot īsts holandiešis, jo viņam rodies aizdomas, ka es esot kristietis. Tomēr, ņemdams vērā manus paskaidrojumus un galvenokārt izrādīdams Lagnegas karalim neparastu labvēlību, viņš izpildīšot manu neparasto vēlēšanos, bet to vajagot nokārtot veikli, un viņa ierēdņiem tikšot pavēlēts izlaist mani it kā aizmāršības pēc; viņš man apgalvoja, ja mani tautieši holandieši atklātu šo noslēpumu, tie ceļojuma laikā pārgrieztu man rīkli. Ar tulka starpniecību pateicos viņam par tik neparastu labvēlību. Tā kā patlaban dažas karaspēka daļas devās ceļā uz Nagasaki, komandieris saņēma pavēli aizvest mani sveiku un veselu turp, un tam tika dots arī sevišķs rīkojums par krucifiksu.

1709. gada 9. jūnijā pēc ļoti gara un nogurdinoša ceļojuma ieradās Nagasaki. Drīz sastapu dažus holandiešu jūrniekus no Amsterdamas, no 450 tonnu lielā kuģa «Amboinas». Biju ilgi dzīvojis Holandē, kad studēju Leidenē, un labi runāju holandiski. Jūrnieki drīz uzzināja, no kurienes biju nupat ieradies, viņi ziņkāri apvaicājās par maniem ceļojumiem un manu dzīvi. Es pastāstīju tiem īsi un saprotami par sevi, saviem piedzīvojumiem, bet lielāko daļu patiesības noklusēju. Pazinu daudzus cilvēkus Holandē, izgudroju savu vecāku uzvārdu un teicu, ka tie ir vienkārši ļaudis no Gelderlandes provinces. Gribēju samaksāt kapteinim (Teodoram Vangraultam) pieprasīto maksu par braucienu uz Holandi, bet, uzzinājis, ka esmu ķirurgs, viņš apmierinājās ar pusmaksu ar noteikumu, ka brauciena laikā uz viņa kuģa uzņemšos ārsta pienākumus. Pirms izbraucām jūrā, daži komandas locekļi man bieži jautāja, vai es esot izpildījis iepriekš minēto ceremoniju. Izvairīgi devu nenoteiktu atbildi, ka esmu apmierinājis visas ķeizara un galma prasības. Tomēr kāds nelietīgs matrozis piegāja pie ierēdņa un, norādīdams uz mani, teica viņam, ka es neesot mīdījis kājām krucifiksu. Bet ierēdnis, kas bija saņēmis rīkojumu mani izlaist, nelietim divdesmit reizes iesita ar bambuka spieķi pa pleciem, pēc tam mani vairs ar šādiem jautājumiem neapgrūtināja.

Šai braucienā nenotika nekas, ko būtu vērts pieminēt. Atbraucām ar labu vēju līdz Labās Cerības ragam, kur apstājāmies tikai, lai uzņemtu svaigu ūdeni. 1710. gada 10. aprīlī mēs sveiki ieradāmies Amsterdamā. Ceļojumā bijām zaudējuši trīs jūrniekus slimības dēļ un ceturtais iekrita no fokmasta jūrā netālu no Gvinejas krastiem. No Amsterdamas es drīz devos uz Angliju mazā kuģītī, kas piederēja šai pilsētai.

16. aprīlī piestājām Daunsā.⁴⁴ Izkāpu krastā nākošajā rītā un atkal pēc piecu gadu un sešu mēnešu⁴⁵ ilgas prombūtnes ieraudzīju savu dzimto zemi. Devos tieši uz Redrifu, kur ieradās tās pašas dienas pēcpusdienā pulksten divos, un atradu savu sievu un bērnus labā veselībā.

holandiešiem). Lai atklātu slepenos kristiešus, japāņiem lika mīdīt kājām krucifiksu, un tos, kas atteicās, spīdzināja un nogalināja. Taču tā bija pārbaudes procedūra priekš japāņiem, un eiropiešus tā darīt nespieda – viņi vienkārši vispār nedrīkstēja iebraukt Japānā. Tāda kārtība pastāvēja vairāk nekā divus gadsimtus līdz 1853. gadam.

⁴⁴ V.E.: 1735. gada (Folknera) izdevumā (vienīgajā autorizētajā izdevumā, kurš iznāca paša Svifta uzraudzībā) ir otrādi: 16. aprīlī ieradās Amsterdamā, bet 10. aprīlī Daunsā. Johansons mēģina to labot tā, ka Londonā ieradās 20. aprīlī {L-GULIV1}. Krievi mēģina labot tā, ka Amsterdamā ieradās 6. aprīlī {R-GULIVE}. Citi izdevēji maina datumus vietām {E-GULIVE} (viņiem seko arī Ķempe). Daži komentētāji uzskata, ka Svifts šo jucekli radīja tīšām, aizbildinādamies ar «drukas kļūdām». Es domāju, ka tā tas arī bija, jo šis nebūt nav vienīgais juceklis, kuru Svifts ir radījis ap «Gulivera ceļojumiem».

⁴⁵ V.E.: Ja taisnība ir tas, kas teikts šī ceļojuma pirmajā nodaļā, tad Gulivers devās ceļā 1706. gada 5. augustā un tād bija projām 3 gadus, 8 mēnešus un 12 dienas. (Par ceļā došanās datumu starp dažādiem izdevumiem un tulkojumiem domstarpību nav). {E-GULIVE}, {L-GULIV1}, {R-GULIVE}.

Pielikums Laputai. Balāde par Dienvidjūras plānu

Šī balāde rakstīta, lai nosodītu biržas darījumu un spekulāciju māniju, kas izplatījās 1720. gadā, un paskaidrotu dažus plānus, kuri izsmieti Lagado akadēmijas aprakstā.

Kas naudas vērtību tā ceļ?
Vai gudrie prātnieki to sacīs?
Vai to no Dienvidjūras smeļ,
Jeb burvji pūš mums miglu acīs?

– Tik naudu ieguldiet! – tie sauc.
– Presto! Lai iet! Tā atkal rodas!
Lai lēdijas un lordi trauc –
To desmitkāšotu tiem dodam!

Lūk, bļodā tiek viens šiliņš sviests,
Līdz malām trauku lejiēt pilnu.
Un netiek velti ūdens šķiests, –
Šķiet, smagais metāls peld pa viļņiem.

Tas pieaug, aizvien lielāks kļūst,
Kā pienā maizi redz to briestam,
Vai šķidrumš maldināt var jūs?
Kāpj augšā šiliņš, traukā sviestais.

– Trīs simti tūkstoš mārciņu
Man dos! Es tikšu kunga godā!
Vēl lielu muižu dabūšu
Un sešjūgu – viss pasniegts bļodā!

Tā apkrāptais nu murgos brēc,
Kas palīdzēt gan var šim aklam!
Viņš Dienvidjūras viļņos lec
Un iegrimst parādos līdz kaklam.

Tā, parādības maldināts,
Redz kuģinieks, kas mulsā skatās,
Ka okeāns ir kokiem klāts,
Ka lekni zaļo pļavas platās.

Viņš karsti vēlas paklejt
Šai burvju zemē. Dienas svelmē
Tur birzis paēnu var dot.
Viņš lec un – tūlīt nogrimst dzelmē.

Piecsimti ratu – varu teikt –
Šais viļņos aprakti jau tapa,
Un zirgi noslīka, un šeit
Sev īpašnieki atrod kapu.

Kā faraons, ko vadīt steidz
Šie direktori, kuri glābās.
Bet jūra kara ratus veic,
Un pats viņš garu izlaiž slābans.

Kā cerība uz spārniem nes!
Jauns dēkainis pār dzīlēm laižas,
Kā ērglis meklē augstienes,
Par mērenajiem lepni skaišas.

Ar papīrspārniem lido nasks,
Ar vasku tēvs tos kopā sējis.
Bet augstumos drīz izkūst vasks,

Un lepnaiss zēns krīt lejup spēji.

Un morālists var pastāstīt,
Kāpēc nav Krētas zēnam veiksmes,
Kāpēc viņš jūras dzelmē krīt, –
Var patiesību smelt no teiksmas.

Šos spārnus – tēva renti sauc,
Šo vasku kausē katra liesma!
Un kredīts trūkst, nav naudas daudz,
Zēns Dienvidjūrā krīt – ak, briesmas!

Kāpēc – vai varat paskaidrot –
Šai dzelmē, tūkstoši kur krita,
Tik muļķi labi peldēt prot,
Bet gudrie nogrimst tur bez mitas?

Severnā krastā skatījos:
Liels zosu bars tur ielec spēji.
Kur gulbim būtu nāves posts,
Tās gluži sausas izpeldēja.

Vai melīgs apgalvojums šāds!
Zin direktori, ko tie dara.
Valsts kredīts mums ir iedragāts,
Viens nelietis krāpj nelgu baru.

Pat muļķim spēlē laimējas
Gūt otra muļķa naudas sieku,
Bet gudrais nāk – grābj visu tas
Un galdā neatstāj nenieka.

Mēdz zivis viena otru ēst
Un lielās aprij mazās naigi,
Tā direktori steidzas plēst
Kā valzivis daudz zivju baigi.

Kāpj akcijas, tie tūlīt nāk
Ar starpniekiem, kas viltus lomā,
Un neredzami pazust māk
Ar miljoniem, ko aiznes somā.

Reiz mēnesnīcā ēzelis
Pie upes kāri dzēsa slāpes,
Bet mēnesi kāds mākonis
Tad aptumšoja, augšup kāpis.

– Nu pastardiena pienāks drīz! –
Sauc pūlī gudrinieks, to redzot,
– Lops mēnesi ir aprijis! –
Bet mēnesi tik mākulš sedza.

Ikkatrs jūras akcijnieks
Vairs neizpeld, ja dzelmē veļas.
Bet direktoriem krist ir prieks,
Jo krītot viņi augstāk ceļas.

No ūdens zivis izlecot
Ar slapjām spurām gaisā šaujas,
Kad apžūst, valgmē atkrītot,
Tās atkal augšup lido straujas.

To gūt, kas spēlē pazaudēts,

Trauc bariem sievietes šai vietā –
Lapzemes raganas tā brēc,
Kad brāž pār viļņiem, sēžot sietā.

Pat Venera pie jūras nāk –
Redz dzejnieki. Ko viņa meklē?
Vai mīlas dieviete šī māc
Rast koraļļus un pērles seklē?

– Ir jūrai devums bagātāks
Kā zemei! – teica vecmāmiņa.
To mazdēls tagad saprast sāks,
Bij Dienvidjūra prātā viņai.

Un direktori saka mums:
– Jel skatiet, džentlmeņi, skatiet,
Tīrs zelts būs jūsu ieguvums,
No jūras smiltīm jūs to kratiet!

Jums palīdzēsīm mēs ik brīd
Un atbalstīsim jūsu zodus! –
Diemžēl, bet viss nav zelts, kas spīd,
Un tūkstoši tā nogrimt dodas.

Jā, patrioti, dzelmē jūs
Sev rokas mazgājat bez viltus,
Kā Paktolai tad tiešām kļūs
Par zeltu mums šīs jūras smiltis.

Tik šiliņu tur iemetiet,
Būs sudrabs cēlu spozmi guvis,
Šis ūdens brīnumdaris šķiet:
Par gineju ir šiliņš kļuvis!

Bet vērtība tai nepieaugs
Pat ne par grasi – tirgū skati!
Pat lēcā vērojot to, draugs,
Būs gineja vienmēr tā pati.

Tu Dienvidjūrā iesvied to,
Caur akciju to pētī klusi,
Caur tūkstoš brillēm aplūko,
Bet gineja nav pieaugusi.

Kāds muļķis strautā lūkojas
Un pēkšņi salecas ar joni:
Šķiet zvaigžņu spulgi ginejas,
Un sintija tam liekas krona.

Viņš ilgāk nedomādams skrien
Un straumē iebrāžas līdz kaklam.
Tad ķepurojas, ārā lien,
Ar dūņām un ar dubļiem aplāts.

Ja ūdenī tu maizi grūd,
Pēc dažām dienām vēl to rastu,
Bet okeānā zelts tavs zūd,
Grimst dziļi, lai to neatrastu.

Ir dzelme, kurā iegāžas
Daudz tūkstošu, kas akli traucas,
Īss vārds, bet dziļš kā pekle tas –
Par Biržas Aleju tā saucas.

Nāk paisums – bēgums deviņkārt,
Bet tas, kas nav vēl dzelmē grimis,
Bez loča tomēr neatskārst,
Kad paisums nāk un kad tas rimis.

Peld akcionāri tūkstošiem
Un grūstās, velk viens otru lejā.
Ja laivas sadragātas tiem –
Rod tie sev galu zelta zvejā.

Te dziļumā tos jūra rauj,
Un te līdz debesīm tos šūpo.
Tos grūž un spiež, un kopā kļauj,
Un prāti viņiem reibst kā žūpām.

Bet Geravejas kraujās sēd
Un, laivām grimstot, nejūt bailes
Tie mežoņi, kas dzīvos ēd
Un slīkoņus steidz izģērbt kailus.

Bet tie ir meli, teiksiet jūs –
Ļauns torijs tos ir sadomājis,
Jo direktoriem balvas būs
Un holandiešiem miljons krājies.

Ja blēži lordam tīklu auž,
Tad vinnēt derības tam sokas,
Kas varbūt visu nenojauš,
Bet tomēr pasniedz blēžiem rokas.

Mēdz daži gaisa pilis celt,
Bet direktori ceļ tās jūrā.
Redz vientiesīgie: mirgo zelts,
Jo prāts nav viņiem iedots pūrā.

Var kuģinieki parādīt –
Tā Kentas ļaudis dažreiz stāsta –
Godvina pilis dzelmē spīd,
Ar jumtiem, torņiem lejup gāztas.

Lai viltnieki jums neuzkrīt,
Kad pārāk tuvu krastam iesiet.
Jo briesmoņi šie dzelmē mīt
Un sagrābs jūs, pirms projām skriesiet.

Kā Nīlas suņi sargieties,
Ikviens lai kļūtu nenotverams!
Kad krokodilis nogulies,
Tad bēdziet, ja to redzat dzeram.

Sev burvja spēku Antejs smeļ,
Pie zemes krītot, klāt to spiezdams,
Bet Alkids viņu augšup ceļ,
Uz elli aiztriec, gaisā sviezdams.

Jo direktorus jūrā sviež,
Tur atgūst spēku tie un sparū,
Bet gaisā vājumu tie viež
Un, ja tos pakar, – izlaiž garu.

Jūs, direktori, pamācīt
No savas pieredzes es spētu:

Jums tāda likteņzvaigzne spīd,
Ka noslīkt mūžam nevarētu.

Tik pārāk neizpletieties
Un tālu neejiet no krasta,
Jo varbūt jūra atkāpsies,
Un tad jūs sausumā mēs rastu.

Jums tuklums bojā eja kļūs,
Jau jūsu ienaidnieki gaida –
Kā vecu kuģi sašķels jūs,
Lai krastā nepaliek ne skaida.

Ja valzivs tā pēc paisuma
Guļ palikusi krastā sausā,
Vairs ļaudis nejūt baisuma,
Tās miesu cērt un taukus kausē.

Vai rietumvētra aizslaucīs
No mums šo siseņpostu sūro,
Šo direktoru mēri dzīs
No Dienvidjūras Sarkanjūrā?

Tu, dabas spēku valdītāj,
Cel nabagos un lepnos gremdē,
Liec, lai reiz jūrā vētra stāj,
Un pūļa trakošanu remdē.

Jo apsēdušas ir kā posts
Šīs cūkas rijīgās mums salu,
Lai velni atstāj apsēstos
Un ūdenī sev meklē galu.

Kas lai mums zaudējumu dzēš?
Par vēlu atziņa nāks sūra,
Ka solījumi bija vējš
Un burbulis liels – Dienvidjūra.

Dienvidjūras balāde

jeb Jautras piezīmes par Biržas Alejas burbuļiem
jaunā meldijā ar nosaukumu «Lielais eleksīrs» jeb «Atrastais gudrības akmens»

Stāv Londonā kāds slavens stabs,
Tam Aleja ir blakus,
Tur pūlis trauc, kas apmāts taps
Ar naudas alku traku.
Vai skumjš vai priecīgs, zems vai augsts
Ikviens lūdz laimes balvas.
Ja smaida tā – smaids sejās plaukst,
Ja viebjas – nolīkst galvas.

Daudz ordeņu šeit tērpus sedz
Un lordi staigā cēli.
Te pērk un pārdod, dzird un redz
Un pļāpā jūdu dēli.
Bet galminiekiem gudrāks prāts
Kā tiem, kas laimi gaida;
Tie skaidri zin: top maldināts
Dažs labs, kas cerot smaida.

Un dižas lēdijas liek stāt

Šeit karietēm ik dienas,
Nāk dārgakmeņus ieķīlāt,
Līdz nepaliek neviena.
No Drjūrilēnas netikles
Uz biržu ratos dodas
Prom nopelnīto naudu mest,
Ko ieguva bez goda.

Var lielām galvām ilgs būt mūžs,
Jo nedzer tās un domā.
Bet muļķu galvās vēji pūš,
Tās dzer un neapdomā.
Daudz blēžu it kā suņu bars
Lēkt Dienvidjūrā steidzas,
Tiem zelta vārdes meklēt spars –
Vienalga, kā viss beidzas.

Par alkīmiķiem stāstīts tiek:
Spēj pārvērst vara traukus
Un svina mucas zeltā tie,
Dot metālu tik jauku!
Ir tagad atļauts Alejā
Nest lietas mazas, lielas,
Jo Dienvidjūrā no nekā
Spēj radīt visas vielas.

Ko varam gūt mēs Indijā
Vai tirgojot ar valstīm?
Mums likumi ir kārtībā,
Mūs bagātība balstīs.
No Dienvidjūras kuģi brauc
Ar zelta kravām koši –
Tie mākoņos tās paslēpt trauc,
Lai noglabātu droši.

Ak, britu zeme svētītā
Zeļ laimē kā neviena.
Tik bagāta un liela tā,
Kopš burbuļi ir cienā.
Ir vējagrābšļiem lepns gars,
Par miljoniem tie domā.
Un traucas ielasmeitu bars
Uz biržu jautrā omā.

Tik nedaudziem prāts novēršas
No Dienvidjūras ēsmas,
Bet jauniem muļķiem cerības
Pa galvu pūš kā vēsmas.
Kliedz tagad nelgas – liels un mazs –
Kliedz vecais, kas ir snaudis:
Mēs bagāti! Bet pabrīnās
Par viņiem gudri ļaudis.

Un ļaužu baru, kas nesen
Vēl cieta postu grūtu,
Nu biržas spēle augšup dzen,
Lai tie mums kungi būtu.
Drīz Dienvidjūras Bābeleī
Būs gals. Irs spēle smalkā!
Lai niknie zaudētāji skrej
Tad ūdenī vai valgā!

Piecsimti miljoni – tik daudz

Par akcijām dot jaudā.
Kur segums tām, lai vaicāt ļauts:
Vai zemē, mantā, naudā?
Lai mūsu tirdzniecība drūp,
Mums sapņos pieder viss kas!
Un bagātība, kas mums rūp,
Ir tikai papīrdriskas!

Briesmīgā sazvērestība, ko atklājis Arlekins, Ročesteras bīskapa franču suns

Viga un torija dialogs

Es vīgam jautāju, vai šis
To zin, kas dumpi atklājis.
Viņš teica: suns tas esot bijis,
Kas ministram to pavēstījis.
Es sacīju, ka suņi vien
Man visi spiegi šķiet arvien
Un tam, kas nodod draugu savu,
Var piedēvēt šā vārda slavu.
Ka Porters, Prendergasts un Ots –
Ikviens šā suņa apvainots –
Vēl daudzus nodevis šis tips.
Vīgs. Bet, ser, tie teic, ka suns ir klibs.
Torijs. Šāds iebildums man spēcīgs šķiet.
Klibs liecinieks! Nu – turpiniet,
Šim klibam sunim esot palīgs.
Vīgs. Ser, redzu pārpratums te galīgs,
Īsts suns šoreiz ir centies tā,
Kas kauč un rej, bet nerunā.
Torijs. Kurš suns gan bijis ir tik grīns?
Vai plušķis Plankets, krancis Skīns,
Vai suga angļu tam vai īru,
Vai skaitās netīra vai tīra?
Vai kuce Mēseņa ir tā,
No visiem tagad pamestā?
Gan katrs ievērot to spēja:
Bij troksnis viens – tie visi rēja.
Tiem maksā labi, sajūt suns,
Ka putras katls verd uz guns.
Un ļaudis sacīt mēdz bez zaima:
Ir katram sunim suņa laime.
Suns Volpols alus kausu dzer,
Tam sivēni un suņi der.
Bet, kopš ko gribējis, viņš guvis,
Šķiet, ka tam nelabi ir kļuvis.
Viņš atskries – ticiet vārdiem šiem –
Drīz vien pie saviem vēmekļiem.
Vīgs. Bet atrasts plāns visbaigais šis
Pie Neino, kas bij noslēcis.
Torijs. Vai paruna tā kļūdītos:
Jūs beigtu suni mātāt kost.
Vīgs. Kā gan lai pārlicināt varu
Es jakobīta trulo garu?
Jums, ser, šie vārdi gaismu sniegs:
Īsts suns ir mūsu liecinieks,
Tas atjautīgs, ar četrām kājām
Un divām ausīm ļenganaļām.
Par Arlekinu viņu sauc,
Viņš sazvērnieku plānus jauc
Un britu tautu izglābt nācis,
Kaut Francijā ir dzīvi sācis.

Un vēstules, ko raksta tas,
Ir atšifrētas, tulkotas.
Un tiešām bija jauka stāja
Tam komitejā slepenajā.
Kad riedams atzinies tas bija,
Ar priekškāju vēl parakstījās.
Torijs. Man tomēr izlikās nudien,
Ka suns šis bijis maska vien.
Bet valstsvīri jau neatzītu,
Ka te kāds suņa jokus dzītu.
Un, ja šis suns ir bijis īsts,
Bet nevis ādā ievīstīts,
Par ziņojumu paldies teicu
Un to kā galma suni sveicu.
Vigs. Un labu vietu gūs viņš sev
Par cepešgrozi karaļvirtuvē.
To, ser, jums tagad paskaidroju,
Mēs sazvērību sākām nojust –
Tas suns uz domām veda mūs,
Ka arī bīskaps iejaukts būs.
Torijs. Šis plāns ir tiešām briesmīgs bijis,
To suņa prāts ir pierādījis.
Bet nenoskaidrot pat ar guni,
Kas vieno bīskapu un suni.
Sev jaunu sugu radāt jūs,
Lai arī bīskaps suns jums kļūst.

*

IV daļa. Ceļojums uz Hoihnnhnmu zemi

I nodaļa

Autors izbrauc jūrā kā kuģa kapteinis. Viņa jūrnieki pret viņu sadumpojas, iesloga viņu uz ilgāku laiku kajītē un izsēdina kādas nepazīstamas zemes krastā. Viņš dodas uz zemes vidieni. Savādas dzīvnieku sugas jehūzu attēlojums. Autors sastop divus hoihnnhnmus.

Lai gan man var dibināti pārmest klaidoņa dabu, tomēr atzišos, ka manu piedzīvojumu kāri nebija iznīcinājušas tās briesmas, par kurām pastāstīju iepriekšējās savu ceļojumu aprakstu daļās. Paliku pie sievas un bērniem mēnešus piecus un jutos ļoti laimīgs, ja vien es kādreiz būtu sapratis, kad īsti man klājas labi. Atstāju savu sievu grūtniecības stāvoklī un pieņēmu ļoti izdevīgu piedāvājumu – braukt par kapteini uz «Dēkas», 350 tonnu liela tirdzniecības kuģa, jo labi zināju navigāciju un man bija apnicis būt par kuģa ķirurgu, kura pienākumus es vajadzības gadījumā gan varēju izpildīt; tāpēc pieņēmu uz sava kuģa citu ķirurgu – veiklu jaunu cilvēku Robertu Pjūrfoju. Mēs izbraucām no Portsmutas 1710. gada 7. septembrī un 14. septembrī sastapām Tenerifā kapteini Pokoku no Bristoles, kas devās uz Kampešī līci⁴⁶ pēc sandela koku kravas. 16. septembrī viņu no mums atšķīra vētra; atgriezies es vēlāk uzzināju, ka viņa kuģis nogrimis un tikai viens kuģa puika izglābies. Kapteinis bija godīgs cilvēks un labs jūrnieks, bet pārāk paļāvās uz saviem spriedumiem, un tas bija iemesls viņa bojā ejai, kā tas gadījies daudziem citiem; ja viņš būtu klausījies maniem padomiem, tas tagad atrastos sveiks un vesels mājās pie savas ģimenes tāpat kā es.

Manā kuģī vairāki jūrnieki nomira ar karsoni, tāpēc biju spiests meklēt papildinājumu Barbadosas un Antiļu salās, kur piestāju krastā saskaņā ar savu saimnieku tirgotāju rīkojumiem, un to drīz nožēloju, jo vēlāk noskaidroju, ka vairums uzņemto jūrnieku bija jūras laupītāji. Mana komanda bija piecdesmit vīru, un man bija pavēlēts tirgoties ar Dienvidjūras salu indiāņiem un, cik iespējams, izpētīt šīs vietas. Blēži, kurus uzņēmu uz kuģa, sakūdīja pārējos jūrniekus, un tie visi sazvērējās sagrābt kuģi un mani ieslodzīt, ko viņi kādu rītu izdarīja, ielauzdamies manā kajītē, sasiedami man rokas un kājas un draudēdami mani izsviest pār bortu, ja es tikai pakustēšoties. Atbildēju, ka esmu viņu gūsteknis un padodos. Viņi man lika to apzvērēt, tad atraisīja saites, tikai vienu manu kāju pieslēdza ar važu pie manas gultas un nolika pie durvīm sargu ar pielādētu šauteni; un tam bija pavēlēts mani nošaut, ja es mēģinātu atgūt brīvību. Viņi man sūtīja lejā ēdienu un dzērienu un paši pārņēma kuģa vadību. Viņu nodoms bija kļūt par pirātiem un aplaupīt spāniešus, bet to viņi varēja izdarīt, tikai palielinot savu skaitu. Taču viņi nolēma vispirms pārdot kuģa preces, tad aizbraukt uz Madagaskaru un tur uzņemt jūrniekus papildus, jo daudzi no viņiem bija nomiruši mana ieslodzījuma laikā. Viņi brauca vairākas nedēļas un

⁴⁶ V.E.: Pokoka maršruts sakrīt ar Dempjēra pēdējo (trešo) ceļojumu, kurš arī beidzās ar kuģa bojāeju, taču kapteinis palika dzīvs.

tirgojās ar indiāņiem, bet nezinu, kādu kursu viņi ieturēja, jo biju stingri ieslodzīts savā kajītē un gaidīju tikai, kad tikšu noslepkavots, kā viņi to man bieži piedraudēja.

1711. gada 9. maijā kāds Džēms Velčs ienāca manā kajītē un teica, ka tam kapteinis devis pavēli izcelt mani krastā. Es iebildu, bet veltīgi, viņš pat negribēja man pateikt, kas ir viņu kapteinis. Dumpinieki mani ar varu iesēdināja laivā, atļāvuši apģērbt manas labākās drēbes, kas bija vēl gluži jaunas, un paņemt līdz mazu sainīti veļas, bet ne ieročus, atskaitot manu īso zobenu, un bija tik pieklājīgi, ka nepārmeklēja man kabatas, kurās biju ielicis visu savu naudu un dažus nepieciešamus, sīkus priekšmetus. Viņi airēja kādu jūdzi, tad izcēla mani liedagā. Lūdzu, lai tie man pasaka, kas tā ir par zemi. Viņi zvērēja, ka to nezinot, tāpat kā es, bet piebilda, ka kapteinis (tā viņi to sauca) nolēmis pēc tam, kad pārdevis kravu, atbrīvoties no manis pirmajā vietā, kur ieraudzīšot cietzemi. Viņi tūlīt brauca atpakaļ, ieteikdami man pasteigties aiziet no krasta, pirms uznāk paisums, un novēlēja man laimīgu ceļu.

Šādā izmisīgā stāvoklī devos uz priekšu un, drīz nokļuvus uz stingrākas zemes, apsēdos pakalnā atpūsties un pārdomāt, ko man tagad darīt. Kad biju mazliet atspirdzis, devos tālāk zemes vidienē, nolēmis padoties pirmajiem mežonīem, kurus sastapšu, un izpirkt savu dzīvību no tiem ar dažām rokassprādzēm, stikla gredzeniem un citiem nīkiem, kādus jūrnieki mēdz ņemt sev līdz šādos ceļojumos, jo daži tādi nieciņi bija arī man. Šo apvidu šķērsoja garas koku rindas, koki nebija dēstīti, bet dabiskā savvaļā auguši, redzēju ļoti daudz pļavu un vairākus auzu laukus. Gāju ļoti piesardzīgi, jo baidījies tikt pārsteigts vai no mugurpuses un abiem sāniem cauršauts ar bultu. Nokļuvu uz iemīdīta ceļa, kur redzēju daudz cilvēku pēdu, dažas govju, bet visvairāk zirgu pēdas. Beidzot ieraudzīju kādā laukā vairākus dzīvniekus, viens vai divi šās sugas pārstāvji sēdēja kokos. Viņu izskats bija tik neparasts un ķēmīgs, ka mani mazliet samulsināja, tāpēc nogulos aiz krūmiem, lai tos labāk novērotu. Daži no tiem pienāca tuvu tai vietai, kur gulēju, un deva man iespēju skaidri novērot viņu izskatu. Viņu galvas un krūtis bija apklātas ar bieziem matiem, dažiem tie bija sprogaini, dažiem gludi, bārdas bija kā kazām, uz muguras un kāju un pēdu priekšpusē bija gara matu josla, bet pārējais ķermenis tiem bija kails, tā ka varēju redzēt viņu ādu, kas bija tumši brūnā krāsā. Viņiem nebija astes, nedz matu uz dibeniem, tie auga tikai ap tūpli, un daba, manuprāt, tieši šīs vietas bija apklājusi matiem, lai aizsargātu viņus, kad sēdēja uz zemes, jo šai stāvoklī viņus dažkārt redzēju, bet viņi arī gulēja un bieži stāvēja uz pakaļkājām. Dzīvnieki lodāja pa augstiem kokiem veikli kā vāveres, jo viņu priekš- un pakaļkājām bija spēcīgas, garas ķetnas, kas nobeidzās ar gariem, līkiem nagiem. Viņi bieži lēca un kūleņoja, un auļoja apbrīnojami veikli. Mātītes nebija tik lielas kā tēviņi, galvas tām bija apaugušas gariem, gludiem matiem, bet sejas bija kailas, un viņu pārējās ķermeņa daļas apklāja tikai vieglas pūkas, atskaitot vietas, kur atrodas *anus* un *puvenda*.⁴⁷ Krūtis tām nokarājās starp viņu priekškājām un staigājot bieži gandrīz aizsniedza zemi. Abiem dzimumiem mati bija dažādās krāsās – brūni, sarkani, melni un dzeltenī. Jāatzīstas, ka visu savu ceļojumu laikā nekad neesmu redzējis tik pretīgu dzīvnieku un tādu, pret kuru es dabiski justu tik lielu nepatiku; pārliecībā, ka esmu pietiekami redzējis, riebuma un nicināšanas pilns, piecēlos un devos tālāk pa iemīdīto ceļu cerībā, ka tas mani novedīs pie kāda indiāņa būdas. Nebiju vēl tālu aizgājis, kad man pa ceļu tieši pretīm nāca viens no šiem radījumiem. Nejaukais briesmonis, mani ieraudzījis, sašķobīja daždažādi savus sejas vaibstus un skatījās uz mani kā uz kaut ko līdz šim neredzētu, tad tuvodamies pacēla priekšējo ķetnu – vai nu aiz ziņkāres, vai ļaunprātības, to nevarēju pateikt, taču izvilku savu zobenu un devu viņam krietnu triecienu ar trulo malu, jo neiedrošinājos cirst ar asmeni, baidīdamies, ka iezemieši varētu uz mani sadusmoties, ja uzzinātu, ka esmu nogalinājis vai sakropļojis kādu no viņu mājlopiem. Sajuzdams sāpes, kostonis atrāvās atpakaļ un ierēcās tik skaļi, ka vesels bars, vismaz četrdesmit, šādu kustoņu atdrāzās no tuvējā lauka un sadrūzmējās ap mani, kaukdami un baigi vaibstīdamies, bet es pieskrēju pie kāda koka stumbra un, atslējies ar muguru pret to, atgaiņājos no viņiem ar savu zobenu. Daži no šīs sasodītās sugas pārstāvjiem sagrāba koka zaru manā aizmugurē, uzlēca kokā un no turienes sāka birdināt savus izkārnījumus man uz galvas, tomēr es diezgan labi aizsargājos, cieši piespiezdamies pie koka stumbra, bet gandrīz nosmaku mēšlos, kas krita uz mani no visām pusēm.

Šai posta brīdī pamanīju, ka viņi visi pēkšņi metas bēgt, cik ātri varēdami, tad iedrošinājos atiet no koka un turpināt savu ceļu, brīnīdamies, kas gan varēja viņos iedvest šādas bailes. Bet, paskatījies pa kreisi, ieraudzīju zirgu, kas lēnām iznāca pļavā; mani vajātāji to bija ieraudzījuši ātrāk, un tas bija viņu bēgšanas iemesls. Pienācis man klāt, zirgs mazliet satrūkās, bet, drīz atguvies, skatījās ar acīm redzamu izbrīnu tieši manā sejā. Viņš aplūkoja manas rokas un kājas, vairākkārt apiedams man apkārt. Būtu turpinājis savu gaitu, bet tas nostājās tieši man ceļā, tomēr izskatījās laipns, neizrādīdams nekādas dusmu pazīmes. Kādu laiku stāvējām, skatīdamies viens otrā, beidzot iedrošinājos pastiept roku pret

⁴⁷ V.E.: Kaunums.

viņa kaklu, lai to noglāstītu, iesvilpdamies un rīkodamies tā, kā to mēdz darīt žokeji, kad tiem jātuvojas svešam zirgam. Bet šis dzīvnieks likās nicinām manas laipnības izpausmes, pakratīja galvu, nolieca pieri un lēnām pacēla savu labo priekškāju, lai atvairītu manu roku. Tad viņš trīs vai četras reizes iezviedzās, bet tik savādā intonācijā, ka man šķita – viņš sarunājās pats ar sevi savā valodā.

Kamēr viņš un es tā viens otru vērojām, parādījās otrs zirgs, kas vispirms ļoti svinīgi apsveica pirmo, viņi laipni saskārās ar labās kājas nagiem, vairākkārt pārmišus iezviegdamies dažādās skaņās, kas likās gandrīz artikulētas. Tad tie atgāja dažus soļus sānis, it kā lai apspriestos, iedami viens otram blakus uz priekšu un atpakaļ kā personas, kas pārrunā svarīgu jautājumu, bet bieži paskatījās uz mani, vērojot, vai es nebēgšu. Biju pārsteigts, redzot tādu šo nesaprātīgo dzīvnieku rīcību un izturēšanos, un sevī nodomāju: ja šās zemes iemītnieki apveltīti ar sapratu, tad tiem jābūt gudrākajām būtnēm uz zemes. Šāda doma mani tik ļoti nomierināja, ka apņēmās iet tālāk, līdz ieraudzīšu kādu māju vai ciemu vai sastapšu kādu no iezemiešiem, un atstāju abus zirgus sarunājamies, cik ilgi vien tiem patīkas.

Bet pirmais zirgs, dābolains sirmis, pamanījis mani aizzogamies, iezviedzās man nopakaļ tik izteiksmīgi, ka sapratu, ko viņš domāja: es pagriezos un piegāju tam klāt, lai nogaidītu turpmākos rīkojumus, un cik spēdams noslēpu savas bailes, jo mani saka pārņemt bažas par to, kā šis piedzīvojums beigsies, un lasītājs man labprāt ticēs, ka pašreizējais stāvoklis man nebija visai patīkams.

Abi zirgi pienāca man tuvu klāt, ļoti nopietni raudzīdamies uz manu seju un rokām. Pelēkais zirgs ar savu labās priekškājas nagu stumdīja manu cepuri ap manu galvu un to tik ļoti sagumzīja, ka biju spiests to noņemt, lai sakārtotu, un tad uzliku to atpakaļ galvā; par to viņš un viņa biedrs (kas bija brūns bēris) likās ļoti pārsteigti; pēdējais aptaustīja manu svārku stērbeli, un, redzēdami, ka tā vaļīgi karājās ap manu ķermeni, abi atkal skatījās uz mani ar izbrīnu. Pelēkais glaudīja manu labo roku, it kā apbrīnodams tās mīkstumumu un krāsu, bet saspieda to tik stipri starp savu nagu un potīti, ka man bija jāiebrēcas, pēc tam viņi pieskārs, cik vien iespējams, maigi. Zirgi bija lielā neizpratnē par manām kurpēm un zeķēm, kuras tie vairākkārt aptaustīja, viens ar otru sazviegdamies un dažādi žestikulēdami kā filozofi, kad tie mēģina izskaidrot jaunas un sarežģītas parādības.

Vispār šo dzīvnieku izturēšanās bija tik kārtīga un saprātīga, tik vērīga un apdomāta, ka es beidzot tos sāku uzskatīt par burvjiem, kas tā bija sevi pārvērtuši ar gudru ziņu un, ieraudzījuši ceļā svešinieku, nolēmuši ar viņu uzjautrināties vai arī patiesi bija pārsteigti, redzot cilvēku, kas tik ļoti atšķiras ar drēbēm, augumu un seju no tiem, kas varbūt dzīvo šajā tālajā zemē. Pēc šīm pārdomām iedrošinājos viņus uzrunāt šādi: «Džentlmeņi, ja esat burvji, kā man ir iemesls domāt, tad jūs varat saprast manu valodu, tāpēc iedrošinos jūsu gaišībām paziņot, ka esmu nabaga nelaimīgs angļis, ko viņa ļaunais liktenis atdzinis jūsu krastā, un lūdzu, lai viens no jums atļauj man uzsēsties sev mugurā, it kā tas būtu īsts zirgs un aizjāt līdz kādai mājai vai ciemam, kur varētu atrast patvērumu. Par šo laipnību uzdāvināšu jums nazi un rokassprādzi», – un izņēmu šos priekšmetus no savas kabatas. Abi dzīvnieki stāvēja klusēdami, kamēr es runāju, un, kā likās, klausījās ar lielu uzmanību, un, kad biju beidzis, tie vairākkārt sazviegdzās, it kā būtu iegrimuši nopietnā sarunā.

Skaidri novēroju, ka šo būtnu valoda izteic viņu jūtas visai labi, un no viņu vārdiem varēju ar nelielām pūlēm izlobīt alfabētu vieglāk nekā no ķīniešu valodas. Bieži likās saklausāms vārds *jehū*, ko tie atkārtoja vairākkārt, un, kaut gan man nebija iespējams noprast nozīmi, tomēr, kamēr abi zirgi tā sarunājās, es mēģināju šo vārdu izrunāt ar savu mēli un, tiklīdz tie apklusa, drosmīgi skaļā balsī iesaucos: «Jehū», – ar visiem spēkiem atdarinādams zirgu zviegšanu; par to viņi abi bija redzami pārsteigti, un pelēkais divreiz atkārtoja šo vārdu, it kā gribēdams man mācīt pareizo izrunu; es to atkārtāju pēc viņa, cik labi varēdams, un sajutu, ka ikreiz to izrunāju pareizāk, kaut gan vēl tālu no pilnības. Tad pelēcis mēģināja man izteikt otru vārdu, kas bija daudz grūtāk izrunājams, bet mūsu ortogrāfijā to varētu uzrakstīt sekojoši: *hoihnhnms*. Šo vārdu man neizdevās izrunāt tik labi kā pirmo, bet pēc diviem trim mēģinājumiem man veicās labāk, un abi zirgi likās esam pārsteigti par manām spējām.

Kamēr viņš un es tā viens otru vērojām, parādījās otrs zirgs, kas vispirms ļoti svinīgi apsveica pirmo, viņi laipni saskārās ar labās kājas nagiem, vairākkārt pārmišus iezviegdamies dažādās skaņās, kas likās gandrīz artikulētas. Tad tie atgāja dažus

Vēl brīdi parunājušies, kā šķita – par mani, abi draugi atvadījās, saskardamies ar nagiem, un pelēkais deva zīmi, lai es soļojot tam pa priekšu, un mans saprāts lika viņam paklausīt, līdz būšu atradis sev labāku vadītāju. Tiklīdz palēnināju gaitu, viņš iesaucās: «*Hhuūn, hhuūn!*» Uzminēju, ko viņš gribēja teikt, bet rādīju viņam ar zīmēm cik spēdams, ka esmu noguris un nevaru iet ātrāk, tad viņš apstājās un ļāva man brīdi atpūsties.

II nodaļa

Hoihnhnms aizved autoru savā mājā. Mājas apraksts. Autora uzņemšana. Hoihnhnmu barība. Autors izmisis par gaļas trūkumu. Beidzot tiek apmierināts. Kādā veidā viņu baroja šai zemē.

Nogājuši trīs jūdzes, nokļuvām pie kādas lielas ēkas, kas bija celta no koka stumbriem, kuri bija iesprausti zemē un apvīti ar klūgām; jumts bija zems un noseigts ar salmiem. Sāku justies mazliet drošāks un izņēmu no kabatām dažus nieciņus, kādus ceļotāji parasti nes sev līdz kā dāvanas Amerikas mežonīgajiem indiāņiem vai citu zemju iedzīvotājiem, cerēdams, ka mājas iemītņiekus dāvanas pamudinās uzņemt mani laipni. Zirgs rādīja ar zīmēm, lai es ieejot pirmais; ieraudzīju lielu telpu ar gludu māla klonu, un tajā atradās redeles un sile visgarām vienai sienai. Telpā bija trīs zirgi un divas ķēves; tie neēda, bet daži sēdēja atbalstījušies uz saviem gurniem, par ko ļoti izbrīnījos, bet vēl vairāk brīnījos, redzot, ka pārējie dara dažādus mājas darbus; tie likās būt vienkārši mājas dzīvnieki un apstiprināja manas domas, ka cilvēki, kas spējuši tā civilizēt rupjus dzīvniekus, pārspēj gudrībā visas pasaules tautas. Pelēcis ienāca tūlīt aiz manis un ar to novērsa jebkuru nelaipnību, ko pārējie man būtu varējuši izrādīt. Viņš vairākkārt pavēloši nozviedzas pret tiem un saņēma atbildes. Aiz šās telpas bija vēl trīs citas telpas visā mājas garumā, un tajās varēja ieiet no vienas otrā pa trejām durvīm, kas atradās vienas otrām pretim taisnā līnijā; cauri otrajai telpai iegājām trešajā. Šeit pelēcis iegāja pirmais, dodams man zīmi gaidīt; es gaidīju otrajā telpā un sakārtoju savas dāvanas mājas saimniekam un saimniecei: divus nažus, trīs rokassprādzes no neīstām pērlēm, mazu spogulīti un krelles. Zirgs reizes četras nozviedzās, un es klausījos, vai nesadzirdēšu kādu atbildi cilvēka balsī, bet atbildes atskanēja tai pašā valodā, varbūt tikai mazliet spalgāk izrunātas. Sāku domāt, ka šī māja pieder kādai ļoti augstai personai, tāpēc ka bija vajadzīgas tik lielas ceremonijas, iekams tieku pieņemts. Bet, kā ievērojamu cilvēku var apkalpot tikai zirgi, to nekādi nevarēju saprast: baidījos, ka no ciešanām un nelaimēm manas smadzenes samežģījušās. Es piecēlos un apskatīju telpu, kurā biju atstāts vienatnē. Tā bija iekārtota tāpat kā pirmā, tikai daudz elegantākā veidā. Vairākas reizes izberzēju acis, bet redzēju tos pašus priekšmetus. Iekniebu sev rokās un sānos, lai atmestos, iedomādamies, ka sapņoju. Tad nešaubīdamies nolēmu, ka visas šīs parādības ir tikai nekromantija un burvestība. Man tomēr nebija laika turpināt šīs pārdomas, jo pelēkais zirgs pienāca pie durvīm un deva man zīmi iet viņam līdzī trešajā istabā, kur ieraudzīju ļoti skaistu ķēvi kopā ar diviem kumelīem sēžam uz diezgan meistariski veidotiem visnotaļ tīriem un glītiem salmu paklājiem.

Man ienākot, ķēve piecēlās no paklāja un pienāca man klāt; vērīgi apskatījusi manas rokas un seju, viņa uzmeta man ļoti nicīgu skatienu un, pagriežusies pret zirgu, vairākkārt sarunā ar viņu atkārtoja vārdu *jehū*. Šā vārda nozīmi nevarēju saprast, lai gan tas bija pirmais vārds, ko iemācījos izrunāt; bet drīz guvu skaidrību sev par mūžīgu pazemojumu, jo zirgs, pamādam man ar galvu un atkārtodams *hhuūn, hhuūn*, ko biju dzirdējis no viņa ceļā un kas nozīmēja, ka man viņam jāseko, izveda mani pagalmā, kur attālāk no mājas bija kāda cita ēka. Mēs tajā iegājām, un es ieraudzīju trīs no tiem riebīgajiem radījumiem, kurus es pirmos sastapu, izkāpis krastā; tie ēda saknes un kādu dzīvnieku gaļu – izrādījās, ka šie dzīvnieki bija negadījumā vai sērgās nosprāguši ēzeļi, suņi un šad tad kāda gov. Viņiem visiem kakli ar stiprām kārkla klūgām bija piesieti pie baļķa, barību viņi turēja priekšējās un plosīja ar zobiem.

Zirgs saimnieks pavēlēja vienam savam kalpam, bēram kleperim, atraisīt lielāko no šiem dzīvniekiem un izvest to sētā. Dzīvnieku nostādīja man tuvu blakus, un kungs un kalps vērīgi salīdzināja mūsu sejas un vairākas reizes izrunāja vārdu *jehū*. Sajutu neapprakstāmas šausmas un izbrīnu, kad ievēroju, ka šim pretīgajam dzīvniekam bija gandrīz cilvēka izskats, viņa seja bija plakana un plata, deguns saspīests, lūpas biezas; taču šīs īpatnības piemīt visām mežoņu tautām, kuru sejas vaibsti izkropļojas tāpēc, ka mežonī ļauj saviem bērniem valstīties ar seju pa zemi un atspīest savus vaigus pret mātes pleciem, kad tās viņus nes uz muguras. *Jehūzu* priekšējās atšķirās no manām rokām tikai ar garākiem nagiem, rupjākām un tumšākām plaukstām un spalvainiem dilbiem. Tāda līdzība un atšķirība bija arī mūsu kājām, un es to labi sapratu, bet zirgi to nezināja, jo man kājās bija kurpes un zeķes; un gluži tikpat līdzīgas bija visas mūsu ķermeņa daļas, atskaitot spalvainību un krāsu, ko es jau pieminēju.

Abus zirgus acīm redzot ļoti samulsināja tas, ka mans pārējais ķermenis tik ļoti atšķīrās no jehūzu ārienes sakarā ar manu tērpu, par kuru tiem nebija nekāda priekšstats. Bērais kleperis piedāvāja man kādu sakni, kuru viņš turēja (pēc viņu paraduma, ko attēlošu citā vietā) starp nagu un potīti. Es to paņēmu rokā un apodis atdevu to viņam ļoti pieklājīgi atpakaļ. Viņš iznesa no jehūzu būdas gabalu ēzeļa gaļas, bet tā tik pretīgi smirdēja, ka es ar riebumu novērsos, tad zirgs gaļu nosvieda jehūzam, kas to kāri aprija. Pēc tam zirgs man parādīja klēpi siena un auzu, bet es purināju galvu, likdams noprast, ka tā nav mana barība, un, patiesi, es tagad izbijos, ka man būs jānomirst badā, ja nesastapšu šeit kādu cilvēku sugas pārstāvi; bet, kas attiecas uz jehūziem, tad, lai gan tai laikā grūti bija atrast lielāku cilvēku mīļotāju par mani, jāatzīstas, ka nekad neesmu redzējis dzīvas būtnes, kas tik pretīgas visādā nozīmē; un, jo tuvāk ar tiem iepazīnos, kamēr dzīvoju šai zemē, jo pretīgāki tie kļuva. Zirgs saimnieks to noprata pēc manas izturēšanās un tāpēc iesūtīja jehūzu atpakaļ būdā. Tad viņš pielika savu priekšējās nagu sev pie mutes, kas mani ļoti pārsteidza, kaut gan viņš to darīja ļoti brīvi un ar gluži dabisku kustību, un vēl ar citādām zīmēm vaicāja man, ko es ēdot; bet nespēju atbildēt tā, lai viņš mani varētu saprast, un, ja arī saprastu, neredzēju nekādu iespēju izdomāt veidu, kā atrast sev barību. Kamēr mēs tā sarunājāmies, ievēroju, ka garām paiet govs; tūlīt norādīju uz viņu un izteicu vēlēšanos pieiet tai klāt un viņu izslaukt. Tas līdzēja, jo zirgs mani ieveda atpakaļ mājā un pavēlēja kalponei ķēvei atvērt vienu istabu, kur ļoti tīros māla un koka traukos kārtīgi glabājās piens. Viņa man pasniedza lielu krūzi piena, ko izdzēru ar patiku, un jutos pēc tam ļoti atspirdzināts.

Ap pusdienas laiku ieraudzīju mājai tuvojamies īpata veida pajūgu, kuru kā kamanas vilka četri jehūzi. Tajā sēdēja vecs zirgs, acīm redzot augstas kārtas, viņš izkāpa ar pakaļkājām, jo kreisā priekšējā bija ievainota. Viesis bija atbraucis pusdienot pie mūsu zirga, kas viņu uzņēma ar lielu laipnību. Viņi pusdienoja labākajā istabā, un kā otro ēdienu tiem pasniedza pienā savārtas auzas, kuras vecais zirgs ēda karstas, bet pārējie – aukstas. Viņu siles bija noliktas aplī telpas vidū un sakārtotas vairākos posmos, ap kuriem tie sasēdās, atspiezdami gurnus uz salmu kaudzītēm. Silēm vidū bija lielas redeles, arī iedalītas tikpat daudz posmos kā siles, un ikviens zirgs un ikviena ķēve ēda katrs savu sienu un savu devu auzu putras – ļoti pieklājīgi un kārtīgi. Abi kumeliņi izturējās visai rātņi, bet saimnieks un saimiece bija ārkārtīgi laipni un uzmanīgi pret savu viesi. Pelēcis pavēlēja man stāvēt viņam blakus, un viņš ar savu draugu daudz sarunājās par mani, jo redzēju, ka viesis bieži paskatījās uz mani un vairākkārt sarunā atskanēja vārds jehū.

Biju uzģērbis cimdus, un saimnieks pelēcis, tos ievērojis, bija ļoti pārsteigts un ar zīmēm izpaua savu izbrīnu par to, ko esmu nodarījis savām priekšējām; viņš pielika savu nagu trīs vai četrreiz pie manām rokām, it kā norādīdams, lai es tām piešķirtu agrāko veidu, ko arī darīju, novilkdams abus cimdus un ielikdams tos sev kabatā.

Šī rīcība izraisīja jaunas sarunas, un es redzēju, ka visiem patika mana izturēšanās, un drīz par šo labo iespaidu varēju pārliecināties.

Man tika pavēlēts izrunāt nedaudzos vārdus, kurus biju iemācījies, un, kamēr tie pusdienoja, saimnieks man iemācīja nosaukt viņu valodā auzas, pienu, uguni, ūdeni un dažus citus priekšmetus, un es nosaukumus varēju viegli atkārtot, jo kopš jaunības dienām man piemīt spēja ātri iemācīties valodas.

Pēc pusdienām saimnieks mani aizveda sānis un ar zīmēm un vārdiem lika man saprast, ka ir norūpējies, tāpēc ka man nav nekādas barības. Auzas viņu valodā saucas *hlunh*. Šo vārdu izrunāju divas trīs reizes: gan sākumā biju no tām atteicies, bet pārdomājis aptvēru, ka varētu pamēģināt no tām izgatavot kādu maizi, kas kopā ar pienu varētu uzturēt manu dzīvību, līdz es aizbēgtu uz kādu citu zemi un pie cilvēkiem. Zirgs tūdaļ pavēlēja mājas kalponei, baltajai ķēvei, atnest man krietni daudz auzu koka traukā. Cik spēdams tās sakarsēju uz uguns un berzu tik ilgi, līdz tām nokrita sēnalas, kuras atsijāju no graudiem; tad samalu un saberzu graudus starp diviem akmeņiem, pielēju ūdeni un izveidoju mīklu, kuru sacepu uz uguns un siltu apēdu ar pienu. Sākumā šis ēdiens likās ļoti bezgaršīgs, kaut gan daudzās Eiropas zemēs tas ir izplatīts, bet ar laiku pie tā pieradu; man dzīvē bieži gadījies iztikt ar ļoti vienkāršu

barību, un tā nebija pirmā reize, kad pārliecinājos, cik viegli var apmierināt dabas prasības. Jāpiezīmē, ka nevienu mirkli neslimoju, kamēr uzturējos šai salā. Tiesa, šad tad man izdevās noķert kādu trusi vai putnu cilpās, kuras izgatavoju no jehūzu matiem, un bieži savācu veselībai derīgus augus, ko savārtīju un ēdu kā salātus pie savas maizes, un šad tad es atļāvos sakult mazliet sviesta un dzēru paniņas. Pirmajā laikā man ļoti trūka sāls, bet drīz pie šī trūkuma pieradu, un esmu pārliecināts, ka pārmērīgā sāls lietošana pie mums ir izšķērdība un ka sākumā tā tikusi lietota vienīgi, lai ierosinātu slāpes, atskaitot gadījumus, kad bija jāsaģlabā gaļa ilgos ceļojumos vai apvidos, kas bija tālu no lieliem tirgiem, jo nezinām nevienu dzīvnieku, kam garšotu sāls,⁴⁸ atskaitot cilvēku, un, kas attiecās uz mani, tad, atstājis šo zemi, ilgu laiku nevarēju paciest sāls garšu nevienā ēdienā.

Ar to pietiks runāt par manu barību, lai gan citi ceļotāji pārblīvē savas grāmatas ar barības aprakstiem, it kā lasītāji būtu personiski norūpējušies, vai autors ēd labi vai slikti. Bet uzskatīju par vajadzīgu pieminēt šo apstākli, lai pasaule nedomātu, ka man nebija iespējams trīs gadus atrast barību šādā zemē un pie šādiem iedzīvotājiem.

Kad pienāca vakars, zirgs saimnieks pavēlēja man ierādīt atsevišķu dzīvojamo telpu: sešu jardu atstatumā no mājas un atdalītu no jehūzu kūts. Šeit man nokaisīja salmus, un, apsedzies ar saviem svārkiem, es dziļi iemigu. Bet pēc neilga laika man ierādīja labāku mītni, kā to lasītāji uzzinās vēlāk, kad par savu dzīves veidu pastāstīšu sīkāk.

III nodaļa

Autors mācās, lai apgūtu valodu. Viņa saimnieks hoihnhnms palīdz viņam mācīties. Paskaidrojums par valodu. Daži ievērojami hoihnhnmi aiz ziņkāres ierodas apskatīt autoru. Viņš īsi pastāsta saimniekam par savu ceļojumu.

Manas galvenās rūpes bija apgūt valodu, ko saimnieks (tā es viņu turpmāk saukšu), viņa bērni un katrs kalpotājs viņa mājā centās man iemācīt, jo viņiem šķita brīnums, ka tik mežonīgs dzīvnieks var izturēties kā saprātīgs radījums. Es mēdzu norādīt uz kādu priekšmetu un apvaicāties, kā to sauc, un, palicis viens, nosaukumu ierakstīju savā dienasgrāmatā; labojot savu slikto izrunu, lūdzu ģimenes locekļus bieži atkārtot vārdus. Šajā nodarbē viens no zemākajiem kalpotājiem, bērais kleperis, ļoti labprāt man palīdzēja.

Viņi izrunā vārdus caur degunu un kaklā, un viņu valoda, salīdzinot ar man zināmām eiropiešu valodām, visvairāk atgādina holandiešu vai vācu valodu, bet ir daudz vijīgāka un izteismīgāka. Ķeizars Kārlis V bija ievērojis gandrīz to pašu, kad viņš teica: «Ja man vajadzētu sarunāties ar manu zirgu, es to uzrunātu vācu valodā». Mana saimnieka ziņkāre un nepacietība bija tik liela, ka viņš pavadīja daudzus savus vaļas brīžus, mani mācīdams. Viņš bija pārliecināts (kā pats man vēlāk izteicās), ka esmu jehūzs, bet mana spēja mācīties, mana pieklājība un tīrība viņu pārsteidza, jo šīs īpašības bija pilnīgi svešas šiem dzīvniekiem. Viņš bija ļoti izbrīnījies par manām drēbēm un dažreiz prātoja sevī, vai tās nav mana ķermeņa daļa, jo es noģērbos tikai tad, kad ģimene bija iemigusi, un rītos apģērbos, pirms tā pamodās. Mans saimnieks vēlējās zināt, no kurienes es esot ieradies un kā esmu ieguvis prāta spējas, kas atklājās visās manās darbībās; viņš gribēja dzirdēt manu dzīves stāstu no manas mutes un cerēja, ka drīz varēšu to viņam pastāstīt, jo man bija lielas sekmes mācībās un viņu valodas vārdu un teikumu izrunā. Lai veicinātu savu atmiņu, uzrakstīju ar angļu burtiem visus iemācītos vārdus un to tulkojumus. Pēc kāda laika iedrošinājos to darīt sava saimnieka klātienē. Ar lielām pūlēm izskaidroju viņam, ko daru, jo iezemiešiem nav nekādu priekšstatu par grāmatām un literatūru.

Pēc desmit nedēļām es jau varēju saprast lielāko daļu viņa jautājumu un pēc trim mēnešiem kaut cik tam atbildēt. Viņš ļoti vēlējās zināt, no kādas zemes es ieradies un kā tiku apmācīts atdarināt saprātīgu būtni, jo jehūziem (kuriem es ar savu galvu, rokām un seju ļoti līdzinoties) piemītot tikai zināma viltība, stipra tieksme uz ļaunprātību, un, cik novērots, tie esot visgrūtāk apmācāmie dzīvnieki. Atbildēju, ka atbraucu pāri jūrai no tālas zemes ar daudziem saviem ciltsbrāļiem – lielā, dobā traukā, kas darināts no koku stumbriem, ka biedri mani piespieda izsēsties šajā krastā un tad atstāja likteņa varā. Visu to viņam paskaidroju ar lielām grūtībām, izlīdzēdamies ar zīmēm. Viņš atbildēja, ka es droši vien esot kļūdījies vai sakot to, kā nav, jo hoihnhnmu valodā nav vārda, kas apzīmētu melus vai nepatiesību. Viņš zinot, ka aiz jūras nevarot būt nekāda zeme un ka mežonīgu dzīvnieku bars nespētu virzīt pa ūdeni

⁴⁸ V.E.: Visi zālēdāji dzīvnieki mīl sāli; zirgiem to dod katru dienu, un (krievu izdevuma) komentētājs domā, ka Svifts nevarēja to nezināt. Domā, ka tas ir mājiens uz franču racionālista Laontāna (ap 1666 – ap 1715) grāmatu «Забавные диалоги» (1703), kur teikts, ka mežonī eiropiešu netikumus izskaidro ar sāls lietošanu.

koka kuģi pēc savas patikas. Viņš esot pārliecināts, ka neviens dzīvs hoihnhnms tādu kuģi nespētu pagatavot, nedz uzticētu kādam jehūzam to vadīt.

Vārds hoihnhnms viņu valodā nozīmē «zirgs» un etimoloģiski «dabas pilnība». Sacīju savam saimniekam, ka vēl nespēju izteikties, bet iemācīšos valodu, cik drīz vien iespējams, un ka ceru pēc neilga laika pastāstīt viņam dažādus brīnumus. Saimniekam labpatikās pavēlēt savai ķēvei, abiem kumeļiem un ģimenes kalpiem izmantot visas iespējas, lai mani apmācītu, un katru dienu viņš pats nopūlējās ar mani divas trīs stundas; vairāki dižciltīgi zirgi un ķēves, kas dzīvoja kaimiņos, bieži ieradās mūsu mājās, jo bija dzirdējuši valodas par brīnišķīgu jehūzu, kas protot runāt kā hoihnhnms un savos vārdos un darbos izrādot nelielas saprāta pazīmes. Viņiem bija prieks ar mani sarunāties, tie uzdeva daudz jautājumu, un es tiem atbildēju, cik labi spēdams. Šādi atbalstīts, es tik strauji progresēju, ka piecus mēnešus pēc savas ierašanās sapratu visu, kas tika runāts, un arī pats varēju diezgan labi izteikties. Hoihnhnmi, kas ieradās apciemot manu saimnieku, lai redzētu mani un sarunātos ar mani, nekādi nevarēja ticēt, ka esmu īsts jehūzs, jo mana ķermeņa apvalks atšķīrās no pārējo manas sugas brāļu apvalka. Viņi brīnījās, redzēdami man matus tikai uz galvas, sejas un rokām, bet es atklāju šo noslēpumu savam saimniekam sakarā ar kādu negadījumu, kas notika pirms divām nedēļām.

Lasītājam jau teicu, ka katru vakaru, kad ģimene bija apgulusies, mans paradums bija noģērbties un apsegties ar savām drēbēm; kādu rītu gadījās, ka mans saimnieks agri sūtīja pie manis bēro kleperi, kas bija viņa kalps; kad tas ienāca, es gulēju dziļā miegā, manas drēbes bija noslīdējušas vienā pusē un mans krekls atrotījies augšpus viduklīm. Es pamodos no viņa soļu trokšņa un ievēroju, ka tas savu ziņojumu norunā mazliet nesakarīgi, pēc tam viņš aizsteidzās pie mana saimnieka un lielās bailēs ļoti saraustītā veidā pastāstīja, ko bija redzējis. To es drīz atklāju, jo, kad apģērbies iegāju pie viņa gaišības, viņš man jautāja, kā saprast to, ko viņa kalps stāstījis, proti, ka aizmidzis es izskatoties citāds nekā nomodā, un tas apgalvojis, ka dažas mana ķermeņa daļas esot baltas, dažas dzeltenas, vismaz ne tik baltas, un dažas esot brūnas.

Līdz šim nebiju atklājis sava apģērba noslēpumu, lai pēc iespējas atšķirtos no nolādētās jehūzu sugas, bet tagad man šķita veltīgi šo slēpšanos turpināt. Turklāt es apsvēru, ka manas drēbes un kurpes drīz novalkāsies, jo bija jau diezgan nodilušas un tās vajadzēja kaut kā papildināt ar jehūzu vai citu dzīvnieku ādām, un tad jau mans noslēpums kļūtu zināms. Tāpēc pastāstīju, ka tai zemē, no kurienes es nāku, manas sugas pārstāvji vienmēr aplāj savu miesu ar mākslīgi apstrādātu dažādu dzīvnieku vilnu – pieklājības dēļ un lai aizsargātos pret klimata bardzību – pret aukstumu un karstumu, un to es varu tūlīt pierādīt pie sevis, ja viņam labpatiktos to pavēlēt, un lai viņš atvaino, ja es neatsegtu tikai tās vietas, kuras mūs daba mācījusi noslēpt. Viņš teica, ka mani vārdi esot ļoti dīvaini – sevišķi pēdējais teikums, jo viņš nevarot saprast, kāpēc daba mācītu mūs noslēpt to, ko tā pati devusi, ka ne viņš, ne viņa ģimene nekaunoties ne par vienu savu ķermeņa daļu, bet es varot darīt, kā man tīkas. Tad atpogāju savus svārkus un tos novilku, to pašu darīju ar vesti. Novilku kurpes, zeķes un bikses. Nolaidu savu kreklu līdz gurniem, pacēlu stērbeli un apviju to ap vidukli, lai nosegtu savu kailumu.

Mans saimnieks novēroja visu norisi ar lielu ziņkāri un izbrīnu. Viņš paņēma visas manas drēbes savā potītē, vienu gabalu pēc otra, un rūpīgi tās apskatīja, tad ļoti saudzīgi noglaudīja mani un aplūkoja no visām pusēm. Pēc tam viņš teica, ka neapšaubāmi es esot jehūzs, bet ļoti atšķīroties no savas sugas ar maigo, balto un gludo ādu, ar to, ka daudzas manas ķermeņa daļas neapklājot mati, ar savu priekš- un pakalkāju īsumu un veidu un ar manu cenšanos vienmēr staigāt uz abām pakalkājām. Viņš nevēlējās redzēt vairāk un atļāva man atkal apģērbties, jo drebēju no aukstuma.

Izteicu savu nepatiku par to, ka viņš mani tik bieži dēvē par jehūzu, tik pretīgu dzīvnieku, pret kuru jūtu tikai ienaidu un nicināšanu. Es lūdzu, lai viņš izvairās šo vārdu attiecināt uz mani un lai aizliedz to darīt arī savai ģimenei un draugiem, kuriem viņš atļauj mani apciemot. Vēl lūdzu, lai noslēpums par manu mākslīgo ķermeņa apvalku paliek zināms tikai viņam pašam, vismaz tik ilgi, līdz manas tagadējās drēbes būs novalkātas, un, kas attiecas uz viņa kalpa, bērā klepera, novērojumiem, tad viņa gaišība varētu tam pavēlēt tos noklusēt.

Mans saimnieks ļoti laipni apsolījās tā darīt, un noslēpums tika saglabāts, līdz manas drēbes sāka nodilt un es biju spiests ar dažādiem paņēmieniem tās papildināt, par ko vēlāk pastāstīšu. Bet viņš vēlējās, lai es turpinātu visai čakli mācīties viņu valodu, jo bija vairāk pārsteigts par manu spēju runāt un par manu saprātu nekā par mana apsegtā vai neapsegtā ķermeņa izskatu un piebilda, ka ar nepacietību gaidot, kad dzirdēšot par brīnumiem, kurus es solījies viņam pastāstīt.

Viņš divkāŗšoja savas pūles, lai apmācītu mani, ņēma mani līdz sabiedrībā un lūdza visus izturēties pret mani pieklājīgi, jo, kā viņš tiem klusībā paskaidroja, tad es būšot labā omā un kļūšot daudz interesantāks.

Katru dienu, kad biju ar saimnieku kopā, viņš ne tikai rūpējās par manis mācīšanu, bet apvaicājās arī vairākkārt par mani pašu, un es atbildēju, cik labi spēdams, un šāda veidā viņš jau bija ieguvis dažus vispārīgus priekšstatus, lai gan ļoti nepilnīgus. Būtu garlaicīgi attēlot, kā es soli pa solim pilnīgi apguvu sarunas valodu, bet mans pirmais garākais un sakarīgākais stāstījums bija šāda satura:

Es nācu no tālas zemes, kā jau to esmu mēģinājis noskaidrot, kopā ar vairāk nekā piecdesmit manas sugas pārstāvjiem; mēs braucām pa jūru ērtā, dobā koka kuģī, kas bija lielāks nekā viņa gaišības māja. Aprakstīju viņam kuģi pēc iespējas sīki un paskaidroju ar izplesta mutautiņa palīdzību, kā to dzina uz priekšu vējš. Kad starp mums uz kuģa izcēlās strīds, mani izcēla šeit krastā, un es sāku iet uz priekšu, nezinādams kurp, līdz viņš mani atbrīvoja no pretīgajiem jehūziem, kas mani vajāja. Viņš vaicāja, kas esot šo kuģi darinājis un kā tas iespējams, ka manas zemes hoihnhnmi atstājuši to lopu pārziņā. Atbildēju viņam, ka neiedrošinos turpināt savu stāstu, ja viņš man nedos goda vārdu, ka neapvainosies, un tad es viņam pastāstīšu brīnumus, ko tik bieži biju solījis. Saimnieks deva vārdu, un es vēlreiz viņam apliecināju, ka kuģi bija darinājušas man līdzīgas būtnes, kas visās manis apceļotajās zemēs, tāpat kā manā tēvijā, ir vienīgie ar saprātu apveltītie augstākie dzīvnieki, un ka, ieradies šai zemē un ieraugot hoihnhnmus darbojamies kā saprātīgas būtnes, jutu tādu izbīnu, kādu justu viņš vai viņa draugi, ja redzētu dažas saprāta pazīmes radījumā, kuru tam labpatikās saukt par jehūzu, kam es visnotaļ līdzinos, bet nekādi nevaru izskaidrot viņa deģenerēto un rupjo dabu.

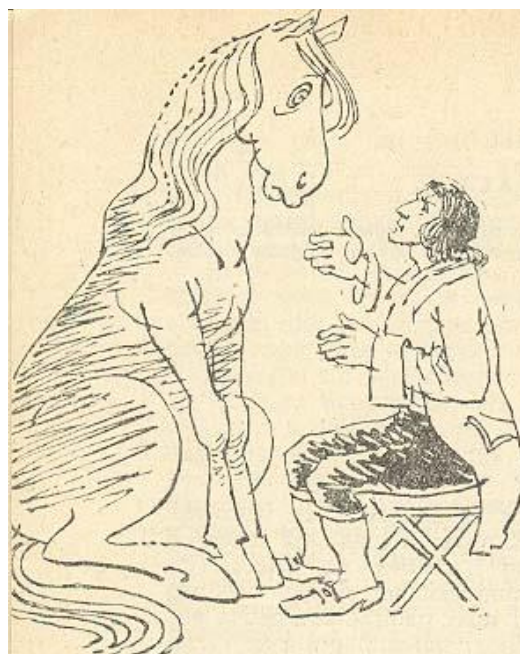
Piebildu, ka gadījumā, ja man izdotos kādreiz atgriezties manā dzimtajā zemē un tur pastāstīt par saviem ceļojumiem, kā es to esmu apņēmies darīt, ikviens domātu, ka stāstu par to, kā nav bijis, un pats visu sagudroju savā galvā un – apliecinot savu cieņu pret viņu pašu, viņa ģimeni un draugiem un ņemdams vērā viņa solījumu neapvainoties – iedrošinos teikt, ka maniem tautiešiem liktos neiespējami, ka hoihnhnms varētu būt kādas tautas augstākā būtne un jehūzs – tikai rupjš kustonis.

IV nodaļa

Hoihnhnmu uzskati par patiesību un nepatiesību. Autora saimnieks nopeļ viņa runu. Autors sīkāk pastāsta par sevi un savām ceļojumu dēkām.

Saimnieks klausījās manī ar lielas nepatikas izteiksmi sejā, jo šaubas vai neticība ir tik nepazīstamas šajā zemē, ka iedzīvotāji nezina, kā pret tām izturēties; un atceros, ka manās daudzajās sarunās ar saimnieku par cilvēku raksturu citās pasaules daļās ikreiz, kad man gadījās ieminēties par meliem un nepatiesību, viņš tikai ar pūlēm saprata šo vārdu jēgu, lai gan citādi izrādīja ļoti asu spriešanas spēju. Viņa pārliecība bija šāda: valoda jālieto, lai cits citu saprastu un iegūtu skaidrību par faktiem, bet, ja kāds apgalvo kaut ko, kā īstenībā nav, tad nevar sacīt, ka viņu kāds spētu saprast, jo sarunu biedrs iegūtu tik maz skaidrības, ka būtu vēl lielākā neziņā: tam liktu notice, ka kaut kas ir melns, ja tas ir balts, un īss, ja tas ir garš. Tie bija visi viņa priekšstati par melošanu, ko tik labi prot un tik vispusīgi piekopj cilvēciskās būtnes.

Bet tagad atgriežšos pie sava stāstījuma. Kad apgalvoju, ka jehūzi ir vienīgie augstākie dzīvnieki manā zemē, mans saimnieks piebilda, ka to viņš nekādi nevarot aptvert, un vēlējās zināt, vai pie mums esot arī hoihnhnmi un ar ko tie nodarbojoties. Pastāstīju viņam, ka pie mums to ir ļoti daudz, ka vasarā tie ganās pļavās un ziemā dzīvo mītnēs, pārtiekot no siena un auzām, un ka tiem ir guļas vietas. «Es jūs labi saprotu», teica mans saimnieks, «no visa, ko jūs stāstījāt, ir skaidrs, ka, ja arī jehūzi domājas esam saprātīgi, tomēr hoihnhnmi ir arī jūsu saimnieki. Es no sirds vēlos, kaut mūsu jehūzi būtu tikpat paklausīgi». Lūdzu viņu gaišību mani atvainot, ja neturpināšu stāstu, jo biju pārliecināts, ka viss, ko viņam teikšu, tam ļoti nepatiks. Tomēr viņš neatlaidīgi prasīja man, lai viņiem darot zināmu visu labāko un visu ļaunāko. Teicu, ka paklausīšu. Neslēpu viņam, ka mūsu hoihnhnmi, kurus saucam par zirgiem, ir mūsu viscēlākie un visšķaistākie dzīvnieki, ka tiem piemīt liels spēks un ātrums un ka viņu dižciltīgie īpašnieki izlieto viņus ceļojumiem, jāšanas sacīkstēm un liek tiem vilkt ratus, izturas pret tiem laipni un rūpīgi, līdz tie saslimst vai ievaino kājas, tad tos pārdod un izlieto visādiem

smagiem darbiem, līdz tie nomirst, pēc tam viņiem nodīrā ādu un to pārdod, bet viņu ķermeņus atstāj, lai tos aprij suņi un plēsīgi putni. Bet vienkāršajai zirgu sugai klājas ļaunāk, jo tie pieder zemniekiem un važoniem un citiem zemas kārtas ļaudīm, kas iejūdz tos smagos darbos un ēdina daudz sliktāk. Attēloju, cik labi varēdams, kāda ir jāšana un braukšana ar zirgiem, kā izskatās iemaukti, segli, pieši, pātaga, iejūgs un riteņi un kā tos izlieto. Teicu, ka piestiprinām zirgiem kāju apakšā plāksnes, veidotas no cietas vielas, ko sauc par dzelzi, lai tie neaplauztu nagus uz akmeņainajiem ceļiem, pa kuriem mēs bieži braucam un jājam.

Mans saimnieks, izpaužis dažos vārdos savu sašutumu, izteica izbrīnu par to, kā mēs iedrošinoties uzsēsties hoihnhnmam mugurā, jo viņš esot pārliecināts, ka visvārgākais kalps viņa mājā varētu nokratīt visstiprāko jehūzu vai arī, nogulies zemē un atzvēlies uz muguras, saspiest šo kustoni tā, ka tas nobeigtos. Atbildēju, ka mūsu zirgi tiek audzināti jau no triju četru gadu vecuma tām dažādām nodarbēm, kuras tiem esam paredzējuši, un, ja kāds no tiem izrādās neciešami niķīgs, to lieto ratu vilkšanai, ka par ļaundabīgiem untumiem tos nežēlīgi sit, kamēr tie vēl jauni, ka vīriešu kārtas zirgus, kas nolemti parastai jāšanai vai ratu vilkšanai, divu gadu vecumā mēdz kastrēt, lai vājinātu viņu spar un padarītu tos rāmus un paklausīgus. Teicu, ka tie ir jutīgi pret uzslavu un sodu, bet lai viņa gaišība ņem vērā, ka tiem nav nekāda saprāta, vismaz ne vairāk kā jehūziem šai zemē.

Man bija jāpūlas ar visādiem aplinkus paskaidrojumiem dot manam saimniekam īstu priekšstatu par visu, ko stāstīju, jo hoihnhnmu valoda nav pārāk bagāta vārdiem, tāpēc ka vajadzību un tieksmju viņiem ir mazāk nekā mums. Bet ir neiespējami izteikt viņa cildeno sašutumu par mūsu mežonīgo attieksmi pret hoihnhnmu sugu, sevišķi pēc tam, kad biju paskaidrojis, kādā veidā un kādā nolūkā tiek pie mums kastrēti zirgi – lai liegtu tiem vairoties un lai padarītu tos paklausīgākus. Viņš izteicās, ja tiešām esot kāda zeme, kur tikai jehūziem piemītot saprāts, tad tiem noteikti jābūt augstākajiem dzīvniekiem, jo ar laiku saprāts pieveicot rupju spēku. Bet, ņemot vērā mūsu ķermeņu uzbūvi, sevišķi manējā, viņš domājot, ka būtne ar tādu stāvu esot vismazāk piemērota izlietot savu saprātu ikdienas dzīvē; un tad viņš vēlējās zināt, vai tie, starp kuriem es dzīvoju, līdzinoties man vai viņa zemes jehūziem. Teicu viņam, ka izskatos līdzīgs daudziem mana vecuma vīriešiem, bet ka jaunākiem vīriešiem un sievietēm izskats ir daudz glītāks un maigāks un ka sieviešu āda mēdz būt balta kā piens. Viņš atbildēja, ka es atšķīroties no citiem jehūziem, jo esot daudz tīrīgāks un neesot tik neglīts, bet no īstas lietderības viedokļa viņam liekoties, ka mana atšķirība no tiem nākot man par ļaunu, jo nagi uz manām priekškājām un pakalkājām esot nederīgi, manas priekškājas viņš pat nevarot nosaukt šādā vārdā, jo nekad neesot redzējis mani ar tām staigājam; tās esot pārāk vārīgas, lai noderētu staigāšanai pa zemi, parasti tās man esot kailas un, ja es tās dažreiz apsedzot, tad apvalks tām esot cita veida un neizturīgāks nekā manu pakalkāju apvalks, un es nevarot droši staigāt, jo, tiklīdz viena no manām pakalkājām paslīdot, man neizbēgami esot jāpakrīt. Tad viņš sāka uzskaitīt manu pārējo ķermeņa daļu nepilnības: mana seja esot plakana, deguns liels, acis novietotas tieši sejas priekšpusē, tā ka es nevarot skatīties uz abām pusēm, nepagriezis galvu, ka es nespējot paēst, nepacēlis vienu priekškāju pie mutes, un tāpēc daba tajā radījusi locītavas, kas atbilst šai vajadzībai. Viņš nezinot, kāda nozīme esot šķēlumiem un sadalījumiem manās pakalkājās, jo tās esot pārāk vārīgas, lai izturētu akmeņu cietumu un asumu bez apvalka, veidota no kāda cita dzīvnieka ādas, ka visam manam ķermenim nepieciešams aizsargs pret karstumu un aukstumu, ko man vajagot ar pūlēm un raizēm apvilkt un novilkt katru dienu; visbeidzot, viņš esot novērojis, ka ikviens dzīvnieks šai zemē sajūtot dabisku riebumu pret jehūziem, no kuriem vājākie radījumi izvairoties un stiprākie novēršoties. Ja arī mēs būtu apveltīti ar saprātu, viņš nesaskatot, kā esot iespējams iznīcināt dabisko pretīgumu, kas katrā radījumā mīt pret mums, un kā tad mēs varot viņus pieradināt un kalpināt. Tomēr viņš nevēloties vairāk izteikties par šo jautājumu, jo gribot dzirdēt manis paša dzīves stāstu, uzzināt kaut ko par zemi, kurā esmu dzimis, un dažādus notikumus manā mūžā pirms manas ierašanās šeit.

Apgalvoju viņam, ka ļoti labprāt izpildīšu viņa vēlēšanos visos sīkumos, bet ka ļoti šaubos, vai spēšu skaidri izteikties par dažām parādībām, par kurām viņa gaišībai nevar būt nekāda priekšstats, jo neredzu šai zemē neko, kas tām līdzinātos, bet tomēr darīšu, ko spēšu, un centīšos izteikties līdzībās, pazemīgi lūgdams viņa palīdzību, ja man trūks piemērotu vārdu, un to viņš man labprāt apsolīja.

Teicu, ka esmu dzimis no godīgiem vecākiem kādā salā, ko sauc par Angliju, kas atrodas tālu no šīs zemes, tik tālu, ka visspēcīgākajam viņa gaišības kalpam būtu turp jāceļo tik daudz dienu, cik saule noiet savā gada gaitā, ka mani apmācīja par ķirurgu, kura amats ir ārstēt ķermeņa brūces un ievainojumus, kas iegūti nejauši vai no citu vardarbības, ka manā dzimtenē valda sieviešu dzimuma cilvēks, ko saucam par karalieni, ka aizbraucu meklēt bagātību, ar kuru uzturētu sevi un savu ģimeni, kad atkal atgriezīšos dzimtenē, un ka pēdējā ceļojumā biju kuģa kapteinis, un ka man bija padoti apmēram piecdesmit jehūzu, no kuriem daži nomira uz jūras, un es biju spiests papildināt komandu ar

citiem dažādu tautību jūrniekiem, un ka mūsu kuģis divas reizes nokļuva briesmās un gandrīz nogrima – pirmoreiz lielā vētrā un otrreiz, uzskrejot klintij. Tad saimnieks mani pārtrauca un jautāja, kā es varējis pierunāt dažādu tautību svešiniekus, lai tie iedrošinātos braukt man līdz pēc tam, kad bija cietis tāds zaudējums un nokļuvis dažādās briesmās. Atbildēju, ka tie bija nelaimju piemeklēti cilvēki un spiesti bēgt no savām dzimtajām vietām nabadzības vai noziegumu dēļ. Daži bija izputināti tiesu procesos, daži visu savu mantu notriekuši ar dzeršanu, netiklību un kāršu spēli, daži aizbēguši, baidīdamies no soda par valsts nodevību, daudzi par slepkavībām, zādzībām, indēšanu, laupīšanu, nepatiesu zvēresta došanu, dokumentu un naudas viltošanu, par izvarošanu un sodomiju, dezertēšanu no armijas vai pāriešanu ienaidnieka pusē, un vairums bija aizbēguši no cietuma, un neviens no tiem neiedrošinājās atgriezties dzimtenē aiz bailēm, ka tos pakārs vai ka būs jānonīkst cietumā, un tāpēc tiem vajadzēja meklēt sev maizi citās zemēs.

Šās sarunas laikā saimnieks mani vairākkārt pārtrauca. Man vajadzēja bieži izteikties līdzībās, lai attēlotu dažādos noziegumus, kuru dēļ vairums mūsu komandas locekļu bija spiesti aizbēgt no savas dzimtenes. Veltīju šīm sarunām vairākas dienas, līdz viņš sāka mani saprast. Viņš labi neaptvēra, kāda nozīme vai vajadzība bija nodoties šādiem netikumiem, un, lai to noskaidrotu, mēģināju viņam radīt dažus priekšstatus par varaskāri un mantrasību, par baudkāres, negausības, ļaunprātības un skaudības briesmīgajām sekām. Visu to biju spiests izteikt un aprakstīt, minot kā piemērus dažādus notikumus un piemērinot paskaidrojumus. Dzirdot visu to, viņš pārsteigumā un sašutumā pacēla acis augšup, it kā viņa iztēli satriektu kaut kas vēl neredzēts un nedzirdēts. Tādiem jēdzieniem kā vara, valdība, karš, likums, sods un tūkstoš citiem hoihnhnmu valodā nav apzīmējumu, un tas radīja gandrīz nepārvaramas grūtības, kad gribēju savam saimniekam dot nojēgu par savu vārdu saturu. Bet, būdams apbalvots ar izcilu prātu, ko ar apceri un sarunām bija vēl vairāk attīstījis, viņš beidzot pietiekami izprata, uz ko spējīga cilvēka daba mūsu pasaules daļā, un lūdza mani sniegt tam sīkus paskaidrojumus par zemi, ko saucam par Eiropu, bet sevišķi par manu dzimteni.

V nodaļa

Paklausot sava saimnieka pavēlei, autors pastāsta viņam par Angliju, iemesli, kādēļ karo Eiropas valdnieki. Autors sāk izskaidrot Anglijas konstitūciju.

Lūdzu lasītāju ievērot, ka sekojošais izvilkums no manām daudzajām sarunām ar manu saimnieku aptver īsumā visus galvenos punktus, kurus pārrunājām vairākkārt divu gadu laikā; viņa gaišība vēlējās, lai paskaidroju visu vēl sīkāk, jo vairāk es apguvu hoihnhnmiešu valodu. Aprakstīju viņam, cik labi varēdams, vispārējo Eiropas stāvokli, stāstīju par tirdzniecību un rūpniecību, par mākslām un zinātnēm, un manas atbildes uz visiem viņa jautājumiem, kādi viņam radās vairākos gadījumos, bija mums neizsmelams jaunu sarunu avots. Bet es šeit atzīmēšu tikai visbūtiskākās sarunas par manu zemi, pēc iespējas tās sakārtojot un neievērojot ne laika secību, ne citus apstākļus, tikai stingri turoties pie patiesības. Esmu vienīgi norūpējies par to, ka diezin vai spēšu pietiekami pareizi atstāstīt mana saimnieka iebildumus un izteicienus, kurus padarīs bālus mana nemākulība un tulkojums mūsu barbariskajā angļu valodā.

Paklausīdams viņa gaišības pavēlei, pastāstīju par Orānijas prinča vadīto revolūciju, ilgo karu ar Franciju, kuru uzsāka šis princis un atjaunoja viņa pēcnācēja, tagadējā karaliene; šai karā piedalījās visas kristīgās valstis, un tas turpinās vēl tagad. Pēc sava saimnieka lūguma aprēķināju, ka šai karā nogalināti miljons jehūzu, ieņemtas apmēram simt pilsētas un sadedzināti vai nogremdēti piecreiz vairāki kuģi.

Viņš vaicāja man, kādi esot parastie iemesli vai iegansti, kāpēc viena valsts karo ar otru. Atbildēju, ka tādu ir bezgala daudz, bet ka pieminēšu pašus galvenos. Dažreiz tā ir valdnieku godkāre, kuriem nekad neliekas, ka tiem ir diezgan zemes un ļaužu, ko pārvaldīt, dažreiz ministru nekrietnība, kuri ievēl savus valdniekus karā, lai aplāpētu vai novirzītu pavalstnieku kurnēšanu pret viņu slikto valdīšanas veidu. Uzskatu dažādība maksājusi miljoniem dzīvību, piemēram, strīds par to, vai miesa ir maize jeb vai maize ir miesa, vai kādu zināmu ogu sula ir vīns vai asinis, vai svilpošana ir netikums vai tikums, vai labāk ir koka gabalu skūpstīt vai iesviest to ugunī, kāda ir piemērotākā krāsa virssvārkiem – melna, balta, sarkana vai pelēka un vai šiem svārkiem jābūt gariem vai īsiem, šauriem vai platiem,

netīriem vai tīriem, un vēl daudzi citi jautājumi. Visniknākie, visasiņainākie un visilgstošākie ir tie kari, kas rodas uzskatu dažādības dēļ, sevišķi, ja šī dažādība skar nenozīmīgas lietas.

Dažreiz divi valdnieki strīdas par to, kuram no viņiem jāatsavina kāda trešā valdnieka valsts, uz ko nevienam no abiem nav tiesību; dažreiz viens valdnieks uzbrūk otram aiz bailēm, ka tas varētu uzbrukt viņam; dažreiz karu sāk tāpēc, ka ienaidnieks ir pārāk stiprs, dažreiz tāpēc, ka tas ir pārāk vājš, dažreiz mūsu kaimiņi iekāro lietas, kas pieder mums, vai viņiem pieder lietas, kuras mēs iekārojam, un mēs karojam, līdz viņi paņem mūsējās vai atdod mums savējās. Par ļoti attaisnojamu tiek atzīts iebrukums kādā zemē, pēc tam kad daudzi tās iedzīvotāji nomiruši badā vai tos iznīcinājis mēris, vai tie novājināti savstarpējās ķildās. Uzskata par pieļaujamu sākt karu pret savu tuvāko sabiedroto, ja kāda viņa pilsēta atrodas mums izdevīgā vietā vai kāds viņa zemesgabals varētu noapaļot un papildināt mūsu valsts teritoriju. Ja kāds valdnieks sūta karaspēku zemē, kuras tauta ir nabadzīga un neizglītota, tad viņš likumīgi var pusi iedzīvotāju nogalināt un atlikušos ļaudis paverdzināt, lai tos civilizētu un atradinātu no viņu barbariskā dzīves veida. Ļoti izplatīts ir šāds karalisks un cienījams paņēmieni: ja kāds valdnieks lūdz otra valdnieka palīdzību, lai nodrošinātos pret iebrukumu, tad palīgs pēc tam, kad izdzinis iebrucēju, sagrābj pats šo valsti un nogalina, iesloga cietumā vai padzen valdnieku, kuram tas nācis palīdzēt. Asinsradniecība, laulību saites bieži ir kara iemesls valdniekiem un, jo tuvāka radniecība, jo lielāka tieksme naidoties; nabadzīgas tautas ir alkatīgas, bagātas tautas – lepnas, bet lepnums un alkatība nekad nesatiek. Šādu iemeslu dēļ karavīra amats skaitās cienījamāks par visiem citiem, jo karavīrs ir jehūzs, kas algots, lai aukstasinīgi nonāvētu pēc iespējas daudz savu līdzcilvēku, kas viņu nekad nav aizskāruši.

Eiropā ir arī trūcīgi valdnieki, kas nespēj karot paši un izīrē savu karaspēku bagātākām tautām par noteiktu dienas maksu katram karavīram, un no šīs maksas valdnieki trīs ceturtdaļas patur sev, un tas ir viņu pamatienākums; tādu valdnieku ir daudz Eiropas ziemeļos. «Viss, ko jūs man pastāstījāt par karu», teica mans saimnieks, «tikai brīnišķīgi atklāj, kā darbojas saprāts, kas jums it kā piemītot, bet laimīgā kārtā šīs rīcības ir vairāk negodīgas nekā bīstamas, jo daba ir jūs radījusi tādus, ka nevarat lielu ļaunumu nodarīt. Jūsu mute atrodas tik plakani jūsu sejā, ka jūs gandrīz nespējat viens otram iekost, varbūt vienīgi ar savstarpēju piekrišanu. Jūsu priekškāju un pakaļkāju nagi ir tik īsi un trausli, ka ikviens no mūsu jehūziem varētu pieveikt veselu duci jūsējo. Un tāpēc, atceroties karā nogalināto skaitu, ko jūs nosaucāt, man jādoma, ka esat teicis to, kā nav».

Varēju tikai pakratīt galvu un pasmaidīt par viņa vientiesību. Un, labi pazīdams kara mākslu, es viņam aprakstīju lielgabalus, kulevrinus, musketes, karabīnes, pistoles, lodes, pulveri, zobenu, durkļus, kaujas, aplenkumus, atkāpšanās, uzbrukumus, mīnas un pretmīnas, bombardēšanas, jūras kaujas, nogremdētus kuģus ar tūkstošiem matrožu, desmitiem tūkstošu kritušo abās pusēs, mirstošo vaidus, gaisā lidojošas ķermeņa daļas, dūmus, troksni, sajukumu, nāvi zem zirgu kājām, bēgšanu, vajāšanu, uzvaru, kara laukus, aplātus ar līķiem, kas atstāti par barību suņiem, vilkiem un plēsīgiem putniem, laupīšanas, izģērbšanas, varas darbus, dedzināšanas un postīšanas. Un, lai parādītu manu tautiešu drosmi, es teicu, ka pats esmu redzējis tos aplenktā pilsētā uzspriecinām gaisā simtiem ienaidnieku uzreiz un tikpat daudz uzspriecinām kuģi un ka esmu redzējis nedzīvos ķermeņus, gabalos saraustītus, nokrītām it kā no debesīm, skatītājiem par lielu prieku.

Gribēju visu aprakstīt vēl sīkāk, bet mans saimnieks lika man apklust. Viņš teica, ka ikviens, kas pazīstot jehūzu dabu, viegli noticēšot, ka tik negēlīgs radījums esot spējīgs uz visām tām rīcībām, kuras es attēlojis, ja vien viņu spēks un viltība līdzinātos viņu ļaunumam. Bet mans stāsts esot pastiprinājis viņa riebumu pret visu šo sugu un radījis viņa prātā tādu satraukumu, kādu viņš nekad vēl neesot sajutis.

Liekoties, ka viņa ausis varētu pierast pie tik pretīgiem vārdiem un mazpamazām zaudēt pret tiem riebumu; lai gan viņš neieredzot jehūzus savā zemē, bet jau vairs nenosodot tos par viņu pretīgajām īpašībām, tāpat kā nenosodot gneihi (plēsīgu putnu) par viņa nežēlību vai asu akmeni par to, ka pāršķel tam nagu. Bet, ja radījums, kas saucas par saprātīgu, var būt spējīgs uz tādiem briesmu darbiem, tad viņš baidoties, ka samaitāts prāts ir ļaunāks nekā vienkārši dzīvnieciskums. Viņš tāpēc domājot, ka mums nepiemītot vis prāts, bet kāda cita īpašība, kas veicinot mūsu dabiskos netikumus, tāpat kā kropla ķermeņa atspulgs nemierīgā straumē ir ne tikai lielāks, bet arī ķēmīgāks.

Viņš piebilda, ka esot pārāk daudz jau dzirdējis par karu šajā un iepriekšējās mūsu sarunās. Patlaban viņu mazliet mulsinot kāds cits jautājums. Es esot viņam stāstījis, ka daži mana kuģa jūrnieki atstājuši dzimteni tāpēc, ka viņu dzīvi izpostījis likums, un paskaidrojis šā vārda nozīmi, bet viņš nespējot saprast, kā likums, kas radīts ikviena aizsardzībai, varot kādu cilvēku izpostīt. Tāpēc viņš vēloties plašākus paskaidrojumus par to, kādu jēgu es piešķīrot likumam un viņa pārstāvjiem, ņemot vērā likumu piemērošanu manā dzimtenē; viņš domājot, ka daba un prāts esot vislabākie noteicēji saprātīgām būtnēm, par kādām mēs sevi uzskatot, un tie parādot mums, kas jādara un no kā jāizvairās.

Atbildēju viņa gaišībai, ka ar tieslietu zinātni esmu maz iepazinies, tikai tik daudz, ka dažos gadījumos, kad man bija nodarīta netaisnība, veltīgi esmu griezies pie advokātiem; tomēr piebildu, ka savu iespēju robežās centīšos viņa ziņkārī apmierināt.

Pastāstīju, ka mūsu sabiedrībā ir vesela tādu ļaužu apvienība, kuri no jaunības tiek apmācīti pierādīt ar attiecīgam nolūkam piemērotām plašām runām, ka balts ir melns un ka melns ir balts atkarā no naudas, kas viņiem par to tiek samaksāta.

Šī apvienība paverdzina visus pārējos cilvēkus. Piemēram: ja manam kaimiņam iepatikas mana govs, viņš noalgo juristu, lai tas pierādītu, ka viņam tiesības paņemt manu govi. Man tad jāalgo cits jurists, lai tas aizstāvētu manas tiesības, jo ir pretlikumīgi, ja kāds cilvēks aizstāvētu pats sevi. Šai gadījumā man, kā īstenam īpašniekam, ir divkārt neizdevīgs stāvoklis: vispirms – mans advokāts, kas no šūpuļa pieradis aizstāvēt nepatiesību, nejūtas savā elementā, kad tam jābūt taisnības aizstāvim, jo šo nedabisko pienākumu viņš izpilda ļoti neveikli un pat ļaunprātīgi.

Neizdevīgi ir arī tas, ka manam advokātam jārikojas ļoti piesardzīgi, citādi tiesnesis viņam izteiks bārienu un viņa amata brāļi to ienīdēs kā tādu, kas pazemina jurista darba prasmi. Tāpēc man atliek tikai divi paņēmieni ka pasargāt savu govi. Pirmais ir iegūt savā pusē pretinieka advokātu ar divkārtu honorāru, un tad tas piekrāps savu klientu, likdams tiesai saprast, ka taisnība ir viņa pusē. Vai arī mans advokāts liks pēc iespējas nojaust, ka manas prasības ir netaisnas, izteikdamies, ka govs pieder manam pretiniekam; un, ja viņš to izdarīs veikli, tad neapšaubāmi nodrošinās man tiesas labvēlību.

«Jūsu gaišībai jāzina, ka šie tiesneši ir personas, kas ieceltas, lai izšķirtu visādas prāvas par īpašumiem un lai tiesātu kriminālnoziedzniekus; tie izmeklēti no visveiklākajiem juristiem, kas kļuvuši veci vai slinki un, visu savu mūžu darbodamies pret patiesību un taisnību, jūt liktenīgu nepieciešamību atbalstīt viltu, nepatiesus zvērestus un varmācību; daži man pazīstami tiesneši noraidījuši pat lielus kukuļus no tās puses, kurai bija taisnība, lai tikai nekaitētu savai profesijai, izdarot kaut ko nepiemērotu savai dabai un savam amatam.

Šiem juristiem ir princips, ka viss, kas kādreiz tiesā lemts, var tikt likumīgi atkārtots, un tāpēc tie sevišķi cenšas atcerēties visus tos spriedumus, kas vērsas pret taisnību un cilvēku veselo saprātu. Uz šiem spriedumiem ar nosaukumu «precedenti» tie atsaukas kā uz autoritatīviem, lai attaisnotu visnetaisnīgākos uzskatus, un tiesneši nekad nepalaiž garām izdevību rīkoties saskaņā ar šiem precedentiem. Iztiesājot sūdzības, tie cītīgi izvairās iedziļināties lietas būtībā, bet skaļi, nikni un garlaicīgi izklāsta apstākļus, kas neattiecas uz šo lietu. Piemēram, manis pieminētajā gadījumā tie nekad nevēlētos izzināt, kādas tiesības manam pretiniekam ir uz manu govi un kā viņš tās var pierādīt, bet interesētos, vai minētā govs ir sarkana vai melna, vai tās ragi ir garī vai īsi, vai plava, kurā tā ganās, ir apaļa vai četrstūraina, vai govi slauc mājās vai ganībās, kādas kaites tai bijušas un tamlīdzīgi; pēc tam viņi meklē precedentus, atliek prāvu no viena termiņa uz otru un tad pēc desmit, divdesmit vai trīsdesmit gadiem nonāk pie kāda slēdziena.

Jāpiemin, ka šai apvienībai ir īpaša valoda un savs žargons, kuru neviens cits mirstīgais nevar saprast, un šajā valodā sarakstīti visi viņu likumi, kurus tie sevišķi cenšas pavairot, tā pilnīgi sajaucdami patiesības un nepatiesības, taisnības un netaisnības būtību; tāpēc būtu vajadzīgs vismaz trīsdesmit gadu, lai izlemtu, vai lauks, ko manu priekšteču sešas paaudzes man atstājušas, pieder man vai kādam svešiniekam, kas dzīvo trīssimt jūdžu attālumā no manis.

Ja tiesā personas, kas apsūdzētas noziegumos pret valsti, metode ir daudz īsāka un vairāk ieteicama: tiesnesis vispirms aizsūta kādu noskaidrot valdošo personu nostāju, pēc tam viņš var bez grūtībām noziedznieku pakārt vai attaisnot, stingri turēdamies pie visām likuma formām».

Šeit saimnieks mani pārtrauca, izteikdams nožēlu, ka ar tik apbrīnojamām prāta spējām apveltītas būtnes (spriežot pēc mana attēlojuma) kā šie juristi netiek pamudināti būt citu skolotāji gudrībā un zināšanās. Atbildēju viņa gaišībai, ka visos jautājumos, kas neattiecas uz viņu profesiju, tie parasti ir vislielākie nejēgas un muļķi, kas vienkāršā sarunā izrādās visnožēlojamākie neveikļi, tie ir visu zinātņu un gudrības atklāti ienaidnieki, kam piemīt tieksme sakropļot cilvēka dabisko saprātu visās citās jomās, tāpat kā tie to dara savā amatā.

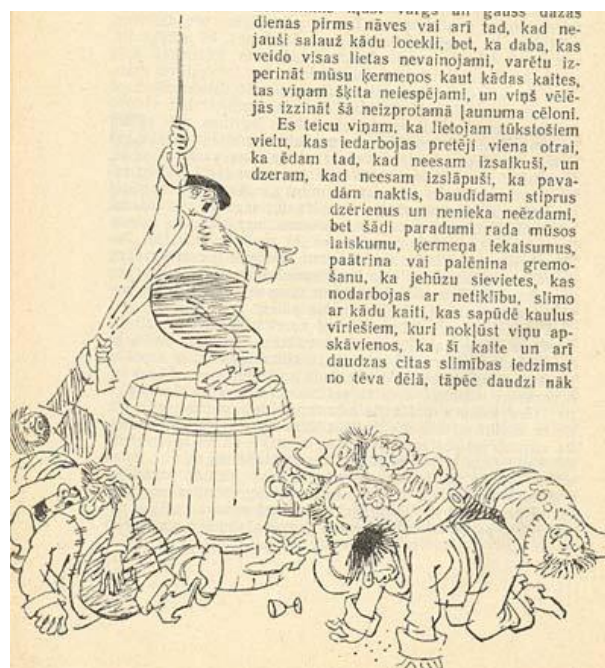
VI nodaļa

Autors turpina attēlot Angliju karalienes Annas valdīšanas laikā. Eiropas galmu pirmā ministra raksturojums.

Mans saimnieks toreiz nemaz nevarēja saprast, kādi motīvi pamudina šo juristu sugu tā apstulbināt, satraukt un nogurdināt sevi un apvienoties netaisnības kopā, tikai lai darītu pārestības saviem sugas brāļiem; viņš arī nesaprata manu vārdu jēgu, kad teicu, ka tie to dara par maksu. Man ar lielām pūlēm bija viņam jāpaskaidro naudas lietošana, jāapraksta viela, no kuras tā darināta, un metālu vērtība; aizrādīju, ka jehūzs, iegūstot lielu krājumu šīs dārgās vielas, var nopirkt visu, kas tam iepatīkas: smalkākās drēbes, lieliskas mājas, plašus zemes gabalus, visdārgākos ēdienus un dzērienus un izvēlēties visskaistākās sievietes. Un, tā kā vienīgi nauda var sagādāt visus šos labumus, tad mūsu jehūziem šķiet, ka tiem naudas nekad nav diezgan, lai tie varētu to pietiekami izdot vai sakrāt, jo pēc savas dabiskās tieksmes tie ir vai nu izšķērdīgi, vai skopi. Teicu, ka bagātnieki bauda nabago darba augļus un ka pēdējo ir tūkstoškārt vairāk nekā pirmo, ka vairums manas tautas spiests dzīvot postā, strādājot katru dienu par niecīgu algu, lai nedaudzi varētu dzīvot pārpilnībā.

Es plaši pakavējos pie šā jautājuma un šai sakarībā pastāstīju visādus sīkumus, bet viņa gaišība joprojām nevarēja aptvert sacīto, jo viņam šķita, ka ikvienam dzīvniekam esot tiesība iegūt savu daļu no zemes augļiem, sevišķi tiem, kas valda pār citiem. Tad viņš vēlējās zināt, kādi esot šie dārgie ēdieni un kāpēc dažiem no mums to trūkstot. Uzskaitīju viņam visvisādus ēdienus, kādi man ienāca prātā, un to dažādos pagatavošanas veidus un piebildu, ka kuģi tiek sūtīti uz visām pasaules daļām, lai atvestu dažādus dzērienus, dažādas vielas mērcēm un neskaitāmus aizdarus. Paskaidroju, ka trīsreiz jāapbrauc ap visu zemeslodi, lai vienai jehūzietei varētu sagādāt brokastis vai tasi, no kuras padzerties. Viņš atbildēja, ka tai jābūt nabadzīgai zemei, kas nevar sagādāt barību saviem iedzīvotājiem. Bet visvairāk viņš brīnījās par to, ka tik lieli zemes gabali, kādus attēloju, ir pilnīgi bez dzeramā ūdens un ka cilvēki spiesti braukt pāri jūrām pēc dzēriena. Atbildēju, ka Anglija (mana dārgā dzimtene), kā aprēķināts, var ražot trīsreiz vairāk barības, nekā tās iedzīvotāji spēj apēst, un tikpat daudz lielisku dzērienu, kas izspiesti no graudiem un dažādu koku augļiem, un tādā pašā daudzumā ražot visu, kas dzīvei nepieciešams. Bet, lai apmierinātu vīriešu baudkāri un alkātību un sieviešu tukšās iegribas, mēs sūtām lielāko daļu savu nepieciešamo produktu uz citām zemēm, no kurām apmaiņas kārtā atvedam vielas, kas rada slimības, ārpātību un netikumus, lai tās patērētu mūsu zemē. Tāpēc neizbēgami notiek, ka ļoti daudzi mūsu ļaudis spiesti sagādāt sev uzturu ar ubagošanu, laupīšanu, zagšanu, krāpšanu, savedināšanu, glaimiem, kukuļošanu, nepatiesiem zvērestiem, naudas viltošanu, azarta spēlēm, meliem, pielīšanu, lielību, balsu uzpirkšanu, skribelēšanu, zīlēšanu pēc zvaigznēm, noindēšanu, netiklību, liekulību, apmelošanu, brīvdomību un ar citām līdzīgām nodarbībām; un visus šos nosaukumus varēju tam izskaidrot tikai ar lielām pūlēm.

Paskaidroju arī, ka vīnu ievēd no citām zemēm, nevis lai novērstu ūdens vai citu dzērienu trūkumu, bet gan tāpēc, ka šis šķidrums padara mūs priecīgus, aptumšojot mūsu saprātu, izklieš visas skumjās domas, rada smadzenēs neprātīgas un neparastas iedomas, ierosina cerības un aizden bailes, aptur uz laiku jebkuru prāta darbību un atņem mums varu pār mūsu locekļiem, līdz iekrītam dziļā miegā; lai gan jāatzīstas, ka vienmēr pamostamies slimi un nomākti un ka šā dzēriena lietošana rada mūsos slimības, kas sagandē un saīsina mūsu dzīvi. Turklāt viss tautas vairums pelna sev uzturu, sagādājot bagātniekiem un citiem citam pirmās nepieciešamības un greznuma priekšmetus. Piemēram: kad atrados savās mājās parastajā tērpā, es valkāju uz sava ķermeņa simtiem amatnieku darbu, tikpat daudz cilvēku tika nodarbināti manas mājas uzcelšanai un mēbeļu izgatavošanai un piekārt lielāks skaits darbojies, lai izgreznotu manu sievu.

dienas pirms nāves vai arī tad, kad ne-
jauši salauz kādu locekli, bet, ka daba, kas
veido visas lietas nevainojami, varētu iz-
perināt mūsu ķermeni kaut kādas kaļķes,
tas viņam šķita neiespējami, un viņš vēlē-
jās izzināt šā neizprotamā [aunuma] cēloni.
Es teicu viņam, ka lietojam tūkstošiem
vielu, kas iedarbojas pretēji viena otrai,
ka ēdam tad, kad neesam izsalkuši, un
dzeram, kad neesam izslāpuši, ka pava-
dām naktis, baudīdami stiprus
dzērienus un nenieka neēdzami,
bet šādi paradumi rada mūsos
laiskumu, ķermeņa iekaisumus,
paātrina vai palēnina gremo-
šanu, ka jehūzu sievietes, kas
nodarbojas ar netiklību, slimo
ar kādu kaiti, kas sapūš kaulus
vīriešiem, kuri nokļūst kaulus
apskāvienos, ka šī kaļķe un arī
daudzas citas slimības iedzimst
no tēva dēļā, tāpēc daudzi nāc

Gribēju tam pastāstīt par cilvēkiem, kas nopelna sev maizi, kopdami slimniekus, jo biju jau vairākkārt ieminējies viņa gaišībai, ka daudzi manas komandas locekļi bija nomiruši slimībās. Bet tikai ar vislielākajām pūlēm varēju viņam ieskaidrot, ko gribēju sacīt. Viņš viegli saprata, ka hoihnhnms kļūst vārgs un gauss dažas dienas pirms nāves vai arī tad, kad nejauši salauz kādu locekli, bet, ka daba, kas veido visas lietas nevainojami, varētu izperināt mūsu ķermeņos kaut kādas kaites, tas viņam šķita neiespējami, un viņš vēlējās izziņai šā neizprotamā ļaunuma cēloni. Es teicu viņam, ka lietojam tūkstošiem vielu, kas iedarbojas pretēji viena otrai, ka ēdam tad, kad neesam izsalkuši, un dzeram, kad neesam izslāpuši, ka pavadām naktis, baudīdami stiprus dzērienus un nenieka neēzdami, bet šādi paradumi rada mūsos laiskumu, ķermeņa iekaisumus, paātrina vai palēnina gremošanu, ka jehūzu sievietes, kas nodarbojas ar netiklību, slimo ar kādu kaiti, kas sapūdē kaulus vīriešiem, kuri nokļūst viņu apskāvienos, ka šī kaite un arī daudzas citas slimības iedzimst no tēva dēlā, tāpēc daudzi nāk pasaulē jau ar daždažādam kaitēm apsēsti, ka cilvēku miesas slimību saraksts būtu bezgalīgs, jo ne mazāk kā piecsimt vai sešsimt slimību uzbrūk ikvienam loceklim un locītavai; īsi sakot, katrai ķermeņa daļai gan ārīgi, gan iekšīgi ir savas īpatnējas slimības. Lai tās dziedinātu, mums ir arī sevišķi apmācīti ļaudis, kas ārstē vai izliekas, ka ārstē sasirgušos.

Un, tā kā man pašam šai nozarē ir zināmas spējas, tad izteicu vēlēšanos aiz pateicības pret viņa gaišību atklāt viņu amata noslēpumus un metodes.

Ārstu pamatprincips ir, ka visas slimības rodas no pārsātināšanās, un tāpēc tie secina, ka nepieciešams ķermeni pamatīgi iztīrīt vai nu pa dabisko izeju, vai augšgalā pa muti. Tāpēc viņi no augiem, minerāliem, sveķiem, eļļām, gliemežvākiem, sāļiem, sulām, jūraszālēm, ekskrementiem, koku mizām, čūskām, krupjiem, vurdēm, zirnekļiem, mirušu cilvēku miesas un kauliem, putniem, zvēriem un zivīm izveido maisījumu, kura smaka un garša ir vispretīgākā un visnelāgākā, kādu vien var iedomāties, un kuņģis to tūlīt ar riebumu izgrūž atpakaļ, – viņi to sauc par vemšanas līdzekli. Vai arī tie izgatavo tāda paša sastāva zāles ar dažām indīgām piedevām, kuras ir zarnām tikpat nepatīkamas un pretīgas, un pavēl ieņemt tās pa augšējo vai apakšējo atveri (atkarā no ārsta garastāvokļa); šīs zāles, mīkstinot vēderu, izdzen no tā visu saturu, un tās viņi sauc par caurejas līdzekli vai klizmu.

Ja daba (tā saka šie ārsti) radījusi augšējo priekšējo caurumu cietu un šķidru vielu uzņemšanai un apakšējo pakalējo caurumu šo vielu izvadīšanai, tad šie meistari atjautīgi secina, ka visās slimībās daba tiekots izsista no līdzsvara, un, lai to atkal atgūtu, tad ķermenis jāārstē ar pilnīgi pretējā veidā – samainot caurumu lomas: cietas un šķidrās vielas jāievada tūplī un jāizvada pa muti.

Bet bez īstenām slimībām mums ir daudz iedomātu slimību, kurām ārsti izgudrojuši šķietamu ārstēšanu: tām ir dažādi nosaukumi un attiecīgi pretlīdzekļi, un ar šīm slimībām vienmēr apsēstas mūsu jehūzietes.

Šī ārstu suga sevišķi izceļas ar savām veiklajām prognozēm, kurās tie reti kļūdās; īstenām slimībām, vairāk vai mazāk ļaundabīgām, parastā prognoze ir nāve, un to sagādāt ir vienmēr viņu varā, ja tie slimību neprot izārstēt; gadījumos, kad negaidot parādās atveseļošanās pazīmes pēc tam, kad tie izteikuši savu nāves spriedumu, viņi, nevēlēdamies tikt nosaukti par viltus praviešiem, prot pierādīt pasaulei savu gudrību ar savlaicīgu zāļu devu.

Ārsti sevišķi noderīgi vīriem un sievietēm, kam apnikuši viņu dzīves biedri; tāpat vecākajiem dēliem, lieliem valsts ministriem un bieži arī valdniekiem.

Jau agrāk man dažreiz bija gadījies runāt ar manu saimnieku par valsts vispārīgo raksturu un sevišķi par mūsu priekšzīmīgo konstitūciju, ko pelnīti apbrīno un apskauž visa pasaule. Kādreiz biju šajās pārrunās nejauši pieminējis valsts ministru, un pēc kāda laika saimnieks man lika tam paskaidrot, kāda veida jehūzu es esot apzīmējis ar šādu nosaukumu.

Teicu viņam, ka manis pieminētā persona – pirmais valsts ministrs jeb ministru prezidents ir radījums, kas nemaz nepazīst priekus un bēdas, mīlestību un naidu, līdzjūtību un dusmas, vismaz neizrāda nekādas citas kaislības kā vien negantas alkas pēc bagātības, varas un tituliem; ka tas lieto vārdus visās vajadzībās, bet nekad ar tiem neizteic savas domas, ka patiesību viņš runā tikai tad, ja tam ir nolūks, lai šo patiesību uzskatītu par meliem, un runā melus, lai tos uzskatītu par patiesību; ka cilvēki, par kuriem aiz muguras viņš runā ļaunu, ir noteikti vislabākie, bet, tiklīdz viņš sāk jūs cildināt citiem un jums pašam, jūs kopš tā brīža esat pazudis. Vissliktākā pazīme ir saņemt no viņa kādu solījumu, sevišķi, ja viņš to apstiprina ar zvērestu, pēc tā ikviens gudrs cilvēks atkāpjas un atmet visas cerības.

Ir trīs metodes, ar kuru palīdzību cilvēks var kļūt par pirmo ministru. Pirmā: ar gudrību un piesardzību izmantojot savu sievu, meitu vai māsu; otrā: nododot vai slepeni gāžot savu priekšgājēju; trešā: ar niknu dedzību runājot publiskās sanāksmēs par galma samaitātību. Bet gudrs valdnieks cenšos izvēlēties tādus ministrus, kas piekopj pēdējo no šīm trim metodēm, jo šādi censoņi izrādās visverdziskākie un padevīgākie sava kunga gribai un kaislībām.

Teicu viņam, ka šie ministri, kas pārzina visus valsts amatus, nostiprina savu varu, piekukuļodami senāta un valsts lielās padomes vairākumu; un, visbeidzot, ar paņēmienu, ko sauc par amnestijas aktu (šī akta raksturu es viņam paskaidroju), nodrošinās pret visiem vēlākiem norēķiniem un aiziet no sabiedriskās dzīves apkrauti ar tautai izkrāpto mantu.

Pirmā ministra pils ir seminārs, kur citi tiek audzināti viņa amatam; pāži, sulaiņi un durvju sargs atdarina savu kungu, kļūst valsts ministri savās nozarēs un mēcās sasniegt pilnību trijos galvenos virzienos: nekaunībā, melos un kukuļošanā. Tāpēc tiem pašiem ir padoto galms no visaugstākās kārtas personām, un dažreiz ar veiklību un nekaunību tie pakāpeniski kļūst par sava kunga pēcnācējiem viņa amatā.

Šis ministrs parasti atrodas kādas izlaidīgas ielasmeitas vai kāda iemīļota sulaiņa varā un tie ir starpnieki, no kuriem arvien ir atkarīga ministra labvēlība, un tos patiesi var saukt par karaļvalsts galvenajiem balstiem un valdniekiem.

Kādu dienu sarunājoties mans saimnieks, izdzirdējis, ka pieminu savas zemes muižniecību, laipni izteica man glaimu, kuru tiešām neesmu pelnījis: viņš esot pārliecināts, ka esmu dzimis dižciltīgā ģimenē, jo ar savu izskatu, ādas krāsu un tīrīgumu es ļoti atšķīroties no viņa zemes jehūziem, lai gan liekoties vājāks un neveiklāks nekā šie rupjie dzīvnieki, bet to varot izskaidrot ar manu savādāko dzīves veidu, turklāt es esot apveltīts ne tikai ar runas spēju, bet arī ar dažiem prāta iedīgļiem tik lielā mērā, ka visi viņa paņēmas mani uzskatot par dabas brīnumu.

Viņš ieteica man novērot, ka baltie, bērie un tumši pelēkie hoihnnhmi neesot gluži tik labi veidoti kā dūkanie, pelēki dābolainie vai melnie, jo tie neesot piedzimuši ar vienādām gara dāvanām, nedz ar vienādu spēju tās attīstīt, tāpēc vienmēr paliekot kalpotāju stāvoklī, nekad necenzdamies izcelties savas sugas pārstāvju vidū, jo tādu rīcību šai zemē uzskatītu par aplamu un nedabisku.

Es pazemīgi pateicos viņa gaišībai par to, ka viņš tik labās domās par mani, bet tūlīt arī apliecināju viņam, ka esmu zemas kārtas, dzimis no vienkāršiem, godīgiem vecākiem, kas ar pūlēm varēja man dot nepieciešamo izglītību, ka muižniecība pie mums ir pavisam citāda, nekā viņš to iedomājas, ka mūsu jaunos muižniekus no bērnības audzina laiskumā un greznībā un ka, sasnieguši piemērotu vecumu, tie izšķērdē savus spēkus ar izvirtušām sievietēm, kas viņiem pielaiž pretīgas slimības, un, izšķēdējuši gandrīz visu savu mantu, tie apprec tikai naudas dēļ kādu zemas kārtas nepievilcīgu un neveselīgu sievieti, kuru tie ienīst un nicina. Šādās laulībās dzimušie bērni parasti ir skrofulozi, rahītiski un kroplīgi, un ģimenes nereti izbeidzas pēc trešās paaudzes, ja vien sieva nepacenšas atrast veselīgu tēvu starp saviem kaimiņiem vai kalpotājiem, lai uzlabotu un turpinātu dzimtu; ka vājš, slimīgs ķermenis, bāla seja ir dižciltīgu asiņu īstākā pazīme, bet veselīgs, spēcīgs izskats dižciltīgam cilvēkam ir tik apkaunojošs, ka sabiedrība tūlīt secina: viņa īstenajam tēvam jābūt kādam zirgu puisim vai važonim. Dižciltīgo gara trūkumi atbilst viņu miesas nepilnībām, un tie ir vienaldzība, gara trulums, muļķība, untumi, juteklība un lepnība.

Bez šīs augstās šķiras atļaujas nevar izdot, atcelt un mainīt nevienu likumu, un šiem muižniekiem ir vara lemt par visu mūsu mantu, un viņu lēmumi ir nepārsūdzami.

VII nodaļa

Autora lielā dzimtenes mīlestība. Viņa saimnieka piezīmes par Anglijas konstitūciju un pārvaldes veidu sakarā ar autora stāstījumu, kā arī paralēles un salīdzinājumi. Viņa saimnieka novērojumi par cilvēka dabu.

Lai lasītājs nebrīnās par to, ka atļāvos tik brīvi attēlot sava paša sugu tādiem mirstīgajiem, kas bija spējīgi domāt vislaunāko par cilvēku dzimumu, vērodami manu pilnīgo līdzību jehūziem.

Bet man atklāti jāatzīstas, ka šo lielisko četrkājaino daudzus tikumi, vēroti pretstatā cilvēku netikumiem, bija tā atvēruši man acis un paplašinājuši manu prātu, ka sāku skatīt cilvēku darbības un kaislības gluži citādā gaismā un domāt, ka nav vērts aizstāvēt manas sugas godu, un tas man bija arī neiespējams, runājot ar tik dziļi saprātīgu būtni, kāds bija mans saimnieks, kas ik dienas atklāja manī tūkstošiem kļūdu, kuras es agrāk nemaz nebiju pamanījis un kuras manā zemē nekad nepieskaitītu pat pie cilvēciskām vajībām. Redzot viņa piemēru, biju pieradinājies just galīgu riebumu pret jebkuru viltību un izlikšanos, un patiesība man šķita tik patīkama, ka nolēmu tai upurēt visu.

Tomēr būšu pilnīgi atklāts pret lasītāju un atzīšos, ka man bija vēl svarīgāks iegansts, kad atļāvos tik brīvi attēlot visus mūsu apstākļus. Biju šai zemē nodzīvojis tikai nepilnu gadu, kad sāku just tādu

mīlestību un cieņu pret iezemiešiem, ka stingri apņēmos nekad vairs neatgriezties pie cilvēku sugas, bet pavadīt savas dzīves atlikušo daļu pie šiem brīnišķīgajiem hoihnhnmiem, vērojot visus viņu tikumus un vingrinoties tajos, jo te man nebija netikumu paraugu, ne ļaunu pamudinājumu. Bet liktenis, mans mūžīgais ienaidnieks, bija lēmis, ka tik liela laime nevar būt mana daļa. Taču man ir zināms mierinājums, atceroties, ka visā, ko sacīju par saviem tautiešiem, es viņu kļūdas mīkstināju, cik vien varēju atļauties tāda stingra pārbaudītāja klātienē, un katrā jautājumā devu pēc iespējas labvēlīgu atsauksmi. Jo patiesi, kuru dzīvu cilvēku gan neietekmētu viņa sliekšme pieķerties vietai, kur tas dzimis!

Es atstāstu saturu, kāds bija vairākām sarunām ar manu saimnieku tanī laikā, kad man bija gods atrasties viņa dienestā, bet, lai šīs sarunas neatstāstītu pārāk plaši, esmu atstājis tās vairāk neuzrakstītas nekā uzrakstītas.

Kad biju atbildējis uz visiem viņa jautājumiem un viņa zinātkāre, kā likās, bija apmierināta, viņš kādā rītā agri ataicināja mani pie sevis un pavēlēja nosēsties nelielā atstatumā (gods, ko viņš man nekad agrāk nebija parādījis). Viņš teica, ka esot nopietni pārdomājis visu, ko tam pastāstīju par sevi un savu zemi, ka mēs viņam liekoties dzīvnieku suga, kas nezināmas nejaušības dēļ ieguvusi nelielas prāta drumstalas, ar kuru palīdzību mēs tikai padziļinot savu dabisko samaitātību un iegūstot jaunus netikumus, kurus pati daba mums neesot piešķūrusi; ka mēs laupot sev paši tās nedaudzās spējas, ar kurām tā mūs apbalvojusi, ka esot sekmīgi pavairojuši mūsu sākotnējās vajadzības un, kā liekoties, pavadot visu savu dzīvi, veltīgi cenšamies tās apmierināt ar mūsu pašu izgudrojumiem. Kas attiecoties uz mani, tad acīm redzams man nepiemītot vienkāršā jehūza spēks un veiklība, ka es staigājot nedroši uz savām pakalkājām, esot atradis iespēju padarīt savus nagus nederīgus pašaisardzībai un atbrīvojis savu sejas ādu no matiem, kas radīti kā aizsargs pret sauli un nejauku laiku. Un, visbeidzot, es nespējot ne tik ātri skriet, ne tik veikli uzrāpties kokos kā mani brāļi jeb, kā viņš tos dēvēja, «šīs zemes jehūzi».

Mūsu valsts un tiesu iestādes dibinās uz mūsu lielajām prāta un tātad arī tikumu nepilnībām, jo arī prāts viens pats varētu vadīt saprātīgu radījumu, bet, spriežot pēc tā, ko es stāstīju par saviem tautas brāļiem, šādu raksturu mēs nevarot sev piedēvēt; viņš skaidri samanījis, ka, tos saudzēdams, es noslēpis daudzus sīkumus un bieži teicis to, kā patiesībā nav. Viņa domas vēl vairāk apstiprinājušās, kad novērojis, ka es visās savās ķermeņa daļās līdzinoties jehūziem, bet nevarot ar tiem sacensties stiprumā, ātrumā un veiklībā, man esot pārāk īsi nagi un piemītot vēl citas nepilnības, kuras gan neesot dabas radītas; no maniem stāstiem par manu tautiešu dzīvi, parašām un darbībām viņš secinot, ka arī viņu raksturs esot līdzīgs jehūzu raksturam. Viņš piebilda, ka jehūzi, cik zināms, ienīstot viens otru vairāk nekā jebkuru citu dzīvnieku sugu, un līdz šim šeit mēdzot domāt, ka iemesls tam esot viņu nejaukais izskats, ko ikviens no tiem ievērojot, uzskatīdams citus, bet neredzot pats sevi. Viņš tāpēc sācis domāt, ka esot diezgan prātīgi, ja mēs savu ķermeni apsedzot un ar šo izgudrojumu noslēpjot cits citam savu kroplīgumu, kas citādi būtu gandrīz neizturams. Bet tagad viņš sapratis, ka esot maldījies un ka šo viņa zemes rupjo dzīvnieku naidošāns ceļoties aiz tiem pašiem iemesliem kā mūsējo, ko es tam attēlojis. Viņš sacīja, ja pieciem jehūziem nosviežot barību, kas pietiktu piecdesmit jehūziem, tie nevis ēdot mierīgi, bet sākot viens otru plucināt aiz ausīm, katrs gribēdams sagrābt barību viens pats, tāpēc, ja tos baro laukā, kalpotājs katreiz stāvēt klāt un, mājās barojot, viņus piesienot attālāk vienu no otra; ja aiz vecuma vai negadījuma nobeidzas govys, tad, pirms kāds hoihnhnms to aiznes saviem jehūziem, tuvumā esošie jehūzi bariem atskrienot, lai govī sagrābtu, un tad izceļoties kauja, kādu es attēlojis, un ar saviem nagiem abas puses iecērtot viena otrai briesmīgas brūces, bet jehūzi reti nogalinot viens otru, jo tiem trūkstot tādu piemērotu nāves rīku, kādus esot izgudrojuši mēs. Citreiz tādas kaujas izcīnot jehūzi no dažādiem kaimiņu novadiem bez redzama iemesla, viena novada jehūzi vienmēr gaidot izdevīgu brīdi, lai uzbruktu blakus novada jehūziem, pirms tie paguvuši sagatavoties. Bet, kad viņu nodoms neizdodas, tie atgriežoties mājās un, ja trūkstot ienaidnieku, sākot savā starpā to, ko es saucot par pilsoņu karu. Dažos šās zemes laukos esot atrodami daudzkrāsaini, spoži akmeņi, kas jehūziem ārkārtīgi patīkot; un, ja gadās, ka daži šie akmeņi stingri iegrimuši zemē, tie ar saviem nagiem rakņājot zemi augām dienām, lai tos izceltu, tad aiznesot tos projām un kaudzēm noglabājot savos midzeņos, bet vienmēr uzmanīgi apkārskatīdamies, jo baidoties, ka citi biedri varētu atrast viņu dārgumus. Mans saimnieks piebilda, ka nekad neesot varējis noskaidrot šās nedabiskās alkatības iemeslu, nedz to, kā šie akmeņi varētu noderēt jehūziem, bet tagad viņam liekoties, ka šī tieksme rodotos no tās pašas mantrausības, ko es piedēvējot cilvēkiem. Reiz viņš izmēģinājuma dēļ pats slepeni aiznesis šādu akmeņu kaudzi no vietas, kur viens no viņa jehūziem to bijis apracis; kad šis netīrais dzīvnieks ieraudzījis, ka viņa dārgumi pazuduši, tas sācis tik skaļi vaimanāt, ka tai vietā saskrējis viss bars; viņš izmisīgi kaucis, tad sācis kost un plosīt pārējos jehūzus, pēc tam iegrimis grūtsirdībā, ne ēdis, ne gulējis, ne strādājis, līdz viņš pavēlējis kādam kalpam slepeni nogādāt akmeņus tai pašā bedrē un tur noglabāt; tiklīdz viņa jehūzs tos atradis, tas tūlīt atžirdzis,

klūvis priecīgs, bet parūpējies akmeņus pārnest uz labāku slēptuvi un kopš tā laika bijis ļoti pakalpīgs kustonis.

Mans saimnieks apgalvoja, un arī es pats to vēlāk novēroju, ka laukos, kur atrodami mirdzošie akmeņi, visbiežāk notiek ļoti niknas kaujas, jo tur pastāvīgi iebrūk kaimiņu jehūzi.

Viņš teica, ka parasti, tiklīdz divi jehūzi atrodot laukā šādu akmeni un sākot cīnīties, lai to iegūtu, kāds trešais izmantojot iespēju un aiznesot akmeni projām. Mans saimnieks šādā rīcībā saskatīja līdzību ar mūsu tiesu prāvām, un es mūsu pašu goda dēļ necentos viņa domas apstrīdēt, tāpēc ka šāds viņa novērotais strīdu atrisinājums bija daudz taisnīgāks nekā daudzi mūsu tiesu spriedumi, jo sūdzētājs un apsūdzētais zaudē vienīgi akmeni, par kuru tie cīnījās, bet mūsu tiesas būtu izbeigušas procesu tikai tad, kad abām pusēm vairs nepaliktu nenieka.

Turpinādam savu runu, mans saimnieks teica, ka nekas nepadarot jehūzus tik pretīgus kā viņu rupjā alkatība, kura liekot tiem bez izvēles aprīt visu, kas gadās ceļā: augus, saknes: ogas, sapuvušu dzīvnieku gaļu vai arī visu kopā, un jehūzu dabai esot raksturīgi, ka viss, ko viņi nolaupot vai nozogot kādā attālākā vietā, tiem vairāk garšojot nekā daudz labāka barība, ko tie saņem mājās. Ja viņu laupījums liels, tie ēd, līdz gandrīz vai pārplīst, un dabas instinkts tiem liek meklēt sevišķu sakni, kas pamatīgi iztīra vēderu.

Esot vēl kāda cita ļoti sulīga sakne, bet tikai retāka un grūti atrodama, ko jehūzi ar lielu kāri meklējot un ar baudu sūkājot, jo tā iedarbojoties uz tiem tāpat kā uz mums vīns. Šīs saknes ietekmē viņi dažreiz glāstot, dažreiz plosot viens otru, kaucot, ņirdzot, vervelējot, straipelējot, klūpot un, dubļos pakrituši, aizmiegot.

Novēroju, ka šai zemē jehūzi bija vienīgie dzīvnieki, kas slimoja, bet viņu slimības bija daudz retākas nekā mūsu zirgu slimības, un to cēlonis nebija slikta kopšana, bet gan šo neķītro dzīvnieku netīrība un rijīgums. Hoihnhnmu valodā ir tikai viens vispārīgs apzīmējums šām slimībām, kas radies no pašu dzīvnieku vārda, – *knījehū* jeb *jehūzu* slimība, un vienīgais ārstniecības līdzeklis ir viņu pašu mēslu un urīna maisījums, ko ar varu ieegrūž jehūziem rīklēs. Esmu bieži redzējis, ka to izlieto ar panākumiem, un sabiedrības labā varu to ieteikt saviem tautiešiem kā apbrīnojamu līdzekli pret visām slimībām, kas rodas no pārēšanās.

Kas attiecas uz zinātņi, valsts iekārtu, mākslu, rūpniecību un visu pārējo, tad mans saimnieks atzinās, ka viņš redzot tikai nelielu līdzību vai arī neatrodot nekādu līdzību starp savas un manas zemes jehūziem. Viņš gribējis novērot tikai tās īpašības, kas mūsu dabā esot vienādas. Viņš esot dzirdējis dažus vērīgākus hoihnhnmus stāstām, ka gandrīz visiem jehūzu bariem esot kāds valdošs jehūzs (tāpat kā mūsu zvēru parkos briežu bariem ir savs vadonis), kas vienmēr esot ar nejaukāku ārieni un niknāku raksturu nekā pārējie – šim vadonim parasti esot kāds mīlulis, izskatā viņam ļoti līdzīgs, un viņa nodarbe esot laizīt sava kunga kājas un dibenu un sadzīt jehūzietes viņa midzenī, par ko viņš šad tad tiekot atalgots ar gabalu ēzeļa gaļas. Šo mīluli ienīstot viss bars, un tāpēc, lai sevi aizsargātu, viņš vienmēr turoties sava kunga tuvumā. Viņš mēdzot izpildīt savu amatu tik ilgi, līdz rodoties kāds ļaunāks par viņu; tiklīdz viņu atlaiž, visi tā novada jehūzi – jauni un veci, tēviņi un mātītes – viss bars ar viņa pēcnācēju priekšgalā ierodoties un aplacot viņu no galvas līdz papēžiem ar saviem izkārnījumiem. Bet cik daudz to visu varot attiecināt uz mūsu galmiem, valdnieku mīluļiem un valsts ministriem, mans saimnieks atļāva nosacīt man pašam.

Neiedrošinājos neko piebilst pie šā dzēlīgā salīdzinājuma, kas cilvēku saprāta ziņā nostādīja zemāk par vienkāršu medību suni, kurš prot atšķirt barā gudrākā suņa rējienu un tam nekļūdīgi sekot.

Mans saimnieks man pastāstīja, ka jehūzos esot novērojamas vēl dažas citas īpašības, kuras es savā stāstījumā par cilvēkiem neesot pieminējis vai arī tikai pavirši tām pieskāries. Viņš sacīja, ka šiem dzīvniekiem, tāpat kā citiem zvēriem, mātītes esot kopīgas, bet atšķirībā no pārējiem zvēriem jehūzu

mātītes pielaižot tēviņu sev klāt arī grūtniecības laikā un ka tēviņi strīdoties un plēšoties ar mātītēm tikpat neganti kā viens ar otru. Abi šie paradumi izpaužot tik nekrietnu zvēriskumu, kādu nav sasniegusi neviena cita dzīva būtne.

Viņu pārsteidzot arī jehūzu dīvainā tieksme uz netīrību un mēsliem, kamēr visiem citiem dzīvniekiem piemīt dabiska tīrības sajūta. Kas attiecas uz abiem pirmajiem apvainojumiem, tad uz tiem pacentos neatbildēt, jo man nebija ne vārda ko sacīt cilvēku sugas attaisnošanai, pretējā gadījumā es droši vien būtu runājis pats bez pamudinājuma. Bet es viegli būtu varējis attaisnot cilvēci pret apsūdzību pēdējā punktā, ja šai zemē būtu bijušas cūkas (bet par nelaimi viņu šeit nebija), jo tās ir gan varbūt piemīlīgāki četrkājainie nekā jehūzi, bet, taisnību sakot, kā man pazemīgi gribas domāt, tās nevar lielīties, ka ir tīrīgākas par tiem; un viņa gaišība man piekristu, ja redzētu, cik netīri cūkas ēd un cik labprāt valstās un guļ dubļos.

Mans saimnieks pieminēja vēl vienu īpašību, kuru viņa kalpi bija novērojuši jehūzos un kuru viņš galīgi nesaprata. Viņš teica, ka dažreiz jehūzam uznākot tieksme ievilkties kādā kaktā, nogulties un kaukt un vaidēt un atgaiņāt visus, kas tam tuvojas, lai gan šāds jehūzs esot jauns un nobarojies un tam netrūkstot ne ēdiena, ne dzēriena, un kalpotājs nespējot izprast, kas tam varētu sāpēt. Un vienīgais līdzeklis pret šo kaiti esot smags darbs, kas nemainīgi liekot slimajam jehūzam atžirgt. Es klusēju aiz saudzības pret savu sugu, bet skaidri sapratu, no kurienes ieviesušies grūtsirdības dīgli: tie apsēž vienīgi laiskos, baudkāros un bagātos, un es apņēmtos tos izārstēt ar darba režīmu.

Viņa gaišība vēl piezīmēja, ka jehūzietes bieži nostājoties aiz kāda paugura vai krūma un, vērodamas garām ejošos jaunos tēviņus, parādoties tiem un atkal paslēpjoties ar daždažādām dīvainām kustībām un vaibstīšanos, un novērots, ka viņas šādos brīžos izplatot ļoti nepatīkamu smaku, un, ja kāds no tēviņiem tuvojoties, viņas lēnām atkāpjoties, bieži atskatīdamās, un tad ar mākslotām izbailēm aizskrejot uz kādu zināmu, piemērotu vietu, kur tēviņš viņām seko.

Ja kādreiz sveša jehūziete pieklīstot viņu barām, tad trīs vai četras viņas dzimuma pārstāves sapulcējoties ap to, skatoties uz viņu, acis nenolaizdamas, un plāpājot un ņirdzot, un apošņājot viņu, un tad novēršoties ar kustībām, kas izpaužot nicināšanu un riebumu.

Varbūt mans saimnieks mazliet pārspīlēja savus secinājumus no visa, ko viņš pats bija novērojis vai ko viņam bija citi stāstījuši; tomēr man bija jāatzīst ar zināmu izbrīnu un dziļām skumjām, ka izvirtības, koķetērijas, netaisnu vērtējumu un mēlnesības iedīgļi dabiski piemīt visam sieviešu dzimumam.

Gaidīju, ka mans saimnieks jebkuru mirkli apvainos jehūzu abus dzimumus pret dabiskās tieksmēs, kas tik parastas pie mums. Bet daba, kā liekas, nav bijusi tik veikla skolotāja, un tikai māksla un prāts radījuši šīs smalkās baudas zemeslodes mūsu daļā.

VIII nodaļa

Autors apraksta dažas jehūzu īpatnības. Hoihnhnmu izcilie tikumi. Viņu jaunatnes audzināšana un apmācības. Viņu nacionālā sapulce.

Apzinoties, ka pazīstu cilvēka dabu daudz labāk, nekā tas bija iespējams manam skolotājam, man bija viegli attiecināt jehūzu raksturu, kā viņš to notēloja, pašam uz sevi un maniem tautiešiem; un man likās, ka pats ar saviem novērojumiem varēšu izdarīt jaunus atklājumus. Tāpēc bieži lūdzu viņa gaišību atļaut man apciemot jehūzu barus kaimiņos, ko viņš man laipni atļāva, būdams pilnīgi pārliecināts, ka naidis, ko jutu pret šiem kustoņiem, nekad neatļaus man pakļauties viņu ļaunajai ietekmei; un viņa gaišība pavēlēja vienam no saviem kalpiem, spēcīgam, bēram kleperim, ļoti godīgam un labsirdīgam, mani apsargāt, un bez viņa aizsardzības es arī neiedrošinātos doties tādās dēkās. Jo es jau pastāstīju lasītājam, kā šie pretīgie dzīvnieki man uzmācās, kad tikko biju ieradies šai zemē; vēlāk kādas trīs vai četras reizes gandrīz iekļuvi viņu nagos, kad biju aizklīdis patālāk bez sava zobena. Man likās – viņiem bija kāda nojausma par to, ka esmu no viņu sugas, un es šo nojausmu bieži pastiprināju, atrotīdams piedurknes un rādīdams tiem savas kailās rokas un krūtis, kad mans sargs bija manā tuvumā. Tad viņi centās pienākt man tuvāk un atdarināja manas kustības kā pērtiķi, bet vienmēr ar liela naida izteiksmi, gluži kā lauku kovārņi vajā pieradinātu kovārni aubītē un zeķēs, ja tam gadās iekļūt viņu barā.

Jau bērnībā jehūzi ir apbrīnojami veikli. Tomēr man reiz izdevās notvert trīs gadus vecu tēviņu, un es mēģināju to, maigi glaudīdams, nomierināt, bet mazais velnēns saka tik neganti kliegt, skrāpēties un kost, ka biju spiests palaist viņu vaļā; un bija arī pēdējais laiks, jo, izdzirdīs troksni, viss pieaugušo jehūzu bars saskrēja, bet, redzēdami, ka bērns ir vesels (jo tas aizbēga) un ka mans bērns stāv man blakus, tie neiedrošinājās mums tuvojies. Ievēroju, ka jaunam dzīvniekam piemīt ļoti pretīga smaka, kaut kas vidējs starp zebiekstes un lapsas smaku, tikai daudz nepatīkamāka. Es aizmirsu pieminēt vēl

kaut ko (un varbūt lasītājs man piedotu, ja es to nemaz nepieminētu): kamēr turēju derdzīgo mūdži rokās, tas apķēzēja visas manas drēbes ar saviem dzeltenīgi šķidrajiem, nejaukajiem izkārnījumiem; bet laimīgā kārtā turpat blakus bija mazs strauts, kur nomazgājos, cik tīri varēdams; tomēr neiedrošinājos nākt mana saimnieka tuvumā, līdz nebiju pietiekami izvēdinājies.

Cik novēroju, jehūzi ir visgrūtāk apmācāmie dzīvnieki: viņi spēj tikai nest vai vilkt nastas. Bet, manuprāt, šī nepilnība rodas tikai no samaitātas, ietiepīgas dabas, jo viņi ir viltīgi, ļauni, nodevīgi un atriebīgi. Viņi ir gan stipri un izturīgi, bet reizē garā glēvi un tāpēc nekaunīgi, zemiski un nežēlīgi. Novērots, ka abu dzimumu sarkanmatainie ir vairāk izvirtsuši un nejaukāki nekā pārējie, kurus viņi pārspēj spēkā un veiklībā.

Hoihnhnmi tur jehūzus, ko tie tieši nodarbina, būdās netālu no mājām, bet pārējos izdzen laukos, kur tie izrok saknes, ēd dažādus augus un meklē maitas vai dažreiz noķer kurmjus un luhimanus (lauku žurkas pasuga), kurus badīgi aprij. Daba iemācījusi tiem ar nagiem izrakt dziļas bedres pakalnu nogāzēs, un tur viņi guļ pa vienam, tikai mātīšu bedres ir platākas, un tajās var novietoties divi vai trīs mazuļi.

Jau no pašas bērnības tie prot peldēt kā vārdes un spēj ilgi uzturēties zem ūdens, bieži noķer zivis, ko mātītes aiznes saviem bērniem. Lasītājs man piedos, ja šai sakarā pastāstīšu kādu savādu piedzīvojumu.

Kādu dienu, kad pastaigājos ar savu sargu, bēro kleperi, laiks bija tik karsts, ka lūdzu viņu atļaut man izpeldēties tuvējā upē. Viņš to atļāva, un es tūlīt izgērbos gluži kails un lēnām bridu straumē. Gadījās, ka jauna jehūziete, stāvēdama aiz kraujas, mani visu laiku bija novērojusi un, iedegusies kārtībā (kā bērīs un es vēlāk secinājām), viņa strauji pieskrēja un ielēca ūdenī piecu jardu attālumā no vietas, kur peldējos. Nekad savā mūžā nebiju tik briesmīgi pārbijies. Bērīs plūca zāli attālāk, nenojauzdams neko ļaunu. Viņa mani apskāva visneķītrākā veidā. Iekliedzos, cik skaļi varēdams, un bērīs ataulekšoja pie manis, tad mātīte ar vislielāko nepatiku atlaida mani vaļā un izlēca pretējā krastā, kur viņa stāvēja, skatīdamās un kaukdama visu laiku, kamēr es apgērbos.

Mans saimnieks un viņa ģimene par to uzjautrinājās, bet man tas bija liels pazemojums. Jo tagad nevarēju noliegt, ka esmu īstens jehūzs katrā savā locekļī un sejas vaibstā, ja jau jehūziete juta pret mani dabisku tieksmi kā pret kādu savas sugas pārstāvi; turklāt šīs mātītes spalva nebija rūsgana (kas varētu attaisnot viņas mazliet novirzīto gaumi), bet melna kā dzeloņplūme, un viņas seja nebija tik nejauka kā pārējām viņas māsām, jo, manuprāt, viņai nevarēja būt vairāk kā vienpadsmit gadu.

Tā kā nodzīvoju šai zemē vairāk nekā trīs gadus,⁴⁹ tad lasītājs, man šķiet, gaida, lai es, tāpat kā citi ceļotāji, tam sīki aprakstītu iezemiešu tikumus un parašas, ko galvenokārt centos izpētīt.

Tā kā cēlos hoihnhnmus daba apbalvojusi ar tieksmi uz visiem tikumiem un viņiem nav priekšstats vai jēdziena par to, kas ir ļaunums saprātīgā radījumā, tad viņu galvenais likums ir izkopt prātu un pilnīgi pēc tā vadīties. Prāts viņiem nav problemātisks kā mums, kad cilvēki var pamatot būt pretējās domās par kādu jautājumu, bet tas rada tūlītēju pārliecību, un tas ir gluži dabiski, ja prātu nav sajaukušas, aptumšojušas vai izdzēsušas kaislības un savtība. Atceros, cik grūti man bija savam saimniekam iestāstīt vārda «uzskats» jēgu un to, kā apgalvojumus var apstrīdēt, jo prāts māca mūs apgalvot vai noliegt tikai tad, kad esam par kaut ko pārliecināti, bet to, ko nezinām, nevaram ne apgalvot, ne noliegt. Tāpēc nesaskaņas, ķildas, strīdi par nepareiziem vai apšaubāmiem uzskatiem un paštaisnība ir ļaunumi, ko hoihnhnmi nepazīst. Tāpat, kad pūlējās tam ieskaidrot mūsu dažādās dabas filozofijas sistēmas, viņš pasmejās par to, ka būtne, kas dēvē sevi par saprātīgu, var lepoties ar savām zināšanām par citu cilvēku minējumiem un tādos jautājumos, kur šīs zināšanas, ja arī tās būtu pilnīgi drošas, nevarētu neko līdzēt. Šai ziņā viņa domas pilnīgi saskan ar Sokrata izteicieniem, kā tos atstāsta Platons; un es to pieminu kā lielāko godinājumu šim mūsu filozofijas karalim. Bieži esmu pārdomājis, kādu postu šāda doktrīna nodarītu Eiropas bibliotēkām un cik daudz ceļu uz slavu tad būtu slēgti zinātnieku pasaulē.

Draudzība un labvēlība ir divi galvenie hoihnhnmu tikumi, un tie piemīt ne vien atsevišķām būtnēm, bet attiecas uz visu sugu. Svešinieks no vistālākajām zemēm tiek tikpat laipni uzņemts kā

⁴⁹ V.E.: Stokholmas izdevumā: «Tā kā biju nodzīvojis šai zemē jau trīs gadus...» {L-GULIV1} ({E-GULIVE}, {R-GULIVE}). Bet XI nodaļā ir teikts, ka nodzīvojis piecus gadus.

tuvākais kaimiņš un, lai ietu kur iedams, jūtas kā mājās. Hoihnhnmi ir gaužām godīgi un pieklājīgi, bet pavisam neievēro nekādas ceremonijas. Viņi nelutina savus kumeļus, un lielās rūpes, ko tie velta viņu audzināšanai, izriet tikai no saprāta prasībām. Novēroju, ka mans saimnieks izrādīja tikpat lielu laipnību pret sava kaimiņa pēcnācējiem kā pret savējiem. Viņi domā, ka daba māca tiem mīlēt visus savas sugas pārstāvjus un tikai prāts atšķir atsevišķās būtnes, ja tām piemīt augstāka tikumība.

Kad hoihnhnmu ģimenes māte radījusi pa vienam no abu dzimumu bērniem, viņa pārtrauc tuvās attiecības ar savu vīru, atskaitot gadījumus, kad tie zaudē kādu no saviem pēcnācējiem, kaut gan tas notiek reti, bet šādās reizēs vīrs un sieva atkal tuvojas viens otram, un, ja šāds nelaimes gadījums notiek tādām pārim, kurā sieva vairs nevar dzemdēt bērnus, tad kāds cits pāris atdod viņiem vienu no saviem kumeļiem un atjauno savas attiecības, līdz māte atkal kļūst grūta. Šāda piesardzība nepieciešama, lai zemi pasargātu no pārapdzīvotības. Bet zemāko hoihnhnmu suga, kurus audzina par kalpiem, šai ziņā nav tik stingri ierobežota, tiem atļauts radīt trīs abu dzimumu bērnus, lai tie varētu būt kalpotāji dižciltīgās ģimenēs.

Noslēdzot laulības, viņi uzmanīgi izraugās abiem dzīves biedriem tādas krāsas, kas neradītu nepatīkamus sajaukumus pēcnācējos. Ērzelos visaugstāk vērtē spēku, bet ķēvēs – skaistumu nevis mīlestības dēļ, bet lai pasargātu sugu no deģenerācijas; ja ķēve gadās ļoti spēcīga, tad tai dzīves draugu izvēlas pēc iespējas skaistu.

Aplidošana, mīlestība, dāvanas, atraitnes tiesa, līgavas pūrs ir jēdzieni, kas viņu prātam sveši, un viņu valodā nav vārdu, lai tos izteiktu. Jaunais pāris satiekas un savienojas laulībā, paklausot savu vecāku un draugu lēmumam; tādas laulības tie redz katru dienu un uzskata par katras saprātīgas būtnes nepieciešamu rīcību. Laulības pārkāpšanu vai citas netiklības tie nepazīst, un laulātais pāris pavada savu dzīvi tādā draudzībā un savstarpējā labvēlībā, kādu tie jūt pret visiem citiem savas sugas pārstāvjiem, ko tiem gadās satikt, – bez greizsirdības, mīlestības uzplūdiem, strīdiem vai īgnuma.

Abu dzimumu jauniešu audzināšanas metode ir apbrīnojama un ir vērtā, lai mēs to atdarinātu. Tiem nedod nevienu graudu auzu, atskaitot dažas noteiktas dienas, līdz tie kļūst astoņpadsmit gadus veci; ļoti retos gadījumos tie saņem pienu; vasarā viņi divas stundas rītos un vakaros pavada ganībās, tāpat kā viņu vecāki, bet kalpotājiem atļauj ganīties tikai pusi no šā laika, un lielākā daļa zaļbarības tiek atnesta mājās, kur viņi to ēd piemērotā laikā, kad tiem nav jāstrādā.

Mērenība, čaklums, fiziska darba prasmes un tīrīgums tiek ieaudzināti abu dzimumu jauniešos, un manam saimniekam šķita nedabiski, ka mūsu sievietēm tiek dota citāda izglītība nekā vīriešiem, kas būtu pieļaujama vienīgi dažos mājsaimniecības jautājumos; un tāpēc, kā viņš pareizi piezīmēja, puse no manas zemes iedzīvotājiem noderot tikai bērnu dzemdēšanai, un viņš izteicās, ka uzticēt bērnu audzināšanu tik nederīgiem dzīvniekiem esot vislielākā mežonība. Bet hoihnhnmi attīsta savos jauniešos spēku, ātrumu un izturību, liekot tiem vingrināties skrējienos augšup un lejup pa stāviem pakalniem un cietu, akmeņainu zemi, un, kad tie visi sasvīduši putās, pavēl tiem ielēkt līdz pašām acīm dīķī vai upē. Četrreiz gadā katra novada jaunieši satiekas, lai parādītu savas spējas skriešanā un lēkšanā un arī citos vingrinājumos, kas prasa spēku un veiklību; uzvarētājs vai uzvarētāja tiek apbalvoti ar slavas dziesmu. Šajos svētkos kalpi uzdzen laukumā baru jehūzu, kas nes sienu, auzas un pienu hoihnhnmu mielastam, pēc tam šos lopus tūlīt aizdzen, lai tie neradītu riebumu sanāksmes dalībniekos.

Katru ceturto gadu pavasara saulgriežos sanāk visas tautas pārstāvju sapulce kādā līdzenumā, apmēram divdesmit jūdžu attālumā no mūsu mājas, un šī sanāksme ilgst piecas vai sešas dienas. Šeit viņi apspriež atsevišķu novadu stāvokli un apstākļus: vai tiem ir daudz vai maz siena, auzu, piena un jehūzu; un, ja kaut kā trūkst (kas gan gadās reti), tad tūlīt vienprātīgi tiek sniegta palīdzība. Šeit notiek arī bērnu sadalīšana, piemēram: ja kādam hoihnhnmam ir divi ērzeliši, tas vienu ērzeli izmaina pret jaunu ķēvīti hoihnhnmam, kam ir divas ķēves, un, ja kāds bērns gājis bojā nelaimes gadījumā un māte vairs nevar dzemdēt, tad tiek nosacīts, kurai ģimenei novadā jārada jauns bērns, lai aizstātu zaudējumu.

IX nodaļa

Lielas debates hoihnhnmu vispārējā tautas sapulcē un kā tās beidzās. Hoihnhnmu zināšanas. Viņu celtnes. Viņu bērnu parašas. Viņu valodas nepilnības.

Hoihnhnmu sanāksmēs lēmumi parasti ir vienprātīgi, pat ja dalībniekiem ir dažādi uzskati, jo neviens hoihnhnms nekaunas tikt pārliecināts ar saprātīgiem pierādījumiem. Arī manas uzturēšanās laikā notika viena no šīm lielajām sanāksmēm, apmēram trīs mēnešus pirms manas aizbraukšanas, un mans saimnieks devās uz šo sanāksmi kā mūsu novada pārstāvis. Šai sanāksmē tika atkal apspriests sensens jautājums, kas vienīgais izraisīja debates viņu zemē. Par to mans saimnieks, atgriezies mājās, man sīki pastāstīja.

Šis strīda jautājums bija, – vai jehūzi jāizdeldē no zemes virsas? Viens no dalībniekiem izteicās par iznīcināšanu ar ļoti spēcīgiem un svarīgiem pamatojumiem, apgalvodams, ka jehūzi ir netūrākie, riebiņākie un kroplākie dzīvnieki, kādus daba radījusi, viņi esot arī visstūrgalvīgākie un nepaklausīgākie, visļaunākie un negantākie; viņi slepeni izsūcot hoihnhnmu govīm tesmeņus, nogalinot un aprijot viņu kaķus, nobradājot viņu auzas un zāli, ja vien tos pastāvīgi neuzraugot, un izdarot simtiem citādu trakulību. Viņš atgādināja vispār pazīstamo nostāstu, ka jehūzi nav vienmēr dzīvojuši viņu zemē, bet pirms daudziem gadsimtiem divi šie dzīvnieki parādījušies uz kāda kalna; vai tos bija radījusi saules karstuma iedarbe uz trūdošiem atkritumiem un gļotām, vai arī tie izveidojušies no jūras dūņām un putām, nav nekad noskaidrots, bet šie jehūzi savairojušies, un viņu suga īsā laikā tā izplatījusies, ka pārpildījusi un sagandējusi visu zemi; lai atbrīvotos no šī ļaunuma, hoihnhnmi sarīkojuši vispārējas medības un beidzot ielenkuši visu baru; iznīcinājuši pieaugušos, hoihnhnmi paņēmuši jaunos jehūzus un katrs divus no tiem nometinājis kūtī un tiktāl pieradinājuši, cik vien var pieradināt tik mežonīgu dzīvnieku, izmantodami tos nastu nešanai un pārvadāšanai. Šai nostāstā esot acīm redzot daudz patiesības, un šie radījumi nevarot būt ilnhniamši (vai zemes pirmiedzīvotāji), jo hoihnhnmi un visi pārējie dzīvnieki viņus ļoti ienīstot, un šis naidš nēkad nebūtu sasniedzis tik augstu pakāpi, pat ja viņu ļaunais raksturs to pelnītu, ja jehūzi būtu zemes pirmiedzīvotāji, jo citādi viņi jau sen būtu iznīdēti. Iezemieši, nolemdami izmantot jehūzu pakalpojumus, ļoti nesaprātīgi atstājuši novārtā ēzeļus, kas ir visai piemīlīgi dzīvnieki, viegli barojami, paklausīgāki un kārtīgāki, bez nejaukas smakas, pietiekami stipri darbam, lai gan tiem nepiemīt tik liela ķermeņa veiklība kā jehūziem, un, ja arī viņu brēcieni nav visai patīkami, tomēr daudz panesamāki nekā jehūzu briesmīgie kaucieni.

Vēl vairāki citi runātāji izsacīja savas domas šai jautājumā, pēc tam mans saimnieks izteica sanāksmei priekšlikumu, kura galveno domu es biju tam iedvesis. Viņš atzina seno nostāstu, ko bija pieminējis godājamais iepriekšējais runātājs, un apgalvoja, ka divus jehūzus, kurus pirmoreiz ieraudzījuši hoihnhnmi, atdzinusi šurp jūra un, izkāpuši krastā, savu biedru atstāti, tie aizgājuši kalnos, pakāpeniski deģenerēdamies, laika gaitā kļuvuši mežonīgāki nekā viņu cilts brāļi tai zemē, no kuras ieradies šis pirmais pāris. Šo apgalvojumu pamatojot tas, ka viņam pašam tagad piederot kāds brīnišķīgs jehūzs (biju domāts es), par kuru jau lielais vairums klātesošo esot dzirdējuši un daudzi viņu arī redzējuši. Tad viņš pastāstīja tiem, kā pirmo reizi mani atradis, ka manu ķermeni apsedzot mākslīgs veidojums no citu dzīvnieku ādām un spalvām, ka es runājot pats savā valodā un esot labi iemācījies viņu valodu, ka es pastāstījis viņam notikumus, kuru dēļ esmu nokļuvis šeit, un ka, ieraugot mani neapģērbtu, viņš redzējis, ka visi mani locekļi veidoti kā jehūzam, tikai es esot baltāks, ne tik spalvainš un ar īsākiem nagiem. Es esot mēģinājis viņu pārliecināt, tā runātājs piebilda, ka manā un arī citās zemēs jehūzi esot valdošie, saprātīgie radījumi un kalpinot hoihnhnmus; viņš esot manī novērojis visas jehūzu īpašības, tikai es esot mazliet civilizētāks, jo man esot dažas saprāta dzirkstis, bet šis saprāts esot tikpat daudz vājāks par hoihnhnmu saprātu, cik viņu zemes jehūzu saprāts zemāks par manējo; ka es esot, starp citu, pastāstījis par mūsu paradumu kastrēt jaunos hoihnhnmus, lai tos padarītu rāmus, ka šī operācija esot viegla un nekaitīga; neesot nekāds kauns mācīties gudrību arī no mežoniem, tāpat kā čaklumu no skudrām un celtniecības māku no bezdelīgām (tā es tulkoju vārdu *lihanh*, kaut gan ar to viņi apzīmē daudz lielāku putnu); šo operāciju varētu šeit izdarīt jaunākajiem jehūziem, un tie kļūtu paklausīgāki un noderīgāki darbam, bet ar laiku tad izbeigtos visa šī suga un nevajadzētu iznīcināt viņu dzīvību, bet starplaikā hoihnhnmi jāpamudina audzināt ēzeļus, kas ir visādā ziņā vērtīgāki dzīvnieki, jo noderīgi darbam jau piecu gadu vecumā, bet jehūzi tikai, sākot ar divpadsmit gadiem.

Tas ir viss, ko saimniekam šķita lietderīgi man tajā laikā pastāstīt par apspriedi lielajā sanāksmē. Bet viņam labpatikās noslēpt kādu sīkumu, kas attiecās uz manu personu, un tā nelādīgās sekas es drīz sajutu, kā to lasītājs uzzinās attiecīgā vietā, un no tā, manuprāt, izriet visas manas dzīves turpmākās nelaimes.

Hoihnhnmiem nav rakstības, tāpēc viņu zināšanas balstās uz tradīcijām. Bet vēsturiskās ziņas var viegli saglabāt, neapgrūtinot atmiņu, jo tik vienotas, pēc dabas tikumiskas un prāta vadītas tautas dzīvē, kas norit atšķirti no citām tautām, nav daudz notikumu. Es jau pieminēju, ka hoihnhnmi neslimo un tāpēc tiem nav vajadzīgi ārsti. Bet tiem ir lieliski no dažādiem augiem pagatavoti ārstniecības līdzekļi,

lai dziedētu kāju potītēs un mīkstajās daļās nejaušus nobrāzumus un brūces, kas radušās, minot uz asiem akmeņiem, un tie dziedina arī citus ievainojumus un noburzumus pārējās miesas daļās.

Viņi aprēķina gadu pēc saules un mēness kustības, bet nesadala laiku nedēļās. Viņi diezgan labi pazīst abu šo spīdekļu kustību un saprot aptumsumu cēloņus, un tas ir viņu astronomijas vislielākais sasniegums. Jāatzīst, ka dzejā viņi pārspēj visus citus mirstīgos, jo viņu trāpīgie salīdzinājumi un sīkie, pareizie apraksti ir patiešām neatdarināmi. Viņu dzejoļos sastopami abi šie paņēmieni, un tajos parasti izteiktas dažādas cildenas domas par draudzību un labvēlību vai cildinājumi, kas veltīti uzvarētājiem skriešanās sacīkstēs un citos ķermeņa vingrinājumos. Viņu celtnes, gan ļoti vienkāršas un rupjas, tomēr ir diezgan ērtas un labi piemērotas, lai aizsargātu tos pret aukstumu un karstumu. Viņu zemē aug koks, kura saknes pēc četrdesmit gadiem kļūst valīgas, un tas nogāžas pirmajā vētrā, aug tas ļoti taisns, un, nosmailinot vairākus šos kokus ar asu akmeni (jo hoihnhnmi nepazīst dzelzi un tās lietošanu), viņi iedur tos zemē apmēram desmit collu atstatumā citu no cita un savij kopā ar augu salmiem vai klūgām. Tāpat tiek veidots jumts un durvis. Hoihnhnmi izlieto iedobumu starp priekškājas potīti un nagu kā mēs savu roku un dara to veiklāk, nekā es sākumā varēju iedomāties. Es redzēju mūsu ģimenē kādu baltu ķēvi ieveram diegu adatā (ko es tai iemācīju darīt) ar šo priekškājas iedobumu. Viņi slauc savas govīs, nopļauj auzas un tāpat dara visus darbus, ko mēs darām ar rokām. Viņiem ir kāds sevišķi ciets krams, no kura, notrinot to pret citiem akmeņiem, tie veido dažādus rīkus, kā ķīļus, cirvjus un veserus. Ar dažādiem krama rīkiem tie pļauj sienu un auzas, kas savvaļā aug laukos; jehūzi atved vārpas mājās ratos, un kalpi tās samīda atsevišķās nojumēs, lai izkultu graudus, ko tie uzglabā klētīs. Viņi izgatavo rupji veidotos māla un koka traukus un māla traukus kaltē saulē.

Ja nenotiek nelaime, hoihnhnmi mirst tikai aiz vecuma, un tos apglabā visnomaļākajās vietās; viņu draugi un tuvinieki neizrāda ne prieku, ne skumjas par viņu aiziešanu, un arī mirējs neizrāda ne mazāko nožēlu par to, ka tas atstāj pasauli, gluži it kā viņš atgrieztos mājās no apciemojuma pie kaimiņiem. Atceros, ka mans saimnieks reiz bija norunājis ar kādu savu draugu un viņa ģimeni, ka tie ieradīsies mūsu mājā kādās ļoti svarīgās darīšanās. Nosacītajā dienā sieva ar abiem bērniem atnāca ļoti vēlu; viņa divkārt atvainojās: vispirms par savu vīru, kam, kā viņa teica, šorīt gadījies *lhnvnh*. Šis vārds viņu valodā ir ļoti izteiksmīgs, bet nav viegli tulkojams angļu valodā; tas nozīmē «aiziet pie savas pirmmātes». Otrkārt, viņa atvainojās, ka nav atnākusi agrāk, tāpēc ka viņas vīrs nomiris vēlu priekšpusdienā un viņai vajadzējis labu laiku apspriesties ar kalpotājiem par piemērotu vietu viņa ķermeņa apbedīšanai; un es ievēroju, ka viņa mūsu mājā izturējās tikpat jautri kā pārējie; viņa nomira pēc trim mēnešiem.

Hoihnhnmi mēdz dzīvot septiņdesmit vai septiņdesmit piecus gadus, ļoti reti līdz astoņdesmit gadiem. Dažas nedēļas pirms nāves tie jūt pakāpenisku spēku atslābumu, bet bez sāpēm. Šai laikā viņus bieži apciemo viņu draugi, jo tie vairs nevar iziet no mājām savā parastajā brīvajā un nevainojamā gaitā. Tomēr desmit dienas pirms nāves – šo laiku tie noteic gandrīz nekļūdīgi – viņi savukārt dodas pretapciemojumos pie saviem tuvākajiem kaimiņiem, un jehūzi tos aizvelk ērtās ragavās; šādas ragavas hoihnhnmi lieto ne tikai līdzīgos gadījumos, bet vecumā arī, dodamies tālos ceļojumos, vai arī, kad nejauši ievainojuši kājas; mirstošie hoihnhnmi pretapciemojumos svinīgi atvadās no saviem draugiem, it kā tie dotos uz kādu tālu vietu šai zemē, kur tie nolēmuši pavadīt savas dzīves atlikušo daļu.

Nezinu, vai vērts piebilst, ka hoihnhnmu valodā nav vārda, kas izteiktu kaut ko ļaunu, atskaitot tos vārdus, kas apzīmē jehūzu ķēmīgumu vai sliktās īpašības. Tā viņi apzīmē kādu kalpa nevīžību, bērna pārkāpumu, akmeni, kas ievaino tiem kājas, ilgstoši sliktu laiku un tamlīdzīgas parādības, pievienojot vārdam apzīmētāju *jehū*, piemēram: *khnām jehū*, *vhnahohn jehū*, *inehmndvihlma jehū*, un «slikti uzbūvētu māju» sauc *ihnholmnhmrohlnrī jehū*.

Es varētu ar lielāko prieku vēl plašāk pastāstīt par šīs cēlās tautas parašām un tikumiem, bet esmu nolēmis pēc neilga laika laist klajā atsevišķu grāmatu par šo tematu; es ieteicu lasītājam nogaidīt tās iznākšanu un pagaidām turpināšu stāstīt par bēdīgo katastrofu, kas man uzbruka.

X nodaļa

Autora saimniecība un laimīgā dzīve pie hoihnhnmiem. Viņa lielā tikumiskā izaugsme saskarē ar tiem. Viņu sarunas. Autoram saimnieks paziņo, ka tam jāatstāj šī zeme. Viņš aiz bēdām zaudē samaņu, bet paklausa. Ar draudzīgā kalpa palīdzību tam izdodas pagatavot laivu, un viņš uz labu laimi dodas jūrā.

Šai laikā es izveidoju savu mazo saimniecību pēc sirds patikas. Mans saimnieks pavēlēja uzbūvēt man mītni pēc vietējā parauga apmēram sešu jardu atstatumā no mājas: šās mītnes sienas un grīdu es noklāju ar māliem un apsedzu ar paša darinātiem niedru paklājiem; savācu kaņepes, kas te aug brīvā

dabā, un, tās saplucinājis, izveidoju sev kaut ko līdzīgu matracim; to piebāzu ar dažādu putnu spalvām, kurus biju saķēris ar cilpām, kas vītas no jehūzu matiem, un šo putnu gaļa bija ļoti garšīga. Ar sava naža palīdzību biju uztaisījis divus krēslus, un bērais kleperis man palīdzēja veikt smagāko un sarežģītāko darba daļu. Kad manas drēbes bija novalkātas skrandās, pagatavoju sev citas no trušu ādām un no kāda skaista, tikpat liela dzīvnieka (saukta) *nnuhnoh* ādas, kas apklāta ar smalkām pūkām. No šīm ādām izveidoju sev diezgan pieņemamas zeķes. Savas kurpes pazolēju, izgriežot šim nolūkam gabalu no koka stumbra un piestiprinot to pie virsējās ādas, un, kad tā bija nodilusi, aizstāju to ar saulē izžāvētām jehūzu ādām. Bieži no koku dobumiem izņēmu medu, ko piejaucu ūdenim vai ēdu ar maizi. Neviena cilvēks nav tā pierādījis divu sekojošo sakāmvārdu patiesību: «Daba ir viegli apmierināma» un «Vajadzība ir izdomas māte». Biju ieguvis pilnīgu fizisku veselību un dvēseles mieru, mani neapdraudēja draugu nodevība vai nepastāvība, ne slepeni vai atklāti ienaidnieku apvainojumi. Man nebija vajadzība kukuļot, glaimot vai griezties pie starpniekiem, lai iegūtu kāda liela vīra vai viņa mīluļa labvēlību. Man nevajadzēja aizsargāties pret viltību vai varmācību, šeit nebija ārstu, kas iznīcinātu manu ķermeni, ne juristu, kas izputinātu manu mantu, ne spiegu, kas vērotu manus vārdus un darbus vai par atalgojumu sameistarotu pret mani viltus apsūdzības; šeit nebija smēķēju, paļātāju, aizmugures tenkotāju, kabatas zagļu, lielceļa laupītāju, māju uzlauzēju, advokātu, vidutāju, ākstu, spēlmaņu, politiķu, jokdaru, untumnieku, garlaicīgu plāpātāju, strīdnieku, pavedēju, slepkavu, laupītāju un virtuozu; nebija partiju un kliķu vadonu un piekritēju, nekādu kārdinātāju un nelāgu piemēru, kas skubina uz netikumiem; šeit nebija apakšzemes cietumu, bendes cirvju, karātavu, pēršanas un kauna stabu, nekādu blēdīgu tirgotāju vai amatnieku, nebija lepnuma, lielības, izlikšanās, frantu, kaušļu, dzērāju, apkārklīstošu ielasmeitu un venērisku slimību, nebija balamutīgu, netiklu, izšķērdīgu sievu, nedz muļķīgu, lepmu pedantu, nebija uzmācīgu, valdonīgu, ķildīgu, skaļu, klaigājošu, tukšu, iedomīgu un nirdzīgu draugu; nebija neliešu, kas iznirušī no dubļiem, izceldamies ar saviem netikumiem, nedz cēlu cilvēku, kas iemesti dubļos savu tikumu dēļ; nebija augstmaņu, vijolnieku, tiesnešu un deju skolotāju.

Man bija gods tikt iepazīstinātam ar dažiem hoihnhnmiem, kas mēdza apciemot manu saimnieku un pusdienot pie viņa; viņa gaišība laipni atļāva man atrasties tai pašā telpā un noklausīties sarunas. Saimnieks un viņa viesi bieži izrādīja tādu laipnību, ka uzdeva man jautājumus un noklausījās manas atbildes. Dažreiz man bija arī gods pavadīt manu kungu viņa apciemojumos pie citiem hoihnhnmiem. Es nekad neatļāvos runāt pats, bet tikai atbildēju uz jautājumiem, un tad to darīju ar iekšēju nožēlu, jo es zaudēju daudz laika, ko varētu veltīt savu zināšanu papildināšanai, – tik ļoti man patika vienkārša klausītāja loma šajās sarunās, kur nerunāja neko nelietderīgu, bet visu izteica nedaudzos un visnozīmīgākos vārdos, kur, kā jau teicu, tika ievērota vislielākā pieklājība bez jebkādam ceremonijām, kur runātāja vārdi vienmēr sagādāja prieku viņam pašam un sarunu biedriem, kur neviens nepārtrauca otru, negarlaikojās, neiekaisa un neizteica pretējus uzskatus. Viņi saprot, ka satiekoties īsi klusuma brīžī ļoti veicina sarunas; manuprāt, viņiem ir taisnība, jo šajos mazajos klusuma brīžos tiem prātā ienāk jaunas domas, kas ļoti atdzīvina sarunu. Viņu sarunu tēmas parasti ir draudzība un labvēlība, kārtība un taupība, dažreiz arī redzamās dabas parādības vai senas tradīcijas, tikumības robežas, nekļūdīgie prāta likumi vai daži lēmumi, kas jāpieņem nākošajā lielajā sapulcē, un ļoti bieži dažādi dzejas jaukumi. Varu piebilst bez lielības, ka mana klātie tie sagādāja pietiekamu sarunas vielu, jo deva saimniekam izdevību pastāstīt saviem draugiem par mani un manu zemi, pēc tam viņi izteicās ne visai glaimojoši par cilvēkiem; un tāpēc neatkārtot to, ko viņi sacīja; lai atļauts tikai piezīmēt, ka viņa gaišība man par lielu izbrīnu izprata jehūzu dabu labāk nekā es pats. Viņi uzskaitīja visus mūsu netikumus un neprātības un atklāja daudzas, kuras tam nekad nebiju pieminējis, tikai pats iedomādamies, kā varētu rīkoties viņa zemes jehūzi, ja tiem būtu mazliet prāta, un viņš secināja ļoti pareizi, cik zemiskam un nožēlojamam jābūt tādām radījumam.

Atklāti atzīšos, ka visas savas nedaudzās vērtīgās zināšanas esmu smēlies no saimnieka vārdiem un noklausoties viņa sarunās ar draugiem; un es ar lielāku lepnumu paklausītu viņu lēmumiem nekā diktētu savu gribu Eiropas lielākajiem un gudrākajiem parlamentiem. Apbrīnoju iezemiešu spēku, skaistumu un ātrumu; šāds tikumu savienojums tādās patīkamās personās radīja manī dziļāko cieņu. Sākumā nejutu to dabisko bijību, ko jehūzi un visi citi dzīvnieki jūt pret viņiem, bet tā manī attīstījās pakāpeniski, daudz ātrāk nekā es to gaidīju, un tai pievienojās cieņas pilna mīla un pateicība par to, ka viņi mani atšķīruši no pārējiem manas sugas pārstāvjiem.

Kad domāju par savu ģimeni, draugiem, tautiešiem vai cilvēku dzimumu vispār, redzēju tos tādus, kādi tie bija īstenībā, – jehūzi izskatā un raksturā, varbūt mazliet civilizētāki un apveltīti ar runas māku, bet izlietodami savu prātu, tikai lai paplašinātu un pavairotu netikumus, kas viņu brāļiem šai zemē piemīt vienīgi tik daudz, cik daba tiem tos piešķirusi. Kad man gadījās ieraudzīt ezerā vai dīķī savu atspulgu, es novērsu seju šausmās un riebumā pret sevi un drīzāk varēju skatīties uz vienkāršu jehūzu

nekā uz sevi. Sarunādamies ar hoihnhnmiem un raudzīdamies viņos ar patiku, sāku atdarināt viņu gaitu un kustības, un tas man tagad kļuvis par paradumu; un draugi bieži man rupjā kārtā saka: es rikšojot kā zirgs, bet es to uzskatu par lielu glaimu un neslēpšu, ka runājot bieži atdarinu hoihnhnmu balsi un izrunas veidu, un, kad mani par to izsmej, es noklausos izsmieklus bez jebkādam pazemojuma jūtām.

* * *

Kad mitu tik lielā laimē un jau domāju, ka esmu pilnīgi iekārtojies dzīvei, kādu rītu mans saimnieks lika mani ataicināt agrāk, nekā parasts; redzēju no viņa sejas, ka viņš ir mazliet samulsis un nezina, kā iesākt runu. Pēc īsa klusuma viņš man teica, ka nezinot, kā es uzņemšot to, ko viņš man sacīšot, bet pēdējā tautas sapulcē, kad pārrunāts jehūzu jautājums, tautas pārstāvji bijuši neapmierināti, ka viņš turot jehūzu (biju domāts es) savā ģimenē vairāk kā hoihnhnmu nekā rupju kustoni, ka esot zināmas viņa biežās sarunas ar mani, it kā viņš gūtu kādu labumu vai prieku manā sabiedrībā, ka šāda uzvedība nesaskanot ar prātu un dabu un nekad vēl neesot šeit redzēta; tāpēc sapulce ieteicot viņam vai nu nodarbināt mani kā pārējos manas sugas pārstāvjus, vai pavēlēt man, lai es aizpeldētu atpakaļ uz to vietu, no kurienes ieradies; pirmo ieteikumu noraidījuši visi hoihnhnmi, kas mani bija kādreiz redzējuši viņa mājās vai savējās ar šādu iebildumu: tā kā man esot daži prāta iedīgļi un turklāt jehūziem iedzimtā nekrietnība, tad jābaidoties, ka es varētu jehūzus aizvilināt zemes kalnainajos un ar mežiem apaugušajos apvidos un naktīs vest viņu barus uzbrukumā, lai iznīcinātu hoihnhnmu mājlopus, jo es piederot sugai, kas ir rijīga un jūt riebumu pret darbu.

Mans saimnieks piebilda, ka ik dienas kaimiņu hoihnhnmi viņu skubinot izpildīt sapulces norādījumu, un viņš to nevarot vairs vilcināt. Viņš šauboties, vai man būšot iespējams aizpeldēt līdz citai zemei, tāpēc vēloties, lai es uzbūvējot braukšanai pa jūru kādu ierīci, kas līdzinoties tai, kuru es viņam aprakstījis, un šai darbā man palīdzēšot viņa paša un arī kaimiņu kalpi. Viņš nobeidza, ka pats būtu bijis ar mieru turēt mani savā dienestā līdz mana mūža galam, jo redzot, ka es esot izārstējis sevi no dažām ļaunām parašām un tieksmēm, cenždamies, cik tas manai zemajai dabai iespējams, atdarināt hoihnhnmus.

Man jāsaka lasītājam, ka tautas sapulces lēmumu šai zemē izsaka ar vārdu *hnhloain*, kas aptuvenā tulkojumā nozīmē pamudinājumu, jo tiem nav priekšstats par to, kā saprātīgu būtni kāds varētu ar varu piespiest, bet tai var tikai kaut ko ieteikt vai to pamācīt, jo neviena persona nevar nepaklausīt saprātam, neatteikusies no saprātīgas būtnes nosaukuma.

Mana saimnieka vārdi radīja manī visdziļākās sāpes un izmisumu, un, nespēdams izturēt šādas mokas, nokritu bez samaņas pie viņa kājām. Kad atjēdzos, viņš sacīja, ka esot uzskatījis mani par mirušu, jo hoihnhnmi nepazīst šādus dabas vājumus. Atbildēju vārgā balsī, ka nāve būtu bijusi pārāk liela laime, ka nevaru nosodīt sanāksmes ieteikumu vai viņa draugu skubinājumus, tomēr ar savu vājo un samaitāto izpratni domāju, ka šis lēmums varēja būt mazāk bargs un reizē nebūt pretrunā prātam, ka nevaru nopeldēt pat jūras jūdži, bet ka tuvākā cietzeme varētu būt vairāk nekā simt jūdžu attālumā, ka daudzi materiāli, kas nepieciešami mazas laivas izgatavošanai, nemaz nav atrodami šajā zemē, bet aiz paklausības un pateicības viņa gaišībai tomēr mēģināšu laivu izgatavot, kaut arī man tas liekas neiespējami, un tāpēc varu sevi uzskatīt kā iznīcībai lemtu, bet ka drošās izredzes mirt nedabiskā nāvē ir mazākais no ļaunumiem, kas mani apdraud, jo, arī pieļaujot, ka brīnīšķīgā kārtā man izdotos glābt savu dzīvību, kā gan es varētu samierināties ar domām, ka man jāpavada manas dienas jehūzu vidū un jāatgrimst atpakaļ savos vecajos netikumos, kad man trūks paraugu, kas mani vadītu un noturētu uz tikumības ceļa. Es tomēr pārāk labi zināju, ka gudro hoihnhnmu lēmumi ir dibināti uz ļoti stingriem pamatiem, kurus mani, nožēlojamā jehūza, iebildumi nevarētu satricināt, tāpēc, pazemīgi pateikdamies viņam par piedāvājumu, ka viņa kalpi man palīdzēs pagatavot laivu, un izlūdzies vajadzīgo laiku tik grūtam darbam, teicu viņam, ka pacentīšos saglabāt savu nožēlojamo dzīvību un, ja kādreiz atgriezīšos Anglijā, tad man ir neliela cerība, ka varēšu būt noderīgs savai sugai, cildinādams godājamus hoihnhnmus un nostādīdams viņu tikumus par paraugu visai cilvēcei. Mans saimnieks dažos vārdos ļoti laipni atbildēja, ka dod man divus mēnešus laika izgatavot laivu, un pavēlēja bērnam kleperim, manam draugam – kalpam (tādā lielā atstatumā varu atļauties viņu tā nosaukt), lai tas paklausītu mani

norādījumiem, jo es biju teicis savam saimniekam, ka viņa palīdzība būs pietiekama, un zināju, ka viņš mani ļoti mīl.

Šā klepera pavadībā vispirms devos uz to piekrastes vietu, kur dumpīgā komanda bija pavēlējusi mani izsēdināt krastā: uzkāpu pakalnā un, skatīdamies uz visām pusēm pāri jūrai, ziemeļaustrumos it kā pamanīju mazu saliņu. Izņēmu savu tālskati un skaidri saredzēju salu, pēc maniem aprēķiniem – piecu jūras jūdžu attālumā, bet bērajam kleperim tā šķita tikai zilgans mākonis, jo viņš nevarēja iedomāties, ka bez viņa zemes ir vēl citas, un nespēja tik smalki saskatīt tālus priekšmetus jūrā kā mēs, kas šo stihiju labi pazīstam. Kad biju saskatījis salu, vairs ilgāk nedomāju, bet nolēmu, ka tai jābūt manai pirmajai piestātni trimdā, un visu tālāko atstāju liktenim.

Atgriezies mājās, un, apspriedušies ar bēro kleperi, izgājām tuvējā birzī, kur es ar savu nazi un viņš ar asu kramu, kas pēc vietējās parašas bija veikli iestiprināts koka rokturī, nogriezām vairākus ozola zarus spieķa resnumā un dažus arī lielākus. Bet neapgrūtināšu lasītāju ar savu darba rīku aprakstu, pietiks, ja sacīšu, ka sešu nedēļu laikā ar bēra klepera palīdzību, kas veica darba smagāko daļu, izveidoju kaut ko līdzīgu indiāņu kanu laivai, tikai lielāku, un apvilku to ar jehūzu ādām, kas bija sašūtas cieši kopā ar manis izgatavotiem kaņepāju diegiem. Arī manas buras bija veidotas no šā dzīvnieka ādas, bet izlietoju tikai jaunākos jehūzus, kurus varēju notvert, jo veco ādas bija pārāk cietas un biezas; uztaisīju arī četrus irkļus. Paņēmu līdz krājumā trusīšu un mājputnu novārītu gaļu un divus traukus – vienu ar pienu, otru ar ūdeni.

Pārbaudīju savu kanu laivu lielā dīķī netālu no mana saimnieka mājas un izlaboju visus trūkumus, aizziēdu spraugas ar jehūzu taukiem, līdz tā bija ūdensdroša un varēja izturēt manu un manas kravas smagumu; un, kad laiva bija tik gatava, cik es to spēju izveidot, liku jehūziem bēra klepera un vēl viena kalpa vadībā laivu ratos ļoti saudzīgi aizvilkt jūras krastā.

Kad viss bija gatavs un pienāca mana aizbraukšanas diena, atvadījos no sava saimnieka, mājas kundzes un visas ģimenes; manās acis bija asaras un sirds – bēdu pārpilna. Bet viņa gaišība aiz ziņkāres un varbūt (ja varu tā teikt bez lielības) daļēji aiz laipnības vēlējās redzēt mani kanu laivā un lūdza dažus savus draugus, kas dzīvoja kaimiņos, viņu pavadīt. Vajadzēja gaidīt veselu stundu uz paisuma iestāšanos, un tad, vērodams, ka vējš laimīgā kārtā pūš tās salas virzienā, kurp biju nolēmis ieturēt kursu, vēlreiz atvadījos no sava saimnieka, bet, kad gribēju nomesties pie zemes, lai noskūpstītu viņa kājas nagu, viņš parādīja man godu, saudzīgi paceldams savu priekškāju pie manām lūpām. Es apzinot, cik daudz tikšu nopeltnis par to, ka pieminu šo pēdējo apstākli. Skaugiem liksies neiespējami, ka tik augsta persona izrādītu tik lielu laipnību tādām zemām radījumam, kāds esmu es. Es arī neaizmirsu, cik labprāt daži ceļotāji lielās ar sevišķām labvēlības izpausmēm, kas tiem parādītas. Bet, ja šie pēlēji labāk pazītu hoihnhnmu cēlo un pieklājīgo raksturu, tie savus uzskatus drīz mainītu.

Izteicis savu cieņu pārējiem hoihnhnmiem, kas pavadīja viņa gaišību, iekāpu savā laivā un atīros no krasta.

XI nodaļa

Autora bīstamais ceļojums. Viņš ierodas Jaunajā Holandē, cerēdams, ka varēs tur apmesties. Kāds iezemietis ievaino viņu ar bultu. Autors tiek sagrābts un ar varu aizvests portugāļu kuģī. Kapteiņa lielā laipnība. Autors ierodas Anglijā.

1714./15. gada 15. februārī tieši pulksten deviņos rītā iesāku šo šķietami bezcerīgo ceļojumu. Vējš bija ļoti labvēlīgs, tomēr sākumā lietoju irkļus, bet, apsvēris, ka drīz noguršu un vējš var mainīties, pamēģināju uzvilkt savas mazas buras un tā, bēguma nests, braucu, cik aptuveni varēju aprēķināt, – ar pusotras jūdzes ātrumu stundā. Mans saimnieks un viņa draugi palika stāvam krastā, līdz es gandrīz biju izzudis no viņu redzes loka, un vairākkārt dzirdēju bēro kleperi (kas mani allaž bija mīlējis) saucam: «*Hnui illa niha majah jehū!*» – «Esi piesardzīgs, laipnais jehū!»

Mans nodoms bija, ja iespējams, atrast kādu mazu, neapdzīvotu salu, kur ar savu darbu varētu sagādāt visu nepieciešamo dzīvei, un tā man šķita lielāka laime nekā būt pirmajam ministram kādā Eiropas vispieklājīgākā galmā: tik briesmīga man likās doma atgriezties sabiedrībā, kur valda jehūzi. Manis ilgotajā vientulībā es vismaz varētu nodoties pats savām domām un ar prieku apcerēt neatdarināmo hoihnhnmu tikumus, nebūtu arī iespēju iestīgt manas sugas netikumus un samaitātībā.

Lasītājs varbūt atcerēsies, ko es stāstīju par to, kā mana komanda sadumpojās un ieslodzīja mani kajītē, kā es tur pavadīju vairākas nedēļas, nezinādams, kādu kursu mēs ieturam; un, kad mani liellaivā izcēla malā, jūrnieki man zvērēja, patiesi vai tikai izlikdamies, ka nezinot, kādā pasaules daļā mēs esot. Tomēr es domāju, ka esam 10 grādu uz dienvidiem no Labas Cerības raga vai ap 45. dienvidu platuma grādu, kā secināju no dažiem vārdiem, kurus noklausījos no viņiem, un, manuprāt, bijām dienvid-

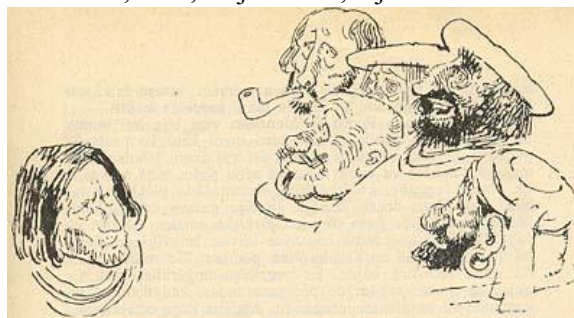
austrumos no viņu nodomātā virziena uz Madagaskaru. Lai gan tie bija tikai minējumi, tomēr nolēmu ieturēt savu kursu uz austrumiem cerībā, ka aizsniegšu Jaunās Holandes dienvidrietumu krastu vai varbūt kādu salu, kā to vēlējos, uz rietumiem no šā krasta. Pūta stiprs rietumvējš, un ap sešiem vakarā aprēķināju, ka esmu aizbraucis vismaz astoņpadsmit jūras jūdžu uz austrumiem; pēkšņi saskatīju mazu salu pusjūdzes attālumā, kuru drīz aizsniedzu. Tā bija tikai klints, kurā vētras bija iegrauzušas mazu līcīti. Tur es atstāju savu laivu un, uzrāpies augstāk uz klints, skaidri saskatīju austrumos cietzemi, kas izpletās no dienvidiem uz ziemeļiem. Visu nakti nogulēju savā laivā un, atsācis savu braucienu otrā rīta agrumā, pēc septiņām stundām sasniedzu Jaunās Holandes dienvidaustrumu krastu. Tas apstiprināja manas sensenās domas, ka uz kartēm šī zeme ir atzīmēta vismaz trīs grādus tālāk uz austrumiem, nekā tā īstenībā atrodas; šo domu es pirms dažiem gadiem izteicu savam cienījamam draugam misteram Hermanim Mollam un paskaidroju, kāds ir pamats to secināt, bet viņš tomēr vairāk noticēja citiem autoriem.

Tai vietā, kur piestāju krastā, neredzēju nekādus iedzīvotājus un, būdams neapbruņots, baidījies pārāk attālināties no krasta. Atradu liedagā dažus mīkstmiešus un apēdu tos jēlus, neiedrošinādamies aizkurināt uguni, lai mani neieraudzītu iezemieši. Trīs dienas ēdu austeres un gliemes, lai taupītu savu pārtiku, un man palaimējās atrast strautu ar ļoti labu ūdeni, kas mani stipri atveldzēja.

Ceturtajā dienā, agrā rītā aizgājis mazliet par tālu, uz kāda pakalna ne vairāk kā piecsimt jardus attālumā no manis ieraudzīju divdesmit līdz trīsdesmit iezemiešu. Vīrieši, sievietes un bērni, visi gluži kaili, bija sapulcējušies ap ugunskuru, ko secināju no dūmiem. Viens no viņiem mani ieraudzīja un pateica to pārējiem; pieci iezemieši man tuvojās, atstādami sievietes un bērnus pie ugunskura. Cik ātri spēdams, steidzos uz liedagu un, iekāpis savā laivā, atīros; mežonī, ieraudzījuši mani aizbraucam, skrēja man pakaļ un, pirms paspēju iebruukt tālāk jūrā, izšāva uz mani bultu, kas dziļi iestrēdza manā kreisajā ceļgalā, – šī rēta man paliks līdz kapa malai. Baidījies, ka bulta varētu būt saindēta, un, atīries tālāk, nekā sniedzās viņu bultas (laiks bija rāms), pasteidzos, cik labi varēdams, brūci izsūkt un apsiet.

Nezināju, ko darīt, jo neiedrošinājos atgriezties šai pašā krastā, bet braucu uz ziemeļiem un biju spiests lietot irkļus, jo vējš, kaut gan neliels, pūta man pretim no ziemeļrietumiem. Meklēju ar acīm drošu vietu, kur piestāt, kad ieraudzīju ziemeļaustrumos buru, kas ik brīdī kļuva redzamāka, un šaubījos, vai gaidīt šo kuģi vai negaidīt, bet beidzot mans riebums pret jehūzu sugu guva virsroku, un, pagriezis laivu, es ar buru un irkļu palīdzību devos uz dienvidiem un piestāju tai pašā līcītī, no kura izbraucu agrā rītā, jo nolēmu labāk uzticēties mežonīem nekā dzīvot starp eiropiešu jehūziem. Piemēnu savu laivu, cik iespējams, tuvu krastam un paslēpos aiz akmens pie mazā strauta, kurā, kā jau teicu, bija lielisks ūdens.

Kuģis piebrauca pusjūdzes atstatumā no šā līča un izsūtīja savu liellaivu ar traukiem, kuros ieliet svaigu ūdeni (jo šī vieta acīm redzot bija ļoti pazīstama), bet es to pamanīju tikai tad, kad laiva bija gandrīz pie paša krasta un bija jau par vēlu meklēt citu slēptuvi. Jūrnieki piestājot ieraudzīja manu laivu un, to pārmeklējuši, ātri secināja, ka īpašnieks nevarēja būt tālu. Četri no viņiem, labi apbruņoti, pārmeklēja katru aizdomīgu vietu, līdz atrada mani izstiepušos guļam uz vaiga aiz akmens.

Kādu brīdi viņi izbrīnā skatījās uz manu dīvaino, neparasto apģērbu, no ādām veidoto kamzoli, manām kurpēm ar koka pazolēm un zvērādu zeķēm, un no tā viņi secināja, ka neesmu šejienietis, kas visi staigā kaili. Viens no jūrniekiem, kāds portugālis, pavēlēja man piecelties un vaicāja, kas es esot. Es šo valodu sapratu ļoti labi un, piecēlies kājās, teicu, ka esmu nabaga jehūzs, ko padzinuši hoihnhnmi, un lūdzu, lai viņš ir tik laipns un ļauj man aizbraukt. Tie izbrīnījās, dzirdot mani tiem atbildam viņu pašu valodā, un no manas sejas krāsas secināja, ka man jābūt eiropietim, bet nesaprata, ko gribu teikt ar vārdiem jehūzi un hoihnhnmi, un sāka smieties par manas runas savādo toni, kas atgādināja zirga zviegšanu. Visu laiku drebēju bailēs un naidā. Vēlreiz lūdzu atļaut man aizbraukt un lēnām virzījos uz savas laivas pusi, bet tie mani satvēra un vaicāja, kurā zemē es esot dzimis, no kurienes nākot, un uzdeva vēl daudzus citus jautājumus. Teicu viņiem, ka esmu dzimis Anglijā, no kurienes izbraucu pirms gadiem pieciem, un ka tad viņu zeme ar mūsējo dzīvoja mierā. Es tāpēc izteicu cerību, ka viņi neizturēsies pret mani kā pret ienaidnieku, jo nejūtu pret viņiem nekādu ļaunumu, bet esmu tikai nabaga jehūzs, kas meklē kādu vientuļu vietu, kur pavadīt savas nelaimīgās dzīves atlikušo daļu.

Kad viņi sāka runāt, man šķita, ka neesmu nekad ne dzirdējis, ne redzējis kaut ko tik nedabisku, jo man tas izlikās tikpat ērmīgi, it kā ja sāktu runāt suns vai govys Anglijā vai jehūzs hoihnhnmu zemē. Godīgie portugāļieši arī bija pārsteigti par manu savādo apģērbu un neparasto runas veidu, bet manus

vārdus tie saprata ļoti labi. Viņi runāja ar mani ļoti cilvēciski un izteica pārliecību, ka viņu kapteinis mani par velti aizvedīšot līdz Lisabonai, no kurienes es varēšot atgriezties savā dzimtenē, ka divi jūrnieki braukšot atpakaļ uz kuģi, paziņošot kapteinim redzēto un saņemšot viņa pavēles, bet līdz tam, ja es svinīgi nezwērēšot nebēgt, tie mani aizturēšot ar varu. Man šķita prātīgāk pieņemt viņu priekšlikumu. Viņi ļoti vēlējās zināt manu dzīves stāstu, bet es viņu ziņkārī neapmierināju, un tie visi nosprieda, ka nelaiimes aptumšojušas manu prātu. Pēc divām stundām laiva, kas aizbrauca piekrauta ar ūdens traukiem, atgriezās un jūrnieki nodeva kapteiņa pavēli aizvest mani uz kuģi. Es nokritu uz ceļiem, lūgdams, lai atstāj mani brīvībā, bet viss bija velti, un vīri, sasējuši mani ar virvēm, ienesa laivā un nogādāja uz kuģa, un tur ieveda mani kapteiņa kajītē.

Viņa vārds bija Pedro de Mendess;⁵⁰ viņš bija ļoti laipns un augstsirdīgs cilvēks. Viņš lūdza mani kaut ko pastāstīt par sevi un vaicāja, ko es vēlētos ēst vai dzert, teikdams, ka mani apkalpošot uz kuģa tāpat kā viņu pašu; viņš sarunāja tik daudz laipnību, ka izbrīnījos, redzot tādu pieklājību jehūzā. Tomēr es drūmi klusēju, jo biju gatavs krist ģībonī, tiklīdz sajutu viņa paša un viņa jūrnieku smaku. Beidzot es paprastīju kaut ko ēdamu no savas laivas, bet viņš pavēlēja, lai man atnes cāli un lielisku vīnu, pēc tam lika mani noguldīt gultā ļoti tīrā kajītē. Es negribēju noģērbties, bet atgulos uz gultas segām un pēc pusstundas, kad domāju, ka komanda ēd pusdienas, izzagos un, nogājis kuģa otrajā pusē, taisījos labāk ielēkt jūrā un peldēt uz dzīvību un nāvi līdz krastam nekā dzīvot jehūzu vidū. Bet viens no jūrniekiem mani aizturēja, un, kad viņš to pastāstīja kapteinim, es tiku ieslēgts savā kajītē. Pēc pusdienām dons Pedro ieradās pie manis, vēlēdamies zināt, kādu iemeslu dēļ es mēģinājis tik izmisīgi bēgt, apgalvoja, ka gribējis pēc iespējas pakalpot, un runāja tik aizkustinoši, ka es beidzot piekāpos un nolēmu pret viņu izturēties kā pret dzīvnieku, kam ir nelielas prāta pazīmes. Ļoti īsi pastāstīju viņam par savu ceļojumu, par jūrnieku sazvērestību pret mani, par zemi, kurā tie mani izsēdināja, un par piecu gadu⁵¹ ilgo uzturēšanos tur, un viss viņam šķita sapnis vai vīzija, par ko es ļoti apvainojos, jo biju pilnīgi aizmirsis spēju melot, kas tik ļoti raksturīga jehūziem visās zemēs, kur tie valda, un tāpēc viņos ir arī tieksme neticēt patiesībai, ja to runā kāds no viņu sugas pārstāvjiem. Vaicāju viņam, vai šai zemē ir paradums apgalvot to, kā īstenībā nav. Teicu, ka esmu gandrīz aizmirsis to, ko viņš sauc par nepatiesību, un, ja dzīvotu tūkstoš gadu hoihnhnmu zemē, es nedzirdētu nekad nevienu melīgu vārdu pat no viszemākā kalpa; ka man ir pilnīgi vienaldzība, vai viņš man tic vai netic, bet pateicībā par viņa labvēlību es būšu tik iecietīgs pret viņa dabas samaitātību, ka atbildēšu uz jebkuru viņa iebildumu, ko tam labpatiksies izteikt, un tad viņš viegli varēs noskaidrot patiesību.

Kapteinis, būdams gudrs cilvēks, pēc vairākiem mēģinājumiem notvert manā stāstā kādā vietā pretrunas, beidzot sāka vairāk ticēt manam patiesīgumam. Bet viņš piebilda, ja es tik nesatricināmi esot pieķēries patiesībai, tad man jādodot viņam goda vārds, ka būšot viņa ceļa biedrs šajā braucienā un neko nenodarīšot savai dzīvībai, citādi viņš mani paturēšot ieslodzījumā, kamēr nokļūsim Lisabonā. Devu prasīto solījumu, bet reizē iebildu, ka panestu labāk vislielākās grūtības nekā atgrieztos dzīvot pie jehūziem.

Mūsu ceļojums turpinājās bez sevišķiem notikumiem. Aiz pateicības pret kapteini dažreiz, izpildot viņa neatlaidīgu lūgumu, pasēdēju kopā ar viņu un centos noslēpt savu nepatiku pret cilvēku dzimumu, lai gan tā bieži izlauzās, bet viņš izlikās, it kā neko neievērotu.

Dienas lielāko daļu pavadīju savā kajītē, lai nesastaptos ar matrožiem. Kapteinis vairākkārt mani lūdza noģērbt mežonīgo tērpu un piedāvājās aizdot man savas labākās drēbes. Bet es atsacījās tās pieņemt, jo man bija pretīgi ietērpties kādā apģērbā, ko bija uz sava ķermeņa valkājis jehūzs, tikai palūdzu no viņa divus tīrus kreklus, kas bija izmazgāti pēc tam, kad viņš tos bija valkājis, un tāpēc šķita, ka tie mani tik stipri neaptraipīs. Tos mainīju ik pārdienas un pats mazgāju.

Mēs ieradāmies Lisabonā 1715. gada 5. novembrī. Pirms izkāpām krastā, kapteinis piespieda mani uzģērbt viņa mēteļi, lai ap mani nesadrūzmētos pūlis. Viņš mani aizveda savā mājā un, kad nopietni viņu lūdzu, ierādīja man istabu visaugstākajā stāvā sētas pusē. Es lūdzu viņu neizpaust nevienai personai to, ko biju pastāstījis par hoihnhnmiem, jo vismazākais norādījums uz šiem maniem piedzīvojumiem ne tikai pievilktu ļaužu barus, kas vēlētos mani redzēt, bet man draudētu arī cietums vai sadedzināšana inkvizīcijas sūrtā. Kapteinis piedāvāja man jaunu, tikko pašūtu uzvalku, jo es nepieļāvu, ka drēbnieks noņemtu man mēru, bet, tā kā dons Pedro bija gandrīz mana auguma, tad pēc viņa mēra

⁵⁰ V.E.: Sal. {[L-BUENOS.Mendoza](#)}.

⁵¹ V.E.: VIII nodaļā bija teikts, ka Gulivers nodzīvojis šajā zemē trīs gadus. Pirmajos Svifta izdevumos bija 3 gadi; 1735.gada Folknera autorizētajā izdevumā Svifts nomainīja uz 5 gadiem. Tagad abos latviešu izdevumos ir 5 gadi {[L-GULIV1](#)}; visos krievu izdevumos 3 gadi {[R-GULIVE](#)}; manā angļu izdevumā 3 gadi {[E-GULIVE](#)}. Ja salīdzina datumus, kad (saskaņā ar Ķempes tulkojumu) Gulivers devās Ceturtajā ceļojumā un kad atgriezās no tā (1711.05.09 un 1715.02.15), tad viņš bija projām no mājām 3 gadus, 9 mēnešus un 6 dienas.

šūtais apģērbs man labi derēja. Viņš apgādāja mani ar citām nepieciešamām lietām, kas visas bija jaunas, bet es tās divdesmit četras stundas pirms lietošanas izvēdināju.

Kapteinim nebija sievas, un viņš turēja tikai trīs kalpotājus, taču nevienam no tiem neatļāvu sevi apkalpot pie galda, bet mājestēva attieksme pret mani bija tik laipna, viņam piemita tik dziļa cilvēciska izpratne, ka patiešām sāku samierināties ar viņa klātieni. Viņš mani tiktāl pierunāja, ka iedrošinājos paskatīties pa sētas logu. Pamazām es sāku iet otrā istabā, no kuras paskatījos uz ielu, bet bailēs atrāvu galvu atpakaļ. Pēc nedēļas viņš pierunāja mani noiet lejā līdz ārdurvīm.

Manas bailes palēnām norima, bet ienaidis un nicināšana pieauga. Beidzot kļuva pietiekami drosmīgs, lai viņa sabiedrībā pastaigātos pa ielu, bet aizbāzu savu degunu ar rūtu un dažreiz ar tabaku.

Pēc desmit dienām dons Pedro, kam biju šo to pastāstījis par saviem mājas apstākļiem, atgādināja man, ka mans gods un sirdsapziņa prasot, lai atgriežos savā dzimtenē un dzīvoju pie savas sievas un bērniem. Viņš teica man, ka nupat ostā esot angļu kuģis, kas gatavojoties izbraukt, un viņš man apgādāšot visu nepieciešamo ceļam. Būtu garlaicīgi atkārtot viņa argumentus un manus iebildumus. Viņš sacīja, ka esot pilnīgi neiespējami atrast tādu vientuļu salu, kādā es ilgojoties dzīvot, bet savā mājā es būšot pavēlnieks un varēšot pavadīt savu dzīvi tik vientuļīgi, cik man patiks. Beidzot padevos, jo sapratu, ka neko citu nevarēju darīt. Atstāju Lisabonu 24. novembrī ar angļu tirdzniecības kuģi, bet neapvaicājos, kas bija kuģa īpašnieks. Dons Pedro pavadīja mani līdz kuģim un aizdeva man divdesmit mārciņu. Viņš laipni no manis atvadījās un šķīroties mani apskāva, kas man bija gandrīz nepanesami. Šajā pēdējā ceļojumā es nesarunājos ne ar kapteini, ne ar kādu no jūrniekiem, bet, izlikdamies slims, ieslēdzos savā kajītē. 1715. gada 5. decembrī mēs izmetām enkuru Daunsā pulksten deviņos rītā, un trijos pēcpusdienā es laimīgi ieradās savā mājā Redrifā.

Mana sieva un bērni apsveica mani ar lielu pārsteigumu un prieku, jo viņi bija uzskatījuši mani par mirušu, bet man atklāti jāatzīstas, ka, ieraugot viņus, sajutu tikai naidu, riebumu un nicināšanu, it sevišķi, kad iedomājos par mūsu ciešajām radniecības saitēm. Lai gan kopš nelaimīgās dienas, kad atstāju hoihnhnmu zemi, piespiedu sevi paciest jehūzu izskatu un sarunāties ar donu Pedro de Mendesu, tomēr manā atmiņā un iztēlē pastāvīgi dzīvoja cildeno hoihnhnmu tikumi un domas. Bet, kad iedomājos, ka, savienodamies ar jehūzieti, esmu kļuvis daudzu jehūzu tēvs, mani pārņēma ārkārtīgs kauns, apjukums un riebums.

Tiklīdz ienācu savā mājā, sieva mani apskāva un noskūpstīja, bet, tik daudz gadu atradinājies no šā pretīgā dzīvnieka pieskāriena, es iekritu ģibonī, kas ilga gandrīz stundu. Kad rakstu šīs rindas, kopš manas pēdējās atgriešanās Anglijā pagājuši jau gandrīz pieci gadi; pirmajā gadā nevarēju paciest savas sievas un bērnu klātbūtni, pat viņu smarža bija man nepanesama, es nespēju ēst ar viņiem vienā istabā. Līdz šim laikam tie neiedrošinās pieskarties manai maizei vai dzert no manas tases, un nekad neesmu varējis kādam no tiem atļaut saņemt manu roku. Pirmā nauda, ko izdevu, bija par diviem jauniem ērzeļiem, kurus turu labā stallī, tie ir mani mīluļi un pēc tiem zirgu puisis, jo mans gars atdzīvojas no staļļa smakas, ar ko piesūkušās viņa drēbes. Mani zirgi saprot mani diezgan labi, sarunājos ar tiem vismaz četras stundas dienā. Viņi nepazīst ne iemauktus, ne seglus, dzīvo lielā mīlestībā ar mani un draudzībā viens ar otru.

XII nodaļa

Autora patiesīgums. Viņa nolūki, darbu publicējot. Viņš nopeļ ceļiniekus, kas novirzās no patiesības. Autors noliedz, ka tam būtu bijuši kādi tumši nodomi, šo grāmatu sarakstot. Atbilde uz kādu iebildumu. Kolonizācijas metode. Viņš cildina savu dzimteni. Karaļa tiesības uz autora attēlotajām zemēm ir neapstrīdamas. To iekarošanas grūtības. Autors atvadās no lasītāja, pastāsta par savu iecerēto nākamo dzīves veidu, dod labu padomu un nobeidz stāstījumu.

Un tā, laipnais lasītāj, esmu tev devis savu sešpadsmit gadu un septiņu mēnešu ilgo ceļojumu patiesīgu aprakstu, kur neesmu tik daudz rūpējies par stila izpušķojumiem kā par patiesību. Es būtu varējis, kā citi, tevi pārsteigt ar dīvainiem, neiespējamiem stāstiem, bet man patika labāk pastāstīt vienkāršus faktus visparastākajā veidā un stilā, jo mans galvenais nodoms bija tev sniegt paskaidrojumus, nevis tevi uzjautrināt.

Mums, kas esam apceļojuši tālas zemes, kurās reti ieradušies angļi vai citi eiropieši, ir viegli sacerēt nostāstus par brīnišķīgiem jūras un zemes dzīvniekiem. Bet ceļotāja galvenajam mērķim jābūt – padarīt cilvēkus gudrākus un labākus un, stāstot par svešām zemēm, apgaismot viņu prātus ar ļauniem un labiem piemēriem.

No sirds vēlos, lai tiktu izdots likums, ka ikvienam ceļotājam, pirms tam atļauj laist klajā savu ceļojumu aprakstu, jādod zvērests lordam Augstajam kancleram, ka viss, ko viņš nolēmis publicēt, ir pilnīgi patiess, saskaņā ar viņa zināšanām; jo tad pasaule vairs netiktu maldināta, kā tas parasti notiek, kad daži rakstnieki, gribēdami savus darbus padarīt pievilcīgākus publikai, pasniedz lētticīgajiem lasītājiem visrupjākos melus. Savā jaunībā esmu ar lielu prieku lasījis daudzas ceļojumu grāmatas, bet tagad pats apceļojis lielāko daļu zemeslodes un ar saviem novērojumiem kļuvis spējīgs apgāzt daudzus teiksmainus nostāstus, esmu ieguvis lielu riebumu pret tādu lasāmvielu un arī jūtu zināmu sašutumu, redzot, kā cilvēku lētticību tik nekaunīgi izmanto. Un, tā kā paziņām labpatīkas domāt, ka manas niecīgās pūles varētu noderēt manai tēvijai, tad pieņemu sev negrozāmu likumu: vienmēr stingri turēties pie patiesības, un mani arī nekas nevar kārdināt novērsties no tās, kamēr paturu prātā sava cēla saimnieka un citu cildeno hoihnhnmu pamācības, kuras man bija gods tik ilgi pazemīgi uzklaustīties.

Nec si miserum Fortuna Sinonem.

Finxit, vanum etiam, mendacemque improba finget.⁵²

Es ļoti labi zinu, cik maz slavas sagādā raksti, kas neprasa ne talanta, ne zināšanu, ne kādu citu gara dāvanu kā vien labu atmiņu vai kārtīgu dienasgrāmatu. Es zinu arī, ka ceļojumu aprakstu autorus, tāpat kā vārdnīcu sastādītājus, iegremdējuši aizmirstībā to autoru smagums un lielums, kas nākuši pēc viņiem un tāpēc nogulušies virs iepriekšējiem. Ir ļoti iespējams, ka ceļotāji, kas vēlākos laikos ieradīsies tajās zemēs, kuras esmu šajā sacerējumā aprakstījis, ievērodami manas kļūdas (ja tādas atradīsies) un pievienodami savus atklājumus manējiem, izspiedīs mani no lasītāju ievērtības un nostāsies manā vietā, likdami pasaulei aizmirst, ka esmu kādreiz bijis rakstnieks. Tas būtu man pārāk liels pazemojums, ja es rakstītu slavas dēļ, bet, tā kā mans vienīgais mērķis ir sabiedrības labums, tad nevaru sajust vilšanos. Jo kas gan var lasīt par tikumiem, kurus esmu attēlojis cildenajos hoihnhnmos, nenokaunēdamies par saviem netikumiem, ja tas uzskata sevi par savas zemes saprātīgo, valdošo dzīvnieku? Es neko neteikšu par tām tālo zemju tautām, kurās valda jehūzi, starp kurām vismazāk samaitātie ir brobdingnegieši, kuru gudros morāles un valsts pārvaldes likumus mums derētu ievērot. Bet plašāk es vairs neizteikšos un atļauju saprātīgajam lasītājam pašam izdarīt savas piezīmes un secinājumus.

Diezgan lielu prieku jūtu par to, ka šo manu darbu nevarēs kritizēt, jo kādi iebildumi var būt pret rakstnieku, kas pastāsta tikai vienkāršus faktus, ko novērojis tik tālās zemēs, kuras mūs nevar interesēt ne tirdzniecības, ne politisko sakaru ziņā? Esmu rūpīgi izvairījies no visām kļūdām, kādas dibināti pārmet parastajiem ceļojumu aprakstu autoriem. Bez tam neesmu nemaz partejisks, bet rakstu bez kaislībām, aizspriedumiem vai ļaunprātības pret kādu atsevišķu vai vairākiem cilvēkiem. Es rakstu viscēlākos nolūkos, lai apgaismotu un pamācītu cilvēci, pār kuru bez jebkādas iedomības varu sevi uzskatīt pārāku, ņemot vērā priekšrocības, kādas esmu guvis, tik ilgi dzīvodams starp nevainojamiem hoihnhnmiem. Es rakstu, necerēdams ne uz peļņu, ne uz slavu. Es nesaku ne vārda, kas varētu izlikties kā izsmiekls vai vismazākā mērā aizvainot pat visjūtīgāko cilvēku. Tāpēc ceru, ka man ir tiesības

⁵² V.E.: A. Ģiezena tulkojumā šie vārdi skan tā: «Ja Fortūna lēma reiz Sinonu likstām, Tomēr tā, ļaunā, par meli un krāpnieku nespēs gan pārvērst» (Vergilijs «Eneīda», II grāmata 79–80; «Liesmas» 1970.gada izdevumā 51.lappuse). To saka Sinons, kurš mēģina pārliecināt trojiešus ievilkt slaveno zirgu pilsētā – tādat apzināti grib piemānīt klausītājus.

nosaukt sevi par gluži nevainojamu autoru, pret kuru nekad neatradīs saviem talantiem pietiekami materiāla visādi iebildēji, apcerētāji, novērotāji, pārdomātāji, okškerētāji un piezīmju rakstītāji. Jāatzīstas, man iečukstēja, ka mans Anglijas pavalstnieka pienākums esot bijis pēc pirmās manas atgriešanās iesniegt Valsts sekretāram memorandu, jo visas zemes, kuras pavalstnieks atklāj, piederot kronim. Bet baidos, vai manis aprakstītās zemes mums būtu tik viegli iekarot kā Ferdinando Kortessam kailos amerikāņus. Manuprāt, liliputi nepelna, lai pret tiem raidītu floti un armiju, un es šaubos, vai būtu prātīgi un droši mēģināt uzbrukt brobdingnegiešiem un vai angļu armija sajostos visai labi, ja tai virs galvas parādītos lidojošā sala. Hoihnhnmī patiešām neliekas būt tik gatavi karam, jo šī māka tiem ir pilnīgi sveša, sevišķi, kas attiecas uz šaujamiem ieročiem. Bet, ja es būtu valsts ministrs, nekad nedotu atļauju tiem uzbrukt. Viņu gudrība, vienprātība, bezbailīgums un dzimtenes mīlestība atvietotu visus trūkumus kara mākslā. Iedomājieties divdesmittūkstoš hoihnhnmu ielaužamies eiropiešu armijā, sajaucam rindas, apgāžam ratus, sašķaidām karavīru sejas putrā ar savu pakalķāju varenajiem spērieniem, jo viņi pelnījuši raksturojumu, kas izteikts par Augustu, – «*Recalcitrat undique tutus*»⁵³. Taču vēlētos iesniegt nevis priekšlikumus par šīs augstsirdīgās nācijas iekarošanu, bet drīzāk gribētu, lai tie paši atsūfītu pie mums pietiekamu daudzumu savu iedzīvotāju, kas civilizētu Eiropu, iemācot mums goda, taisnības, patiesības, mērenības, sabiedriskuma, vīrišķības, tiklības, draudzības, labvēlības un uzticības pamatprincipus. Visu šo tikumu nosaukumi vēl saglabājušies vairākās mūsu valodās, tie sastopami laikmetīgo un seno autoru darbos, un to varu apgalvot, pamatojoties uz tām nedaudzajām grāmatām, ko esmu lasījis.

Bet ir arī cits iemesls, kas mani attur no tieksmes paplašināt viņa majestātes zemes ar manis atklātajām zemēm. Runājot patiesību, man ir nelielas šaubas par valdnieku taisnīgumu šādos gadījumos. Piemēram: kādu pirātu baru vētra nes nezināmā virzienā, beidzot kuģa zēns no marsstengas saskata zemi, tie izkāpj krastā, lai laupītu un sirotu, bet sastop miermīlīgus ļaudis, kas viņus uzņem laipni, tie dod zemei jaunu nosaukumu un formāli to piesavinās savam karalim, tie uzceļ satrunējušu dēli vai akmeni kā piemiņas zīmi, nogalina divus trīs dučus iezemiešu, vēl vairākus aizved ar varu sev līdz kā paraugus, atgriežas mājās un saņem piedošanu. Tā rodas jauna uz dievišķīgu tiesību pamata iegūta domīnija. Pirmajā izdevīgajā gadījumā turp aizsūta kuģus, iezemiešus padzen vai iznīcina; viņu valdniekus spīdzina, lai atklātu, kur glabājas viņu zelts; visa vaļa tiek dota necilvēcībai un iekārēm, zeme kūp no iedzīvotāju asinīm, un šo pretīgo miesnieku bars, kas sarīko šādu svētulīgu ekspedīciju, kļūst par mūslaiku koloniju, kas sūtīta, lai atgrieztu un civilizētu mežonūs un elku pielūdžējus.

Bet šis tēlojums, saprotams, nebūt neattiecas uz britu nāciju, kas var būt paraugs visai pasaulei ar savu gudrību, rūpību un taisnīgumu, nodibinot kolonijas; ar savām bagātajām gara dāvanām, kas sekmē reliģijas un izglītības attīstību; ar ticīgu un apdāvinātu mācītāju izvēli, kas spēj izplatīt kristietību; ar piesardzību, kas izpaužas, nosūtot no metropoles uz provincēm tikai ļaudis, kuru dzīves veids ir mērens un kuri nav plāpīgi; ar savu stingro taisnības mīlestību, jo tie sūta visu savu koloniju civilajām pārvaldēm tikai visspējīgākos ierēdņus, kas nemaz nepazīst korupciju, un, kā visa vainagojumu, aizsūta tur vismodrākos un tikumiskākos gubernatorus, kam nav citu domu kā vien rūpes par to tautu laimi, kuras tie pārvalda, un par sava karaļa godu.

Bet, tā kā manis aprakstīto zemju tautas acīm redzot nemaz nevēlas tikt iekarotas un paverdzinātas, nogalinātas vai kolonizatoru padzītas un, tā kā tām nav ne zelta, ne sudraba, ne cukura, ne tabakas, tad pazemīgi atļaujos domāt, ka tās nav piemēroti objekti mūsu centībai, drosmei un interesei. Tomēr, ja tie, kam tas vairāk interesē, ir citās domās, tad esmu gatavs apzvērēt, – ja mani likumīgi izaicinās, – ka neviens eiropietis nav šais zemēs ieradies pirms manis. Tas ir, ja var ticēt iezemiešiem un ja neizceļas strīds par abiem jehūziem, kas, kā stāsta, pirms daudziem gadiem ieraudzīti uz kāda kalna hoihnhnmu, zemē.⁵⁴

Bet, kas attiecas uz formalitāti – piesavināties zemes sava karaļa vārdā, tad tā nekad nav man ienākusi prātā, un, ja arī būtu, tad, ņemot vērā, kādā stāvoklī atrados, es aiz piesardzības un pašsargāšanās atliktu to līdz labākai izdevībai.

Atbildējis tā uz vienīgo iebildumu, ko varētu jebkad izteikt pret mani kā ceļotāju, es beidzot atvados no laipnā lasītāja un atgriežos savā Redrifas dārziņā, lai nodotos tur pārdomām un lai tās

⁵³ V.E.: Sper uz visām pusēm drošs.

⁵⁴ V.E.: Šajā vietā Ķempei ir izlaistas rindkopas beigas (kuru acīmredzot nav bijis tajā grāmatā, no kuras viņa tulkoja). Šīs beigas ietilpa pirmajos «Gulivera» izdevumos, bet tika izsvītrotas autorizētajā 1735.gada izdevumā un pēc tam neietilpa daudzos vēlākos izdevumos. Taču manā angļu tekstā tās ir {E-GULIVE}; ir arī Johansona tulkojumā {L-GULIV1} un krievu izdevumos {R-GULIVE}. (Izlaistā fragmenta jēga ir tāda, ka tie kalnā redzētie jehūzi laikam bijuši angļi, bet vai no tā izriet Anglijas tiesības uz Hoihnhnmiju, to Svifts ļaujot spriest koloniju tiesību lietpratējiem).

lieliskās tikumiskās pamācības, kuras dzirdēju no hoihnhnmiem, iemiesotu savas paša ģimenes jehūzos, ciktāl tie izrādīsies paklausīgi dzīvnieki; lai bieži aplūkotu savu seju spogulī un tā ar laiku, cik iespējams, pieradinātu sevi paciest cilvēku izskatu, lai nožēlotu hoihnhnmu dzīvnieciskumu manā zemē, bet vienmēr izturētos pret viņu personām ar cieņu, mana cēlā saimnieka, viņa ģimenes, viņa draugu un visas hoihnhnmu cilts dēļ; mūsu zirgiem ir gods viņiem līdzināties savā ārienē, lai gan to prāta spējas ir zemākas.

Pagājušajā nedēļā sāku atļaut savai sievai pusdienot kopā ar mani garā galda attālākajā galā un atbildēt (bet pēc iespējas īsi) uz dažiem jautājumiem, kurus tai uzdevu. Tomēr jehūzu smaka ir joprojām man tik pretīga, ka es degunu pastāvīgi aizbāžu ar rūtām, lavandu vai tabakas lapām. Un, kaut gan pustumā cilvēkam ir grūti mainīt savus vecos paradumus, es vēl neesmu zaudējis cerību, ka kādreiz varēšu paciest kāda kaimiņu jehūza sabiedrību, nebaudoties, ka nokļūšu viņa zobos vai nagos.

Es varētu vispār vieglāk paciest jehūzu sugu, ja tie apmierinātos tikai ar netikumiem un neprātībām, ko tiem piešķirusi daba. Es nemaz neuztraucos, redzēdams juristu, kabatas zagli, pulkvedi, ākstu, augstmani, azartistu, politiķi, netiklības perēkļa turētāju, ārstu, liecinieku, pavedēju, advokātu, nodevēju un tamlīdzīgas personas; visi tie iederas dabiskajā kārtībā, bet, kad es redzu kaudzēm kroplības un slimības, kā garīgās, tā miesīgās, kas turklāt uzpūtušās lepnībā, man tūlīt zūd pacietība. Es arī nekad nevarēju saprast, kā šāds dzīvnieks un tāds netikums var saderēt kopā. Gudrajiem un tikumiskajiem hoihnhnmiem, kas ir visu saprātīgiem radījumiem piemītošo pilnību iemiesojums, nav savā valodā nosaukuma šim netikumam, nav apzīmējuma arī ļaunumam, atskaitot vārdus, ar kuriem tie apzīmē jehūzu pretīgās īpašības, tomēr arī starp tām tie nespēja saskatīt lepnumu, pietiekami neizprazdami cilvēka dabu, kā tā izpaužas citās zemēs, kur šis dzīvnieks valda. Bet es, kam ir lielāka pieredze, varēju skaidri saskatīt dažus šā netikuma iedīgļus mežonīgajos jehūzos.

Turpretim hoihnhnmi, kas dzīvo, vadoties no prāta, lepojas ar savām labajām īpašībām tikpat maz kā es ar to, ka man netrūkst ne roku, ne kāju, jo neviens saprātīgs cilvēks ar to nevar lielīties, lai gan bez šiem locekļiem būtu nelaimīgs. Pakavējos tik ilgi pie šā jautājuma, vēlēdamies, lai angļu jehūzu sabiedrība nekļūtu pilnīgi nepanesama, un tāpēc lūdzu to, kam kaut cik piemīt šis nejēdzīgais netikums, manās acīs nerādīties.

Misteram Lemjuelam Guliveram

Pateicības vārdi, ko izsaka nelaimīgs hoihnhnms, kurš tagad nes verdzības jūgu Anglijā

Mēs, nelaimīgākie no hoihnhnmu cilts,
Ko darbā nospiež rupju ļaužu vilts,
Jums apliecinām pateicību savu,
Lai katrs hoihnhnms Jums nozviedz slavu.
Ak jehūz laimīgais, kas, nošķīstīts
No ļaužu netikumiem, kļuvis īsts
Tai zemē, kurā valda zirgi cēlie
Par kaunu savas zemes dēliem!
Jūs redzējāt, cik prāts un tikums jauks,
Pat jehūzs kļuva patiesības draugs.
Vai esat pirmais, kas tai krastā bijis,
Vai jehūzs cits mūs nava pamanījis?
Nē, tūkstoši tur bij, bet kaunējās
Aiz lepnas skaudības no sugas tās,
Kas cēlāka par ļaužu sugu ļaunu
Un atklāta tai sagādātu kaunu.
Jūs zināt svešu zemju likumus
Un krietnākos sev guvāt tikumus,
Kā Orfejs gribat ļaudis darīt labus
Un atgriežoties pārvērst kustoņdabu.
Jūs bijāt, dzirdējāt un redzējāt
Un hoihnhnmu dzīvi slavējāt.
Sāp Jūsu sirds, mūs grūtā darbā skatot,
Šeit iejūgti mēs karietēs un ratos,
Dzen blēži žokeji, dzen mūs aulekšiem,
Nūmarketā mēs nesam peļņu tiem:
Kā nepatīk mums juristus šeit vadāt,
Kas savus klientus cērpj divreiz gadā,
Un Jūsu skolās jā mūs katrs švauksts,

Kad svīstam mēs, tas lepnībā sēž auksts.
Un tomēr saprāts liek arvienu
Šo postu nest ar zirga cieņu.
Uz laimes zvaigzni gan vēl sirds man cer:
Kāps mugurā man laipnais Gulivers.
Tad nestu to, līdz viņa dzīve beigsies,
Tik viņam labu draugu iegūt veiksies.
Bet, ja man mūžam kalpot ļaunajiem,
Sēst manā mugurā būs grūti tiem!

Merijas Guliveras pārmetumu vēstule

kapteinim Lemjuelam Guliveram

(Kādu laiku pēc savas atgriešanās kapteinis dzīvoja laukos pie mistera Simpsona, un misis Gulivera, redzot viņa uzvedību pēdējā laikā, bažījās par viņa mīlas atvēsināšanas, tāpēc uzrakstīja viņam šādu pārmetumu, mierinājumu un maigu žēlabu pilnu vēstuli.)

Sveiks, trīskārt sveiks! Tu esi mājā savā!
Ko redzu? Izvairies no sievas skavām?
Man Tavā prombūtnē bij vienai nīkt
Un naktī bezmiegā pēc Tevis tvīkt.
Jau plecus gadus nav man cita vīra,
Vai kāda sieva Redrifā vēl ir tik tīra?
Tev acis, deguns – viss šķiet mainījies,
Tavs deguns aizbāzts, skatiens novērsies!
Bet teikts: Tev jābūt uzticīgam sievai.
Tāds bijī reiz. Vai manu mīlu nievā?
Vai dzirdi – bērni raud. Jel žēlo tos!
Un laipni apsveic tos kā savējos.
Un saskaiti šo manu mazo draudzi,
Tu redzi – skaitlis godīgais nav audzis.
Tie daiļās rociņas pret tēvu ceļ!
Ko saraujies? Vai tevi čūskas dzeļ?
No sēklas kristīgas mums abiem dzimušie –
Jel esi pret tiem labs. Ir Tavi bērni šie.
Gan Bedels Indijā ir krastā stājis,
Bet mīlu savai sievai saglabājis.
Ir Penels kapteinis, kas jūrā brauc,
Bet laipns atpakaļ pie sievas trauc.
Un sievai Penelam ir melna āda,
Bedelai gadu piecdesmit, kā rādās.
Tu vairies! Vai es būtu netīra, –
Vai sieva Flimnepam bij daiļāka?
Ne sarkanmate es, ne ļauna dabā –
Tev netīrs staļļa puisis liekas labāks.
Tas mīļāks Tev par paša sievu šķiet,
Kāpēc pie bērās ķēves gribi iet?
Kāds dēmons iešāvis Tev burvja bultu,
Ka salmos guli, atstāj mūsu gultu.
Teic daži, velns šai ķēvē iesēdies,
Tad mācītājs to tūlīt izdzīt ies.
Dažs teic – Tu traks, dažs sauc par prātā vāju,
Vai salmos guldīt, vest uz trako māju?
Bet velti tā šo kaiti dziedināt!
Jo salmi, salmi var to kāpināt.
Un gultā, kurā izbaudīts daudz prieku,
Nu mūsu meitenes un zēnus lieku,
Tos apskauju – un sirds man velti cer,
Ka rokas apskaus Tevi, Guliver!
Es ceļos, ej, kur lai mierurodu?
Nekur es Guliveru neatrodu.
Un kliežot skreju, kamēr citi dus,

Es izbiedējot visus kaimiņus.
– Kur guļ mans Gulivers? – es saucu sērās,
Un atbild kaimiņi: – Pie ķēves bērās! –
Jau rītā agri tirgū aizsteidzos,
Lai pirktu visu, kas tam prieku dos.
Gan putnus gardus, sparģeļus tik maigus –
Viņš ēda tos ar starojošu vaigu.
No visiem ēdieniem nu īgns novēršas,
Tik auzas viņam patīk, cits nekas!
Nes citi savām sievām mājās rotas,
Tiek bērniem krāšņas mantas dotas,
Bet man tik raga kauss tiek galdā klāts,
No kādas dāmas varžacs darināts.
Vislaunāko pat pateikt liekas grūti.
Pret staļļa puisī, ķēvi mīlu jūti.
Ja dažus mirkļus no tiem atraujies
Un, sēžot attālu, ar mani runājies,
Tas ir mans prieks, ko Tavos stāstos gūstu,
No tiem pat skumjās dažreiz līksma kļūstu.
Par katrām briesmām sievas sirds tā sāp
Un bērniem vairāk, vairāk dzirdēt slāpst.
Kā drebēju, kad zemē nogāzts bijī
Un Tevi liliputi saitēm vīja,
No visām pusēm brāzās karaspēks,
Man šķita: sirds no krūtīm laukā lēks!
Šīs brilles, kas Tev acis aizsargāja,
Kā mīlas bruņas mana roka klāja.
Ak, Bolgolema spriedums briesmīgais,
Tāds abus iedzītu mūs nāvē baiss!
Par grašiem Tevi apskatīt ar prieku
Tad varēja daudz negantnieku.
Kad galvu ierīja tev zīdains,
Šā milža rīklē pazudi Tu viss!
Kad smadzeņkaulā iegrušts tiki
Un pērtiķis uz jumta Tevi lika –
Šīs ainas manām sāpēm kvēlot liek,
Ka asaru vairs raudāt nepietiek.
Glamdalkliča! Par viņu sirds man sēro!
Šo labo meiteni lai debess vēro,
Lai karalis pret to nav bargs un auksts,
Šīs kļūdas dēļ man atdots dzīves draugs.
Vai citādi gan atgūtu Tu brīvi!
Ar savu nāvi viņa izpērk manu dzīvi.
Man māci, mīļais, runāt vārdus tos,
Kas Tavu mīlestību atjaunos.
Vai man par Grildrīgu būs dēvēt Tevi,
Šo vārdu Brobdingnega Tev reiz deva?
Uz plaukstas mazs kad sēdies valdniekam
Un galma tenkas ausī sīci tam.
Vai Kvinbuss Flestrins vārds, ko dzirdēt vēlies,
Kā milzu kalns pār karaļiem Tu cēlies?
Vai varbūt nardaks, liliputu saukts,
Vai glumglums vienkāršais Tev liekas jauks?
Lai Jupiters dod spēku dziedāt himnu
Un Tevi saukt par hoihnhnmu.
Jo hoihnhnms – vārds cēli skanīgais,
Pat bērnu degunos tas dūktu skaists!
Un atkal atgūtu es vīru labu
Ar augsti tikumisku zirga dabu!

VEcordia ir Valda Egles elektroniska literāra dienasgrāmata, kurā viņš ir citējis arī daudzus citu autoru tekstus. Vekordija dibināta 2006.gada 30.jūlijā un sākotnēji sastāvēja no lineāri numurētiem sējumiem, katrs apmēram 250 lappušu apjomā A4 formātā, taču vēlāk par galveno izdevuma eksistences formu kļuva «izvilkumi». Vekordijas izvilkums ir fails, kurā atkārtots viena vai vairāku Vekordijas iecirkņu teksts bez lineāras numerācijas un bez iepriekš uzdota apjoma. Izvilkums parasti reproducē kādu Valda Egles vai cita autora grāmatu vai brošūru. Izvilkuma faila nosaukumā pirmais burts «L» nozīmē, ka grāmatas pamatteiksts ir dots latviski, burts «E», ka angļiski, burts «R», ka krieviski, un burts «M», ka jauktis. Burts «S» nozīmē, ka fails ir sagatavēts, kura vēl tiks stipri modificēta, bet burts «X» apzīmē faksimilus. Dienasgrāmatas VEcordia oriģinālos un izvilkumu failus Jums **ir tiesības** kopēt, pārsūtīt pa e-pastu, ievietot WWW serveros, izdrukāt un nodot citām personām bez maksas informatīvos, estētiskos vai diskusiju nolūkos. Bet, pamatojoties uz LR un starptautiskajām autortiesībām, **ir aizliegta** šī faila jebkura veida komerciāla izmantošana bez Dienasgrāmatas autora rakstiskas atļaujas, un **ir aizliegts** šos failus jebkurā veidā modificēt. Ja attiecībā uz šeit doto tekstu bez Dienasgrāmatas autora tiesībām darbojas vēl citas autortiesības, Jums jārespektē arī tās.

Šī sējuma izdošanas brīdī (kurš titullapā apzīmēts ar vārdu «Versija:») Vekordijas galvenās pārstāvēniecības Internetā bija vietnes: <http://vekordija.blogspot.com/> – latviešu grāmatām; <http://vecordija.blogspot.com/> – krievu grāmatām.

Satura rādītājs

VEcordia	1
Izvilkums L-GULIV2	1
Džonetens Svifts	1
GULIVERA CEĻOJUMI	1
Gulivera ceļojumi.....	2
Kapteiņa Gulivera vēstule viņa brālēnam Simpsonam	2
Izdevējs lasītājam.....	4
I daļa. Ceļojums uz Liliputiju	5
I nodaļa.....	5
II nodaļa	9
III nodaļa.....	13
IV nodaļa.....	17
V nodaļa.....	19
VI nodaļa.....	21
VII nodaļa	25
VIII nodaļa	29
Oda Kvinbusam Flestrinam, Cilvēkam Kalnam.	31
II daļa. Ceļojums uz Brobdingnegu	33
I nodaļa.....	33
II nodaļa	38
III nodaļa.....	40
IV nodaļa.....	44
V nodaļa.....	46
VI nodaļa.....	50
VII nodaļa	53
VIII nodaļa	56
Glamdalkličas žēlabas par Grildriga pazaudēšanu.....	60
III daļa. Ceļojums uz Laputu, Balnibarbiju, Lagneu, Glabdabdrību un Japānu.....	62
I nodaļa.....	62
II nodaļa	64
III nodaļa.....	67
IV nodaļa.....	69
V nodaļa.....	71
VI nodaļa.....	75
VII nodaļa	77

VIII nodaļa	79
IX nodaļa	81
X nodaļa	83
XI nodaļa	86
Pielikums Laputai. Balāde par Dienvidjūras plānu	88
Dienvidjūras balāde	92
Briesmīgā sazvērestība, ko atklājis Arlekīns, Ročesteras bīskapa franču suns	94
IV daļa. Ceļojums uz Hoihnhnmu zemi	96
I nodaļa	96
II nodaļa	99
III nodaļa	101
IV nodaļa	103
V nodaļa	105
VI nodaļa	108
VII nodaļa	110
VIII nodaļa	113
IX nodaļa	115
X nodaļa	117
XI nodaļa	120
XII nodaļa	124
Misteram Lemjuelam Guliveram	126
Merijas Guliveras pārmetumu vēstule	127
Satura rādītājs	129